

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens
ALMANAK
for
1914,



Udgiver og Ansvarhavende: M. Andresen Aabenraa.

Sprogforeningens

A l m a n a k

for

* * 1914. * *

21de A r g a n g.

Udgivere:

M. Andresen, J. N. S. Skrumdager,
Nabenraa. København.
N. Andersen, Nabenraa.

Nabenraa.

Trykt i „Sejndals“ Trykkeri.

Nærværende Aar

regnes efter Kristi Fødsel 1914.

Siden Reformationen	397
" Indførelsen af den Julianiske Kalender	1959
" " " " Gregorianiske "	332
" " " " forbedrede "	214
" Bogtrykkerkunstens Opfindelse	474

Jormørkelfer.

I Aaret 1914 finder der 2 Solformørkelfer og 2 Maaneformørkelfer Sted, hvoraf den første Maaneformørkelse og den anden Solførørkelse vil være jynlige i vore Egne.

1. Den første Solførørkelse er ringsformet; den finder Sted Ratten mellem 24. og 25. Februar og er derfor usynlig hos os. Den begynder den 24. Februar om Aftenen Kl. 10.46 i det jydlike Ishav, strækker sig over den jydlike Halvdel af det stille Hav og de sydlige Polaregne, berører den jydlike Del af Ny-Seeland og Sydpybidien af Sydamerika og ender noget øst for Marqvesas-Lerne den 25. Februar om Morgenen Kl. 3.41.

2. Den første Maaneformørkelse er delvis, men rigtig 9 Tiendebele af Maanens Tværmaal bedæktes af Jordens Skygge. Den finder Sted den 12. Marts om Morgenen fra Kl. 3.12 til Kl. 6.44 og vil være synlig i Arabien og Lilleasien, i Evropa og Afrika, paa Atlanterhavet, i Amerika og den viltige Del af det stille Hav.

3. Den anden Solførørkelse er fuldstændig og finder Sted den 21. August. Formørkelsen begynder om Formiddagen Kl. 11.12 i James-Bugten, Kanada, og ender om Eftermiddagen Kl. 3.57 ved Kysten af Somalilandet i det østlige Mellemafrika. Den bliver synlig i den nordøstlige Halvdel af Nordamerika, den nordlige Halvdel af Atlanterhavet, Evropa, den nordlige Halvdel af Afrika, den vestlige Halvdel af Asien, den nordvestlige Del af det indiske Ocean og de nordlige Polaregne. Det smalle Bælte, hvor Formørkelsen vil ses som fuldstændig, gennemstrøker det nordlige Gronland, Midten af den skandinaviske Halvo, det vestlige Rusland, Armenien, Persien og Betutshistan og ender i Nærheden af Indusflodens Munding. Hos os begynder Formørkelsen Kl. 12.05 og ender Kl. 2.29; her vil kun 4 Femtebele af Solens Tværmaal blive formørkede.

4. Den anden Maaneformørkelse, der er delvis, men er usynlig hos os, finder Sted den 4. September. Den begynder Kl. 1.17 og ender Kl. 4.33 Eftermiddag. Den vil kunne ses i det vestlige Nordamerika, paa det stille Hav, i Abstrakten, næsten hele Asien, paa det indiske Ocean og ved Afrikas Østkyst.

Imellem Jul og Fastelavn er der 8 Uger, 3 Dage,
og imellem Pinse og Advent er der 26 Uger.

Festregning og Aarstidderne 1914.

Føraaret begynder d. 21. Marts.	Fastelavns Søndag d. 22. Februar.
Sommeren " d. 22. Juni.	Paasfedag d. 12. April.
Efteraaret " d. 23. September.	Pinsefedag d. 31. Maj.
Vinteren " d. 22. December.	Første Advent d. 29. November.
Det gyldne Tal er 15. Epakten III.	Tausl Bededag d. 8. Maj.
Søndagsbogstavel er D. Solstikelen 19.	Preussisk Bededag d. 19. November.

Højvandet ved Nordflesbigs Bøsthyt.

Højvandet er udregnet paa Grundlag af Flodtabelerne i den af det tyske Indretningsministerium udgivne „Nautisches Jahrbuch“ og egne Jagttagelser.

De for hver Dags Formiddag og Eftermiddag anførte Klokkeslet angiver Højvandet ved Rømsø Havn og Vallum „Korested“. For at finde Flodtiden ved Skærbæk Brohoved maa man lægge 20 Minutter, ved Odden paa Nordland Rømsø omtrent 10 Minutter og ved Højer Slujs 50 Minutter til.

Lavvandet indtræder $6\frac{3}{4}$ —7 Timer efter Højvandet.

Beregningerne er udførte af Thade Peteren, Haderslev.

Bestemmelse af Middagslinien.

Paa en vandret plan Glade, som er opstillet saaledes, at den kan bestemmes af Solen, tegnes flere koncentriske Cirkler. I Centret oprejses en Stift lodret paa Gladen. Naar om Formiddagen mellem Kl. 9 og 11 Stiftens Skygge efterhaanden bliver kortere, mærker man sig paa Cirklerne de Punkter, hvor Skyggens Ende befinder sig. Om Eftermiddagen mellem Kl. 1 og 3 forlænger Skyggen sig, og nu mærker man sig atter Skyggens Ende i Cirklerne. **Middagslinien** er da den rette Linie, som, dragen ud fra Stiftens Fod, halverer de paa Cirklerne affaarne Buer. — Konstruktionen giver det bedste Resultat, naar den udføres i Dagene imellem den 18de og 25de Juni eller imellem den 18de og 25de December.

Over Gang Stiftens Skygge falder i Middagslinien, er det sand Middag.

Bemærkninger vedrørende Kalenderen.

Dagen begynder Kl. 12 om Natten; alle Tiderne fra Midnat til Middag regnes til Morgen, og alle Tiderne fra Middag til Midnat til Aften. Klokkeslettet angiver den mellemvropæiske Tid.

Festtabel.

De foranderlige Fester bestemmes alle efter Paaske.

Åar	Fastelavn	Paaske	Pinse	1. Advent
1914	22. Februar	12. April	31. Maj	29. Novbr.
1915	14. Februar	4. April	23. Maj	28. Novbr.
1916	5. Marts	23. April	11. Juni	3. Decbr.
1917	18. Februar	8. April	27. Maj	2. Decbr.
1918	10. Februar	31. Marts	19. Maj	1. Decbr.

		Form.	Aften			
1. Uge.		Kristi Dømførelse. Luf. 2, 21.		fm.	Em.	
		2. Række: Matth. 6, 5-13.				
L.	1 Nhtaar	11.18	9.15	} Solen Jorden nærmest Maanen Jorden fjærnest	5½	5½
F.	2 Abel	11.23	11.00		6	6½
L.	3 Enoch	11.30	Morg.		6½	7

2. Uge. Da Herodes var død. Matth. 2, 19 til Enden.

2. Række: Matth. 2, 13-18.

G.	4 S. c. Nhtaar	11.36	12.13	} Methusalem O i. Kv. 2 Eftm.	7½	7½
M.	5 Simeon	11.42	1.27		8	8½
Ti.	6 S. 3 Konger	11.50	2.44	} Sol op 8.49, ned 4.10 Tusmørket varer 51'	8½	9½
D.	7 Knud Hertug	12.03	4.04		9½	10½
T.	8 Erhard	12.22	5.26		10½	11½
F.	9 Julianns	12.52	6.48		11½	—
L.	10 Paul Eremit	1.41	7.59		12½	1

3. Uge. Da Jesus var 12 Aar gammel. Luf. 2, 42 til Enden.

2. Række: Mark. 10, 13-16.

G.	11 S. c. h. 3 Kong.	2.52	8.53	Huginus	1½	2
M.	12 Reinhold	4.20	9.28	} C f. M. 6 Form.	2½	2½
Ti.	13 Hilarius	5.56	9.50		3	3½
D.	14 Felix	7.31	10.05	} Sol op 8.43, ned 4.21 Tusmørket varer 50'	3½	4½
T.	15 Maurus	9.05	10.15		} Maanen Jorden nærmest	4½
F.	16 Marcellus	10.35	10.24	5½		5½
L.	17 Antonius	Morg.	10.32	6		6½

4. Uge. Brylluppet i Kana. Joh. 2, 1-11.

2. Række: Luf. 19 1-10.

G.	18 S. c. h. 3 Kong.	12.06	10.40	Prisca	6½	7½
M.	19 Pontianus	1.39	10.49	} C f. Kv. 1 Morg.	7½	8
Ti.	20 Fab. og Sebast.	3.12	11.03		8½	8½
D.	21 Agnes	4.45	11.22	} Sol op 8.35, ned 4.34 Tusmørket varer 49'	9½	9½
T.	22 Vincentius	6.14	11.53		10½	11½
F.	23 Emerentius	7.26	12.44		11½	—
L.	24 Timotheus	8.17	1.54		12½	1

5. Uge. Da Jesus gik ned af Hjerget. Matth. 8, 1-13.

2. Række: Luf. 17, 5-10.

G.	25 S. c. h. 3 Kong.	8.47	3.18	Pauli Døvbnd.	1½	2
M.	26 Polycarpus	9.05	4.44	} C n. M. 8 Form.	2½	3
Ti.	27 Chrysostomus	9.17	6.07		Kej. Vilhelm II.s Fsb.	3½
D.	28 Carol. Magn.	9.26	7.27	} Sol op 8.23, ned 4.48 Tusmørket varer 47'	3½	4½
T.	29 Valerius	9.33	8.43		4½	5
F.	30 Lovise	9.38	9.57		5	5½
L.	31 Vigilius	9.44	11.10	Maanen Jorden fjærnest	5½	6

		Form.	Nat			Jun.	Em.
6. Uge. Jesus gif ud i Skibet. Matth. 8, 23—27.							
2. Række: Matth. 14, 22—33.							
S.	1. 4. E. c. h. 3 Kong.	9.50	Morg.	Brigida		6	6½
M.	2. Kyndelmisje	9.58	12.25			6½	7
Ti.	3. Blasius	10.07	1.43	☉ i. Kv. 12 Middag		7½	7½
D.	4. Veronica	10.23	3.03	} Sol op 8.12, ned 5.03 } Tusmørket varer 45'		8	8½
T.	5. Khathe	10.47	4.24				8½
F.	6. Dorothea	11.25	5.40			9½	10½
L.	7. Richard	12.24	6.42			11	11½

7. Uge. Arbejderne i Vingaarden. Matth. 20, 1—16.								
2. Række: Matth. 25, 14—30.								
S.	8. Septuagesima	1.45	7.26	Corintha		—	12½	
M.	9. Apollonia	3.19	7.53			12½	1½	
Ti.	10. Scholastika	4.58	8.11	☽ i. N. 7 Aften		1½	2½	
D.	11. Euphrosyne	6.35	8.23	} Sol op 7.58, ned 5.18 } Tusmørket varer 44'		2½	3½	
T.	12. Eufalia	8.10	8.32		} Maanen Jorden nærmest		3½	4
F.	13. Benignus	9.44	8.40				4½	4½
L.	14. Valentinus	11.19	8.48				5	5½

8. Uge. De fire Slags Sædejord. Luf. 8, 4—15.							
2. Række: Mat. 4, 26—32.							
S.	15. Seragesima	Morg.	8.57	Faustinus		5½	6½
M.	16. Juliane	12.56	9.09			6½	6½
Ti.	17. Sindanus	2.31	9.26	☉ i. Kv. 10 Form.		7	7½
D.	18. Concordia	4.03	9.53	} Sol op 7.43, ned 5.32 } Tusmørket varer 43'		7½	8½
T.	19. Ninnou	5.21	10.38				8½
F.	20. Euchariaz	6.17	11.42			10½	10½
L.	21. Samuel	6.52	1.01			11½	—

9. Uge. Kristi Daab. Matth. 3, 13 til Enden.								
2. Række: Luf. 18, 31 til Enden.								
S.	22. Kastelavn	7.13	2.26	Peters Stol. Estomiji		12½	1	
M.	23. Bapias	7.27	3.50			1½	2	
Ti.	24. Hvide Tirsdag	7.36	5.09	Matthias. Ulynd g Solf.		2½	2½	
D.	25. Aste-Tuesday	7.43	6.27	} Victorinus } Sol op 7.27, ned 5.47 } Tusmørket varer 42'		3	3½	
T.	26. Zuger	7.48	7.42		} ☽ u. N. 1 Morgon		3½	4
F.	27. Leander	7.54	8.56				4	4½
L.	28. Ellegaard	7.59	10.10	} Maanen Jorden fjærnest			4½	5

		Form.	Aften			Fr.	En.
10. Uge. Jesus fristes af Djævelen. Matth. 4, 1—11.							
2. Række: Luk. 22, 24—32.							
S.	1	1. S. i Fasten	8.06	11.26	} Albinius. Qvadragesima. Invocavit.	5	5½
M.	2	Simplicius	8.15	Mora.		5½	5½
Ti.	3	Kunigunde	8.28	12.45	} Adriaanus Sol op 7.10, ned 6.01 Tusmørket varer 42'	6	6½
D.	4	Tamperdag	8.47	2.04		6½	6½
T.	5	Leophilus	9.17	3.21	} i. Sv. 6 Form.	7	7½
F.	6	Gotfred	10.05	4.29		7½	8
L.	7	Berpetua	11.14	5.20		9	9½

11. Uge. Den kanaanæiske Kvinde. Matth. 15, 21—28.							
2 Række: Mark. 9, 17—29.							
S.	8	2. S. i Fasten	12.42	5.53	} Beata. Reminiscere.	11½	11½
M.	9	40 Nidder	2.16	6.14		—	12½
Ti.	10	Edel	3.55	6.29	} Sol op 6.52, ned 6.16 Tusmørket var 42'	12½	1½
D.	11	Thala	5.32	6.39		1½	2½
T.	12	Gregorius	7.07	6.47	} (S) f. M. 5 Morgen Maanen Jorden nærm. Synlig Maaneformorf.	2½	3
F.	13	Macedonius	8.45	6.56		3½	3½
L.	14	Euthylius	10.26	7.05		3½	4½

12. Uge. Jesus drev en Djævel ud. Luk. 11, 14—28.							
2. Række: Joh. 8, 42—51.							
S.	15	3. S. i Fasten	Morg.	7.16	} Zacharias. Oculi.	4½	5
M.	16	Gudmund	12.06	7.30		5½	5½
Ti.	17	Bertrud	1.44	7.54	} Sol op 6.35, ned 6.29 Tusmørket varer 42'	6	6½
D.	18	Alexander	3.10	8.33		6½	7
T.	19	Joseph	4.14	9.32	} C i. Sv. 9 Aften	7½	7½
F.	20	Gordius	4.55	10.49		8½	9
L.	21	Benedictus	5.20	12.12	Joraarets Beg. Jævnd.	10	10½

13. Uge. Jesus bespiser 5000 Mand. Joh. 6, 1—15.							
2. Række: Joh. 6, 35—51.							
S.	22	Midafste	5.36	1.37	} Paulus. Latare.	11½	11½
M.	23	Fidelis	5.46	2.57		—	12½
Ti.	24	Ulrica	5.54	4.14	} Sol op 6.17, ned 6.43 Tusmørket varer 42'	1	1½
D.	25	Marie Bebud.	5.59	5.29		1½	2½
T.	26	Gabriel	6.04	6.43	} n. M. 7 Aften Maanen Jorden fjern.	2½	3
F.	27	Castor	6.10	7.57		3	3½
L.	28	Enstadius	6.17	9.12		3½	4

14. Uge. Engelen Gabriel udsendes. Luk. 1, 26—38.							
2. Række: Luk. 1, 46—56.							
S.	29	5. S. i Fasten	6.25	10.29	} Jonas. Judica.	4	4½
M.	30	Virinus	6.35	11.49		4½	4½
Ti.	31	Balbina	6.52	Morg.	5	5½	

April 1914.

D. C. N.

Åaremaaned. 30 Dage.

2c Num. 3. 3
Højbanke

		Form.	Nat		Fin.	Em.	
D.	1	Hugo	7.18	1.07	} Sol op 5.59, ned 6.57 } Tusmørket varer 43'	5½	5½
L.	2	Theodosius	7.58	2.18		6	6½
F.	3	Nicetas	8.57	3.13	} f. Kv. 9 Aften	6½	7
L.	4	Ambrosius	10.16	3.51		7½	8

15. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem.** Matth. 21, 1—9.

2. Række: Mark. 14, 3—9.

G.	5	Palme søndag	11.44	4.17	Frene	8½	9½
M.	6	Sixtus	1.18	4.34		10½	10½
Ti.	7	Egejippus	2.53	4.46		11½	—
D.	8	Jannis	4.26	4.55	} Sol op 5.41, ned 7.10 } Tusmørket varer 44'	12½	12½
L.	9	Sfektorøddag	6.04	5.03		Brocopius	1
F.	10	Kangfredag	7.44	5.11	} Ezechiel. ☺ f. M. 2 Em. } Maanen Jorden nærm.	2	2½
L.	11	Leo	9.26	5.21		2½	3½

16. Uge. **Kristi Opstandelse.** Mark. 16, 1—7.

2. Række: Matth. 28, 1—8.

G.	12	Paaske dag	11.09	5.34	Julius	3½	4
M.	13	2. Paaske dag	Morg.	5.55	Justinus.	4	4½
Ti.	14	Tiburtius	12.15	6.28		4½	5½
D.	15	Dhymia	2.02	7.20	} Sol op 5.24, ned 7.24 } Tusmørket varer 45,	5½	6
L.	16	Mariane	2.54	8.33		6½	6½
F.	17	Anicetus	3.24	9.58	} C i. Kv. 9 Form.	7½	7½
L.	18	Eleutherius	3.43	11.22		8½	9½

17. Uge. **Jesús kom ind ad lukte Døre.** Joh. 20, 19 til Enden.

2. Række: Joh. 21, 15—19.

G.	19	1. S. e. Paaske	3.51	12.44	Daniel. Quasimodo.	9½	10
M.	20	Suspiciens	4.03	2.03		11	11½
Ti.	21	Florentius	4.10	3.18		—	12½
D.	22	Cajus	4.15	4.32	} Sol op 5.07, ned 7.37 } Tusmørket varer 47'	12½	1
L.	23	Georgius	4.21	5.45		Maanen Jorden fjærnest	1½
F.	24	Albertus	4.27	7.00		2	2½
L.	25	Markus	4.35	8.17	☉ u. M. 12 Middag	2½	2½

18. Uge. **Jesús er den gode Hyrde.** Joh. 10, 11—16.

2. Række: Joh. 10, 22—20.

G.	26	2. S. e. Paaske	4.45	9.36	} Cetus. } Misericordia Domini	3	3½
M.	27	Ananias	4.59	10.55		3½	3½
Ti.	28	Vitalis	5.22	Morg.		4	4½
D.	29	Peter Martyr	5.57	12.08	} Sol op 4.51, ned 7.51 } Tusmørket varer 49'	4½	4½
L.	30	Severus	6.51	1.08		5	5½

Maj 1914.

D. C. N.

Majmaaned.

31 Dage.

Se Num. 3. 2.
Sjovande

		Form.	Nat		Fr.	Ent.
F.	1 Phil. o. Jacob.	8.02	1.51		5½	6
L.	2 Athanasius	9.26	2.20		6½	6½

19. Uge. **Kristi Vortgang til Faderen.** Joh. 16, 16—22.

2. Række: Joh. 14, 1—11.

S.	3 S. e. Vaaste	10.55	2.39	Koromisje. Jubilate. O i. Kv. 7 Form.	7½	7½
M.	4 Florian	12.26	2.51		8½	9
Ti.	5 Gotthard	1.57	3.02	Sol op 4.36, ned 8.04 Tusmorket varer 51'	9½	10½
D.	6 Joh. a. Port.	3.29	3.10		11½	11½
L.	7 Flavia	5.04	3.19	De syde Rætter begynder Stanslaus Maanen Jorden nærmest	—	12½
F.	8 Tauff Beded.	6.44	3.27		12½	14
L.	9 Caspar	8.26	3.39	O i. M. 11 Aften	1½	2

20. Uge. **Den Helligaands Sendelse.** Joh. 16, 5—15.

2. Række: Joh. 8, 28—36.

S.	10 S. e. Vaaste	10.08	3.56	Gordianus. Cantate.	2½	2½
M.	11 Mamertus	11.37	4.22		3	3½
Ti.	12 Pancratius	Morg.	5.06	Sol op 4.23, ned 8.17 Tusmorket varer 54'	3½	4½
D.	13 Ingenius	12.42	6.12		4½	5
L.	14 Kristian	1.22	7.35	C i. M. 11 Aften	5½	5½
F.	15 Sophie	1.46	9.03		6½	6½
L.	16 Sara	2.01	10.28	7	7½	

21. Uge. **Bedet i Jesu Navn!** Joh. 16, 23—28.

2. Række: Joh. 17, 1—11.

S.	17 S. e. Vaaste	2.11	11.49	Bruno. Rogate.	8	8½
M.	18 Erif	2.18	1.05		9	9½
Ti.	19 Potentiana	2.24	2.20	Sol op 4.11, ned 8.29 Tusmorket varer 57'	10	10½
D.	20 Angelica	2.30	3.33		11½	11½
L.	21 Himmelfarted.	2.36	4.47	Helene. Maanen Jorden sjævn.	—	12½
F.	22 Castus	2.44	6.03		12½	1
L.	23 Desiderius	2.53	7.22	14	14	

22. Uge. **Naar Trosteren kommer.** Joh. 15, 26—16, 4.

2. Række: Joh. 15, 20 til Enden.

S.	24 S. e. Vaaste	3.06	8.41	Ester. Grandi. Dn. M. 4 Morgen	2	2½
M.	25 Urbans	3.28	9.57		2½	2½
Ti.	26 Beda	3.58	11.02	Sol op 4.00, ned 8.40 Tusmorket varer 60'	3	3½
D.	27 Lucian	4.46	11.51		3½	4
L.	28 Wilhelm	5.53	Morg.	Morg.	4½	4½
F.	29 Maximinus	7.14	12.23		5	5½
L.	30 Vigand	8.41	12.44	5½	5½	

23. Uge. **Hvo mig elsker.** Joh. 14, 23 til Enden.

2. Række: Joh. 14, 15—21.

S.	31 Blusebag	10.10	12.58	Petronella.	6½	6½
----	-------------	-------	-------	-------------	----	----

Juni 1914.

D. C. N.

Størstemmer.

30 Dage.

Se Num. 3. E.
Søjvande

		Form.	Nat		Fin.	Em.	
M.	1	2. Blusebag	11.39	1.10	} Mikomedes O j. Kv. 3 Eftm.	7½	7½
Ti.	2	Marcellinus	1.07	1.18		8½	8½
D.	3	Tamperdag	2.38	1.26	} Sol op 3.53, ned 8.50 Tusmørket varer 63'	9½	9½
T.	4	Oytatus	4.12	1.35		10½	11
F.	5	Honefacius	5.50	1.45	} Grundlovsdag Maanen Jorden nærmest	11½	12
L.	6	Norbertus	7.30	1.58		—	12½

24. Uge. **Kristus og Mikodemus.** Joh. 3, 1—15.

2. Række: Matth. 28, 18 til Enden.

G.	7	Trinitatis	9.06	2.19	Jeremias.	1	1½
M.	8	Medardus	10.24	2.53	☉ j. Maane 6 Form.	2	2½
Ti.	9	Prinus	11.16	3.50	} Sol op 3.48, ned 8.57 Tusmørket varer 66'	2½	3
D.	10	Emphrius	11.46	5.07		3½	4
T.	11	Barnab. Apost.	Morg.	6.36		4½	4½
F.	12	Vasilius	12.05	8.05		5½	5½
L.	13	Cyrillus	12.17	9.29		6	6

25. Uge. **Den rige Mand.** Luf. 16, 19 til Enden.

2. Række Luf. 12, 13—21.

G.	14	1. S.e. Trinitat.	12.26	10.49	Mujinus	6½	6½
M.	15	Vitus	12.33	12.05	☉ j. Kv. 3 Eftm.	7½	7½
Ti.	16	Tycho	12.39	1.19	} Sol op 3.46, ned 9.02 Tusmørket varer 68'	8½	8½
D.	17	Botolphus	12.45	2.32		9	9½
T.	18	Leontius	12.51	3.48	Maanen Jorden fjærn.	10	10½
F.	19	Gervajius	1.00	5.05		11	11½
L.	20	Sylverius	1.12	6.25		12	—

26. Uge. **Den store Nadvere.** Luf. 14, 16—24.

2. Række: Luf. 14, 25 til Enden

G.	21	2. S.e. Trinitat.	1.30	7.43	Albanns	12½	12½
M.	22	10,000 Mart.	1.57	8.52	} Solhverv. Marets længste Dag. Sommerens Begynd.	1½	1½
Ti.	23	Pautinus	2.40	9.47		☉ n. M. 5 Eftm.	2
D.	24	St. Søndag	3.41	10.25	} Sol op 3.46, ned 9.03 Tusmørket varer 68'	2½	3
T.	25	Broåper	5.00	10.49		3½	3½
F.	26	Pelagius	6.27	11.05		4½	4½
L.	27	Syvioverdag	7.57	11.18		4½	5

27. Uge. **Det fortabte Faar.** Luf. 15, 1—10.

2. Række: Luf. 15, 11 til Enden.

G.	28	3. S.e. Trinitat.	9.26	11.26	Eleonora	5½	5½
M.	29	Petr. og Paul	10.54	11.34		6½	6½
Ti.	30	Encina	12.23	11.43	☉ j. Kv. 8 Aften	7	7½

Juli 1914.

D. C. N.

Ornemaaned.

31 Dage

2e Anm. 3. E.
Søjvande

		Ejtm.	Aften		Fnt.	Em.
D.	1 Theobaldus	1.53	11.51	} Sol op 3.50, ned 9.02 } Tusmørket varer 67'	7½	8
T.	2 Maria Bejog.	3.28	Morg.		Solen Jorden fjærn.	8½
F.	3 Cornelius	5.04	12.03	} Maanen Jorden nærm.	9½	10½
L.	4 Ulrichs	6.40	12.20		11	11½

28. Uge. **Værer barmhjærtige!** Luf. 6, 36—42.

2. Række: Matth. 5, 43 til Enden.

G.	5 4. S. c. Trinitat.	8.05	12.48	Ansøhelms	--	12½
M.	6 Dion	9.07	1.33		12½	1½
Ti.	7 Willibaldus	9.45	2.42	☺ f. M. 3 Ejtm.	1½	2½
D.	8 Rjeld	10.09	4.07	} Sol op 3.56, ned 8.58 } Tusmørket varer 65'	2½	3
T.	9 Sofrata	10.23	5.37		3½	3½
F.	10 Knud Konge	10.33	7.05		4½	4½
L.	11 Jofva	10.41	8.27		5	5

29. Uge. **Jesús lærer fra Skibet.** Luf. 5, 1—11.

2. Række: Matth. 16, 13—26.

G.	12 5. S. c. Trinitat.	10.47	9.46	Henrif.	5½	5½
M.	13 Margarethe	10.53	11.02	} Sol op 4.05, ned 8.51 } Tusmørket varer 61'	6½	6½
Ti.	14 Bonaventura	10.59	12.16		6½	7
D.	15 Apostl. Delsing	11.07	1.31	} C i. Kv. 9 Form. } Maanen Jorden fjærn.	7½	7½
T.	16 Suzanne	11.18	2.47		8	8½
F.	17 Megius	11.33	4.06		8½	9
L.	18 Arnolphus	11.56	5.24		9½	10½

30. Uge. **Farisæernes Retfærdighed.** Matth. 5, 20—26.

2. Række: Matth. 19, 16—26.

G.	19 6. S. c. Trinitat.	Morg.	6.39	Justa	11	11½
M.	20 Elias	12.32	7.40		--	12½
Ti.	21 Evemus	1.25	8.24	} Sol op 4.16, ned 8.42 } Tusmørket varer 58'	12½	1
D.	22 Maria Magdl.	2.39	8.53		1½	2
T.	23 Apollinaris	4.05	9.12	} Hundebagene begynder } ☺ n. M. 4 Morgen	2½	2½
F.	24 Christina	5.37	9.26		3	3½
L.	25 Jacobus	7.09	9.35		4	4½

31. Uge. **Jesús besøger 4000 Mand.** Mark. 8, 1—9.

2. Række: Matth. 10, 24—31.

G.	26 7. S. c. Trinit.	8.39	9.44	Anna	4½	4½
M.	27 Martha	10.09	9.52		5½	5½
Ti.	28 Aurelius	11.39	10.00	Maanen Jorden nærmest.	6	6½
D.	29 Oluf	1.12	10.10	} Sol op 4.27, ned 8.30 } Tusmørket varer 55'	6½	7
T.	30 Abdon	2.47	10.25		☺ i. Kv. 1 Morgen	7½
F.	31 Germanus	4.23	10.48		8	8½

		Eftm. Aften		Fm. Em.	
L.	1 Pæders Fængsl.	5.50	11.25	9	9½

32. Uge. De falske Profeter. Matth. 7, 15—21.

2. Række: Matth. 7, 22 til Enden

S.	2 8. S. e. Trinit.	7.00	Morg.	Hannibal	10½	11½
M.	3 Mikodemus	7.45	12.24		11½	—
Ti.	4 Dominicus	8.13	1.43	} Sol op 4.39, ned 8.17 } Tusmørket varer 53'	12½	1
D.	5 Osvaldus	8.29	3.12		1½	2
L.	6 Kristi Forklar.	8.41	4.40	☉ f. M. 2 Morgen	2½	2½
F.	7 Donatus	8.49	6.05		3½	3½
L.	8 Ruth	8.55	7.45	De lyse Nætter ophører	4	4½

33. Uge. Den utro Husfoged. Luf. 16, 1—9.

2 Række: Luf. 12, 32—48.

S.	9 9. S. e. Trinit.	9.01	8.42	Romanus	4½	4½
M.	10 Laurentius	9.08	9.57		5½	5½
Ti.	11 Herman	9.15	11.12	} Sol op 4.52, ned 8.02 } Tusmørket varer 50'	5½	5½
D.	12 Clara	9.24	12.29		6½	6½
L.	13 Hippolytus	9.37	1.46	Maanen Jorden fjærn.	6½	7
F.	14 Eusebius	9.56	3.05	☉ f. Kv. 2 Morg.	7½	7½
L.	15 Marie Himlf.	10.25	4.21		7½	8½

34. Uge. Jesus græder over Jerusalem. Luf. 19, 41 til Enden.

2 Række: Matth. 11, 16—24.

S.	16 10. S. e. Trinit.	11.10	5.28	Moctus	8½	9½
M.	17 Anastatus	Morg.	6.19		10	10½
Ti.	18 Agapetus	12.16	6.54	} Sol op 5.05, ned 7.47 } Tusmørket varer 47'	11½	—
D.	19 Sebaldus	1.36	7.17		12½	12½
L.	20 Bernhard	3.08	7.33	☉ u. M. 1 Eftm.	1½	1½
F.	21 Salomon	4.41	7.44	} Synlig Solfør mørkelse.	2½	2½
L.	22 Symphorian	6.14	7.52		3	3½

35. Uge. Farisæeren og Tolderen. Luf. 18, 9—14.

2. Række: Luf. 7, 36 til Enden.

S.	23 11. S. e. Trinit.	7.46	8.01	} Zachæus } Hundebagene ender	3½	3½
M.	24 Bartolomæus	9.19	8.09		Maanen Jorden nærm.	4½
Ti.	25 Ludvig	10.54	8.18	} Sol op 5.18, ned 7.30 } Tusmørket varer 46'	5	5½
D.	26 Frenæus	12.30	8.32		5½	5½
L.	27 Gebhardus	2.07	8.52	☉ f. Kv. 6 Forn.	6½	6½
F.	28 Augustinus	3.39	9.24		7	7½
L.	29 Joh. Hvalsh.	4.55	10.15		7½	8½

36. Uge. Den Døve og Stumme. Mark. 7, 31 til Enden.

2. Række: Matth. 12, 31—42.

S.	30 12. S. e. Trinit.	5.46	11.28	Benjamin	8½	9½
M.	31 Bertha	6.17	Morg.		10½	11½

Septbr. 1914.

D. C. N.

Fjftemaaned.

30 Dage

Se Anm. 3. S.
Spjænde

		Eftm.	Nat		Gm.	Emt.
Ti.	1) Egidius	6.37	12.53	} Sol op 5.31, ned 7.13 Tusmørket varer 44'	11 $\frac{1}{2}$	—
D.	2) Elifa	6.50	2.21		12 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$
T.	3) Scraphia	6.58	3.45	} G. f. M. 3 Eftm. Ugentlig Maaneform.	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$
F.	4) Theodosia	7.05	5.07		2 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$
L.	5) Regina	7.11	6.25		3	3 $\frac{1}{2}$

37. Uge. Samaritaneren og Leviten. Luf. 10, 23—37.
2. Række: Matth. 20, 20—28.

G.	6) 13. S. c. Trinit.	7.17	7.40	Magнус	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
M.	7) Robert	7.25	8.55		4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
Ti.	8) Maria Fødsel	7.32	10.11	} Sol op 5.44, ned 6.55 Tusmørket varer 43'	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
D.	9) Gorgonius	7.44	11.29		5	5 $\frac{1}{2}$
T.	10) Burchardt	7.59	12.47	Maanen Jorden fjærn.	5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$
F.	11) Hillebert	8.24	2.03		6	6 $\frac{1}{2}$
L.	12) Guido	9.00	3.14	C i. Kv. 7 Aften	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$

38. Uge. De 10 Syedalske. Luf. 17, 11—19.
2. Række: Joh. 5, 1—15.

G.	13) 14. S. c. Trinit.	9.55	4.11	Cyprianus	7 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$
M.	14) † Dyhojelse	11.09	4.52		8	8 $\frac{1}{2}$
Ti.	15) Eftild	Morg.	5.19	} Euphemia Sol op 5.57, ned 6.37	9 $\frac{1}{2}$	10 $\frac{1}{2}$
D.	16) Tamperdag	12.34	5.37		10 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{2}$
T.	17) Lambertus	2.06	5.49	Tusmørket varer 42'	—	12 $\frac{1}{2}$
F.	18) Titus	3.39	5.59		1	1 $\frac{1}{2}$
L.	19) Constantia	5.13	6.09	U. M. 11 Aften	1 $\frac{1}{2}$	2

39. Uge. Ingen kan tjene to Herrer. Matth. 6, 24 til Enden.
2. Række: Luf. 10, 38 til Enden.

G.	20) 15. S. c. Trinit.	6.47	6.17	Tobias	2 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$
M.	21) Matthæus	8.23	6.26	Maanen Jord. nærmest	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
Ti.	22) Mauritius	10.03	6.39	} Sol op 6.11, ned 6.19 Tusmørket varer 42'	4	4
D.	23) Linus	11.43	6.56		4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
T.	24) Tecla	1.20	7.24	Efteraar. Beg. Jævn.	5 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$
F.	25) Cleophas	2.45	8.10	} D. f. Kv. 1 Efterm. Kong Kristian X.'s Føds.	5 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$
L.	26) Abdolphy	3.45	9.16		6 $\frac{1}{2}$	7

40. Uge. Enkens Son af Dav. Luf. 7, 11—17.
2. Række: Joh. 11, 19—45.

G.	27) 16. S. c. Trinit.	4.22	10.40	Cozmus	7 $\frac{1}{2}$	8
M.	28) Benediktus	4.44	Morg.		8 $\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{2}$
Ti.	29) Mikkel'sdag	4.58	12.06	} Sol op 6.24, ned 6.01 Tusmørket varer 42'	10	11
D.	30) Hieronymus	5.08	1.31		11 $\frac{1}{2}$	—

Oktober 1914.

D. C. N.

Sædemaaned.

31 Dage

Se Ann. 3. C.
Højraade

		Eftm.	Morg.	Jm.	Em.
L.	1 Remigius	5.15	2.53	12½	12½
F.	2 Ditlev	5.22	4.11	1½	1½
L.	3 Mette	5.28	5.27	2	2

41. Uge. **Den Vatersøttige.** Luk. 14, 1—11.

2. Række: Mark. 7, 14—22.

G.	4 17. S. c. Trinit.	5.35	6.41	Franciscus ☉ f. M. 7 Form.	2½	2½
M.	5 Placidus	5.43	7.56		3	3½
Ti.	6 Broderus	5.52	9.12	Maanen Jorden sjævn.	3½	3½
D.	7 Amalie	6.06	10.30	Sol op 6.37, ned 5.44 Tusmørket varer 42'	4	4½
L.	8 Ingeborg	6.27	11.48		4½	4½
F.	9 Dionysius	6.59	1.00		5	5½
L.	10 Gereon	7.46	2.02		5½	5½

42. Uge. **Hvis Son er Kristus?** Matth. 22, 34 til Enden.

2. Række: Joh. 15, 1—11.

G.	11 18. S. c. Trinit.	8.51	2.48	Genesis	6	6½
M.	12 Maximilian	10.10	3.19	☉ f. Kv. 11 Form.	6½	7½
Ti.	13 Angelus	11.36	3.40	Sol op 6.51, ned 5.26 Tusmørket varer 42'	7½	8½
D.	14 Calixtus	Morg.	3.55		9	10
L.	15 Hedvig	1.06	4.07		11½	11½
F.	16 Gallus	2.37	4.15		11½	—
L.	17 Florentinus	4.09	4.24		12½	12½

43. Uge. **Den Værkberndue.** Matth. 9, 1—8.

2. Række: Joh. 1, 35 til Enden.

G.	18 19. S. c. Trinit.	5.44	4.33	Lukas	1½	1½
M.	19 Valthar	7.23	4.44	☉ n. M. 8 Form. Maanen Jorden nærm.	2	2½
Ti.	20 Felicianus	9.05	5.00		2½	3
D.	21 Ursula	10.48	5.24	Sol op 7.03, ned 5.12 Tusmørket varer 42'	3½	3½
L.	22 Cordula	12.23	6.02		4	4½
F.	23 Søren	1.35	7.04		4½	5½
L.	24 Proclus	2.22	8.24		5½	6

44. Uge. **Bryllupsklæderne.** Matth. 22, 1—14.

2. Række: Matth. 21, 28—44.

G.	25 20. S. c. Trinit.	2.48	9.52	Crispinus	6½	7
M.	26 Amandus	3.05	11.19	☉ f. Kv. 12 Midnat	7½	8
Ti.	27 Sem	3.16	Morg.	Brins Balsdemars Fødsb.	8½	9½
D.	28 Sim. og Juba	3.25	12.42	Sol op 7.19, ned 4.54 Tusmørket varer 43'	9½	10½
L.	29 Narcisus	3.32	2.00		11	11½
F.	30 Abjalon	3.38	3.15		12	—
L.	31 Reform. Beg.	3.44	4.30	Enkebr. Louises Fødsb.	12½	1

Eftm. Morg.

Fm. Em

45. Uge. Den kongelige Mand. Joh. 4, 46—53.

2. Række: Joh. 4, 34—42.

G.	1	21. S. e. Trinit.	3.53	5.44	Alle Helgensd.	1½	1½
M.	2	Alle Sjælesd.	4.01	7.00	Maanen Jorden fjærn.	2	2
Ti.	3	Hubertus	4.15	8.18	☉ i. M. 1 Morgen.	2½	2½
D.	4	Otto	4.34	9.34	Sol op 7.34, ned 4.39 Tusmørket varer 45'	3	3½
L.	5	Malachias	5.01	10.48		3½	3½
F.	6	Leonhardus	5.44	11.53		4	4½
L.	7	Engelbrecht	6.43	12.44	Syntlig Merkegennemg.	4½	5

46. Uge. Den gøldbundne Tjener. Matth. 18, 23 til Enden.

2. Række: Matth. 18, 1—14.

G.	8	22. S. e. Trinit.	7.56	1.20	Claudius	5	5½
M.	9	Theodor	9.18	1.44		5½	6½
Ti.	10	Luther	10.44	2.01	Sol op 7.48, -ned 4.25 Tusmørket varer 46'	6½	7
D.	11	Morten Bisp	Morg.	2.12		7½	8
L.	12	Torkild	12.10	2.22	☉ i. Kv. 1 Morgen	8½	9½
F.	13	Arcadius	1.38	2.31		9½	10½
L.	14	Frederik	3.07	2.39		11	11½

47. Uge. Stattes Mont. Matth. 22, 15—22.

2. Række: Marc. 12, 41 til Enden.

G.	15	23. S. e. Trinit.	4.42	2.49	Leopold	12	—
M.	16	Othenius	6.21	3.02	☉ u. M. 5 Eftm. Maanen Jorden nærm.	12½	1
Ti.	17	Anianus	8.04	3.21		1½	1½
D.	18	Dr. Vedebag	9.45'	3.54	Hejnhjuls Sol op 8.02, ned 4.14 Tusmørket varer 47'	2½	2½
L.	19	Elisabeth	11.12	4.45		3	3½
F.	20	Volfmarus	12.12	6.00		3½	4½
L.	21	Marie Dfr.	12.48	7.28		4½	5

48. Uge. Zairi Datter. Matth. 9, 18—26.

2. Række: Joh. 5, 17—29.

G.	22	24. S. e. Trinit.	1.10	9.00	Cecilia.	5½	6
M.	23	Clemens	1.24	10.26		6	6½
Ti.	24	Chryfogonus	1.33	11.47	☉ i. Kv. 3 Eftm.	7	7½
D.	25	Catharina	1.41	Morg	Sol op 8.15, ned 4.04 Tusmørket varer 49'	7½	8½
L.	26	Conradus	1.47	1.04		9	9½
F.	27	Facundus	1.53	2.19		10	10½
L.	28	Sophie Magd.	2.01	3.32		11½	11½

49. Uge. Jesu Indtog i Jerusalem. Matth. 21, 1—9.

2. Række: Luf. 4, 16—30.

G.	29	1. S. i Advent	2.10	4.47	Saturninius Maanen Jorden fjærn.	—	12½
M.	30	Andreas	2.22	6.04		12½	1

Decbr. 1914.

D. C. N.

Kristmaaned.

31 Dage

Se Num. 3. E.
Sjovande

		Eftm.	Form.		Jm.	Em.
Ti.	1 Arnold	2.39	7.21	Sol op 8.27, ned 3.57 Tusmørket varer 50'	14	17
D.	2 Bibiana	3.04	8.37		2	7½
T.	3 Svend	3.42	9.45	☉ i. M. 7 Aften.	2½	2½
F.	4 Barbara	4.36	10.41		3	34
L.	5 Sabina	5.47	11.21		3½	4

50. Uge. **Tegn i Sol og Maane.** Luf. 21, 25—36.

2. Række: Matth 25 1—13.

S.	6 2. S. i Advent	7.06	11.48	Nikolaus	4½	4½
M.	7 Agathon	8.30	12.07		4½	5½
Ti.	8 Maria Uubj.	9.54	12.19	Sol op 8.37, ned 3.53 Tusmørket varer 52'	5½	6
D.	9 Rudolph	11.20	12.30		6½	6½
T.	10 Judith	Morg.	12.39	☉ i. Kv. 1 Eftm.	7	7½
F.	11 Damasus	12.45	12.46		8	8½
L.	12 Epimachus	2.13	12.55		9	9½

51. Uge. **Johannes i Fængsel.** Matth. 11, 2—10.

2. Række: Luf. 1, 67 til Enden.

S.	13 3. S. i Advent	3.46	1.06	Lucia	10½	11
M.	14 Crispus	5.25	1.22		11½	12
Ti.	15 Mikatins	7.05	1.46	Maanen Jorden nærm.	—	12½
D.	16 Tamperdag	8.39	2.26	Lazarus Sol op 8.45, ned 3.52 Tusmørket varer 52'	1	1½
T.	17 Albine	9.54	3.30		☉ i. M. 4 Morgen.	2
F.	18 Christophorus	10.42	4.55		2½	3
L.	19 Nemejus	11.10	6.29		3½	4

52. Uge. **Johannes' Vidnesbyrd.** Joh. 1, 19—28.

2. Række: Joh. 3, 2½ til Enden.

S.	20 4. S. i Advent	11.27	8.00	Abraham	4½	5
M.	21 Thomas	11.39	9.26	Solhverv. Mavets forreste Dag. Vinterens Beg.	5½	5½
Ti.	22 Japetus	11.48	10.46		5½	6½
D.	23 Torlacus	11.55	Morg.	Sol op 8.50, ned 3.54 Tusmørket varer 52'	6½	7
T.	24 Adam	12.02	12.03		Dag. Alexandrines Fsb. ☉ i. Kv. 9 Form.	7½
F.	25 Juledag	12.09	1.18	8		8½
L.	26 2. Juledag	12.18	2.33	St. Stephan	9	9½

53. Uge. **Simeon og Anna.** Luf. 2, 33—40.

2. Række: Luf. 2, 25—32.

S.	27 Søndag e. Jul	12.28	3.50	Johs. Evangel. Maanen Jorden fjærm.	10	10½
M.	28 Børnedag	12.43	5.06		11	11½
Ti.	29 Noah	1.05	6.23	Sol op 8.51, ned 4.00 Tusmørket varer 52'	—	12½
D.	30 David	1.39	7.35		12½	1
T.	31 Skibvester	2.28	8.35		1½	2

Landejendommens Nettoudbytte („Reinertrag“).

Efterstaaende Tabel angiver Nettoudbyttet af hver Hektar eller Morgen Jord (henholdsvis Ager, Eng o. s. v.), saaledes som dette er fastsat for 1. til 8. Klasse's Jorder ved Boniteringen i 1878:

	Ager		Eng		Esøv		Bøve		Græsland		Vand	
	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen
Klasse 1	Mr. 52.87	Mr. 13.50	Mr. 70.50	Mr. 18.00	Mr. 23.50	Mr. 6.00	Mr. 58.75	Mr. 15.00	Mr. 58.75	Mr. 15.00	Mr. 41.12	Mr. 10.50
" 2	" 42.30	" 10.80	" 58.75	" 15.00	" 14.10	" 3.60	" 47.00	" 12.00	" 47.00	" 12.00	" 24.50	" 6.00
" 3	" 29.20	" 7.20	" 47.00	" 12.00	" 11.75	" 3.00	" 35.25	" 9.00	" 35.25	" 9.00	" 7.05	" 1.80
" 4	" 18.80	" 4.80	" 35.25	" 9.00	" 7.05	" 1.80	" 23.50	" 6.00	" 23.50	" 6.00	" 2.35	" 0.60
" 5	" 14.10	" 3.60	" 23.50	" 6.00	" 3.25	" 0.90	" 11.75	" 3.00	" 16.45	" 4.20	" 0.39	" 0.10
" 6	" 8.22	" 2.10	" 16.27	" 3.90	" 2.35	" 0.60	" 5.87	" 1.50	" 9.40	" 2.40	"	"
" 7	" 3.52	" 0.90	" 9.40	" 2.40	" 0.78	" 0.20	"	"	" 2.35	" 0.60	"	"
" 8	" 1.17	" 0.30	" 4.70	" 1.20	" 0.33	" 0.10	"	"	" 0.39	" 0.10	"	"

Efterstaaende Tabel viser, hvor meget en Hektar Jord (henholdsvis Ager, Eng etc.) af første til ottende Klasse skal koste, naar den beregnes efter **40 Gange** Nettoudbyttet:

	1 Hektar Ager	1 Hektar Eng	1 Hektar Esøv	1 Hekt. Bøvejord	1 H. Græs. Mose	1 Hektar Vand
Klasse 1	Mr. 2115.00	Mr. 2820.00	Mr. 940.00	Mr. 2350.00	Mr. 2350.00	Mr. 1645.00
" 2	— 1692.00	— 2350.00	— 564.00	— 1880.00	— 1880.00	— 940.00
" 3	— 1128.00	— 1880.00	— 470.00	— 1410.00	— 1410.00	— 282.00
" 4	— 752.00	— 1410.00	— 292.00	— 940.00	— 940.00	— 94.00
" 5	— 564.00	— 940.00	— 141.00	— 470.00	— 470.00	— 15.66
" 6	— 320.00	— 611.00	— 94.00	— 235.00	— 376.00	
" 7	— 141.00	— 376.00	— 31.33		— 94.00	
" 8	— 47.00	— 188.00	— 15.66		— 15.66	

Tabel
for Kubikberegning af rundt Træ.
(Tværmaal i Tommer)

Længde i Fod	8'	10'	12'	14'	16'	18'	20'	22'	24'	26'	28'	30'	32'	34'	36'	38'	40'
4	1.1	2.1	3	4.1	5.3	7	8.3	10.2	12.2	14.3	17	19.3	22.2	25.1	28.1	31.2	35
6	2	3.1	4.3	6.2	8.2	10.3	13	16	19	22	25.3	29.2	33.2	38	42.2	47.1	52.2
8	2.3	4.1	6.1	8.2	11.1	14.1	17.2	21	25	29.2	34.1	39.1	44.3	50.2	56.2	63	69.3
10	3.2	5.2	8	10.3	14	17.3	21.3	26.2	31.2	37	42.3	49	56	63	70.3	78.3	87.1
12	4.1	6.2	9.2	12.3	16.3	21.1	26.1	31.3	37.3	44.1	51.2	59	67	75.3	85	94.2	104.3
14	4.3	7.2	11	15	19.2	24.3	30.2	37	44	51.3	60	68.3	78.1	88.1	99	110.1	122.1
16	5.2	8.3	12.2	17	22.2	28.1	35	42.1	50.1	59	68.2	78.2	89.2	101	113	126	139
18	6.1	9.3	14	19.1	25	31.3	39.1	47.2	56.2	66.2	77	88.2	100.2	113.3	127.1	141.3	157
20	7	11	15.3	21.2	28	35.2	43.3	52.3	63	73.3	85.2	98.1	111.3	126	141.2	157.2	174.2
22	7.3	12	17.1	23.2	30.3	39	48.3	58.2	69	81	94	108	123	138.3	155.2	173.1	192
24	8.1	13	19	25.3	33.2	42.2	52.2	63	75.2	88.2	102.3	118	134	151.2	169.3	189	209.2
26	9	14.1	20.2	27.3	36.1	46	56.3	68.3	81.3	96	111.2	127.3	145.1	164	184	205	227
28	9.3	15.1	22	30	39	49.2	61	74	88	103.1	119.3	137.2	156.2	176.3	198	220.3	244.2
30	10.2	16.1	23.2	32	42	53	65.2	79.1	94.1	110.3	128.2	147.1	167.3	189.1	212	236.2	262
32	11.1	17.2	25	34.1	44.3	56.2	70	84.2	100.2	118	137	157	178.3	202	226.1	252	279.1
34	11.3	18.2	26.3	36.1	47.2	60	74.1	89.3	107	125.2	145.2	167	190	214.2	240.2	268	296.1
36	12.2	19.3	28.1	38.2	50.1	63.3	78.2	95	113	132.3	154	176.3	201	227	254.2	283.3	314.1
38	13.1	20.3	30	40.2	53	67.1	83	100.2	119.2	140	162.2	186.3	212.1	239.3	268.3	290.2	331.3
40	14	21.3	31.2	42.3	56	70.3	87.1	105.3	125.3	147.2	171	196.2	223.2	252.1	283	315	349.1
42	14.3	23	33	45	58.3	74.1	91.3	111	132	155	179.3	206.1	234.3	265	297	331	366.3
44	15.1	24	34.2	47	61.2	77.3	96	116.1	138.1	162.1	188.1	216	245.3	277.2	311	346.3	384
46	16	25	36	49.1	64.1	81.3	100.2	121.2	144.2	169.3	196.3	225	257	290	325.1	362.2	401.3
48	16.3	26.1	37.3	51.1	67	85	104.3	126.3	151	177	205.2	235.3	268.1	302.3	339.2	378.1	419
50	17.1	27.1	39.1	53.2	70	88.2	109	132	157	184.2	214	246.2	279.2	315.2	353.2	394	436.3

Tallet efter Punktet angiver Fjerdedel Kubikfod.

Altsaa 17.2 = 17¹/₂ Kubikfod, 58.3 = 58³/₄ Kubikfod, 64.1 = 64¹/₄ Kubikfod osv.

Reduktions-Tabel

mellem dansk, svensk, norsk og tysk Mønt, samt omvendt.

Kroner og Øre til Rigsmark og Penning | Rigsmark og Penning til Kroner og Øre

Ø.	P.	Ø.	P.	Ø.	P.	P.	Ø.	P.	Ø.	P.	Ø.
1	1	44	50	87	98	1	1	44	39	87	77
2	2	45	51	88	99	2	2	45	40	88	78
3	3	46	52	89	M. 1	3	3	46	41	89	79
4	5	47	53	90	1.01	4	4	47	42	90	80
5	6	48	54	91	1.02	5	4	48	43	91	81
6	7	49	55	92	1.04	6	5	49	44	92	82
7	8	50	56	93	1.05	7	6	50	44	93	83
8	9	51	57	94	1.06	8	7	51	45	94	84
9	10	52	59	95	1.07	9	8	52	46	95	84
10	11	53	60	96	1.08	10	9	53	47	96	85
11	12	54	61	97	1.09	11	10	54	48	97	86
12	14	55	62	98	1.10	12	11	55	49	98	87
13	15	56	63	99	1.11	13	12	56	50	99	88
14	16	57	64	Kr. 1	1.13	14	12	57	51	M. 1	89
15	17	58	65	2	2.25	15	13	58	52	2	Kr. 1.78
16	18	59	66	3	3.38	16	14	59	52	3	2.67
17	19	60	68	4	4.50	17	15	60	53	4	3.56
18	20	61	69	5	5.63	18	16	61	54	5	4.44
19	21	62	70	6	6.75	19	17	62	55	6	5.33
20	23	63	71	7	7.88	20	18	63	56	7	6.22
21	24	64	72	8	9	21	19	64	57	8	7.11
22	25	65	73	9	10.13	22	20	65	58	9	8
23	26	66	74	10	11.25	23	20	66	59	10	8.89
24	27	67	75	20	22.50	24	21	67	60	20	17.78
25	28	68	77	30	33.75	25	22	68	60	30	26.67
26	29	69	78	40	45	26	23	69	61	40	35.56
27	30	70	79	50	56.25	27	24	70	62	50	44.44
28	32	71	80	60	67.50	28	25	71	63	60	53.33
29	33	72	81	70	78.75	29	26	72	64	70	62.22
30	34	73	82	80	90	30	27	73	65	80	71.11
31	35	74	83	90	101.25	31	28	74	66	90	80
32	36	75	84	100	112.50	32	28	75	67	100	88.89
33	37	76	86	200	225	33	29	76	68	200	177.78
34	38	77	87	300	337.50	34	30	77	68	300	266.67
35	39	78	88	400	450	35	31	78	69	400	355.56
36	41	79	89	500	562.50	36	32	79	70	500	444.44
37	42	80	90	600	675	37	33	80	71	600	533.33
38	43	81	91	700	787.50	38	34	81	72	700	622.22
39	44	82	92	800	900	39	35	82	73	800	711.11
40	45	83	93	900	1012.50	40	36	83	74	900	800
41	46	84	95	1000	1125	41	36	84	75	1000	888.89
42	47	85	96			42	37	85	76		
43	48	86	97			43	38	86	76		

Metrisk Maal og Vægt.

Længdemaal.

- 1 Mil er $7\frac{1}{2}$ Kilometer er 7500 Meter.
 1 Kilometer er 100 Dekameter er 1000 Meter.
 1 Meter er 10 Decimeter er 100 Centimeter.
 1 Meter er $3\frac{1}{2}$ ($3,4805$) Fod. 1 Centimeter er $\frac{5}{12}$ ($0,4187$) Tommer.
 1 Alen er 57 Centimeter, 20 Alen $11\frac{2}{5}$ Meter.

Rummaal.

- 1 Kubikmeter er $42\frac{1}{2}$ ($42,491$) Kubikfod.
 „ er ca. $\frac{1}{2}$ ($0,47213$) Favn Brænde.
 1 Favn Brænde er ca. $2\frac{2}{11}$ ($2,181$) Kubikmeter.

a. Tørre Varer.

- 1 Hektoliter er 10 Dekaliter er 100 Liter.
 1 Hektoliter Korn er $\frac{5}{7}$ ($0,7188$) Tønde.
 1 Hektoliter Korn er $5\frac{3}{4}$ ($5,7504$) Skæppe.

b. Flydende Varer.

- 1 Hektoliter er $\frac{5}{11}$ Oksehoved ($0,400$).
 1 Liter er $\frac{5}{9}$ Kande ($0,552$).
 1 Hektoliter er $2\frac{3}{4}$ Anker ($2,700$).
 1 Hektoliter er $\frac{0}{7}$ Tønde Øl ($0,802$).

Flademaal.

- 1 Hektar er 100 Arc er 10,000 Kvadratmeter.
 1 Kvadratmeter er $12\frac{1}{6}$ Kvadratfod, 1 Ar er $4\frac{3}{4}$ Kvadratroder.
 1 Hektar er ca. 2 ($1,8919$) Tønder Land à 240 Kvadratroder.

Vægt.

- 1 Kilogram er 10 Hektogram er 100 Dekagram er 1000 Gram.
 1 Kilogr. er 2 Pd., 1 Lod, 16 Gram, er $17\frac{1}{12}$ Dekagr. eller Nylod.
 1 Dekagram er 2 Kvint. 1 Kvint er $\frac{1}{2}$ Dekagram.

Rentetabel.

Aarlig Rente.

Kapital	6 $\frac{0}{10}$	5 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$	5 $\frac{0}{10}$	4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$	4 $\frac{0}{10}$
1 M.	0,06	0,05	0,05	0,04	0,04
2 —	0,12	0,11	0,10	0,09	0,09
3 —	0,18	0,16	0,15	0,13	0,12
4 —	0,24	0,22	0,20	0,18	0,16
5 —	0,30	0,27	0,25	0,22	0,20
6 —	0,36	0,33	0,30	0,27	0,24
7 —	0,42	0,38	0,35	0,31	0,28
8 —	0,48	0,44	0,40	0,36	0,32
9 —	0,54	0,49	0,45	0,40	0,36
10 —	0,60	0,55	0,50	0,45	0,40
20 —	1,20	1,10	1,00	0,90	0,80
50 —	3,00	2,75	2,50	2,25	2,00
100 —	6,00	5,50	5,00	4,50	4,00
500 —	30,00	27,50	25,00	22,50	20,00
1000 —	60,00	55,00	50,00	45,00	40,00

Drægtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted	or Fødselen at vento hos			Finder Parring Sted	or Fødselen at vento hos		
	Hoppen	Koon	Soen		Koon	Faaret	Soen
1 Jan.	6 Dec.	11 Okt.	24 April	1 Juli	10 April	29 Nov.	22 Okt.
5	10	15	23	5	14	3 Dec.	26
9	14	19	2 Mai	9	18	7	30
13	18	23	6	13	22	11	3 Nov.
17	22	27	10	17	26	15	7
21	26	31	14	21	30	19	11
25	30	4 Nov.	18	25	4 Mai	23	15
29	3 Jan.	8	22	29	8	27	19
2 Febr.	7	12	26	2 Avg.	12	31	23
6	11	16	30	6	16	4 Jan.	27
10	15	20	3 Juni	10	20	8	1 Dec.
14	19	24	7	14	24	12	5
18	23	28	11	18	28	16	9
22	27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13
26	31	6	19	26	5	24	17
2 Marts	4 Febr.	10	23	30	9	28	21
6	8	14	27	3 Sept.	13	1 Febr.	25
10	12	18	1 Juli	7	17	5	29
14	16	22	5	11	21	9	2 Jan.
18	20	26	9	15	25	13	6
22	24	30	13	19	29	17	10
26	28	3 Jan.	17	23	3 Juli	21	14
30	4 Marts	7	21	27	7	25	18
3 April	8	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22
7	12	15	29	5	15	5	26
11	16	19	2 Avg.	9	19	9	30
15	20	23	6	13	23	13	3 Febr.
19	24	27	10	17	27	17	7
23	28	31	14	21	31	21	11
27	1 April	4 Febr.	18	25	4 Avg.	25	15
1 Mai	5	8	22	29	8	29	19
5	9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23
9	13	16	30	0	16	6	27
13	17	20	3 Sept	10	20	10	3 Marts
17	21	24	7	14	24	14	7
21	25	28	11	18	28	18	11
25	29	4 Marts	15	22	1 Sept	22	15
29	3 Mai	8	19	26	5	26	19
2 Juni	7	12	23	30	9	30	23
6	11	16	27	4 Dec.	13	4 Mai	27
10	15	20	1 Okt.	8	17	8	31
14	19	24	5	12	21	12	4 April
18	23	28	9	16	25	16	8
22	27	1 April	13	20	29	20	12
26	31	5	17	24	3 Okt.	24	16
80	4 Juni	9	21	28	7	28	20

Jagtkalender efter den ny Jagtlov.

Vildtet	Maa jages
Elsdyr: Hjørte	1.—30. September.
Hinde og Kalvo	Aldes ikke.
Kronhjørte og Daadyr:	
Hjørte	1. August til 28. Februar.
Hinde og Kalve	16. Oktober til 31. Januar.
Raadyr: Raabukke	16. Maj til 31. December.
Raær og Raakid	1. November til 31. December.
Grævlinger	1. September til 31. December.
Bævere	1. Oktober til 30. November.
Harer	1. Oktober til 15. Januar.
Urhaner	1. December til 31. Maj.
Urhøns	1. December til 31. Januar.
Birke-, Hassel- og Fasanhaner	16. September til 31. Maj.
Birke-, Hassel- og Fasanhøns	16. September til 31. Januar.
Agerhøns, Vagtler og skotske Mosehøns	1. September til 30. November.
Vildænder	1. Juli til 28. Februar.
Snepper	1. Juli til 15. April.
Trapper	1. September til 31. Marts.
Vilde Svaner, Traner, Hjejler (Brøkfugle), Vagtelkonger og alle andre jagtbare Sump- og Vandfugle med Undtagelse af Vildgæs	1. Juli til 30. April.
Drosler (Kramsfugle)	21. September til 31. December.

Frigebeds-Kalender

fra Begyndelsen af den kristelige Tidsergning, hvorved man kan finde, paa hvilken Ugedag en hvilkenomhelst Dag i hvilkenomhelst Maaned er indtruffet eller vil indtræffe, indtil 31. December 1699 efter gammel Stil, fra 1. Januar 1700 af efter ny Stil. Søndag indførtes den nye Stil i Maaned 1700 ved Dagen efter Søndag 18. Februar at fribe Mandag 1. Marts.

Regel: Til Maanedens Dags Tal adderes Gættornerne for Maaned, Maaned og Maaned, Summen divideres med 7.

Søndag er Dagen Søndag, hvis Stiften = 1 er Dagen Mandag, 2 " " " " = 2 " " " " = 3 " " " " = 4 " " " " = 5 " " " " = 6 " " " " = 7 betragtes den som Sten.

Eksempel: Kong Christian IX.s Dødsdag, den 29. Januar 1906:

Dag: 29 + 2 + 5 + 0 = 36 : 7 = 5 med 1 til Rest - Mandag.

Gættorner

Maanederne	
Januar	2
Februar	5
Marts	5
April	1
Maj	3
Juni	6
Juli	1
August	4
Septbr.	0
Oktober	2
Novbr.	5
Decbr.	0

Maanederne		Maanederne						
Januar	2	1	0	6	5	4	3	8
Februar	9	8	7	13	12	11	10	10
Marts	16	15	14	—	—	—	—	—
April	18	—	17	—	20	19	—	—
Maj	22	—	21	—	24	23	—	—
Juni	26	—	25	—	28	27	—	—

Maanederne		Maanederne						
Januar	00	1	2	3	4	5	6	
Februar	6	7	—	8	9	10	11	
Marts	—	12	13	14	15	—	16	
April	17	18	19	—	20	21	22	
Maj	23	—	24	25	26	27	—	
Juni	28	29	30	31	—	32	33	
Juli	31	35	—	36	37	38	39	
August	—	40	41	42	43	—	44	
Septbr.	45	46	47	—	48	49	50	
Oktober	51	—	52	53	54	55	—	
Novbr.	56	57	58	59	—	60	61	
Decbr.	62	63	—	64	65	66	67	
Januar	—	68	69	70	71	—	72	
Februar	73	74	75	—	76	77	78	
Marts	79	—	80	81	82	83	—	
April	84	85	86	87	—	88	89	
Maj	90	91	—	92	93	94	—	
Juni	—	96	97	98	99	—	—	

Fortegnelse over Markederne i Aaret 1914.

Affortøjer: S. Heste. Kv. Kvæg. Kr. Kram.

De indfledte Tal angiver, hvormange Dage Markedet holdes.

Slesvig.

- Alabrenaa**, 24. Febr., 10. Marts Kv. S., 28. April Kv., 4., 12. Maj Kv. S., 16. Juli (2) Kr., 21. Juli 6., 20. Okt. Kv. S., 22. Okt. (2) Kr., 27., Okt., 16. Dec. Kr. S.
- Agerkov**, 5. Maj, 13. Oktbr. Kv. S.
- Arnum**, 1. Maj, 12. Aug., 2. Okt. Kv. S. Træv.
- Arnæs**, 17. Juni (2) Kr.
- Avguttenborg**, Markedet ophævet 1906.
- Boldersted**, 29. April, 7. Okt. Kr. Kv. S.
- Bredsted**, 25. Februar (3) Kr., 17., 21. April. 1., 8. Maj Kv. S., 18. Juni (2) Kr., 19. Sept. S. Hest. 2., 3., 16., 23., 30. Okt., 6., 13., 20., 27. Novbr. Kv. S., 3. Dec. (2) Kr.
- Broager**, 19. Maj, 3. Novbr. (2) Kr., (1) Kv. S.
- Bromølle**, 5. Juni Kv. S.
- Dhneved** paa Als, 5. Juni, Kv. S.
- Egedal**, 4. Maj, 6. Okt. Kv. S.
- Egernsørde**, 22. Febr. (3) Kr., 23. Febr., 29. April Kv. S., 21. Juni (3) Kr., 22. Juni Kv. S., 4. Oktbr. (3) Kr., 5. Oktbr. Kv. S.
- Gjølde**, 21. April (4) Kr. Kv. S., 21. Septbr. Kr. Kv. S.
- Glenborg**, 3. Febr., 2. Marts Kv. S., 22. Marts (3) Kr., 3., 8., 14., 17. April Kv. S., 22. April Magerfo., 24. April, 1. Maj Kv. S., 6. Maj Magerfo., 5., 15., 22., 29. Maj, 14. Juli, 11. Sept. Kv. S., 20. Sept. (4) Kr., 7. Oktbr. Magerfo., 22. Okt. (2) Kv. S., 29. Okt., 5., 12. Novbr. Kv. S.
- Frederikstad**, 22. Maj Kr., 23. Juli (2) Kr. (1) Kv. S., 11. Sept. Kr., 6. Oktbr. Kr. Kv. S., 8. Okt. S.
- Garding**, 12. Febr., 18. Juni (3) Kr.
- Welling**, 21. April, 3. Oktbr. Kv.
- Graasten**, 7. Maj, 1. Okt. Kv. S.
- Gram**, 13. Maj, 21. Okt. Kv. S. Træv.
- Haderslev**, 8. Jan., 23. Febr., 2., 9., 16., 23., 30. Marts, 14. April Kv. S., 19. April (3) Kr., 20., 27. April, 4., 11., 18., 25. Maj, 2., 8., 15., 22. Juni Kv. S., 19. Juli (2) Kr. Hest. 21. Septbr. Kv. S., 27. Septbr. (3) Kr., 28. Septbr., 5., 12., 19., 26. Okt., 2., 9., 16. Novbr. Kv. S.
- Hauved**, 1. Maj, 29. Septbr. Kr. Kv. S.
- Hellevad**, 6. Maj, 14. Okt. Kv. S.
- Huebh**, 20. April, 21. Sept. Kv. S.
- Husum**, hver Torsdag fra Njagar til Et. Hansbag (dog Onsdag den 8. April i Stebet for Torsdag den 9. April, Stortorsdag, og Onsdag den 20. Maj i Stebet for Torsdag den 21. Maj, Himmeffarisdag) Kv. S., hver Onsdag fra Et. Hansbag til Miffelsdag Kv. S., hver Onsdag og Torsdag fra 30. Sept. til 2. Dec. (dog Træv. b. 17. Novbr. i Stebet for Onsdag b. 18. Novbr., pr. Vevedag) Kv. S., 10., 17., 24. og 31. Decbr. Kv. S., hver Tirsdag fra 23. Juni til 1. Decbr. (dog Mandag den 16. Novbr. i Stebet for Tirsdag den 17. Novbr.) Jaar, 6. Januar, 30. Marts, 29. Juni, 24. Sept. Kv. S., 11. Juni (4) Kr. Mib. 24. Sept. (4) Kr.
- Højer**, 7. Maj 16., 22. Okt. Kv. S. Træv.
- Jels**, 29. April, 20. Okt. Kv. S., Nebil., Træv., Husflid.
- Kappel**, 13. Marts Kv. S., 6. Maj, 21. Okt. (2) Kr.
- Karbh**, 17. April, 9. Okt. Kv. S.
- Kestum**, 6. Maj, 20. Okt. Kv. S. Landbrugsprodukter.
- Kilplev**, 14. April, 9. Sept. Kv. S.
- Kristiansfest**, 25. April, 2. Maj, 10., 17. Oktbr. Kv. S.
- Krop**, 22. Okt. Kv. S.
- Kanghorn**, 25. April Kr. Kv. S., 18. Aug. (2) Kr., 19. Aug. Kv. S.
- Kjleborg**, 23. Juni, 26. Sept. Kr. Kv. S.
- Køst**, 24. Febr., 3., 10., 17., 24., 31. Marts, 7., 14., 21., 28. April, 5., 12. Maj Kv. S., 18. Maj (2) Kr. Kv. S., 26. Maj, 2., 9., 16., 23., 30. Juni, 7., 14., 21. Juli, 24. August, 7., 14., 21., 28. Septbr. Kv. S., 5. Oktbr. (2) Kr., (1) Kv. S., 12., 20., 26. Okt., 3., 9., 16., 23., 30. Novbr. Kv. S.
- Søgnikloster**, 10., 24. Marts Kv. S., 22. April (3) Kr., 23. April, 2. Maj, 16. Juni, 15. Juli Kv. S., 17. Aug. (2) Kr., 18. Aug., 3. Okt. Kv. S.
- Mølum**, 2. Maj Kv. S.,

Nibøl, 27. April, 4. Maj Kv. h., 18. Juni (2) Kr., (1) Kv. h., 12., 19. Oktbr., 2. Nov. Kv. h.
Rødborg, 4. Maj (2) Kr., 5. Maj Kv. h., 22. Septbr. (2) Kr., 4. Noobr. Kv. h.
Oldensvort, 14. Juli, 11. Aug., 8. Sept., 13. Okt. Kv. h.
Ober-Terådal, 29. April, 3. Oktbr. Kv. h.
Overso, 8. April Kv. h.
Rabsted, 22. April, 7. Okt. Kv. h.
Rødving, 28. April, 18. Sept., 17. Oktbr. Kv. h.
Satrup, (Angel), 27. April Kv. h., 4. Maj Mag.-Kv., 12. Sept. Kv. h.
Skobh (Als), 24. Sept. Kv. h.
Stovlund, 29. April, 17. Sept. Kv. h.
Starbæk, 29. April, 21. Oktbr. Kv. h. Trav.
Stedvig, 9. Jan. Kv. h., 20. Februar (5) Kr., 11. Marts, 14., 21., 23. April, 5., 12. Maj
 Kv. h., 1. Sept. (8) Kr., 7. Sept. (2) Kv. h., 23., 30. Okt., 6. Nov. Kv. h.
Sommersted, 5. Maj, 13. Okt. Kv. h., Gøttemarked hver Fredag.
Stenbjærg, 6. April, 12. Okt. Kv. h.
Svabsted, 18. Okt. Kr. Kv. h.
Sonderborg, 12. Marts Kv. h., 2. April Kr. Kv. h., 15. Maj Kv. h., 16. Juli Kr., 11.
 August, 8. Sept. Kv. h., 30. Sept. Kr., 19. Okt. Kv. h.
Sonderbrarup, 30. April Kv. h., 27. Juli (3) Kr. (2) Kv. h., 14. Okt. Kv. h.
Sonderstapel, 22. April, 9. Okt. Kr. Kv. h.
Tinglev, 6. Maj, 25. Aug. Kv. h.
Toflund, 28. April, 30. Sept. Kv. h. Trav, Nebst. og Huslidsv.
Treje, 29. April Kv. h.
Tonder, 9., 30. Jan., 20. Februar og hver Fredag fra 6. Marts til 29. Maj (unbtagen
 Fredag den 10. April, Langfredag) og fra 3. Juli til 11. Decbr. Kv. h., 7. Aug., 4.
 og 18. Sept. Hoved-Kv. og Sm., 3. Juni (4) Alb., 4. Juni, 24. Sept. (2) Kr., 29.
 Sept. (3) Humle.
Tønning, 24. Maj (2) Kr., 24. Juni 1., 8., 16., 22., 29. Juli 5., 12., 19. Aug. Kv. h., 21.
 Aug. Kr. Kv. h., 26. Aug. 2., 9. Sept. Kv. h., 10. Sept. Nøstf. h., 16., 23., 30. Sept.,
 7., 12., 14., 19., 21. Okt. Kv. h., 25. Okt. (2) Kr., 26., 28. Okt., 2., 4., 11. Nov. Kv. h.
Ulserup, 22. Sept. Kv. h.
Vhø paa Jør, 2. Maj (4) Kr., 17. Okt. (4) Kr. (1) Kv. h.
Vesterloqum 1. Maj, 9. Okt. Kv. h.

Solsten og Laucenberg.

Allstona, 30. Marts, 22. Juni, 14. Sept., 23. Noobr. (3) Kr.
Bad Ubedsøe, 3. April, 19. Juni, 25. Sept. Kr. Kv. h.
Barmstedt, 30. Marts, 10. Juni, 17. Aug., 30. Okt. Kr. Kv. h.
Bramstedt, 27. April (2) Kr. Kv., 26. Okt. Kr. Kv. h.
Elmhjørn, 28. April Kr. Kv., 15. Juni, Kr., 30. Sept. Kr. Kv. h., 2. Noobr. Kr. Kv. h. Hver
 Tirsdag Kvægmarked.
Glücksstadt, 10. Maj, 19. Juli, 18. Okt. (3) Kr.
Sademarskjøn, 2. Maj Kv. h., 20. Okt. (2) Kr. Kv. h.
Helde, 17. Marts Kr. h., 21. April, 6. Maj Kv., 8. Juli Kr. h., 24. Sept. Kv., 29. Decbr. h.
Hennstedt, 24. April Kv. h., 16. Sept., 7. Dec. Kr.
Høhentvedt, 30. April Kr. Kv. h., 27. Aug. h., 15. Okt. Kr. Kv. h.
Hørft, 22. April, 16. Okt. Kr. Kv. h.
Jæhøe, 12. Marts h., 22. Marts (3) Kr., 24. April Kv., 1. Sept. h., 7. Sept. Kv.,
 13. Sept. (3) Kr., 28. Okt. Kv.
Kellinghusen, 6. Maj Kr. Kv. h., 24. Juni, 1. August h., 10. August Kr., 13. Okt. Kv. h.
Kiel, 1. Marts (4) Kr., 2. Marts h., 24. April Kv., 5. Juli (4) Kr., 6. Juli h., 11. Okt.
 (1) Kr., 12. Okt. h. Kvægmarked a) for Kvæg hver Mandag og Torsdag fra Kl. 8—1
 b) for Evin og Ungtvæg hver Mandag og Torsdag fra Kl. 8—1 og 3—7 og hver
 Tirsdag fra Kl. 3—7 (Hjem). Naar en af disse Dage falder paa en almindelig Fejls-
 dag, afholdes Kvægmarkedet paa den berpaa følgende Sognebag ill jamme Tid paa
 Øyens Væglør.
Krenpø, 19. April, 11. Okt. (2) Kr. Hver Onsdag Ørtemarked og Torredag.
Laucenberg, 30. Jan., 27. Febr., 27. Marts Evin, 16. April Kr. Kv. h., 24. April, 29.
 Maj, 26. Juni, 31. Juli, 28. Aug., 25. Sept. Evin, 8. Okt. Kr. Kv. h., 30. Oktbr., 27.
 Noobr., 28. Decbr. Evin.
Lunden, 14. April, 7. Okt. Kr. Kv. h.
Lütjensburg, 17. Marts Kr. Kv. h., 23. April Kv., 20. Juli Kr. h., 6. Nov. Kr. Kv.
Marne, 27. April (2) Kr. (1) Kv., 29. April, 6., 13. Maj Kv., 9. Okt. (2) Kr. (1)
 Kv., 14., 21., 28. Okt., 4., 11. Noobr. Kv., 28. Dec. h.
Meldorf, 23. Marts (2) Kr. (1) h., 3., 11., 17., 24. April 1., 8., 15., 22., 29. Maj
 Kv., 21. Sept. (2) Kr. (1) h., 2., 9., 16., 23., 30. Okt., 6., 13., 20., 27. Nov. Kv.

Woln, 14, 23. Jan., 11., 25. Febr., 11., 25. Martz, 8., 22. April Soln, 29. April Kr.,
 13., 27. Maj, 10. Juni Sv., 17. Juni Kr.Ko., 24. Juni S., 22. Juli, 12., 26. August,
 9., 23. September, 14. Oktbr. Svinn, 21. Oktbr. Kr., 28. Oktbr. Soln. 10. Noobr. (3)
 Kr., 11., 26. Noobr., 9., 23. Decbr. Sv.
Neumünster, 29. April (2) Kr. (1) Kr. S. og Magertvæg fra Landbrugst., 20. Aug. (2)
 Kr. (1) Kr. S., 21. Oktbr. (2) Kr. (1) Kr. S. og Magertv. fra Landbrugst.
Mensfeldt, 19. Febr. (2) Kr., 8. Juni Kr., 2. Nov. (3) Kr.
Mortorf, 22. April, 11. Nov. Kr.Ko.S.
Odenborg, 16. Febr. Kr.S.Kjøpverf., 24. April Kr., 13. Juli Kr.Ko., 26. Oktb. Kr., 6.
 Nov. Kr.
Oldestoe, se: Rab Oldestoe.
Pinneberg, 18. April Kr.Magertv., 21. Okt. Kr.
Pion, 9. Martz, 15. Juni, 7. Sept. Kr.S., 9. Nov. Kr.Ko.S.
Preeh, 16. Febr. Kr.Ko.S., 23. Martz Kr.S., 26. Maj Kr.Ko.S., 19. Okt. Kr.S.
Rahelborg, 15. Jan., 6., 19. Febr., 5., 19. Martz (Grise, 2), Martz Kr.Ko.S., 2., 16.
 April, 7., 20. Maj, 4., 18. Juni, 2. Juli (Grise, 8. Juli Kr.Ko.S., 16. Juli G., 20. Aug.,
 3., 17. September, 1., 16. Oktbr. (Grise, 28. Oktbr. Kr.Ko.S., 5., 19. Noobr., 3., 17.
 Decbr. Grise.
Rensborg, 13. Jan. S., 8. Martz (3) Kr., 10. Martz, 23. April Kr.S., 28. Juni (3)
 Kr., 30. Juni Kr.S., 27. Sept. (3) Kr., 2). Sept., 27. Okt. Kr.S.
St. Michaelsboun, 6., 12. Maj Kr., 19. Maj Kr.Ko. Trav., 16. Oktb., 22. Okt. Kr.
Segeberg, 6. Febr. S., 3. Maj, 23. Aug., 1. Nov. (2) Kr.Ko.S.
Vesteren, 6., 20. Jan., 3., 17. Febr., 3., 17. Martz, 7. April (Grise, 20. April Kr.Ko.S.,
 21. April, 6., 19. Maj, 2. Juni (Grise, 12. Juni Kr., 16. Juni, 7., 21. Juli (Grise, 27.
 Juli Kr., 4., 18. Aug., 1., 16. Sept., 6. Okt. (Grise, 20. Okt. Kr.Ko. Grise, 3., 17. Noobr.,
 1., 16. Dec. Grise.
Wandehel, 20. April, 8. Juni, 31. August, 12. Oktb. Kr.Ko.S. Kvæg; og Hestemarked
 hver Torsdag, naar Helligaa, Esgnedagen forud.
Wedel, 10. Febr. Kr., 21. April Kr.Ko., 26. Okt. Kr.Stude, Hør.
Wesselsburen, 23. April, 1. Okt. Kr.Ko.S.
Wißter, 3. Jan. S., 25. Nov. Kr.S. 30. Juli S., 2. Aug. (4) Kr., 2. Sept. Kølbyr,
 14., 21. Okt. Kr.

Hamborg.

16. Januar, 13. Februar, 13. Martz, 3. April, 1. Maj S., 29. Maj Kr.Lanue:
 marked, 23. Aug., 25. Sept., 30. Oktbr. S., 6. Dec. (2) Kr. (Dom).

Torsdagmarked :

1. For Hornvæg og Haar hver Torsdag.
2. For Kalve hver Tirsdag.
3. For Svinn hver Esgnedag undtagen Mandag.

Torsdage.

Mandag: Haberslev, Tønning, Fredericia.
 Tirsdag: Naberan, Hujum, Kolding, Søbjerg.
 Onsdag: Vejle, Marhus, Nanders, Viborg, Nalborg.
 Torsdag: Hujum, Fredericia, Parde.
 Fredag: Rensborg, Frederikstad, Tander, Prehieb, Kolding.
 Lørdag: Naberan, Egernsørde, Rensborg, Eledvig, Hujum, Søbjerg,
 Vejle, Marhus, Nanders, Viborg, Nalborg.

Markeder paa de danske Ser.

Ammindingen, 1. Juli S.

Marup, 20. Jan., 17. Martz, 13. Maj, 16. Sept. og 11. Nov. Heste og Kreaturer.

Mønsø, Torsdag hver Onsdag og Lørdag, jorlie Lørdag i hver Maaned med levende
 Kreaturer. 17. og 28. Febr., 24. Martz, 26. Juni, 23. Septb. og 17. Noobr. Heste og
 Kreaturer.

Bogensø, Torsdag hver Lørd., jorlie Lørd. i hver Maaned med lev. Kreat. 3. Febr.
 Heste; 26. Febr., 10. Martz og 12. Maj Heste og Kreaturer, 9. Juli Heste, 29. Septbr.,
 10. Nov. og 22. Dec. S. og Kreat.

Esby, 11. Martz og 30. Septbr. Heste og Kreat.

Falck, 31. Martz og 27. Oktbr. Kreat.

Frederiksbund, Torsdag hver Mandag og Lørdag; anden Onsdag i hver Maaned
 Torsdag med levende Kreat. 27. Jan., 25. Febr. og 25. Martz Heste og Kr., 22. April
 Heste, 3. Noobr. (Efternaarmarked) og 21. Decbr. (Zulmarked) Heste og Kr.

- Fredrikshørf, 3. Febr., 7. April, 7. Juli, 1. Sept. og 4. Dec. Heste og Kr.**
- Faaborg, Torvedag hver Tirsdag, Torsdag og Førdag; anden Tirsdag i hver Maaned, undtagen Junt, Jull og Aug., med levende Kreaturer. 29. Jan. Heste; 24. Februar, 12. Marts, 18. Juni, 6. Okt. og 7. Nov. Heste og Kreat.**
- Græsted, 2. Febr., 2. Marts, 6. April, 4. Maj, 8. Juni, 7. Sept., 6. Okt. og 7. Decbr. Heste og Kvæg.**
- Hædelev, 6. Marts Heste og Kreat., særlig Heste; 13. Maj, 11. Sept. og 30. Oktbr. Kreat. Hestefænger, 16. Maj og 25. Sept. Heste og Kreat.**
- Helsingø, 14. Jan., 11. Febr., 11. Marts, 8. April, 13. Maj, 10. Junt, 9. Sept. og 14. Okt. Kreaturer.**
- Helsingør, Torvedag hver Onsdag og Førdag. 25. Febr., 20. April, 20. Jull og 16. Okt. Kreaturer.**
- Hillerød, Torvedag hver Mandag og Torsdag; tredje Onsdag i hver Maaned og første Onsdag i hver Maaned med Undtagelse af Marts, Maj og November Maaned med Kreat. 4. Marts hist Hestemarked; 2. Maj (Fjoraarsmarked) Heste og Kreat., 2. Novbr. (Efteraarsmarked) Heste og Kreat.**
- Holbæk, Torvedag hver Onsd. og Førdag; 17. Febr. Heste; 12. og 26. Marts, 16. April, 16. Juni (Sommermarked) og 21. Oktober Heste og Kreaturer; 24. Novbr. (Efteraarsmarked) Kreaturer.**
- Hvalsø, 4. Marts, 11. Maj, 1. Sept. og 12. Nov. Kreaturer.**
- Horsholm, 21. April og 30. Okt. Heste og Kr.**
- Hviderup, 6. Apr. og 12. Okt. Heste og Kvæg.**
- Kallundborg, Torvedag hver Tirsdag og Førdag. 9. Februar, 25. Marts, 4. Maj (Fjoraarsmarked), 15. Juli (Sommermarked), 17. Sept. og 5. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.**
- København, Torvedage Mandag og Torsdag med Elagtelvæg.**
- Køge, Torvedag Onsdag og Førdag. 7. Jan., 4. Febr., 11. og 25. Marts, 8. April, 15. Maj (Fjoraarsmarked), 3. Junt, 24. Jull, 2. og 16. Sept., 7. og 28. Okt. (Efteraarsmarked), 2. og 18. Decbr. (Julemarked) Heste og Kreaturer.**
- Korsør, Torvedag hver Onsdag og Førdag. 16. Junt (Sommermarked) H. og Kr.**
- Rjerieminde, Torvedag hver Tirsdag og Fjredag, hver Fjredag med levende Kreaturer. 20. Febr., 7. Marts, 6. Junt, 17. Okt. og 25. Nov. Heste og Kreaturer.**
- Maribo, Torvedag hver Onsdag og Førdag. 26. Februar, 10. og 31. Marts, 11. Junt (Sommermarked) og 15. Sept. Heste og Kr.**
- Marstal, Torvedag hver Tirsdag og Fjredag. 20. Maj og 2. Okt. Heste og Kreat.**
- Midelfart, Torved. hver Tirsdag og Fjredag. 4. og 27. Febr., 21. Marts, 8. April, 16. Jull, 24. Sept. og 5. Novbr. H. og Kr.**
- Nakkeb, Torvedag hver Førdag; hver Tirsdag Torvedag med levende Kr. 19. Febr., 5. og 19. Marts, 6. og 27. Okt. og 10. Novbr. Heste og Kreaturer.**
- Nyborg, Torvedag hver Onsdag og Førdag; hver Førdag m. lev. Kr. 25. Febr. og 13. Marts Heste og Kreaturer; 8. Jull Heste; 16. Okt. og 13. Nov. Heste og Kreat.**
- Nyboing (Falster), Torvedag hver Onsd. og Førd. Hver Tirsdag Marked med Kreat. 27. Febr. Heste, 29. April, 16. Jull (Sommermarked) 7. Okt. og 11. Nov. H. og Kv.**
- Nyboing (Sjælland) 18. Feb. Heste; 15. April Kreaturer; 10. Juni (Sommermarked) og 23. Sept. (Hjstmarked) Heste og Kr.; 16. Dec. Heste.**
- Nyhede, 26. Marts, 16. April og 16. Sept. Heste og Kvæg, 2. Nov. Heste.**
- Norre Mads, 22. Maj og 3. Okt. Heste og Kr.**
- Næstved, Torvedag hver Onsdag og Førdag. Onsdagene 21. Jan., 18. Februar, 19. Marts, 16. April, 20. Maj (Fjoraarsmarked), 17. Junt, 15. Jull (Sommermarked), 19. August, 16. Sept., 21. Okt., 18. Nov. (Efteraarsmarked) og 16. Dec. Heste og Kr.**
- Obense, Torvedag hver Mandag, Onsdag og Førdag. Hver Mandag Marked med Kreaturer (eller, hvis Helligdag, den paafølgende Onsdag). 6. Januar, 9. Febr., 2. Marts, 27. April, 4. Maj, 8. Junt, 11. Jull (Et. Knud), 10. August, 28. Septbr., 19. Oktober, 9. Nov. og 21. Decbr. Heste.**
- Orsted, anden Tirsdag i hver Maaned Heste og Kr.**
- Ringe, 20. Marts, 4. Juni, 10. Oktbr. og 12. Nov. Heste og Kreaturer.**
- Ringsted, Torvedag hver Onsdag og Førdag. Tirsdagene 13. Januar, 10. Februar, 10. Marts, 21. Marts (Fjoraarsmarked), 14. April, 12. Maj, 9. Junt (Sommermarked), 14. Jull, 11. Aug., 8. Septbr., 22. Septbr. (Hjstmarked), 13. Oktbr., 10. Nov. (Efteraarsmarked) og 8. Decbr. (Julemarked) Heste og Kreat.**
- Roskilde, Torvedag hver Onsd. og Førdag. Hver Mandag paa Njstors Torvedag for Handel med Smaagrisje. 6. Jan., 13. Febr., 6. og 20. Marts, 3. April, 6. Maj (Fjoraarsmarked), 4. Junt, 6. Juli, 3. Aug., 7. Sept., 26. Septbr. (Hæremarked), 2. Nov. (Efteraarsmarked) og 7. Decbr. Heste og Kreaturer.**
- Rudboing, Torved. hver Tirsd. og Førd. 19. Marts, 19. Junt og 14. Nov. Heste og Kr. Ruds-Vedby, 3. April og 1. Okt. Kreaturer.**

Hobby, hver Torsdag Torvedag med alle Slags Landbrugsprodukter untagen Heste og Hornvæg. 17. Febr. og 24. Marts Heste og Kreat.; 7. Jull (Sommermarked) og 20. Oktober Kreaturer; 17. Novbr. Heste og Kreaturer.

Houne, Torvedag hver Onsdag og Fredag.

Kafefobing, Torvedag hver Fredag, 3. og 17. Marts Heste og Kreat.; 14. Jull (Sommermarked) og 2. Okt. Kreaturer; 3. Nov. Heste og Kreaturer.

Skellerup, Torvedag hver Fredag. 6. Marts, 2. Maj, 4. Sept. og 6. Nov. Heste og Kr.

Slagelse, første Tirsdag i Maanederne Februar, Marts, April, Jull, August, Oktober og Decbr. Marked med Heste og Kreaturer. 6. Jan. siort Hestemarked; 3. og 17. Marts, 5. Maj (Høstaarsmarked), 7. og 8. Jull (Sommermarked), 15. Septbr. (Høstmarked), samt 3. og 4. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kr.

Slangerup, 24. Marts, 18. Maj, 16. Jull og 24. Nov. Heste og Kreaturer.

Soro, 13. og 27. Marts, 17. April, 18. Maj, 30. Jull (Sommermarked), 23. September (Høstmarked) 9. Oktbr., 6. Novbr. og 11. Decbr. Heste og Kreaturer.

Stega, Torvedag hver Onsd. og Fred. 9. Marts, 24. og 26. Sept. (Efteraarsm.) H. og Kr.

Storehedinge, 3. og 17. Marts, 7. April, 19. Maj (Høstaarsmarked) og 16. Okt. (Efteraarsmarked) H. og Kr.

Stubbefobing, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 27. Maj og 22. Okt. Heste og Kr.

Svendborg, Torved. hver Onsd. og Fred., hver Onsd. med lev. Kreat. 14. Jan., 18. Febr. 4. og 18. Marts, 20. Maj, 23. Jull, 14. Oktbr., 6. og 20. Nov. H. og Kr.

Svinninge, 21. April og 22. Sept. Heste og Kreat.

Traanebjerg p. Søndø, 26. Marts og 1. Okt. Heste og Kreat.

Vordingborg, Torvedag hver Onsdag og Fredag. Fredagene 2. Jan., 6. Febr., 6. Marts, 3. April, 1. og 29. Maj, 3. Jull, 7. Aug., 4. Sept., 2. Okt., 6. Nov. og 4. Dec. Marked m. Heste og Kreaturer.

Wroskoping, Torved. hver Onsd. og Fred.; anden Tirsd. i hver Maaned Torved. med lev. Kreat. 6. Marts, 21. Jull og 8. Okt. Heste og Kreaturer.

Dlstykke, 28. Jan., 22. April, 29. Jull og 28. Okt. Heste og Kreaturer.

Markeder i Sjælland.

Aalbysbro, 2 April, 22. Maj, 17. Sept. og 16. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Aalborg, Torvedag hver Onsdag og Fredag. Hver Tirsdag Marked med Kreaturer. 23. Jan. og 20. Febr. Heste; 10. Marts og 16. Decbr. Heste og Kreaturer.

Aalboef, 3. Okt., Heste og Kreaturer.

Aalestrup, 14. Jan., 19. Marts, 22. April, 17. September og 25. November H. og Kr.

Aarhuus, hver Tirsdag Marked med Kreaturer paa Kvægtorvet. Fredag alm. Torvedag med Landbrugsprodukter paa Byens Torve. 7. Jan., 2. og 23. Febr., 9., 16. og 23. Marts Heste; 7. April, 11. Maj, 6. Jull, 20. Okt. og 19. Dec. Heste og Kreat.

Aars, 9. Febr., 3. April, 28. Maj, 9. Sept., 2. Okt. og 6. Nov. Heste og Kreaturer.

Agerbæk, 20. April og 9. Okt. Heste og Kreaturer.

Allingeabro, 6. Febr., 27. Marts, 5. Maj, 8. Juni, 24. Jull, 8. Septbr., 16. Oktbr. og 17. Decbr. H. og Kr.

Andager, 9. Maj og 10. Okt. Heste og Kreaturer.

Bjerringbro Station, første Torsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer; (hvis Helligdag, Søndagen efter).

Bramminge, 22. April, 3. Aug. og 12. Okt. Heste og Kreaturer.

Brande, 6. April, 31. Jull og 28. Septbr. Heste og Kreaturer.

Bryrup, 13. Maj og 23. Sept. Heste og Kreaturer.

Brødstrup, 2. Febr., 9. Maj, 23. Jull og 23. Oktober Heste og Kreaturer.

Bronderøse, 12. Jan., 9. Februar, 9. Marts, 6. April, 11. Maj, 8. Jull, 13. Jull, 10. August, 7. September, 12. Oktober, 9. November og 14. Decbr. Heste og Kreat.

Brørup, 7. Marts, 7. Maj og 1. Okt. Heste og Kreaturer.

Bulle, 18. Sept. Heste og Kreaturer.

Bakmarksbro, 22. April og 7. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Balum, 18. Marts og 17. Okt. Heste og Kreaturer

Borkov, 15. April og 9. Oktober Heste og Kreaturer.

Bronninglund, 24. April og 6. Okt. Heste og Kreat.

Cebstoft, 24. Jan., 12. Marts, 25. Jull og 24. Sept. Heste og Kreaturer.

Egtved, 4. Maj og 8. Oktober Heste og Kreaturer.

Gelbæk, Torvedag hver Fredag. Hver Fredag hele Aaret Marked med Kreaturer (naar Helligd., Søndag, forud). 30. Jan., 1. Maj og 26. Sept. Heste og Kreat.

Gjertriklev, 21. Jan., 18. Febr., 8. April, 22. Jull, 12. Sept., 16. Oktober, 7. Novbr. og 12. Dec. Heste og Kreaturer.

Flaensfjeld, 17. April, 14. Sept. og 6. Nov. Heste og Kreaturer.

Foldingbro, 20. Maj og 3. Okt. Heste og Kreaturer.

Fredericia, Torvedag hver Mandag og Torsdag. 7. Marts, 6. Maj, 10. Jull og 20. Novbr. Heste og Kreaturer.

Frederikshavn, Torvedag hver Onsdag og Førdag, fra Oktober til Jul hver Førdag med lev. Kreaturer. 20. Jan., 18. April, 29. Sept. og 15. Okt. Heste og Kreaturer.

Gibe, 24. Febr., 1. Maj, 6. Jull, 11. September, 20. Oktbr. og 23. Nov. Heste og Kreat.

Grenaa, Torved. hv. Førd., 23. Jan., 10. Marts, 2. Jull, 2. Okt., 10. Novbr. og 8. Decbr. S. og Kr.

Grindsted, 26. Marts, 21. Juni, 10. Sept. og 23. Nov. Heste og Kreaturer.

Hadsten, første Tirsdag i hver Maaned Heste og Kreaturer.

Halsund, 4. April, 11. Maj, 10. Sept. og 7. Okt. Heste og Kreaturer.

Halsø, 28. Sept. Heste og Kreaturer.

Halsbrimmen, 20. April og 3. Okt. Heste og Kreaturer.

Hammel, 26. Januar, 6. Marts, 30. April, 22. Maj, 30. Jull, 5. og 23. Oktbr. og 7. Decbr. Heste og Kreat.

Havndal, 30. April, 29. Jull, 2. Okt. og 26. Nov. Heste og Kreaturer.

Herning, 6. febr., 7. Marts, 14. April, 16. Maj, 26. Juni, 4. og 5. Septbr., 10. Oktbr. og 16. Decbr. Heste og Kreaturer.

Hjallerup, 19. Jan., 26. febr., 26. Marts, 23. April, 2. 3. og 24. Juni, 23. Jull, 28. Aug., 24. Sept., 21. Oktbr., 26. Nov. og 24. Decbr. Heste og Kreat.

Hjorring, Torvedag hver Førdag, 1 November og December tillige hver Onsdag. Hver Onsdag hele Aaret Marled med Kreaturer. 21. Januar Heste; 7. Marts og 4. April Heste og Kreaturer; 29. Maj og 26. Juni Heste; 26. Sept. og 24. Okt. Heste og Kr.

Hobro, Torvedag hver Førdag, 16. Jan., 19. febr., 12. Marts, 16. April, 16. Maj, 12. Juni, 2. Jull, 14. Aug., 24. og 26. Sept., 23. Okt., 13. Novbr. og 11. Dec. Heste og Kr.

Holstebro, Torvedag hver Tirsdag og Førdag, hver anden Tirsdag fra anden Tirsdag eller Oktobermarkedet indtil Jul med Kr. 9. Jan. S. og Kreat.; 14. febr. S.; 18. Marts 26. April, 9. Maj, 11. Juni, 29. Jull, 14. Sept., 8. Okt. og 21. Nov. Heste og Kreat.

Holsted, 7. Jan., 16. April, 31. Aug. og 18. Nov. Heste og Kreaturer.

Horsens, 27. April og 30. Septbr. Heste og Kreaturer.

Horsens, Torvedag hver Førdag (1 Fasten dag Onsdag) og hver Førdag; første og tredje Førdag i hver Maaned samt hver Førdag i Oktbr., Novbr. og Decbr. indtil Jul med lev. Kreat. 9. Jan., 4. og 25. febr. og 11. Marts Heste; 18. og 25. Marts 8. April, 4. Maj, 12. og 13. Juni, 4. Aug., 2. og 24. Oktbr. Heste og Kreat.

Hurup, 16. febr. Heste og Kreat.; 4. Juni Heste; 7. Septbr. Heste og Kreat.

Høvel Kro, 19. Marts, 4. Maj, 24. Septbr. og 19. Novbr. Heste og Kreaturer.

Hyllinge, 15. Maj og 29. Septbr. Heste og Kreaturer.

Karup, 24. April og 18. September Heste og Kreat.

Kjellerup, 8. April, 29. Maj, 30. September og 22. Oktober Heste og Kreaturer.

Kolding, Torvedag hver Tirsdag og Førdag. Hver Tirsdag Marled med Kreat. 12. Jan., 6. og 27. februar og 13. Marts Heste; 20. og 27. Marts, 30. April, 9. Maj, 22. Jull, 19. Septbr. og 16. Oktbr. Heste og Kreat.

Krolind Station, 15. Jan., 11. febr., 11. Marts, 13. Maj, 10. Juni, 8. Jull, 9. Septbr., 11. Nov. og 9. Decbr. Heste og Kr.

Lembing, Torvedag hver Førd. 30. Marts, 10. Juni, 31. August, 6. Oktober og 20. Novbr. Heste og Kreaturer.

Lunderstov, 26. April og 24. Sept. Heste og Kreat.

Læso, 3. April og 11. Sept. Heste og Kreaturer.

Løgstor, Torvedag hver Førdag, sidste Tirsd. i hver Maaned Torvedag med lev. Kreat. 4. April, 22. Jull, 19. Sept., 19. Okt. og 23. Nov. Heste og Kreaturer.

Løkken, 16. April og 9. Okt. Heste og Kreaturer.

Maringer, Torvedag første og tredje Førdag i hver Maaned med Kreaturer. 25. febr. 14. Jull, 8. Okt. og 11. Nov. Heste og Kreaturer.

Mørke, 12. Maj og 22. Okt. Heste og Kreaturer.

Nibe, Torvedag hver Mandag og Førdag, anden og tredje Mandag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 26. Jan., 14. Marts, 29. April, 29. Juni, 14. Sept., 8. Okt. og 2. Nov. Heste og Kreaturer.

Nyhøbing (Nors), Torved. hver Førd., hver anden Førdag mellem Dikkelsb. og Jul med lev. Kreaturer. 7. Januar, 18. febr., 17. Marts og 6. April Heste og Kreat.; 8. Juni Heste; 26. Jull, 26. Sept. og 16. Okt. Heste og Kreat.

Norre Nebel, 24. April og 16. Sept. Heste og Kreaturer.

Norre Suedø, 17. April, 10. Jull og 4. Nov. Heste og Kreaturer.

Norre Sundby, Torvedag hver Onsdag og Førdag; hver Tirsdag fra Okt. til Fastelavn Torvedag med Kreaturer. 22. Jan. Heste og Kreat.; 19. febr. Heste; 9. Marts, 27. April og 9. Okt. Heste og Kreat.

Odder, 3. Jan., 20. febr., 27. Marts, 1. Maj, 31. Jull, 18. Sept. og 17. Nov. Heste og Kreat.

Kaaberød, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Dag med Kreaturer. 6. og 6. Jan., 30. og 31. Jan., 21. og 28. Febr. og 14. Marts Heste; 21. Marts, 4. April og 9. Maj Heste og Kreaturer; 22. og 23. Juni Ild; 3. og 4. Juli Heste; 11. og 12. September, 3. og 31. Okt., 14. Nov. og 14. Dec. Heste og Kreaturer.

Klingebing, Torvedag fra Maaned til Wiifelsdag Lørdag, ellers Onsdag. 3. Febr. Heste; 30. April, 30. Juli, 1. Sept. og 12. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Kibe, Torvedag hver Lørdag. 4. Febr., 9. Marts, 27. April, 5. og 18. Maj, 13. Juni, 4. Aug., 12. Sept., 5., 13. og 26. Okt. og 21. Nov. Heste og Kreaturer.

Kj., 22. April, 18. Maj, 10. Sept. og 21. Oktbr Heste og Kreaturer.

Kjohm, 27. Jan. og 21. Okt. Heste og Kreat.

Kjonde, 13. Marts, 22. Sept. og 24. Nov. Heste og Kreaturer.

Kjilsborg, Torved. hver Lørdag. 7. Febr., 14. Marts, 4. April, 12. Maj, 10. Juni, 8. Juli, 1. og 28. Oktbr., 26. Novbr. og 22. Decbr. Heste og Kreaturer.

Kindal, 16. Febr., 13. Marts, 4. Maj, 27. Juli, 26. Sept., 23. Okt. og 30. Novbr. Heste og Kreaturer.

Klals, 17. April og 26. September Heste og Kreaturer.

Klauderborg, Torvedag hver Fredag, sidste Fredag i hver Maaned samt alle Fredage i Fjsten og fra 1. Novbr. til Jul med levende Kreat., 6. Januar, 3. og 24. Februar og 10. Marts Heste; 17. og 24. Marts, 20. Maj, 11. Juni, 3. Aug., 16. September og 27. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Klve, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 2. og 27. Januar, 4. Marts, 14. April og 14. Maj 5. og Kr.; 9. Juni Heste; 27. Juli, 12. Sept., 6. Okt. og 19. Nov. 5. og Kr.

Kjerner, 31. Jan. og 18. Marts Heste og Kreaturer; 1. Nov. Heste.

Kjorving, 16. Jan., 12. Februar, 11. Marts, 16. April, 14. Maj, 11. Juni, 1. Juli, 23. Sept., 22. Okt., 12. Nov. og 10. Dec. Heste og Kreaturer.

Klobegaard Station, 27. Marts og 26. Juni Heste og Kreat.

Kruer, 1. April og 11. Septbr. Heste og Kreaturer.

Kæb, Torvedag hver Lørdag. 8. April, 21. Sept. og 13. Okt. Heste og Kreat.

Sønder Lunde, 14. Maj og 28. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Larm, 4. Maj, 16. Septbr. og 13. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Ljisted, Torved. hver Onsd. og Lørd. 8. Januar Heste og Kreat.; 17. Februar Heste; 16. Marts, 15. April og 11. Maj Heste og Kreaturer; 6. Juni Heste og Ild; 6. Juli, 8. Sept., 2. og 14. Okt. (Store Onsdag) Heste og Kr.

Lorup Vahlus, 14. Maj, 10. Juli og 21. Sept. Heste og Kreaturer.

Lustrup Station, anden Onsdag i Maanederne April, August og Oktober Marked med Heste og Kreaturer. 6. Juni Heste og Kreat.

Lorring, 23. Februar, 3. April, 11. Maj, 22. Juli, 7. Oktober og 9. Decbr. Heste og Kr.

Ljstrup (Hornum Jernbanestation), 10. Januar, 16. Marts, 4. Maj, 29. Juni, 21. September, 26. Oktober og 7. Decbr. Heste og Kreaturer.

Ljstrup Station, 20. Maj og 22. Sept. Heste og Kreaturer.

Ljbum, 28. April og 1. Okt. Heste og Kreat.

Ljstær, 20. April, 2. Sept. og 22. Okt. Heste og Kreaturer.

Ljandel, 29. Maj og 19. Oktbr Heste og Kreaturer.

Ljarde, Torved. hver Lørdag. 5. Febr., 6. og 31. Marts, 28. April, 11. Maj, 15. Juni, 5. August, 17. Sept., 14. Okt. og 26. Nov. Heste og Kreaturer.

Ljese, 29. April, 26. Juni og 14. Sept. Heste og Kreaturer.

Ljeste, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver Onsdag fra 1. Novbr. indtil Jul samt anden Onsdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 10. Januar, 6. og 26. Februar og 12. Marts Heste; 19. og 28. Marts, 2. April, 5. Maj, 16. Juni, 3. og 30. Okt. 5. og Kr.

Ljester Høsting, 1. April og 16. Septbr. Heste og Kreaturer.

Ljiborg, Torved. hver Onsd. og Lørd., sidste Lørd. i hver Maaned (dog ikke BluseLørdag) og fra Wiifelsdag til Jul hver Lørdag med levende Kreaturer. 3. Jan. Heste; 26. Jan., 20. Febr., 13. Marts, 18. April, 2. og 23. Maj, 27. Juni (Egningsmarked), 23. Juli 23. og 29. Septbr. (Tøjemarked), 24. Oktbr., 28. Novbr. og 19. Decbr. 5. og Kr.

Ljidsbæk, 2. Marts, 27. Juni, 31. August og 24. Okt. Heste og Kreaturer.

Ljidsbjerg, 7. Maj og 22. September Heste og Kreat.

Ljinderup, 6. Maj og 7. Okt. Heste og Kreaturer.

Ljorbæse, 4. April og 6. Aug. Heste og Kreaturer.

Ljraa Station, 20. April og 18. Sept. Heste og Kreat.

Ljgød, 26. April og 28. Okt. Heste og Kreaturer.

Ljstervraa, 6. Februar, 6. Marts, 2. April, 7. Maj, 2. Juli, 27. Aug., 1. Oktbr. og 6. Nov. Heste og Kreaturer.

Ljstirk, 29. April og 6. Okt. Heste og Kreaturer.

Porto-Takster.

- Et frankeret Brev** indt. 20 Gr. 10 P.; til Danmark for de første 20 Gr. 20 P., for hver følgende 20 Gr. 10 P.
- **ufrankeret Brev** indtil 20 Gram 20 Pg.
- **dobbelt Brev** fra 20—250 Gr. frank. 20 P., ufrankeret 30 P.
- **frankeret Brev** indtil 250 Gr indenfor selve **Postdistriktet** 5 P.
- Korrespondancekort** 5 P., til Danmark 10 P.
- Tryksager** indtil 50 Gr. 3 P., fra 50—100 Gr. 5 P., fra 100—250 Gr. 10 P., 250—500 Gr. 20 P., 500—1000 Gr. 30 P.
- Tryksager** til Ublandet indenfor Verdenspostforeningen 5 P. for hver 50 Gr. Kan forjendes indtil 2 Kilogr. og skal frankeres.
- Forretningspapirer**: (Regnskab, Fragtbreve, Manuskript, Korrektur osv.) Indenfor Tyskland, de tytte Kejserriger og Østerrig-Ungarn: indtil 250 Gr. 10 P., 250—500 Gr. 20 P. og 500—1000 Gr. 30 P. Til Ublandet indenfor Verdenspostforeningen 5 P. for hver 50 Gr., dog mindst 20 Pg. Forretningspapirer skal frankeres.
- Vareprøver** indtil 250 Gr. 10 P., fra 250—350 Gr. 20 P.; til Danmark og andre Lande indenfor Verdenspostforeningen 5 P. for hver 50 Gr. indtil 350 Gr., men mindst 10 P. Skal frankeres.
- Rekommanderede Breve** foruden Porto 20 P.
- Postanvisninger** indtil 5 M. 10 P. til 100 M. 20 P., over 100 til 200 M. 30 P., 200—400 M. 40 P., 400—600 M. 50 P., 600—800 M. 60 P.; til Danmark indtil 355 Kr.: 10 P. for hver 20 M., i det mindste 20 P.
- Postopkrævning af Pengesummer**: For indtil 800 M. 30 P. forud; desuden Porto som for Postanvisninger; til Danmark indtil 720 Kr.: Brevporto + 20 P.
- Postefterkrav** højst 800 M. Porto en = Porto en for Breve eller Brevfort + 10 P.; til Danmark indtil 720 Kr.: Brevporto + 20 P.
- Pakker** indtil 5 Kilogr. (10 Pbd.) ved en Distance af 75 Kilom. (10 Mit) 25 P., over 75 Kilom. 50 P. Pakker til Danmark indtil 5 Kilogr. 80 P., tungere Pakker efter Beregning.
- Pengebreve** indtil 75 Kilom. (10 Mit) 20 P., ufrank. 30 P., over 75 Kilom. 40 P., ufrank. 50 P.
- Forsikringsgebyr** for hver 300 M. eller en Del af 300 M. 5 P., i det mindste 10 P.
- Breve** indenfor Verdenspostforeningen: frankerede Breve 20 P. for de første 20 Gr., for hver følgende 20 Gr. 10 P., ufrank. det dobbelte af det manglende Beløb.
- Breve til Nord-Amerika** ad den direkte Vej over Hamborg 10 P. for hver 20 Gr. — Pakker til Nord-Amerika efter jærlig Beregning.
- Telegrammer** for hele det tytte Rige og Østerrig-Ungarn: For hvert Ord 5 P., dog mindst 50 P. Til Danmark 10 P. for hvert Ord, mindst 50 P. Udbetalinger pr. Telegram indtil 800 M. den sædvanlige Postanvisningsporto og Taksten for et Telegram.

B. For Danmark.

Breve: indenfor Danmark 10 Dre; til Sverrige og Norge: indtil 10 Gr. 10 Dre, indtil 125 Gr 20 Dre, indtil 250 Gr. 30 Dre; til det øvrige Udsland indenfor Verdenspostforeningen (altsaa ogsaa Sønderjylland): indtil 20 Gr. 20 Dre, for hver følgende 20 Gr. 10 Dre.

Brevkort: indenfor Danmark samt til Sverrige og Norge 5 Dre, til det øvrige Udsland indenfor Verdenspostforeningen 10 Dre.

Tryksager: indenfor Danmark 4 Dre; til Udslandet indenfor Verdenspostforeningen 5 Dre for hver 50 Gr.: Rægtgrænse 2 Kg.

Postanvisninger: indenfor Danmark: indtil 25 Kr. 10 Dre, indtil 50 Kr. 15 Dre, indtil 100 Kr. 20 Dre; indtil 200 Kr. 25 Dre, indtil 300 Kr. 30 Dre, indtil 500 Kr. 35 Dre, indtil 720 Kr. (Maksimum) 40 Dre; til Sverrige og Norge: indtil 25 Kr. 15 Dre, indtil 36 Kr. 18 Dre, indtil 100 Kr. 30 Dre, indtil 200 Kr. 45 Dre, derefter 15 Dre for hvert 100 Kr., Maksimum 720 Kr.; til Lyssland: indtil 36 Kr. 18 Dre, indtil 54 Kr. 27 Dre, indtil 72 Kr. 36 Dre, og derefter 9 Dre for hver 18 Kr.; til det øvrige Udsland i Reglen 18 Dre for hver 36 Kr.

Pakker: indtil 5 Kg.: indenfor Danmark: indtil 2½ Kg. 20 Dre, indtil 5 Kg. 30 Dre; til Sverrige og Norge: ½ Kg. 30 Dre, indtil 1 Kg. 60 Dre, indtil 1½ Kg. 90 Dre, indtil 5 Kg. 120 Dre; til Lyssland 72 Dre, til Mellemuropa 108 Dre, til Italien, Spanien, Tyrkiet og Rusland 162 Dre.

Pakker til Nord-Amerika: indtil 2 Kg. 1 Mk. 40 Pg. og derefter 70 Pg. for hvert Kg. mere.

Besjel-Stempel-Tarif.

Besjeler indtil 200 Mk. — 10 Pg.; over 200—400 Mk. — 20 Pg. og for hver 200 Mk. — 10 Pg. mere indtil 1000 Mk.: hvert 1000 Mk. 60 Pg og for hvert 1000 Mk. eller en Del deraf 60 Pg. mere.

Købekontrakter indtil 160 Mk. — 1 Mk. 60 Pg. og fremdeles for hver 60 Mk. — 60 Pg.

Vejrspaadomme for 1914.

(Efter den elleveaarige Periode.)

Januar: I første Halvdel af Maanedens Frost og Sne; derpaa klar Himmel. Ved Slutningen af Maanedens Tovejr.

Februar: I første Tredjedel mildt Vejr, i anden Frost og i sidste Tredjedel atter Tovejr. Regn og Sne falder sjældent.

Marts: I de første Dage Tø. Derefter en Del Frost, navnlig i Maanedens Midte. Fra 20. til Slutningen af Maanedens ustadigt med Regn og Blæst.

April: Fra 1. til 12. køligt; derefter noget varmere. I Maanedens anden Halvdel ofte Taage.

Maj: I Begyndelsen enkelte stærke Regnskyl; dernæst varmt Vejr, navnlig ved Midten af Maanedens sommerligt. Genimod Slutningen lidt Torden og megen Blæst.

Juni: Gennemgaaende sommerlig, dog uden Sommerhede og Tordenvejr. Kun paa enkelte Dage falder der Regn.

Juli: Fra 1. til 12. varmt; derefter til den 20. Regn og nogen Torden. I sidste Tredjedel af Maanedens atter juvult Sommervejr.

August: I de to første Tredjedele varmt og tørt Vejr; i sidste Tredjedel noget køligere med hyppige Regnbyger.

September: I første Halvdel behageligt Efteraarsvejr, næsten uden Regn. Derefter mere koldt med hyppige Regnbyger. I Slutningen af Maanedens flere stormfulde Dage.

Oktober: Første Tredjedel regn- og stormjuld. Anden Tredjedel mere tør. Sidste Tredjedel atter regnjuld med aftagende Varme.

November: Fra 1. til 7. ustadigt, derefter let Frost til Midten af Maanedens. I sidste Halvdel nogen Regn og Storm.

December: Indtil Midten af Maanedens mildt Vejr, derefter køligere med Nattefrost, og fra den 20. til Slutningen af Maanedens Frost og Sne.

Menneftet ipaa'r,
men Gud raa'r.

D. 1361



Vejviser for
E. L. Jensen

50 Aar.

Af P. Skovron.

Med Tegning af Peterien = Stubbøl.

Vegetøjsby ligger paa den store Vestflette som en lille Vegetøjsby paa en stor Præsenterbakke. Saadan tager den sig ud jet fra Bongshøj, en halv Mil nordfor den lille Flække.

En Dag, da der var Bartolomæusmarked i Byen, var jeg klatret op i den gamle Klosterkirkes høje Taarn. Da mit Blik gled ned over Byen, med dens uforholdsmæssig store Torv, hvorfra Gaderne løber ud til alle Sider som nogle ipinkle Ven, slog det mig, i hvor høj Grad Byen ligner en kæmpemæssig Udderkop, der ligger paa Lur efter Fluerne.

Og se der! Møldrede det ikke paa Landevejene med sorte Prifker, Markedsgæster, kørende, ridende og gaaende, Oldinge og Mand, Kvinder og Børn, Fluer, der bevæger sig langsomt

mod det samme Midtpunkt, den store Vedderkop, der har spundet sig ind i et Krammareds Spiind af daarende Vogl og godtkøbs Flitter.

Paa det samme store Torv stod jeg en tidlig Foraarsdag i det Ulyffens Mar 1864 som 12 Mars Dreng foran det store hvide Hus, den Gang det eneste teetages Hus i Byen, undtagen „Slottet“, Resterne af Munkelostret, som endnu trodjer Tidens Taud ved den gamle ærværdige Klosterkirkes Side.

Der var Nøre i Drengeverdenen. Det var nemlig gaaet som en Lobeild gennem Byen, at vi kunde vente det første Besøg af tyske Soldater.

Jugen af os vidste, fra hvad Kant i Byen Fjenden vilde bryde ind, men med det Skoledrenges ejendommelige Instinkt tog vi Opstilling ved Byens eneste Hotel og i Byens Midtpunkt.

Foraarssolens hvide Lys boltrede sig paa det store Torv og luede i den forgylde Kugle paa Toppen af den høje Flagstang midt paa Pladsen. Den store Bygningsfirkant af straatakte Huse, som man dengang kaldte „Brillen“ (æ Bril) og som gik op i Luer et Par Mar senere, teguede sine mørke Skygger paa den lyse Foraars Himmel.

Saa lyfte det pludselig op med skarpe Glimt, som kom fra krydsende Staalklinger paa Brillens Hjørne, og en lille Afdeling paa 4—5 Ryttere kom i dundrende Firspring om Hjørnet. Det var preussiske Kyradserer, hvis blanke Hjelme og Kyradser straaede som Guld i Solen.

Vi Drenges var helt betagne ved Synet, da de straalende Ryttere stormede lige mod os. De stejlede Heste standsede foran Hotellet, hvor man søgte Oplysninger. Og et Øjeblik efter var Rytterne forsvundne som et Drømmeshyn.

Og saa fik Munden Mæle. Hvor skulde de hen? Hvad vilde de? De havde spurgt om Amtmanden, hed det, og man havde vist dem Vej til „Slottet“, hvor Birkedommer Markussen boede. Han skulde fængsles, hed det. Nej, det var kun Amtskassen, man vilde have Fingre i, raabte en Murer.

— Om saa var! jagde en tykt Kælling, der havde jaet Blod paa Tanden. Nu har vi Tyskere maattet holde Mund i 14 Mar, nu kommer Turen til os.

— Har du holdt din Mund i 14 Mar, Sofi, det troede jeg ikke, du kunde — men du siger vel ligejom Mette i Starup,

naar hun har jagt alt, hvad hun ved: *U* fier int — Vorherre bevare min Mund.

Nu kom der en Periode, hvor Lovløsheden bredte sig i Byen. Det naaede Højdepunktet, da en Kugle en Aftenstund blev sendt gennem Hæststens Vindue paa Slottet, hvor Virkedommeren boede. Kuglen gik ind i Muren lige over Hovedet paa en Gæstgivers Kone, som var i Besøg.

Siden blev der oprettet en Borgervagt, som naturligvis ingen Verdens Nytte øvede.

Det var i denne Periode, Holstenerne morede sig med at lade deres Hertug proklamere i de sønderjydske Kjøbstæder ved Hjemmehjernes velvillige Hjælp, hvad der skulde give Bevægelsen det Præg af Folkelighed, som den i saa høj Grad savnede her i Landet. Ogsaa i Løgumkloster spillede denne Komedie en skøn Dag af fremmede Folk, som man aldrig før eller siden har set i Byen. Billeder af Hertugen var spredt ud med Opraab i Tusindvis, og enkelte ivrige Hjemmehjere hængte Billederne ud paa Husmurene, for at man kunde hilse paa dem, som paa Væslers Hat i Tøllsagnet, medens de fremmede Fæstdeltagere spyttede efter Borgernes danske Skilte.

Indtil 1864 var alle Skiltene i Løgumkloster danske, og det blev en slyngt Skrædder, der lagde for med at skrive „Kleidermacher“ paa sit Skilt.

En lille „Rædseleksperiode“ oprandt for Byens danske Borgere. I et Marked blev en Dansebod formelig stormet af en Bunde Bøvel. Man slog Vinduerne ind, saa der næste Dag ikke var en hel Rude i Huset. I den sønderbrudte Dør holdt Byens eneste Politibetjent, Anders Portner, Voldsmandene Stangen, indtil hans solide Spankrøksstok var formelig slidt op. Voldsmandene stormede ind og søgte hele Huset igennem efter Værten, som de vilde slaa ihjel. Han havde gemt sig i Kælderen. Oven paa halede man en Person ud af Sengen paa et af Gæstefamrene, i den Tro, at det var Værten. Da de opdagede Fejlstagelsen og paa Spørgsmaalet, hvor han var fra, fik Svaret: Fra København, bandede og svor de, at saa skulde han dø. Men, Herregud, jagde Manden, jeg kan da ikke gøre for, at jeg er født i København!

Disse saare simple Ord slog koldt Vand i Blodet paa Bandens Anførere, og man tøflede af.

Slagsmaal hørte til Dagens Orden, især i Markederne. Nogle preussiske Gendarmere, som skulde holde Orden, virkede dengang paa Folk som Urodstiitere. Folk, som havde lidt i Hovedet, saa sig gale paa disse Ordenens Haandhævere. Det erobrede Folk var endnu ikke „vant i Reb“, som det hedder.



En Dag stod Fader og jeg i Gadedøren og saa en kæmpestærk Bonde blive ført igennem Gaden mellem to Gendarmere. Bonden holdt den ene Gendarmes blottede Klinge saa fast, at Gendarmen ikke kunde slide den fra ham med al sin Magt. Men jeg kunde se Blodet pible ud mellem de fastsluttende Fingre.

Da han kom ud for Fader, saa Bonden paa ham med et besynderligt Blik og hvæsende mellem de sammenbidte Tænder: Skal jeg? Fader sagde siden, at det betød, om han skulde slaa de to Gendarmere til Jorden, og han var Mand for det. Men da Fader rystede energisk paa Hovedet, slap Manden den Klinge, som havde danset paa hans Rygstykker, og fulgte rolig med.

Efterhaanden lagde de store Bølger sig efter Stormen, men Donningerne gik endnu i Eindene længe efter. Det var saa-

dan, at Østerrigerne og Ungarerne, som Befolkningen havde hørt saa meget ondt om, kom bedjt ud af det med os. Danskerne fik hurtig Færten af, at især Ungarernes Skærlighed til deres Forbundsfæller, Preussjerne, ikke var overvættets stor. De spidsbenede, som Ungarerne kaldtes paa Grund af deres trikotlignende Bukser, hørte til Byens staaende Garnison, og de hadede Preussjerne af et godt Hjerte.

Jeg mindes grant vor Jndkvartering, en Ungar ved Navn Budoch, et jegodt Menneske, men som kunde komme i Garnisj ved Tanken om, at man havde narret dem her op for at befri os betrængte Brødre. Herregud, vi havde det jo som i Guds Himmel her, i Sammenligning med, hvordan han havde det hjemme i sin Hjemstavn.

Og da Krigen var forbi, og Budskabet kom, at Budoch skulde bryde op og drage til det Hjem, hvor hans Bugge havde staaet, fra det Land, som han havde været med til at befri fra Dansernes Nag, da græd han af Sorg.

Skilken blodig Ironi!

Han rejste Hjem med venlige Tanker om „Fjenden“, af hvis Sprog jeg havde indprentet ham nogle Talemaader, men den han havde lært mig at tælle paa Ungarsk, hvad jeg kan den Dag i Dag.

Jeg ser dem endnu for mig lyslevende, disse mange Befriere, de stotte Preussere, de smaa Tyrolerjægere med de store Fjerbuise i Sattene, de spidsbenede Ungarer, med deres høje Raab: Hurra! Hurra! Tuhit!

Jeg har endnu ikke faaet at vide, hvad Ordet Tuhit betyder. Da jeg spurgte Murer Peder Smidt om det, svarede han, at det skulde betyde Tuhede, en lille Hedelandsby i Sogn Sogn, men det vilde jeg ikke rigtig fæste Lid til.

Deter nu et halvt Aarhundrede siden, at disse vild fremmede Folk iværksatte denne Befrielse af Sønderjylland, som man med en fræk Omfkrivning af Ordet kaldte Erobringen, men endnu er Erobringen ikke fuldbyrdet. Og som en Sum af min Livserfaring i de henrindue 50 Aar kan staa:

Et aarvaagent Folk kan i vore Dage ikke erobres med Sværdet!



10.104 " 61

Svnen ved Erritsø.

Et Minde fra 64.

Fortalt af J. Asmusen, Sandager,
med Tegning af M. Christiansen.

Bogen, jeg læste i, interesserede mig ikke, hvorfor jeg skød den fra mig. Men hvad nu. Sidde her i min lille Kåhyt Resten af den lange Nften, rugende over egne Tanker, det var da heller ikke morsomt. Jeg fattede da den Beslutning at gaa i Land for at slaa en lille Pasziar af med en gammel Ven, som boede i Nærheden. Snart sad jeg da ogsaa bænket hos ham i

en lille hyggelig Stue, hvor en munter Jld udbredte en behagelig Varme, der før et Øjeblik lod os glemme Efteraarstormen, som rasjede udenfor. Taleren drejede sig til at begynde med om Søfart, Sejlads og deslige. Min Ven havde nemlig i mange Aar selv været Skipper. Det var mig dog bekendt, at han som Hornblæjer havde gjort Krigen med i 64. Samtalen tog da ogsaa snart en anden Retning, idet vi begyndte med at drøfte Udfigterne for os ved det forestaaende Rigsdagsvalg. „Tror du ikke,“ bemærkede den Gamle, „at det bestandigt vil gaa Krebsgang med os ligejøm i 64, da vi maatte rømme den ene Stilling efter den anden?“ „Nej, min Ven“, svarede jeg, „hvis bare hver Mand kender og gør sin Pligt, klarer vi os nok. Siden Kampen er gaaet over paa aandeligt Omraade, er der ligejøm vendt op og ned paa Forholdene. Nu er det os, der har det riflede Skjts. Sandheden rækker alligevel længst og skaar bedst igennem. Tysterne maa nu ligejøm nøjes med eders gamle Bombegryder fra den Gang. Deres Foranstninger og Logne skaar matte ned overalt uden at aurette junderlig Skade. Naar der nu bliver blæst til Samling paa Valgdagen, lad os da flokkes om Jansen som aldrig før!“

„Ja, blæst til Samling“, gentog den Gamle med et underligt Glimt i Øjet, „det gjorde jeg den Gang. Disse Toner kender jeg; men Hornet maatte jeg jo aflevere. Nu har jeg kun Minderne tilbage; triste og mørke er de fleste, omendskont jeg tit har været Vidne til mangen en kæk og modig Daad.“

„Har du da ogsaa været med, hvor der er bleven skudt med skarpt?“ indskød jeg før at ægge den Gamle til at fortælle.

Piben var imidlertid gaaet ud; men da den atter var stoppet og tændt, fik jeg Svar paa Tilstale:

„Skudt med skarpt? siger du“, udbrød han, mens et godmodigt medlidende Smil sløj hen over hans Ansigt, „skudt med skarpt? jo, desværre! Mangen en brav Soldat har jeg set segue før aldrig at rejse sig mere.“

Jeg var Hornblæjer, som du vel ved. Jeg stod ved tredje Kompagni af det 21. Regiment. Vi var med i den allerførste Træning ved Dannevirke. Det var en varm Begyndelse. Der faldt alene 300 Mand af vort Regiment. Men Stillingen deroppe kunde jo umuligt holdes med det Mandskab og det forældede Skjts, der stod til vor Raadighed. Den 5. Febr. om

Afstenen fik vi da ogsaa Ordre til at rømme Dannevirke og drage nordpaa for atter at samles i Sønderborg. Det var en drøj Tur, og meget ondt døjede vi; men man var jo ung den Gang. Vi fik da ogsaa til Gengæld et 2 Dages Hvil i Sønderborg for igen at komme paa ret Skul. Saa gik det atter løs. Vi indstibedes paa nogle Transportfibe og befordredes ad Vandvejen til Fredericia. Ankommen hertil fik vort Regiment Ordre til at rykke sydpaa. En Milsvej vestfor Kolding blev der laaet Lejr. Fjenden saa vi ikke; men da vor Stilling ogsaa her var uholdbar, beordredes vi efter 3 Dages Forløb atter tilbage til Fredericia, hvor Tiden nu gik med at udbedre Skanser, bygge Udenværker og staa Forpost. Imidlertid var vi kommen et godt Stykke hen i Marts Maaned, og saa kom Østerrigerne, medbringende svært Skyts. Byen indesluttedes paa alle Kanter, og en regelret Belejring begyndte.

. Snart regnede Kugler og Granater ned over Byen, baade ved Nat og ved Dag, snart brændte det hist og snart her. Byens Borgere var for største Partens Vedkommende gaaet over til Fyn, saa Husene paa saa Undtagelser nær stod tomme. Vi gravede os ind under Volden, lavede os Kamre, som vi forsynede med Vinduer og Døre fra Byens Huse. Proviant havde vi i Overflod; kort sagt, alt, hvad der hører med til et Menneskes Fornødenhed, var der ingen Mangel paa, Butikkerne i Byen indeholdt jo alt, hvad vi havde Brug for. Det hele vilde jo dog for eller senere blive Fjendens Bytte. En jollys Morgenstund, det var vistnok først i April Maaned, var Fjenden særdeles virksom. En størrestyrke angreb en Deling af vort hjerde Kompagni, som under en gammel Sergent Giesing var paa Forpost og havde taget Stilling i en gammel Teglværksovn ved Erritø, en lille Kvartmilsvej sydvest for vore Udenværker. Vore maatte vige for Overmagten og trak sig spredt tilbage ind imod Byen. I sluttet Trop havde de jo lidt betydeligt mere af Fjendens Jld. Vor Regimentskommandør, Oberstløjtnant Nielsen spadserede inde bag Volden, vistnok ikke i bedste Lune. Med sin Sikker iagttog han Fægtningens Gang, af og til stampende med Foden i Jorden. Tilfjeldt kaldte han paa en Løjtnant, som stod i Nærheden, og hvis Navn var Sviger.

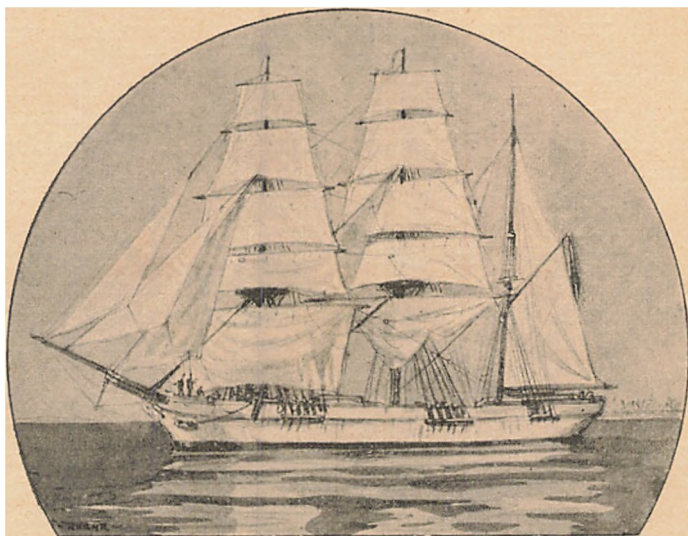
„Ser De vor Deling derude, som flygter for Østerrigerne?“
 „Ja vel, Hr. Oberstløjtnant!“

„Godt, skynd Dem og bring Sergenten min Ordre. Han har med sine Folk atter at storme Dvnen og indtage sin tidligere Stilling, om der saa aldrig kommer en Mand levende tilbage.

Løjtnanten gjorde Honnør og omkring for sidste Gang i denne Verden, — hvorpaa han pilede afsted over Grøfter og Agre og mødte Sergenten omtrent midtvejs imellem Dvnen og vore Skanser. Her afleverede han Ord for Ord sin Førefattes Ordre.

I samme Nu ramtes han af en Kugle i Brystet og sank døende om. Gamle Giesing, som var graaet i Tjenesten, samlede de nærmeste af sine Folk omkring sig. „Vi har Ordre, Børn,“ sagde han „til atter at storme Dvnen og indtage den. Dvnen, ved I, er fuld af Fjender, men en Soldats første Pligt er den at adlyde, altsaa fremad!“ Og med fældet Bajonet gik den Gamle atter frem i Stormskridt mod Dvnen, fulgt af en 7—8 Mand. Resten af Delingen, en 50 Mand ialt, var spredt over flere Marker og havde ingen Anelse om Kommandørens Ordre. Selv Østerrigerne studsede ved dette Særsyn og holdt inde med Skydningen. Disse Par Mand kunde de jo altid naa at skyde ned paa nært Hold. Imidlertid var vor Regimentschef ikke den eneste, der med Spænding iagttog Optrinnet. En ung Artilleriofficer gjorde netop det selvsamme. Da han saa Sergent Giesing med sin lille Skare storme frem paa ny, tog ogsaa han sin Beslutning: „Nu lidt rask Folk!“ sagde han, „det er vist paa høje Tid, at vi lader Kanonerne tale et Par Ord med.“ Faar Østerrigerne først igen begyndt at skyde, vil disse vore brave Kammerater i en Haandevending være indrullerede i Ryes Brigade. — Fyr!“ En fem a seks Stub drøede ud over Sletten, og velrettede var de, derom viduede Dvnen's Bragen og den Støvsfy, der fra samme hvirvlede i Vejret. Et Par Bomber eksploderede umiddelbart i Dvnen. Af den gode Grund blev det dog Østerrigerne for varmt derinde. I vild Flugt gik de atter tilbage, efterladende baade Døde og Saarede. Et rungende Hurra lod fra Giesing og hans tapre Folk, som nu var Dvnen ganske nær. Da faldt der en Mand, men kun over en Stub; han rejste sig atter og forbandt med Kammeraterne ind i Dvnen. Stillingen var atter vor.

Saaledes gik det til, at vi generobrede Dvnen ved Erritsø.



For vor Mo's Sprog e' dog'n de' bæ'ft!

Oplevelser fortalt af Kapt. N. W. Schmidt.

Med Tegning af N. Christianjen.

I Begyndelsen af Halvfjerdserne mønstrede jeg som ganske ung Matros ud fra Hamborg med det i Nabenraa byggede Barkstib „Anton“. Af Besætningen var vi 5 Nordslesvigere, hvoraf en fra Haderslev, en fra Als og jeg, der hørte hjemme i Nabenraaegnen. Rejsen gik til Ostindien og Kina. Efter at have søsjet den udgaaende Ladning, gjordes flere Rejser, dels paa Kyften og dels mellem Kina og Australien. Jeg var den yngste af Matroserne, Hadersleveren og Alsingeren de ældste. Uagtet alle vi Nordslesvigere havde dansk Modersmaal og talte meget daarligt Tysk, og de to Svenskere slet ikke talte Tysk, blev der iblandt Besætningen, der foruden Kaptajnen og Styrmanden bestod af 11

Mand, aldrig talt andet end Tyssk. Jeg forjogte ofte paa at tale Dansk, men fik altid tyssk Svar.

En Søndag Formiddag under Opholdet i Hongkong kom et engelsk Linjeskib for fulde Sejl staaende ind i Havnen og ankrede lige ved Siden af os. Synet af dets flotte Manøvrer, Sejlindtagningen og det raske Liv paa Dæk og i Riguing, hvori det vrimsede af hvidklædte Matroser, til Vaadsmandenes skingrende Føjter, virkede paa vore to Alderspræsidenter, Hadersleveren og Alfingeren, hvis Navn var Henrik von N., og om hvem jeg særlig vil fortælle, som Trompetjunker paa en gammel Kavallerihejt. Med et udbrud Henrik, som altid blev kaldt Hein (Forkortelse af Heinrich), at i saadan et Skib havde han ogsaa gjort Tjeneste. Dette forundrede os alle at høre, og en af Kammeraterne, en Preussjer, udtalte haanligt: Na du lyver jo, du har jo aldrig været til Orlog, eller havde du nok i de 5 Maaneder, vi nu har været sammen i Skib, pralet af det før. Men nu blev Hein alvorlig vred og gav Svar paa Tilfale. Jeg har, sagde han, ikke alene været til Orlog; men jeg har ogsaa været med til at banke dine Landsmænd af, og nu begyndte han med stolt Selvbevidsthed, som jeg aldrig havde set hos ham før, at fortælle, at han i 1864 havde gjort Tjeneste paa det danske Linjeskib „Skjold“, og om hverledes dette havde angrebet en preussisk Korvet under Kygen; men dette havde en kraftigere Maskine end „Skjold“ og undkom stærkt havareret ved Flugt ind til Svinemünde. Havde „Skjold“ gjort ligesaa megen Fart som Korvetten, vilde denne være blevet taget, og alt og alle om Bord paa „Skjold“ var klar til Entring. Vi lyttede alle med spændt Opmærksomhed til Heins Beretning, og da der blev en lille Pause, udbrød Hadersleveren: Var du virkelig om Bord paa „Skjold“!? For det var jeg ogsaa. Havde vi ikke før været forundret, ja blev vi det nu ved at høre de to gamle Krigskammerater opjrisse deres Minder og høre, hvor nøjagtigt, indtil Bagateller, deres Meddelelser stemmede overens om Svinemünde-Affæren og Livet om Bord i den danske Orlogsmænd. Det havde længe staaet klart for mig, at de 2 Kammerater var Sjemmetyskere af renefte Blod; men da jeg var den yngste af Matroserne og tillige følte, at politiske Udtalelser kunde skade det gode kammeratlige Forhold, holdt jeg mig tilbage og talte aldrig om Sønderjydernes Nationalitet; men da vi om Middagen

kom ind til Bordet, og de to Krigskammeraters Opbeveelser stadig var Samtaleemnet, gif Naturen over Optugtelsen for mig, idet jeg ved given Lejlighed, paa Dansk, spurgte dem, om de da stammede sig ved med Hæder og Ære at have kæmpet under gamle Dannebrog, siden de aldrig havde omtalt deres Krigsoplevelser tidligere. Ingen af dem kunde svare; men deres Blikke og Skamrødmien i deres Ansigter vidnede om, at jeg havde truffet Sommet lige paa Hovedet. Senere paa Rejsen forjogte jeg, naar jeg havde dem paa Tomandshaand, at erfare, hvad Grunden var til, at de var tyffsindede og ikke vilde tale Dansk, men de gif altid udenom mine Spørgsmaal. Hein var en dygtig Sømand og en brav Kammerat, som jeg straks fra første Møde saa op til, og efterhaanden udviklede der sig trods Aldersforskellen et inderligt Venfskab imellem os; men jeg kunde ikke bevæge ham til at benytte sit danske Modersmaal. Han forklarede mig en Gang, at han havde en Broder, som havde været med i den tyff-franske Krig, havde faaet Jernkorset, og for hans Tapperhed i Forbindelse med, at han bar Navnet von N. . . , var han fra Menig forfremmet til Officer, og at det af Magthaverne vilde blive ilde set, om den hædrede Officers Familie talte Dansk og var danskindet, derfor taltes der nu Tyff hjemme, naftet det, jærlig for hans Moders Vedkommende, var svært at gøre sig forstaaelig paa Tyff. Desuden var Elesvig nu indlemmet i det store tyffe Rige, hvilket gav mere Anseelse end at høre til det lille Danmark, og forøvrigt sejlede vi jo nu under tyff Flag, jærlig maatte man være Tyffer.

Efter 2 Mars Omflakken i det jjerne Østen fik „Anton“ en Tejragt fra Kina til Europa, og alle om Bord glædede sig til at rette Stævnen hjemester; men ved Afgangen fra Laitepladsen Fuchow var Hein ikke rask, og nogle Dage senere maatte han gaa til Kajs. Rejsen gif imidlertid rask ydefter; men da vi kom ned Javajøen, fik vi Vindstille, og Skibet kom næsten ikke af Stedet. Jeg mindes til Eksempel, at nogle stærkt bevojsede Smaasøer, som kom i Sigte en Søndag Morgen, endnu saas agterude 14 Dage senere. Ingen Vind, ingen Skyer, den ene triste Dag som den anden med Sejlene hængende, som om de var hængte op for at tørres, og dertil den brændende tropiske Sol fra Morgen til Aften. Heins Tilstand havde efterhaanden forværret sig. Om Dagen saa han i Lukajet; thi paa Dækket kunde han ikke

taale at være for de brændende Solstraaler, om Aftenen blev han derimod baaret op paa Dækket og lagt under et Telt, som var lavet der. Humaniteten den Gang til Søs var ikke saa udviklet om Bord som nu omstunder, og Sygeplejen stod i Forhold dertil. En Henvendelse til Kaptajnen fra Kammeraterne om, at der maatte blive holdt Vagt Nat og Dag ved den Syge, blev afflaaet med den Bemærkning, at det ikke var uødvendigt, hvilket havde til Følge, at vi alle som en blev enige om at skiftes til paa vor Frivagt at vaage over ham. Saa kom Julen, og Juleaften var Heins Tilstand haabløs. Om Bord var der ikke Spor af Julestemning, alle listede sig om paa bare Fødder, næsten hvivkende Ordene til hinanden og ventede paa, at Døden snart vilde komme og hente Kammeraten, der laa hjælpeløs derude paa Dækket. Som Juleaften, saaledes var Juledag. Om Aftenen imellem 11 og 12 kom han, der vaagede, ind og vækkede mig og bad mig straks komme ud til Hein, som talte i Vildelse; men stadig nævnte mit Navn. Hurtigt var jeg ved min gode Ven og Kammerats Side, og da han lidt efter lidt kom til juldstandig Bevidsthed, tog han med begge sine aflagrede knokkede Hænder min fremstrakte Haand og begyndte til min store Forbavselse at tale til mig paa godt Alsjongerdans, udtalte sig om alt, hvad der laa ham paa Sinde, forklarede mig, at han var klar over, at han snart skulde dø og spurgte mig, om jeg troede, der for ham vilde være et bedre Liv efter dette og bad mig om, dersom jeg nogen Sinde kom hjem til hans Fødeby, da at ville hilse hans gamle Moder og sige, at hun under hele hans Sygeleje ikke havde været ude af hans Tanker. Jeg søgte at trøste og berolige ham paa bedste Maade, og da han havde ligget lidt, stadig holdende min Haand i begge sine, forsøgte han med stor Anstrenghed at rejse sig op, saa paa mig med et saa bonfaldende Blik og sagde: Du maa ikke være vred paa mig, fordi jeg aldrig har villet tale Dans med dig, for vor Mo's Sprog e' dog'n de bæ'jt! og jeg har jo, som du sagde, da vi laa i Hongkong, kæmpet med Hæder og Ære under vort gamle Dannebrog. Nu er jeg saa glad, fordi jeg har faaet snakket rigtig med dig. Gid jeg kunde se Linjeskibet „Skjold“ og min Moder en Gang endnu, og dermed sank han livløs tilbage paa sit Leje; men da der kort efter blev slaaet 8 Glas paa Skibsklokken, sagde han ganske jagte: Nu ringer Kirkeklokken i — og saa nævnte han sin Fødebys Navn — uogle saa Minutter efter var Hein død.

Den næste Dags Middag blev Liget ihjet ind i Sejlsdag og vedlagt noget gammelt Jern ved Fodeenden, og uden anden Ceremoni end at Kammeraterne blottede Hovedet, jænkedes Hein ned i den store fælles Sømandsgrav, der naar fra Oceanet til Hjemlandets Kyst. Inden Aften sprang en frisk Brise op og fyldte de i ca. 3 Uger slapt nedhængende Sejl og førte hurtigt Skibet ud igennem Sundastrædet og hjemester. Det søltes af alle om Bord, som om, at nu havde Søen faaet sit Offer, og Skibet var frigivet. Under bugnende Sejl svandt lidt efter lidt den trykkende Følelse, alle havde været betaget af under det lange Vindstille-Ophold og Heins Sygdom og Død; men uagtet der nu snart er gaaet 10 Aar siden, staar Billedet af hans Begravelse for mig, som om den var foregaaet for ganske kort Tid siden, og aldrig vil jeg glemme hans sidste Time og det Alit, hvormed han saa paa mig, og som talte mere, end Ord kan sige, da han bad mig om ikke at være vred paa ham, fordi han ikke havde villet tale Dansk, „jer vort Mederemaal er dog det bedste“, og „jeg har jo kæmpet med Hæder og Ære under gamle Dannebrog“.

Et Par Støvler.

Af Friederici. Med Tegning af R. Christian Jensen.

Ude ved Enden af Byens Hovedgade ligger Byens Sygehus „Stiftelsen“ en Sommermiddag i tiøndrende Solskin.

Den toetages cementfarvede Facade med de høje, buede Vinduer skinner næsten helt hvid, og op og ned ad det høje Tag springer der som tusinde Gullister ud fra de blanke, sortglaserede Tagsten.

Nede over Indgangsdøren midt paa Facaden staar Stifterens Navnetræk i blanke Messingbogstaver i et Flimmer og bliver ganske ulæseligt. Det er varmt og stille. De store Træer og Bustadserne paa Plænen ud mod Gaden staar ganske ubevæ-

gelige og kaster mørke Skygger hen over det saftiggrønne, kortklippede Græs, hvori Vanddraaberne endnu blinker efter den sidste Vanding.

Nu og da passerer en og anden Fodgænger siddigt forbi ad Jortovet paa den anden Side af det jortmalede Gitter, eller en Droske lumter søvnt med hængende Tøjler i hakkende Smaa-trav hen ad Gaden paa Vej til Banegaarden. Saa bliver der igen stille, saa stille, at man hører den mumlende Plassen af Springvandet midt paa Plænen, der dovent kun sender en tyk Vandstraale en ganske lille Smule i Vejret, hvilken straks vælter tungt tilbage i Basinet.

I Skyggen under en stor Hængeaak henne ved Muren ligger en ung bleg Pige udstrakt i en Flugtstol med de magre Hænder foldede i Skødet og stirrer frem søt sig. En Gang imellem veksler hun et Par Ord med en lille seksaars Pige, der ligger, saa lang hun er, i Græsset ved hendes Fødder paa et Tæppe og leger med nogle Græsstraa og Pinde. Den Lille har en Svaghed i Ryggen og kan ikke sidde op. Hun ligger taalmodig og pusler og smiler nok saa fornøjet, naar det lykkes hende at drage „Kristine“'s Opmærksomhed hen paa den pæne „Have“, hun ligger og laver.

Kristine er egentlig Tjenestepige; men nu har hun ligget herude saa længe, i hele tre Maanedes, med sit daarlige Bryst, saa hun er blevet helt hjemmevant, og hendes Hænder er blevet hvide og har helt glemt at arbejde. Ved sit venlige, taalmodige Væsen er hun blevet de jortklædte „Søstre“'s Aalekægg, ja, og Doktoren, selv om han har aldrig saa travlt, har han dog altid Tid til at henvende et Par venlige Ord til hende og klappe hende paa kinden, naar han kommer forbi. Kristine har Tæring. Naar Lovet falder, gaar hun bort til det store Ukendte, hvorfra ingen vender tilbage.

Nu i Dag i det dejlige Vejr har hun igen faaet Lov til at komme ud og har faaet lille Sofie til Selskab. Hvor her er dejligt inde i Skyggen! Hun føler sig næsten helt rast, kun lidt træt, — ja en lille Smule træt. Hun hoster svagt med en lille misfornøjet Grimasse og falder i Tanker.

Nu er det otte Dage siden, Mor var her sidst, hvorfor kommer hun ikke kommer? Men hun har vel travlt med at gaa ud og

vaffe. Det er jo ogsaa dejligt Vejr at faa Vassen torret i. — Ja, Mor hun slider — ja slidt og slæbt har hun altid gjort — og Far, han drikker vel, — som sædvanligt! Kristine stutter sig lidt, lægger sig bedre tilrette i Stolen og lader Øjnene — som Sygdommen har gjort altfor store og klare — løbe omkring. Med et ligegyldigt, resigneret Udtryk ser hun hen over Blænerne og derfra ud til Gaden, der ligger bar og som uddød i Solskinnet. Et Øjeblik fanges Opmærksomheden af en Flok Graaspurve, der trods Varmen har etableret et større Slagsmaal om et eller andet under et af Buskadsjerne, og som af og til farer i Vejret under en straldende Skiddren og Skrigen før straks igen at slaa ned og fortsætte Slagsmaalet med umindsket Iver og Spektakel. Kristine vender sig bort fra den støjende Flok og ser op i det tætte Bladtag over sig, hvor Fluer og andre Insekter krydser frem og tilbage og trækker som Guld- og Solvstriber hen under den mørkegrønne Kuppel, der kun hist og her lader en Solstraale slippe igennem. Som hun sidder, formørkes Blikket. Ja, her sad ogsaa Anna og Sofie, hendes to Søstre, før hende med den samme skrækelige Sygdom. Ja, hun husker saa godt, hun besøgte dem, og tit sad hun her og trøstede dem, og nu ligger de forlængst derude paa Kirkegaarden, uha! ude paa den skumle Kirkegaard!

En Bitterlaageaabnes, og det knaser af kraftige Fodtrin paa Bræsgangen. Lille Sofie løfter Hovedet og udbryder livligt: Kristine! nu kommer din Mor.

Den Kommende, en temmelig før Skone paa omkring de Halvtreds, træder hen til de to under Hængeasten, byder Goddag og tørrer sig Eveddraaberne af Pande og Ansigt, ser sig om og henter en Stol, der staar henne ved Indgangsdøren og sætter sig med et Lettelseris Suk ligeoverfor Datteren. Hendes temmelig fylldige Ansigt, der nu blusjede af Varme, kunde have været ret kønt en Gang, men Sorg, Modgang og strengt Arbejde havde givet det et Præg af sløv Resignation. Et temmelig stærkt fremtrædende Underbid giver desuden Ansigtet et ubehageligt, barskt Udtryk.

Hun ser spørgende over paa Datteren og udbryder . . . Naa, hvordan gaar det Kristine?

Kristine ryster betegnende paa Hovedet og svarer: Ikke saa godt, — Hosten er slem — om Natten.

Ja, af ja, Moderen famler omkring ved en Papirpose, hun har i Haanden, haler nogle Vindruer op, som hun deler ud til de to Patienter.



Na, Vindruer! Kristine ser taknemmeligt paa Moderen og giver sig langsomt i Færd med at spise. Lille Sofie lader sin „Have“ være Have og filer paa den lækre Frugt.

Jeg fik dem hos Købmand Svendsens i Førmiddags, forklarer Moderen. Datteren ser snart ud til dig en Dag. Det er nettede Folk, men det er strengt at vaske der, med den store Vask, de har.

Ja—a— det er strengt nok, men naar man endda kan arbejde, saa — Kristine fuldender Sæmningen med et mismodigt Emil og juffer.

Ja, men det kan jo ogsaa blive formeget, siger Moderen og ser gnavent frem for sig.

Drinker Far? spørger Datteren sagte.

Ja, du ved jo, hvordan det er; som han plejer. Han er næsten ikke en Dag ædru — og saa skal en anden jo slæbe — i Dag vilde han igen have Penge — til Materiale siger han — ja vist! — vi ved Bested — jeg gir ham ingen, saa kan han stabe sig, som han vil. — Underkæben skyder sig frem, og hun ser truende frem for sig.

Lang Pause, der jaar lille Sofie til i Smug nu og da at skotte op til Moder og Datter.

Det er fedeligt, at det ikke vil blive bedre med dig! indskyder Moderen langt om længe.

Ja — Kristine ser sørgmodigt frem for sig.

At du nu ogsaa skulde saa det — saadan — ligesom — de andre to. — Pause. Moderen sidder med hængende Mund og sælde den tomme Papirspose sammen og atter sammen i smaa bitte Læg.

Kristine svarer ikke, men et smerteligt Drag om Munden viser, at Bemærkningen er blevet hørt.

Konen sidder lidt og skotter over til Flugtstolen, gør en Bevægelse som for at sige noget men giver sig igen i Læg med Papirsposen. En dyb Kyse kommer frem i Panden, og Munden presses sammen. — Naar du bare ikke maa komme til at lide for længe — kommer det saa halvhøjt og langsomt — saadan som Anna — det bliver jo vist ikke til andet, lille Kristine!

Kristine sidder tavst; hun vender Hovedet bort, og store Tårer triller ned paa den lyse Morgenkjole.

Moderen betragter hende i Smug og siger hurtigt afledende, men med et eget haardt Tonefald: Hvad er det, du laver der, lille Sofie? En Hæve, hviler den Lille helt undseligt. Den er jo pæn, nikker Konen, men ser samtidigt over paa Datteren, der sidder med bortvendt Ansigt og stirrer paa Muren med blanke Øjne, der intet ser.

En lang Pause, — Moderen sidder og arbejder med Papirsposen, Læg paa Læg, gør af og til Tilløb til at komme frem med

noget, der ligger hende svært paa Hjerte, men kan ikke faa det sagt.

Bludseligt vender Kristine det taarefyldte Ansigt om til Moderen og udbryder med Graad i Stemmen: Mor, aa Mor, hvorfor taler du dog jaadan til mig? — Alle de andre, der kommer her og ser til de Syge, de — hun græder stille — de taler saa kønt til os og — og trøster os, men du taler om — om — Kristine falder helt sammen og bedækker Ansigtet med Hænderne.

Der gaar et Træk hen over Moderens Ansigt som efter en Piskesnert, men kun et Øjeblik, og Ansigtet faar et misbilligende Udtryk: Ja, men lille Kristine, jeg mente jo kun, — hvis det skulde blive daarligt med dig — der var noget, jeg gerne vilde tale med dig om, lille Kristine.

Datteren holder op at græde og ser usforstaaende og forkræmt over paa Moderen, der hastigt fortsætter: Alne skal jo i Plads til den første — og saa tænkte jeg — Far tjener jo ingenting — og du ved jo, hvordan vi har det — saa tænkte jeg, om Alne — hun kan jo paa sine Fodtøj med dig — om hun kunde saa — laane de nye Støvler, du fik i sidste Plads. Her bruger du dem jo ikke, og vi véd jo ikke —

Ik Mor! — Kristine ser rædelselagen paa Moderen, hvor kan du, hvor kan J dog? — og jeg er kun sytten Aar og — og — men du faar dem ikke! — J faar dem ikke — iaalønge jeg lever!

En Søster kommer hurtigt gaarende henne fra Judgangs-døren, bøjer sig over Kristine: Saa, saa, men hvad er der dog i Vejen, lille Kristine? du er jo ganske ophidjet, det gaar sandelig ikke an, nu maa vi nok hellere gaa ind. Ja, nu maa De hellere gaa, Madam Jensen. Hun er jo helt ude af sig selv; hun maa ikam ikke jaadan ophidjes; og med Kristine, der ustandseligt hulker, sænet mod sin Skulder gaar hun langsomt ind.

Paa sit Tæppe i Græsiet ligger lille Sofie og stirrer forbavset efter de bortgaarende og efter Kristines Mor, der mumlende og med blussende Ansigt hurtigt skridter henad Grusgangen og ud af Gitterlaagen, som falder i efter hende med et skarpt Klif.

Gamle Tider.

Af F. C. Hansen, Løjtertoft.

Da det for den yngre Generation antageligt vil kunne være af Interesse at faa et kortsikkert Overblik over Forholdene her i Nordtysk- og Sønderjylland for et halvt Aarhundrede siden, vil jeg hermed fortælle lidt fra svundne Dage.

Naar vi Gamle lader vore Tanker dvæle paa saa langt tilbage i Tiden, da finder vi, at det var vel begrundet, at den danske Befolkning søgte sig tilfreds og lykkelig den Gang. Der var Ro i Landet, dansk Regering og danske Embedsmænd overalt. Skolesproget var i Landdistrikterne allevegne dansk; det var kun i Stæderne og Flækkerne, hvor der fra gammel Tid delvis var tytsk Undervisning. Tytsk Væsen og tytsk Sprog betragtedes af os som noget fremmed, der var os uvedkommende. Vi søgte os hjemme i Landet og havde det godt.

Der er et gammelt Ordsprog, der siger, at man ikke har Fred længere, end Naboen vil. Og i Begyndelsen af Tredserne mærkedes efterhaanden mere og mere, at Naboen jyd paa atter havde vundet i Sinds og arbejdede paa mange forskjellige Maader med at udjaa Misgernøjelse mod den danske Regering hos den tytsktalende Befolkning i Syd- og Sønderjylland. Zær var det den Gang Ugeskriftet „Die Gartenlaube“, der benyttedes her til med de mange Artikler, der stadig kom frem under Overskriften „Von verlassenen Bruderstamm“, hvorved der ved usande Beretninger gjordes alt muligt for at udjaa Had og Forbitrelse rundt omkring i Tyskland imod det danske Regimente i Hertugdømmerne. Den værste Løgnehistorie i denne Retning var ganske vist Beretningen om Undergangen af det preussiske Krigsskib „Amazonen“, hvilken var at læse i Aargangen 1861 i 2 lange Artikler.

Da denne gamle Historie nu selvsjølkelig er helt ukendt for den nuværende Befolkning, vil det være nødvendigt, at jeg forklarer Sagen lidt nærmere. Skont Preussien den Gang delvis

grænse til Østerjøen, havde det alligevel endnu ikke tænkt paa at bygge sig en Krigsflaade. Det første større Skib, som Brensjen ejede, var Sejlsregatten „Amazone“, der i November 1861 sejlede ud fra en østerjøisk Havn paa sit første Krydstogt. I midlertid vilde Skibnen, at Skib og Mandskab ikke naade længere end ud i Vesterhavet, hvor det sporløst forsvandt paa en uforklarlig Maade. Det er saa her, at „Gartenlaube“ benytter sin vante Maade at opægge Had i Thykland imod den nordlige Nabo, idet det fortæller en lang opdigtet Røverhistorie om, hvordan Danmark har været nederdrægtig nok til paa en dumsk Maade at foranledige det stolte Skibs totale Forlis.

Nu er det ganske vist indlysende for ethvert tænkende Menneske, at hverken „Gartenlaube“ eller dens Redaktion i Forlijets Djeblig har kunnet være til Stede derude i Vesterhavet, thi saa var de nok ogsaa gaaet den samme Vej; men saa tager Redaktionen Fantasiaen til Hjælp, og derpaa kommer den lange Forklaring om Grunderne til Skibets Forlis.

Vi maa nu forfølge Fortællingen, og Rejsen gaar derfor over til København. Her ligger kort Tid forinden, at „Amazone“ forlader sin hjemlige Havn, et stort amerikansk Sejlskib, der har været befragtet til Østerjøen, men nu har anløbet København, hvor det er blevet besigtiget, mens Skibets Forstavn er blevet forsynet med usædvanligt vært Egetommer. Nu gaar Historien videre. Det er nu den danske Regering, der har ladet Skibet fortømre og derefter har lejet det. Og lige efter, at „Amazone“ er afsjælet, faar den store Amerikaner Ordre til at følge bagefter og at sørge for ude i Vesterhavet at rende „Amazone“ i Sønk. Dette er i ganske korte Træk det tykke Blads Skildring af Forlijet, men Historien var ellers saa udsvælsk udmalet, at den udfyldte 2 lange Artikler.

Det var den Gang forresten kun sjældent, at der ved vore Sammenkomster drøftedes politiske Spørgsmaal, men af og til var der talt om, at for alle Tilfælde's Skyld kunde det maaske være hensigtsmæssigt nok, at der her paa Als oprettedes et selvstændigt Skyttekorps, og da der ved Forespørgsel omkring i Sog- nene viste sig at være Interesse for Sagen, besluttedes det ved et Møde i Efteraaret 1861 at oprette en dansk Skytteforening for Sønderborg Kreds, der kort efter ogsaa fandt Tilslutning fra Aabenraa Kreds, og hermed traadte den første Skytteforening

i det danske Monarki frem for Lyset under Navn af Sønderborg, Nordborg og Mabenraa Amts Skytteforening. Bagladegeværer var den Gang endnu ukendte, men vi blev forsynede med det daværende bedste Gevær Minierriflen. Her paa Nordborg havde vi en meget aktiv Formand i Amtsforvalter Gähler, og naar vi fik Tilsigelse til at møde til Øvelse, var det os altid en Fornøjelse. Formanden sørgede stedse for, at Dannebrog stod plantet ved Siden af Skiven, saa kunde enhver da se, hvad Slags Folk det var. Og uagtet der enkeltvis iblandt Skytterne fandtes Sønner af indvandrede tyske Fædre, blev der fra den Side aldrig gjort Ophævelser herover, thi det var jo vort eget kære Flag, der her i Sønderjylland stedse havde vajet frit.

I Efteraaret 1863 havde den nævnte Forenings Bestyrelse foranstaltet en fælles stor Skyttefest paa Sønderborg Ladegaard's Marker. Kong Frederik VII boede den Gangovre paa Lyksborg Slot. Komiteen havde sendt en Indbydelse til Kongen om at overvære den store Skyttefest, og da vi om Morgenen i Sønderborg fik at høre, at Kongen havde givet Tilsgagn om at give Nøde, blev der almindelig Glæde herover, og under Musik og nationale Sange marcherede Skytterne fra Sønderborg ud til Festspladsen. Det var imidlertid en ret kold og regnfuld Efteraarssdag, og op paa Formiddagen indløb der Meddelelse fra Lyksborg, at Kongen var upasselig, og desaaarjag ikke turde vove at møde til Festen i det ugunstige Vejr. Dette gjorde ganske vist et Skaar i Glæden, men Festen forløb alligevel efter Programmet, der afsluttedes med et Festmaal i et paa Pladsen rejst stort Telt. Lidet anede vi den Dag, at kort Tid derefter, den 15. November, Kongen skulde døovre paa Lyksborg Slot i det mest uheldige Øjeblik, der tænkes kunde, thi 3 Dage derefter, den 18. November, underskrev Kong Christian IX i København den af Rigsdagen vedtagne Forfatning, og herved fik Tyskerne en kærkommen Lejlighed til at yppe Strid med Danmark, og snart derefter blev det klart, at Krigen desværre nu syntes mindgaaelig.

I Januar Maaned rykkede Preusserne og Østerrigerne over Elben, og i Begyndelsen af Februar overskredes Ejderen. Den danske Arme havde langsomt trillet sig tilbage, men gjorde saa Holdt ved Dannevirke. Den 3. Februar var der en Forpostfægtning ved Jagel, og Preusserne forsøgte en Overgang

ved Mjshunde, men blev slaaet tilbage. Da imidlertid Kars-tiden var ugunstig, og Overmagten for stor, rømmedes Dannevirke om Astenen den 5. Februar. Dette var for det danske Folk en stor Skuffelse, men som Forholdene laa, ansaa Overkommandoen det for en Umulighed at kunne holde den lange Stilling med de forhaandenværende Kræfter.

Hovedarmeen naaede saa et Par Dage senere udaset og træt til Sønderborg, medens den øvrige Del tog til Nørrejylland. Nu var det Meningen at holde Dybbølstillingen. Her forelaa dog den samme Uhygge som forhen ved Dannevirke. Nar i Forvejen var der bleven Penge nok bevilliget til Dybbøl, men ikke brugte, og saa var Skanjerne kun halvfærdige, nu da det gjaldt. Løjtnant Castenskjold faar saa den 7. Februar Ordre til at sørge for, at Skanjerne 9 og 10 inden Asten var i forsvarelig Staud, da et ijendtligt Angreb var at vente. Castenskjold og det i Skanjerne værende Mandskab aser saa hele Dagen, og det naas inden Nattens Frembrud at saa samtlige Kanoner i Stilling; men saa viser det sig, at der er ikke en eneste Kanon, der kan bruges, thi alle Fængrov mangler. Da Castenskjold er Kommandør i Skanjerne, ved han, at det er forbundet med Dødsstraf uden Tilladelse at forlade Stillingen, men han indser, at her er for ham intet Valg. Tilfældigvis havde han set, hvor de omtalte Rør laa gemte i et Rum ovre paa Sønderborg Slot. At sende en af Mandskabet derover, nytter ikke, thi han vil ikke kunne finde dem. Løjtnanten gaar saa selv over og henter Rørene, men inden han naar op til Skanjerne, anraabes han af en højere Officer og tvinges af ham til at være Rejviser for en Infanteri-Afdeling, der i Nattens Mørke er faren vild. Senere var det Løjtnant Castenskjold, der sammen med Anker indlagde sig stor Berømmelse ved Forvaret af Skanse 2. At Armeen i 10 Uger holdt Dybbøl-Stillingen imod Fjenden, var en Helte-daad; thi han var ikke blot stærkere i Mandskab, men Skytset var de danske, glatlobede Kanoner langt overlegent.

Den danske Marine laa i Krigens Tid hovedsagelig i Østersøen og blokerede de tyske Havne. Naar en enkelt Gang Preussens jmaa Skibe kiggede nd i aaben Sø, blev de snart jaget ind igen. Efter Dybbøls Fald laa omme i Vesterhavet en mindre Eskadre under Snenjens Kommando. Den bestod af „Niels Juel“, „Jylland“ og „Hejmdal“ og var jendt derom for at holde

Udfig med Østerrigerne, der efter Eigeude var jeilet nordpaa. Men Kommandorens Ordre var nok den, at han helst skulde indgaa Kamp med dem. Saa var det den 9. Maj om Formiddagen, at den fjendtlige Flaade kom i Sigte vestfor Helgoland, gaerende nordpaa, og Euenson kommanderede straks klari Skib; styrede jyd paa og gif Fjenden i Møde. Det kendtes snart, at det var de to store østerrigste Skibe „Schwarzenberg“ og „Radetzky“ tillige med 3 mindre tyske Skibe, der holdt sig i Baggrunden, og ret snart var Kampen i fuld Gang, men efter nogen Tids Forløb var „Schwarzenberg“'s Rigning skudt i Brand, og han blev tvungen til at flygte ind under Helgoland sammen med de andre Skibe. Den, der den Gang var engelsk, var altsaa neutral Grund, og Kampen maatte derfor standse her. Den engelske Kommandant telegraferede straks til England, og da Telegrammet saa den samme Eftermiddag blev oplæst i Parlamentet, at Dansken havde jaget Tyskerne ind under Helgoland, blev der stor Jubel i Forsamlingen, thi det var saaledes, at Stormagterne's Sympati i 1864 fuldstændig var paa dansk Side; kun Skade, at ingen af dem greb aktivt ind; Følgerne ved bagefter til dem alle. Det kan jo nok antages, at Sejrsberetningen har vakt stor Glæde ogsaa i København, men Euenson fik imidlertid straks Ordre til at sejle til Kristianssand med sine Døde og Saarede, og saa slap Fjenden ud af Fælden.

Kort Tid derefter afsluttedes der Vaabenstilstand, og Stormagterne tillige med de krigsførende Magter traadte saa sammen i London til en Konference for om muligt at saa en Ende paa Krigen og en Freds slutning tilvejebragt. Der blev talt frem og tilbage i en hel Maaned; men da tilsidst Forslaget om en Deling af Slesvig kom frem, holdt Tyskerne paa Abenraa-Lønder Linjen, hvorimod Danmark holdt paa Dannevirke Linjen. Da Parterne saaledes var enige i Princippet om en Deling, blev der Tale om, at 2 neutrale Stormagter skulde bestemme Grænselinjen. Hvis dette Forslag var bleven vedtaget, vilde det slesvigiske Spørgsmaal være bleven løst for bestandig. Uden al Tvivl vilde Grænsen være bleven trukket fra Flensborg Fjord til Lønder, men Danmark samlede, og Øjeblikket gif tabt.

Vaabenstilstanden udløb den 26. Juni. Nu vilde Kampen dreje sig om Alts. Vi følte os her dog temmelig trygge, da

Fjenden ingen Skibe havde, og danske Krigsskibe laa rundt om Den. Vi vaaguede Matten mellem d. 28. og 29. Juni ved en voldbjorn Skanouade. Min Nabo, Herredsjoged Grønluud, stod ved Tretiden udenfor Vinduet og bad mig staa op. Jeg aabuede Vinduet og spurgte: hvad er nu det? Han svarede: Preussjerne er paa Als. Snart kom jeg i Tøjet og løb op paa Mikkelskøj. Derfra kunde jeg overse Alsjund. „Kolf Krake“ laa da nedo ved Arufilsøre med Dampen oppe og skød mod Fjenden, men Farvandet var da rent for tykke Vaade. Straks efter saa jeg „Kolf Krake“ vende Stavnen mod Nord og med fuld Damp flygte ud af Alsjund. Jeg kunde se Anglerne fra det preussiske Feltstyks sprøjte i Vandet omkring ham, men de skadede ham ikke. „Kolf Krake“ irelste Livet. Jeg stod paa Højen, tænkte paa de gamle danske Søhelte, og grædende forlod jeg Fladsen.

Den Nat gled det gamle Slesvig ud af Danmarks Haand!

Den danske General v. Bülow var i 1865 paa en Rejse i Tyskland, og da han i Fremmedlisten saa, at den preussiske General v. Goeben boede i samme Hotel, kom de 2 Generaler sammen næste Dag, og Talen kom snart til at dreje sig om Kriegen her i 1864. Og her kom v. Goeben frem med det Spørgsmaal: Sig mig dog, den danske Armé, der kæmpede saa umærket ved Dybbøl, hvorfor i al Verden vilde den ikke forsvare Als. Vi havde Ordre til at forvige at tage Den, men med de Hjælpe-midler, som vi havde, betragtede vi det alle som haabløst; dog, da vi roede derover, undrede vi os over, at der næsten ingen Folk var i Løbegravene. Og saa, hvad var der med „Kolf Krake“? Han alene kunde have forpurret det hele, thi jaalænge han laa der og skød paa Vaadene, var det os umuligt at jaa Folkene frem, thi de svarede alle som en: Nej, vi sejler ikke over, jaalænge dette Skib ligger der og skyder paa os. Det var os alle en Gaade, hvorfor „Kolf Krake“ sejlede bort.

Det blev en let Sejr for Tyskerne, en Sorg for hele det danske Folk, der aldrig glemmes.

1861

Et Marsk.

Meddeelt ved N. J.

Det er en Foraarsaften 1862. Paa en angelsk Landevej mellem høje, levende Hegn færdes et ensligt Skøretøj. Paa Kuskesædet sidder Ejeren, en Raadner fra Langballe i Grumtofte Sogn, og i Agestolen den unge Lærer fra samme Sted, Gustav Johannsen og hans Hustru. De har været paa Besøg hos hans Broder, der er Lærer i Nyde ved Satrup, og er nu paa Hjemvejen. Der findes ingen Chaussé, som de kan benytte, kun anden og tredje Rangs Landeveje, der gaar ud og ind, paa Kryds og Tværs, saa det er vanskeligt at finde tilrette for Folk, der ikke er stedkendte. Afstanden mellem de to Byer er vel omtrent to Mil, saa det er en langvarig Skøretur, og da Udfigten for det meste er spærret af Hegnene, er den heller ikke videre interessent. De er trætte, og Ensomheden virker endmere søvndyssende, saa de er lige ved at saa sig et lille Blund, da Hesten bliver urolig og paa en Gang ikke vil gaa videre. Før de kan saa spurgt Kusken, hvad der er i Vejen, staar han af Bognen, trækker Hesten om paa Siden og fører den langsomt og forsigtigt fremad langs med Grøstefanten et langt Stykke Vej. Derefter stiger han igen op paa Bognen, og nu gaar Hesten rolig videre som før. Det unge Par, der har juudet hans Udfærd ganske uforklarlig, spørger ham nu om Grunden. „Saa De det ikke?“ siger han. „Hele Vejen var jo fuld af Militær“. De er straks paa det rene med, hvorledes de skal forstaa dette. De er begge fra Landet og har hver i sit Hjem hørt saa mange Historier om Marsker, at de uvilkaarligt tænker paa noget af den Slags, og Mandens Alvor og Optagethed virker paa dem, saa de bliver tavse og ligesom han lidt uhyggelige til Mode. „Men“, siger Gustav Johannsen bagefter til sin Hustru, „hvad Mis og Hesten end har set, saa er det jo udelukket, at det nogen Sinde kan gaa i Opfyldelse. For skulde det end ske igen, hvad der er sket saa tit, at der drager Tropper gennem Sles-

vig, saa vil de jo aldrig komme paa disse affides Veje her midt inde i Angel."

Saa gaar vi næsten to Aar frem i Tiden, Det er Søndag Aften den 7. Februar 1864. De sidste Dage har bragt Sorg og Betyrning i det hidtil saa lykkelige Hjem i Skolen i Langballe. Der har gaaet Rygter om, at Dannevirke er rømmet. Man har ikke villet tro det, men da Læreren om Morgenens Lørdag den 6. ser de danske Troppetransportskibe sejle ind til Flensborg, siger han: „Noget maa der jo være i Vejen“, og for at saa Visshed overtaler han en dansksindet Bonde til at tage med ham ind til Flensborg om Eftermiddagen. Der jaar han Visshed og Bæfthed om mange Enkeltheder af de danske Soldater, der drager nordpaa. Søndag Morgen bliver han lidt længere end sædvanligt liggende i Sengen, men da kommer hans Hustru ind til ham og siger: „Nu gaar Brukte og Børnsen i Kirke“. „Hvor kan det være?“ siger han, „det er jo en dansk Søndag“. (Der prædikes nemlig skiftevis dansk og tysk, og disse to Bønder er ivrig tyffsindede). „Saa vil de vist lave Skandale,“ tilføjer han, kommer i en Fart op og i Tøjet og skynder sig ligeledes i Kirke. Den Skandale, som virkelig har været tilsigtet, bliver dog ikke af Betydning, men da Folk kommer ud af Kirken, ser de nogle preussiske Soldater til Hest holdende udenfor. Det er de første af Prins Friedrich Karls Tropper, der har været spredte langs Eliens indlige Bred og ved Efterretningen om Dannevirkes Rømning er gaaet over Elien og nordpaa gennem Angel, medens Østerrigerne drager ad Chausseen fra Slesvig til Flensborg over Overlø og Sankelmark. Men Folk i Grumtoste kender ikke Sammenhængen og ved ikke, hvorfor disse Preussere kommer her i det rædsomme Snevejr. Gustav Johannsen kommer hjem, fortæller sine Oplevelser, og Dagen gaar i Spænding og Uro. Om Aftenen staar der 2000 Preussere udenfor Skolen, trætte og forfrosne, kun med det ene Øufte at komme under Tag. Officererne staender paa Bondefogden, en ivrig tyffsindet Mand, der dog ikke forstaar deres Højtyff og slet ikke ved, hvor han skal indkvartere den Mængde Soldater. „Al, gode Johannsen, hjælp mig dog,“ siger han helt forjamsket til Læreren, og ved forenede Kræfter jaar de endelig lidt Orden bragt i Tingene. Men da hver Afdeling har faaet sit Kvarter anvist, bliver der

tilbage i Skolen 22 Menige, 2 Officerer og en Læge. Til disse sidste maa der skaffes Senge og Sengetøj, Soldaterne kan ligge paa Halm i Skolestuen, men skal dog have saa meget, at de kan dække sig til, forlanger Officeren, og hvad der saa bliver tilbage til Læreren og hans Hustru, hendes yngre Broder, som er i Huset hos dem, og deres Tjenerpige, det iporges der ikke om. Først Kl. 2 om Natten kan de søge No, som de dog ikke finder.

3 otte Dage bliver Soldaterne her, og meget maa Familien døje i den Tid. Gustav Johansen er rigtignok usforfærdet, tager tilsyneladende alt med No, selv om det gærer og koger i ham, og er saa suarraadig til at finde Svar paa deres æggende og udfordrende Ord, at de tilsidt ser paa ham med en vis Respekt og Velvilje, men hans Hustru kan ikke tage det saa let, naar hun hører dem sige, at hendes Mand er en Espion, at man klynger Espionerne op i det første det bedste Træ o. s. l. Angsten for ham forlader hende intet Øjeblik, medens hun fra Morgen til Aften er paa Færde for at tilfredsstille de mange Mennesker, og da de endelig er draget bort, har hendes lyse Haar faaet hvide Striber i Tindingerne. Da faar de først Tid til at sunde sig lidt og at tænke over, hverledes det gik til, at Jndkvarteringen just kom til dem, og da gaar det op for dem, at Soldaterne netop maa være kommen ad den Vej, hvor Niis og Vesten havde set dem for to Nat siden!

Grænsereguleringen efter 1864.

Af Jesper Madsen.

Ved Freds slutningen 1864 maatte den danske Konge ajsaa Hertugdømmet Slešvig til de to tyske Stormagter. Men Hertugdømmet Slešvig var et politisk Begreb; dets Grænser var ingenlunde geografisk bestemt og faldt slet ikke sammen med det folkelige Begreb Sønderjylland, hvorfor en Grænseregulering blev en politisk Nødvendighed.

Grænsen mellem Nørre- og Sønderjylland gik fra Koldingfjord sønden om Kolding Bymark, Seeft og Hjarup Sogne, gennem Bamdrup Sogn, fra hvis vestlige Grænse den fulgte Kongeaaen lige til Vesterhavet. Hvad der laa nordfor denne Linje, betragtedes som hørende til Nørrejylland, og hvad der laa sydfor som hørende til Sønderjylland, hvis nordlige Del i Tidernes Løb fik Navn af Nordslæsvig.

Hele den vestlige Del af Nordslæsvig var stærkt blandet med kongerigste Ejendomme og gik under Navn af „det blandede Distrikt“. Det kan betegnes ved at drage en Linje paa Kortet fra det Sted ved Kongeaaen, hvor Bamdrup og Skodborg Sogneskel findes, ind igennem Bamdrup Sogn og videre udenom Skodborg, Rødning, Gram, Højrup, Tofthund, Arrild, Døstrup, Brede, Bisby, Abild og Møgelstønder Sogne til Vidaaen, som dannede den sydlige Grænse for det blandede Distrikt, mod Vest begrænset af Vesterhavet. Inden for denne Begrænsning ligger 43 Sogne (eller Dele deraf), hvoraf kun Skrave Sogn var ublandet slæsvigst, og Ribe Bykommune, St. Katrine Landsogn og Vallum Sogn var ublandet kongerigst. Desuden hørte Vesterhavsoverne Romo, Sild, Fjor og Amrum med til det blandede Distrikt, hvoraf de tre sidste paa Grund af de nationale Forhold nærmest maa henregnes til Sydslesvig.

Folketallet paa de kongerigste Ejendomme indenfor det blandede Distrikt var ved Aaret 1864 omtrent 16,000 Mennesker, og Arealet ca. 96,000 Tdr. Land eller ca. 9 $\frac{1}{2}$ Kvadratomil.

Denne Sammenblanding havde gennem over 150 Aar været en stor Ulempe i administrativ Henseende; men under de forandrede politiske Forhold blev de en Umulighed. Der blev altsaa foretaget en Grænseregulering, jaaledes at Danmark fik Erstatning for dets Besiddelser inden for den Del af det blandede Distrikt, som det maatte afstaa til de tyske Stormagter. En Landegrænse blev draget fra Højskminde igennem Taps Sogn, udenom Odiz og Bamdrup Sogne til det sidste Sogns vestlige Grænse ved Kongeaaen, som saa blev fulgt indtil Vilsbøl i Skalskuld Sogn. Derfra drejede Grænsen imod Syd og gennemskær Skalskuld, Hngum og Fjøl Sogne til Gjelåbro og gik saa i en Bue udenom Seem, Ribe Domkirke Sogn og Vester-Vedsted til Vesterhavet. Det er Nordslæsvigs nuværende Nordgrænse, geografisk fastsat.

Af flezvigste Ejendomme beholdt Danmark foruden Dele af det blandede Distrikt i Sognene omkring Ribe, samt i Vandrup og Ødis Sogne, de otte Sogne sydfor Roldingsfjord og Den Væ. Falt:

4068 Gaarde og Huse med 53,000 Tdr. Land og ca. 21,000 Mennesker. Til Erstatning maatte Danmark afstaa af kongerigste Ejendomme: 2025 Gaarde og Huse med 67,500 Tdr. Land og ca. 13,000 Mennesker.

Iblandt de 4068 Gaarde og Huse fandtes imidlertid 1240 jordløse Huse, og deraf igen 840 i Værsjøbing og Marstal. Der- ved kommer Folketallet saa højt op som til 21,000 mod 13,000; men saa er Forholdet mellem Arealet omvendt, 53,000 Tdr. Land mod 67,500 Tdr. Land eller 14,500 Tdr. Land mindre. Vår Aller og Tyrstrup Sogne fulgt med, hvilket var den oprin- delige Plan, med deres ca. 10,000 Tdr. Land, havde det endda været for lidt (ca. 4500 Tdr. Land). Frørup Sogn med sine 3400 og den fra Taps Sogn fraskaarne By Skovrup vilde vel først have givet Ukwavilent for det manglende.

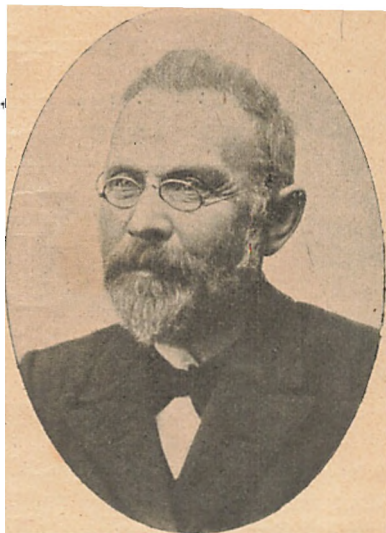
Hvorledes det er gaaet til, at en Del nordflezvigste Ejen- domme, omfattende ca. $9\frac{1}{2}$ Kvadratmil, er kommen under konge- rigst Lovgivning og Administration, kan ikke opredes i alle sine Enkeltheder. Efter Matr. 1681—88 hørte disse Ejendomme dels under de geistlige Stiftelser i Ribe: Domkirken, Hospitalet, Bi- spestolen og enkelte private Godsbesiddere, dels under Ryttergod- set, og dels under Møgeltønder og Trøjborg. Om de sidste véd vi noget. Vi véd, at Dronning Margrethe benyttede sig af Claus Limbæks Feugeforlegenhed til at afkøbe ham Trøjborg med Lo- herred og Vesterland-Før, Amrum, Sønderland-Romo, Maaø og List. Allerede i Forvejen var hun i Besiddelse af Møgeltøn- der med tilliggende Gods, og nu lagde hun alle disse sønderjydske Besiddelser, der før havde hørt under Urnehoved Landsting, ind under Riborg Landsting for at bevare det for Kronen, og lagde det samtidig i geistlig Henseende under Ribe Bispestol, idet hun pantsatte det til Biskoppen for 5000 Mark, hvilket var den Købe- sum, hun havde givet Claus Limbæk. Det er altsaa dette Gods- køb, der til Dels danner Grundlaget for de sønderjydske Enklavers Dannelselse, skønt den allerinderste Kærne dertil saa jo egentlig deri, at en ren kongerigst Stad, Ribe, saa paa sønderjydsst Grund. Om Ribe dannede sig aldrig nogenjunde en fast Ring af

nørrejydsft Gods, der kunde danne en fast afstakken Grænse derfor; men der opstod et Blandingsforhold, som før er paaapeget.

Det er Dronning Margrethes floge Fremsynethed og faste Haand, Danmark kan takke før, at ikke dets Endgrænse efter 1864 blev sat ved Kongeaen og Skoldingfjord.

Jesper Madsen

født i Vilslev den 30. Juli 1837, død i Esbjerg den 5. November 1912,



solte jeg stadig som en Mand, der var runden af sønderjydsft Rod, idet hans Fædre stammede fra Egnen omkring Flensborg. Sin Kærlighed og Interesse for sønderjydsfte Forhold bevarede han alle Dage. Som ung havde han været Elev paa Røding Højskole, tog siden, efter at han en Tid havde været Forvalter, Eksamen som Lærer. Han virkede i længere Tid baade som almindelig Lærer og som Højskoleforstander. Derefter drev han Landbrug paa en Gaard, han ejede ved Esbjerg, og var i en længere Karrække Banhdirektor i Esbjerg. Denne sidste Virksomhed gav han først Afkald paa et Par

Aar før sin Død. Jesper Madsen var i Besiddelse af betydelig historisft Viden og stor Evne til at staffe jeg Udgang til gamle hengemte Dokumenter, hvis Indhold han forstod at udnytte især i Ribe Amts historisfte Samfund. Ogaa til Sprogforeningens Almanak har Jesper Madsen leveret flere betydelige Bidrag. Foranstaaende lille Afhandling om Grænjeregulering efter 1864 bliver nu desværre den sidste, vi faar fra hans Haand. Han var en fasttømret Personlighed, der gerne vilde tjene sit Folk, og hans Hjerte slog varmt for alt, hvad der var dansk, og Haanden fulgte dets Tilflyndelser.

J. N. S. S k r u m s a g e r.

Peder Vognsen.

Født den 1. Febr. 1842. — Død den 23. Februar 1913.



Peder Vognsens Barndomshjem var Gaarden Skonholt i Høptrup Sogn. Den lærenemme Dreng havde Lykt til Vogen. 1863 tog han Afgangseksamen ved Skaarup Seminar og antoges i. A. ved den danske Borger-skole i Glenzborg. Da denne Skole i 1866 blev lukket af de ny Magthavere, forlod Vognsen Sønderjylland og fik Ansættelse ved Kommunestolen i Fredericia, hvor han nu virkede uafbrudt til 1. April 1912. Fra 1869 og til sin Død var han ogsaa Skolelærer ved Trinitatis Kirke, ligesom han i en længere Årrække beklædte Stillingen som Hospitalsforstander.

P. Vognsen var i 1864 paa nært Hold Vidne til de for os Danske saa sørgelige Krigsbegivenheder, hvilket sikkert var medvirkende til den Ålvor, som prægede ham for hele Livet, og til den Danskhed, som oplydte ham og satte sine Spor i frugtbar Handling til Gavn for Folk og Land.

Vi mindes dog særligt her Vognsens mangeaarige og betydningsfulde Arbejde for den sønderjydske Sag. Han var Medstifter af og til sin Død Formand for den sønderjydske Forening for Fredericia og Omegn, ligesom han uafbrudt virkede for, at lignende Foreninger organiseredes hele Landet over, og at der imellem disse Foreninger kom et Samvirke i Stand. Af Forretningsudvalget for dette Samvirke var han mangeaarigt Medlem, lige som han ogsaa var Medlem af Tilsynsraadet for Højskole.

Den allerstørste Fortjeneste af den sønderjydske Sag har dog F. Noan-
sen sikkert indlagt sig ved at indsamle danske Bøger for at sende dem til
Sprogforeningen. Paa dette Omraade var han den allerførste. De Bøger,
som han i Karens Løb har sendt ned til Sønderjylland, maa tælles i Ti-
tusinder.

Som Lærer havde han i særlig Grad sin Opmærksomhed henvendt
paa Børnene; de havde hans store Kærlighed, og derfor var han ijer-
vrig for at skaffe Læsning til dem. I de senere Aar har han hvert Aar
bl. a. skaffet og sendt os omkring ved 4000 Zulehfter, som Sprogforenin-
gen saa igen har sørget for at saa uddelt, saa vidt muligt inden Jul. Lige-
ledes virkede han for Børnebøger til Indlemmelse i Sprogforeningens
Bogsamlinger.

F. Vogensen blev i sin Tid som Borger og Lærer hædret med Danne-
brogskorset. Hans sønderjydske Landsmænd takker ham for den trofaste
Støtte og vil bevare ham et kærtligt Minde. M. A.

F.

Peter Hansen Viuff



er født paa den gamle Slægts-
gaard i Sillerup, Hjelstrup Sogn,
den 1. December 1838 som ældste
Søn af dens daværende Ejer
Hans Viuff og Hustru f. Bjørns-
hauge. Han har ikke faaet anden
Uddannelse end den, Landsbysko-
len der i Byen gav. Heldigvis
havde han i de sidste Aar af sin
Skolegang den udmærkede N.
Kloster til Lærer, en Søn af den
bekendte, dygtige Degen og Lærer
Kloster i Sommersted, hvis Eær-
kende som Lærer var, at han ved
Eiden af at bibringe sine Elever
grundige Kundskaber ogsaa for-
stod at udvikle deres Evne til
selvstændig Tænkning og til at
udtrykke deres Tanker baade i
Tale og Skrift.

Ved P. Wiuff's gode Nemme og Lærelyst bragte han det forholdsviis vidt i begge Retninger, hvilket vi jo har haft mange Beviser paa.

Efter Faderens Død 1866 overtog han som ældste Søn Fædrenegaarden, som han drev paa Højde med de bedst drevne i sin Tid.

Her hjemførte han sin unge Hustru Jnger Marie Nissen, Datter af Sognefoged og Amtsrådsmedlem Nis Jverjen Nissen af Hyrup i Dsby Sogn, med hvem han levede et meget lykkeligt Ægteskab til hendes Dødsangst for en Del Aar siden, et Tab, der voldte ham juertelig Sorg. Ved denne Lejlighed kan jeg ikke undlade at henlede Opmærksomheden paa ovennævnte længst henjovede N. J. Nissen, idet jeg har arbejdet med ham i Amtsrådet i flere Aar, hvor det var en Berigelse, særlig paa det kommunale Omraade, at drage Nytte af hans Kundskaber. Det er utvivlsomt, at han har øvet en betydelig Indflydelse paa den nu henjovede Svi-gersøn og øget hans Interesse for og Kendskab til offentlige Anliggender, ligejøm den nationale Kamp i P. Wiuff havde en vagtsøm Deltager, der ved given Lejlighed gav sit Ord med i Laget, særlig naar der indenfor vor egen Lejr gjorde sig forskjellige Opfattelser gældende.

Paa det kommunale Omraade indenfor Kommunens og Sognets Grænser beklædte han flere Tillids hverv; han var saaledes Medlem af Kommuneraadet og Formand for Fjeldstrup Sogns Fattigforstanderskab, m. fl.

Udadtil blev P. B. ogsaa taget i Brug, idet han i en længere Aarrække var Medlem af Bestyrelsen for Haderslev Amts Landboforening.

Han var ogsaa Medstifter af Genforsikringsforeningen og i de første Aar Formand for samme.

P. B. var ogsaa til sin Tid Istedtræder i Predsdagen og til Provinslanddagen, i hvilken Egenkab han i Samlingen 1880 indkaldtes som Medlem af samme.

Endelig var han i en lang Aarrække Medlem af Synodeudvalget, ligejøm han til sin Død var Medlem af Haderslev Provstisynode.

Ugter han i de senere Aar hjemføjtes af svære legemlige Lidelser, jormaaede de dog ikke at hemme hans aandelige Kræfter, som han beholdt til det sidste. For at søge Helbredelse bestemte han sig endelig til at søge Raad hos den berømte Professor Rouving i København, hvor han, efter en lykkelig overtaet Operation, haabede paa Livets Forlængelse. Dette svigtede dog, idet han udaandede blidt og roligt d. 24. Oktbr. 1912 paa nævnte Professorens Klinik.

Hans Lig overførtes til Gaarden Bygvraa i Fjeldstrup, hvis Ejer Johan From er gift med en Datter af den Hederangne, og hvor han i de senere Aar har nydt en omjörgsfuld og kærlig Pleje adspredt ved en

livlig Flok af raske og haabefulde Børn, som det var ham en slynlig Glæde at fortælle Historier for.

Da han jordfæstedes paa Tjelsrup Kirkegaard den 31. Oktober, blev han fulgt til Graven af en saa talrig Skare, saa vor store Kirke var fyldt til sidste Plads.

Af foranstørte vil det staaes, at det er en af vore betydeligste Mænd, der har endt et virksomt og daadrigt Liv, som ogsaa har efterladt sig Spor, særlig i Sønderlev Østeramt. Naar P. B. tog Ordet ved offentlige Lejligheder, var der altid Stilhed i Forsamlingen, thi alle vilde gerne høre, hvad han havde at sige.

Ein Opfattelse forjvarede han djærvt og modigt. Som dansk Mand var han staalsat og udholdende, som Ven varm og trofast som saa, saa han vil savnes i Vennekredsen og ikke mindst af den, som i den Nedengangne tabte en af sine ældste Venner og undertegner sig

F

P. E k a u.

Morten Eskesen,

Født i Lyhne, Vestjylland, d. 5. Jan. 1826, død i Aarhus d. 8. Febr. 1913,



har færdeedes her sønden Na fra sin tidligste Ungdom indtil sidste Nytaarsdag, mere end nogen anden kongerigsk Mand eller Kvinde.

Sans Kærlighed til dansk Folkesang, danske Folkesminder og dansk Folkeliv drog ham tidligt til jønderjydske Egne for at finde Forstaaelse af, hvorledes Livet rørte og udfoldede sig her. Først var han Lærer i Nyrup, siden hos Hans Krøger i Bevstoft. Minderne herfra, navnlig fra Bevstoft Mølle, dvælede han gerne ved med digterisk Beaandelse, og han fremdrog saa Udtalelser fra Krøger, der inde-

holdt store, uomstødelige Sandheder angaaende Folkeliv og Folkestyre. Morten Esfejen var i Besiddelse af en temmelig eneستاende Hufommelse, der ikke blot gav sig til Kende, naar han fortalte om Samtaler, han havde haft med flere af sin Tids betydeligste Mænd, som Grundtvig og Bjørnstjerne Bjørnson, hvis Udtalelser om Livets brændende Spørgsmaal i Tiden, der gik, var og kommer, han kunde gengive i lange Baner; men hvad man særlig maatte lægge Mærke til, var det overvældende Tal af Sange, fra Kæmpevisernes paa over Hundrede Aars ned til vore almindelige Folkesange, ligeledes det store Tal af Sange, der tilhører Kirken og Menigheden. Her var han glad og rigtig i sit Hæ, naar han i de mange Hjem, han gæstede, kunde saa Dre for og Opfordring til at foredrage af denne rige Sangsæt, der baade opbygger, styrker og nærer det Folkeliv og Menighedsliv, som var ham det kæreste og dyrebareste, og som han saa inderlig gerne vilde være med til at fremme. Hans Vortgang vil i den store Mængde af Hjem, som han søgte, blive følt som et stort Savn. Hans Nærværelse har saa tit i de mange Hjem været til Trøst og Opbyggelse, naar der var Sorg og Savn til Huse, ligesom han var i Stand til paa bedste Maade at glædes med de glade.

Ved at lytte til Morten Esfejens Sang og se paa hans Færd, kan man ledes til Tanken om den Mand, der først talte Guds Riges Sag i disse Egne, og om hvem Digteren har sunget jaaledes:

Han var ingen mægtig Mand
 Mark-Evangelisten,
 dog et Redskab i Guds Haand,
 ret en Hjertekristen!
 Sund i Troen, mild og om,
 i sin Daad og i sin Drom
 barnlig Gud hengiven.

J. N. S. Efrumsager.

F.

P. Jessen



fødtes den 20. April 1858 i Toghale Skole i Møgeltonder Sogn, hvor hans Fader, Hans Møller Jessen, var Lærer. P. Jessen kom, ligesom sin ældre Broder, den senere Redaktør af „Flensborg Avis“ J. Jessen, der i sine sidste Levemaar var Rigsdagsgmand for Nordflensvig, paa Seminariet i Tønder. Herfra tog han Lærereksamen i 1879, var senere Lærer i Draved og kom i 1883 til Daler, hvor han var Lærer indtil 1905, da han maatte søge sin Nifled paa Grund af legemlig Svag-

Under denne sin mangeaarige Virksomhed som Lærer i Daler Skole øvede han et utrætteligt Arbejde for at dygtiggøre og hjælpe de Elever frem, som han fik med at gøre, ikke blot medens han havde dem i sin Skole, men han søgte at holde Forbindelsen vedlige med dem saalænge som muligt ogsaa bagefter. Han gav med Glæde alle dem, der ønskede det, privat men gratis Undervisning, efter at de var kommen ud af Skolen, i Sprog, Musik og Historie, søgte at udvikle den Enkeltes Evner og Anlæg og, saa vidt muligt, at dygtiggøre ham til hans jærlige Livsgjerning, hvorunder han aldrig glemte at minde de Unge om det fælles menneskelige og om det, der kommer os lige meget ved allesammen i den Stilling, vi staar i som Folk, vor nationale Kamp og vort Forhold til dansk Lands- og Kristenliv. Han søgte, saa vidt det stod i hans Magt, at gøre den Ungdom, han fik med at gøre, delagtig i vort Folks Landsliv og at indprente den Skærlighed til vort Moderemaal, som han aldrig kunde blive træt af at prijle. Utrættelig hjælpsom, offervillig, retledende og opdragende var han i al sin Færd over for den Ungdom, han fik med at gøre i Daler Sogn og nærmeste Omegn.

Derfor var han ogsaa en kærkommen Gæst i de mange unge Hjem, der lidt efter lidt stiftedes af hans tidligere Elever, og aldrig var han glædere, end naar han under sine Besøg i disse unge Hjem kunde mærke, at selv om det daglige Arbejde kunde lægge stærkt Beslag paa de Unges Tid og Tanker, saa afstumpedes de ikke i aandelig Henseende for det men levede med i vort Folks Ve og Vel og bevarede Øjet aabent for „alt Stort og Skønt herneben“.

Traf han det modjatte hos sine tidligere Elever, da kunde det virke saa nedslaaende paa ham, saa han ikke kunde sove om Natten men grænmede sig over det i lange Tider derefter.

Det var jo ikke blot det, der smertede ham, at et saadant enkelt Hjem førte en aandeligt fattig Tilværelse og derfor ikke ejede den Livsglæde, som aandeligt valte Mennesker, trods alle andre Skaar, har i Eje, men vor nationale Kamp trænger jo til alle de enkelte Hjemms Kærlighed og vaagne Interesje; thi vel kan den enkelte, der er levende med i Arbejdet for at værne vore aandelige Goder, bæres af Sagen, have sit Liv i selve Kampen, vel at mærke, naar han fordyber sig i det aandelige Liv, som det gælder for os om at bevare. Men det Livsindhold, som vor nationale Kamp kan give den enkelte, maa javnes og forstås, og Ketten til at leve et saadant Liv maa hævdes af Befolkningens brede Lag, derjom ikke selve Sagen, vor nationale Kamps retfærdige Krav skal lide Skibbrud paa det Stær, vore Modstandere giver os at strande paa.

Derfor sørgede Jesjen, naar han saa nogle af sine tidligere Elever blive Materialister, der ikke kunde se ud over deres egen Bløvsjure, han vilde saa gerne have jet dem alle varme og nidkære for den Sag, der jylbte hans Sind og Tanker baade tidlig og sent.

Som han i de mange Aar, han var i Daler, var utrættelig i sit Arbejde for at hjælpe den Ungdom og de Mennesker, han der. fik med at gøre, til at blive dygtige, danske Mennesker, saadan sparede han ikke sig selv, da han havde sluppet sin Lærergerning, men lod sig tage i Brug som Foredragsholder og Dplæjer, senere som Rigsdags- og Landdagskandidat i 4. Valgkreds, hvor han ved sine æggende og vækkende Taler ved Valgmøderne og ved hele sit Arbejde hjalp betydeligt med til at drive Stemmestallet i Vejret ogsaa i Egne, hvor der hidtil kun havde været vist liden Interesje i national Henseende. P. Jesjen hørte ikke til dem, der samlede sig store økonomiske Midler, skønt han var meget nøjsom og sparsommelig i hele sin Færd, men han gav glæde og gerne, der hvor han havde Indtryk af, at der var Trang til Stede: I fattige Hjem, til tidligere Elever, der havde lidt svært ved at komme i Vej, og han var en af Skoleforeningens

største Bidragsydere herhjemme. P. Jesjen rakte altid Vennehaanden hjælpsomt og uegennyttigt frem, og han kunde ofre baade Penge, Tid og Stræfter for vor nationale Sag. I Mindet vil han leve iblandt os som en trojast, hjertevarm Søn af sit Folk, der fuldt ud havde gjort Rasmus Chr. Rasks Ord til sine: „Sit Folk og Fædreland skylder man alt, hvad man kan udrette.“

H. Jesjen Christensen.

F.

Christen Thygesen.

6. April 1832 — 12. Maj 1913.



2. Pinjedags Morgen 1913 døde gamle Thygesen i Skærbæk. Han stammede fra en gammel Gaardmandsflægt i Skærbæk, var selv Gaardejer og boede til sin Død kun faa Hundrede Alen jydskt for sin Gaard. Siden han for nogle Aar siden afhændede den (selvfølgelig til en dansk Mand), var han Auktionator og kom derved i Berøring med mange Mennesker, alle Vegne vel agtet og anset, paa mange Steder endog-
jaa ualmindelig afholdt.

Christen Thygesen deltog helt fra sin Ungdom af i det offentlige Liv. Det gjorde man i hans Slægt. Thygesen gemte og viste gerne et Par Breve, hans Fader havde modtaget fra Grundtvig. Der var Planer fremme om at indlemme den kongerigste Del af Skærbæk By i Slesvig, det var en Gang i Halvtredserne. Da skrev Thygesens Fader til Grundtvig og fik ham til at modarbejde det. Det lykkedes heller ikke; men efter Faderens Død var det

en Selvsølge, at Christen Thygesen stillede sig paa samme Maade, rede til at træde frem, naar der skulde paatales noget i offentlige Forhold.

Thygesens Arbejdskraft blev ogsaa taget stærkt i Brug. I en lang Aarrække stete der ikke ret meget i Skærbæk, uden at det var knyttet først til Navnene Hans Timmermann og Christen Thygesen, senere til Peter Timmermann og Christen Thygesen. Der er næppe nogen Tillidspost i Sogn eller Kommune, uden at Thygesen har haft den. Han har været Menighedsrepræsentant, Kirkeældste, Synodemedlem og Medlem af Kommuneraadet fra dets Oprettelse til sin Død, en kort Tid ogsaa Kredsdagsmand. I 50 Aar var han Budsoged for Grevskabet Schackenburg, og det var ham en stor Glæde, da han 50 Aars Dagen før, at han fik denne Gerning, fik overrakt et smukt Sølvbæger fra Grev Schack. Den Dag, da Thygesen fyldte 80 Aar, fik han en smuk Gave fra Kommuneraadet.

Ogsaa rent nationalt var Thygesen at finde paa den rette Plads. Han var fra „Den nordflesvigiske Skoleforenings“ Oprettelse paa Mødet i Skærbæk 1892 Medlem af dens Bestyrelse, indtil Tallet paa Bestyrelsesmedlemmerne blev nedsat fra 15 til 2. Han var det ikke blot af Navn, men viste stor Interesse for Sagen, kunde tit give mange grundige, altid paalidelige Raad og Oplysninger, naar der var Spørgsmaal om, hvem der skulde hjælpes.

Det var det, der voldte, at Thygesen blev mere afholdt paa Skærbæksegnen end de fleste, at han var god at komme til, naar der skulde hjælpes. Mange har ikke blot jaet gode Raad, men ogsaa anden virksom Støtte hos Christen Thygesen. Derfor var han ogsaa en Mand, der kunde gøre et godt Arbejde for Valgene. Kom han til en Smaakaarmand, saa vidste denne, at han atter trygt kunde komme til Thygesen, og at det var noget ret og godt, Thygesen raadede til.

Der var et usædvanligt stort Følge ved Thygesens Fordejsard; men der var heller ingen Tvivl om, at det var en usædvanlig god Mand, der den Dag blev stedet til Jorde.

Th.

Hans Rostgaard Ewald,

9. Marts 1834 — 16. Maj 1913.



H. R. Ewald i Roojt, til daglig Brug altid kaldt Hans Rostgaard, var en Søn af Gaardejer og Sognefoged Niels Rostgaard Ewald sammesteds. Slægten kan følges flere Hundrede Aar tilbage paa Gaarden i Roojt. Til den hørte Ridefoged Hans Rostgaard paa Krogerup, der i Krigen mod Karl X Gustav fik sit Navn ind i Danmarks Historie, og hans Søn Frederik Rostgaard. Slægten i Roojt har altid med Stoltthed minde- des den Slags Ting. H. Rostgaard Ewald interesserede sig for alt, der vedrorte hans Slægts og hans By's Historie.

Han vidste naturligt god Væstet og kunde fortælle iængslende derom.

H. Rostgaard oplevede jo som Gaardejer Maskinerens Indtræden i Landbrugets Tjeneste og var paa sin Egt en af de første, der gjorde Brug af dem. Han anlagde det første Vandmejeri paa Tostlundegnen og fik senere Centrifuge.

I mange Aar var H. Rostgaard Kommuneformand; men hans Sindelag tog ikke Skade deraf. Han var altid en stot dansk Mand. Han var Menighedsrepræsentant siden Indførelsen af den nye Menighedsblov, Synodemedlem, i de senere Aar Medlem af Tørringlen Provstis Synodeudvalg o. s. v.

Selv om Rostgaard Ewald i Regelen var jindig og langsom i Beslutningen, kunde han, naar det gjaldt, handle hurtigt. Da der for nogle Aar siden var overhængende Fare for, at Rabogaarden kunde gaa over paa tyske Hænder, og han vidste, at tyske Købere var rejst hen for at købe den, købte Ewald den telegrafisk. Nu ejer hans Søn baade den og Fødegaard- den, og de er paa sytten Hænder. Den Slags Beslutningsomhed stude vi ønske, der var mere af i Nordjyskby, og altid nok af den Slags Mænd, som Hans Rostgaard Ewald var, dygtige, paalidelige og fremfor alt: aldrig i Tvivl i nationale Spørgsmaal.

Th.

Barndoms minder.

Af H. P. Hansjen.

Der var stuvende juldt af Soldater baade ude og inde. Som en bred endeløs Strøm drog de forbi Gaarden og op over den brede Kolonnevej. Fra Suidet drøede Kanonerne.

I Køkkenet, som vendte ud imod Gaardspladsen, sad vi Børn sammenstuede omkring Bordet. Davren bestod af sort Kaffe, som søbedes med Træskeer af Lerfæde. Det var alt, hvad Tjenden havde levnet den Dag.

Fra Gaardspladsen hørtes skarpe Kommandoraab, som efterfulgtes af Raabenraalen. Jeg vilde se, hvad der var nyt, men var for stumpet. Min store Søster løftede mig da op i Vinduet, og gennem de smaa blyindsatte Ruder saa jeg nu ud over en Skov af spidse staalblanke Bajonetter.

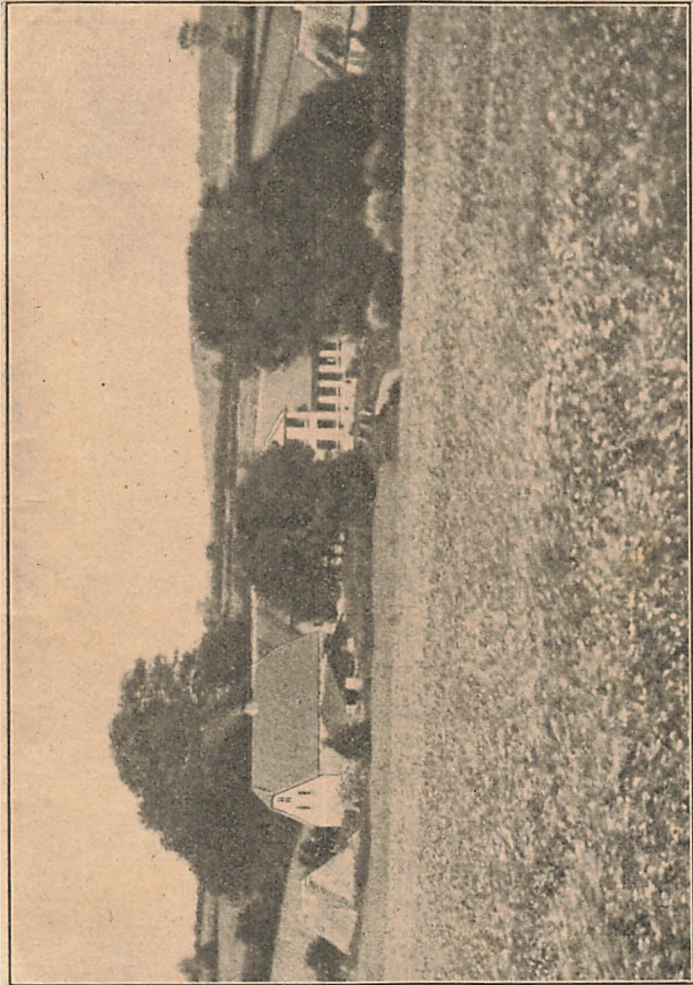
„Se, hvor det blinker, se, hvor det myldrer af Preussjere paa Broen og paa Rejen,“ sagde hun, „— og de skal alle ud for at skyde Danskerne“.

Det blev sagt saa beymret og jorgfuldt, at jeg følte det som en stor Ulykke. Men den var mig ufattelig, og jeg forlangte nærmere Forklaring.

„De skyder med Geværerne, som de dér staar med“, sagde hun og pegede ud over Bajonetterne. „Hvad er det at skyde“, spurgte jeg. „Naar de skyder“, forklarede hun, „giver det et Knald, og saa farer der noget ud af Enden af Geværet. Træffer det en Dansker, saa bløder han, ligesom de to, der ligger i Mælkekamret, — og nogle dør af det.“

Noget ud af Enden paa Geværet, saa Danskerne bløder og dør! — og jeg saa og saa paa de spidse Bajonetter. Min Søster sagde det, og det maatte være sandt, men hvor var det muligt! Og dermed stod jeg overfor det første vanskelige Spørgsmaal, som jeg har søgt at saa besvaret ved Selvstudium.

Fra da af studerede jeg Bajonetterne nøje. Der var Lejlighed nok til det. Og jeg grublede og grublede over Spørgsmaalet:



Nørremølle.

Hvor er det dog muligt, at der kan komme noget ud af den Spids! Det er vel dette Grubleri, der har gjort, at Billedet endnu den Dag i Dag staar saa klart for mig, skønt jeg den Gang kun var halvtredie Aar gammel. Af mine Forældres og Søstendes For-

tællinger ved jeg nemlig, at det stammer fra den Dag, Breusjerne tog Als.

Til dette klare, stærke Barmemnde fra Krigen læder sig andre. Men jeg har svært ved at skelne mellem, hvad jeg virkelig husker som selvoplevet, og hvad jeg i min tidlige Barndom har hørt fortælle i mit Hjem, hvor der blev fortalt meget om Krigen.

Jeg ved saaledes ikke sikkert, om min Erindring gaar endnu længere tilbage, saa jeg ogsaa kan huske Bombardementet paa Sønderborg først i April 1864. Billedet staar saa klart for mig, som om jeg havde set det med egne Øjne, men det er nøje knyttet til et andet Minde.

Min næstældste Søster blev konfirmeret i 1866, og vi havde ved denne Lejlighed Gæster fra Sønderborg, hvor hun havde gaaet i Skole. Ved Bordet faldt Talsen naturligvis som sædvanlig paa Krigen, som alle de Tilstedeværende havde oplevet paa nært Hold.

Der blev ijar talt om den forfærdelige Nat, da Sønderborg blev bombarderet, mens flere Hundreder af Beboerne langse Sundet var indeespærrede i Sottrup Kirke. Sønderborgerne stildrede Flugten ud af Sønderborg under Granathaglen. Nogle fortalte om deres Oplevelser i Kirken, andre om Branden i den mørke, stormfulde Nat. Da var det pludselig, som om jeg atter hørte Kanonerne's ijerne Dronen og saa Himlen luerød i Syd — saaledes som jeg senere har overbevist mig om, at den hin Nat tegnede sig fra mit Hjem. Og Billedet har brændt sig saaledes ind, at det endnu den Dag i Dag staar levende for mig. Jeg tror selv, at et halvglemmt Minde, som har dæmret i min Bevidsthed, i dette Tilfælde er bleven levendegjort gennem Fortællingen og derefter er bleven staaende med klare, friske Farver.

Disse Fortællinger om Krigen, hvor har de dog i min Barndom hort til mit daglige Brød! Naar vore Folk spiste Mellemmad i det lange Skøften, tog jeg Plads hos dem. De havde næsten alle været med i Krigen. Brænderikarlen, Gamle Andreas, havde været med i Treaarskrigen, staaet paa Forpost ved sin Faders Hus, set Oberst Morgenstjerne falde ved Bøffelkobbøl og senere kæmpet under Læssjøe. Min Morbroder, som var Nylskarl, vor Nabos Søn Hans Lyck og min Fætter Peter Fogd, som begge tjente hos os, havde alle været med paa Tilbagetoget fra Dannevirke, Hans Lycks Broder havde som dansk Dragon jvunget sin

Sabel ved Vorbaasje, Peter Fogds Broder blev saaret af en Granatstump paa Skjanerne i sin Fødeby Dybbøl. Daglejerne, som kom og gik, havde enten været med i Krigen eller dog oplevet den paa nært Hold. Krigen var derfor det staaende Samtaleemne. Og jeg sad betaget og glemte min Mellemmad over deres Fortællinger.

Var der Gilde, stod Krigen atter i Forgrunden. De store Begivenheder laa endnu saa nær ved, og alle vore Slægtninge havde oplevet dem, oplevet dem paa Steder, hvor jeg daglig færdedes, eller som dog laa indenfor min Synskreds.

Af min Faders Søskende boede to Brødre og en Søster i Dybbøl Sogn. Min ældste Farbroder, Jørgen Hanssen, som var Stænderdeputeret mellem Krigen, havde efter min Bedstefader overtaget Gaarden Navnskobbel, som laa meget udsat ned imod Alsjund. I Treaarskrigen blev den helt sammenskudt. Under et pludseligt Bombardement rev en Kanonkugle en Væg om og dræbte hans Svoger paa Stedet. Tilfældet er ikke enesteaaende. Under Træfningen ved Allerup i 1849 rev en Kanonkugle Benet af min Onkes Bedstefader, da han sad paa en Stol i sin Stue. I Fyre og Treds blev Navnskobbel afbrændt under de første Forpostjægtninger efter Tilbagetoget fra Dannevirke. En anden Farbroder, Henrik, havde købt en Gaard ved Benningbund. Den led ligeledes meget under Treaarskrigen. Senere blev en Del af den berømte Dybbølskanje Nummer 2 anlagt paa dens Forder. Efter Tilbagetoget fra Dannevirke blev den afbrændt for ikke at give Fjenden Dækning. Markerne blev gennemtrufne af Lobegrave og oppløjede af Granater. Han fik Laderne rejste i Efteraaret 1864. Men derpaa standsede Preussernes Byggeriet. Gaarden laa indenfor Fæstningsomraadet, og det varede over en Snes Aar, før han fik Lov til at opbygge Stuehuset. I al den Tid boede han med sin talrige Familie i et Par Stuer, som han fik Lov til at indrette i den ene Vænge. Iude i Dybbøl By boede endelig min Faders ældste Søster, gift med Peter Fogd. I Fyre og Treds var to af deres Søner og en Sviger søn med i Felten. Gaarden maatte rummes. Uldhusene blev til Dels nedskudte og nedrevne og Materialet benyttet til Skansebygning. Andre nære Frænder boede længere tilbage fra Valpladsen, men nær nok til at se Fjendens haarde Haand, til at høre Kanonernes Torden og Geværildens Knitren, til at se de Faldnes og Saaredes sørge-

lige Teg og Flammeværret af deres Slægtninges og Venners brændende Gaarde. De maatte selvfølgelig atter og atter fortælle om deres Oplevelser, naar de kom sammen hos os i deres gamle Hjem. Og jeg sad og lyttede.

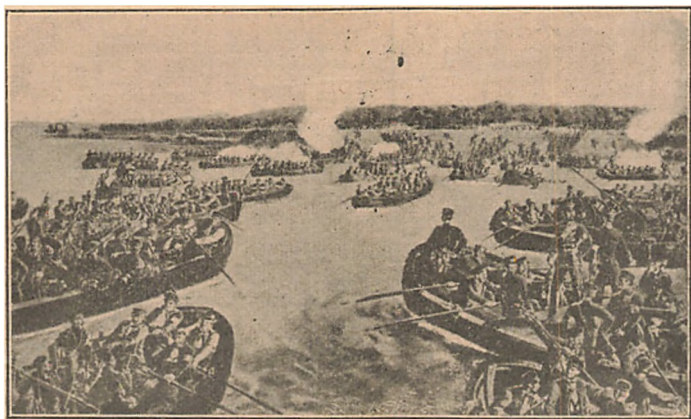
Min Fødegaard, Nørremølle, ligger i et Dalstrog mellem Landsbyerne Sottrup og Snogbæk, knap et Kvarters Gang fra Alsjund, men skjult af Bakker og Skove, saa den ikke ses fra Vandet. Efter Tilbagetoget fra Dannevirke laa den en Tidlang imellem de sjeendtlige Linjer. Men snart rykkede Fjenden længere ind imod Dybbøl, og hver Krog paa Gaarden blev nu optaget. To af min Faders Søskende, som med deres Familier var jordrevne fra deres sammenskudte og nedbrændte Gaarde i Dybbøl, slog sig ned hos os. Vi var derefter atten Born paa Gaarden og havde i Reglen flere Hundrede Mand i Jydtkvartering.

Fra Nørremølle blev der anlagt en bred Kolonnevej over Markerne ned efter Sottrupskov. Og efter Baabenstilstanden opjog Pionererne deres Hovedkvarter paa Gaarden. De sov om Dagen, men naar Skumringen kom, drog hele Styrken — 400 Mand — ned i Skovene ved Sundet, hvor de opkastede Roldejoran Kanonerne, byggede Tommerflaader, slog Udfibningsbroer og gjorde Pontonerne og Brotrænet rede til hurtigt Brug. Fra den 26. Juni af hørtes der Bogurnmlen jern og nær i de stille, lyse Sommernætter.

Saa kom den skæbnsvangre 29. Juni. Da min Fødegaard ikke var synlig fra Krigsskibene, som laa paa Sundet, var den af Overkommandoen bleven bestemt til Samlingsplads. Herfra rykkede Landgangstropperne ud til Angreb, de første kort efter Midnat. Over en halv Snes preussiske Officerer, som havde lært min Fader at kende og vidste, at han kunde skrive Tysk, opjogte ham i Nattens Løb og gav ham deres Adresser med Bøn om at skrive til deres Paarørende, hvis de ikke kom tilbage inden en bestemt Frist. De var gennemgaaende mismodige. Foretagendet forekom dem for uveligt. De var bange for, at det vilde mislykkes. Danikerne maatte jo vide Besked og staa vel forberedte bag stærke Kystbefæstninger. Dertil Havet, Havet, de skrøbelige Vaade og „Kolf Krake“ i Farvandet. Det kunde kun blive Død og Uudergang.

Saa drog de ud af Gaarden og op ad Kolonnevejen i endeløse Skarer hele Natten og Formiddagen med, — — — — men

før Middag kom de første glædestraalende og sejrserbernske tilbage: Alts var taget!



Overgangen til Alts.

Mangen stille Sommeraften har jeg senere vandret ene i de jamne Skove ved Altsfund. Over det stille, spejlblanke Vand har jeg Gang efter Gang tydeligt hørt Rølleslagene, naar Skovjogden paa Arukiel flyttede sine Røer og slog Løjrepælen i Jorden og undret mig over, at Hundreder af preussiske Pionerer efter Krigens Genoptagelse Nat efter Nat har kunnet arbejde med Hammer, Sav og Økse, med Spade og Hakke her ved denne Strand, uden at Danskerne hinsides Sundet anede Uraad. Talte jeg med mine Venner, Fiskerne, om det, havde de kun én Forklaring: Forræderi! Saa ufattelige var disse Begivenheder for alle dem, der havde været Øren- og Øjenvidner til dem.

Al, Danmark, paa Rænter Du aldrig Dig forstod,
Det har Du lit betalt med Dit renefte Blod

lynger vi, — ikke uden Selvbehagelighed. Men det er ikke blet Fjendens Rænter, det er i endnu højere Grad vor egen Mangel paa Ansvarssjælselje, vor Sorgløshed, vor helt utilgivelige Sorgløshed, som vi tit har maattet betale med vort dyreste Blod.

D. 1864

Ved Helgoland.

15

Det var ved Helgoland, at jidit vi Sjenden saa.
Vi fattede Dampen op og brastede paa.
Vi gjorde Hart til Slag,
vi hejjede vort Flag,
og derpaa gav vi ham det glatte Lag.

Hørte jeg i min Barndom der hjemme paa Nørnø tit yngre ved festlige Lejligheder, og vi Børn sang den efter, saa godt vi kunde. At flere af dem, vi kendte, vore Forældres jævnaldrende og Venner, havde været med i det sejrige Søslag, gjorde Bisens Skildring og de Fortællinger, vi ellers hørte, kun end mere levende for os. Endnu lever to af dem, der var med i Slaget. Den ene af dem, Aftægtsmand, i sine yngre Aar Styrmand, Martin Nielsen i Juovre, fortæller om det:

Da vi kom ned til Helgoland, laa der en engelsk man of war „Morrora“. Den sendte os et løst Skud til Advarsel, saa snart vi kom paa engelsk Grund. Af den fik vi for Næsten at vide, at Østerrigerne laa ved Cuxhaven. Da vi fik dem i Sigte, løb vi op om Bagbord for „Niels Juel“ — jeg var jo med paa „Zyland“ — og Euenjon raabte: „Naa, Gutter, der har vi Østerrigerne! Lad os nu kæmpe lige saa godt som vore Brødre i Land!“

Østerrigerne var endnu langt borte, da de begyndte at skyde. I Forstningen vandede deres Kugler, inden de naaede os, men det varede ikke længe, saa naaede de os og traf sikkert. Vor Skorsten var tilfjids saa gennemhullet som et Gold og Rigningen helt forstuet. En Gang slog en Granat ind gennem Skibssiden og dræbte eller jaarede hele Besætningen ved Kanon Nr. 9. Ved den Lejlighed var det, at Hans Lund henne fra Havns Kro blev stuet. Martin Møller, du ved nok, stod ogjaa ved Nr. 9, men han var Ambulancebærer og slap godt fra det. Men han var stoldøv i tre Uger efter. Jeg stod agter henne ved Kanon Nr. 2 og var Krudtlauger.

Da Østerrigerne begyndte at skyde, prøvede vi ogsaa paa at svare dem, men kunde langtfra naa dem endnu. De havde jo langt mere vidtrækkende Kanoner end vi. Men saa blev der kommanderet: „Hold inde med Skydningen! Fuld Kraft fremad!“ Og saa gik vi paa Sued ind paa Livet af dem. „Sejmdal“ var den agterste og holdt sig saa nær til os, at den gik med Klyperbommen helt inde over vor Hæk. Det varede ikke længe, men det var en sæere Tid, da vi stod der ved Kanonerne uden at skyde, og det var stille paa hele Skibet. De blev jo ved at fyre løs paa os, men deres Kugler gik for Resten oven over os, nu da vi kom nærmere til dem. Da vi saa var kommen nær nok, blev der igen givet Ordre til at skyde, og saa gik det igen. Saa varede det jo ikke længe, inden vi havde „Schwartzenberg“ skudt i Brand, og de maatte se at redde sig, som de kunde bedst.

Et Par Mar efter var jeg Styrmand med Hans Carl paa Skonnertbriggen „Dannevirke“, og da vi skulde op ad Elben, fik vi Lods om Bord i Luxhafen. Han var fra Altona og havde været om Bord paa „Schwartzenberg“ som Lods den Dag, da de gik ud til Helgoland. Vi kom til at juafte sammen om Slaget, og saa siger han: „Da vi gik ud ad Elben, siger jeg til den vagthavende Løjtnant paa „Schwartzenberg“: „Kender De de danske Orlogsmænd?“

„Nej, siger han, men det kan vel ikke være saa slemt med dem. De er jo da langt fra saa store som vi.“

Nej, siger jeg, men de er hurtige i Vendingen.

Da saa Slaget begyndte, og J lidt efter holdt op med at skyde, jagde han: „Na, de har jo hverken Kugler eller Krudt.“ Og saa tog han og tændte en Cigar. Men det kan nok være, han fik Cigaren af Minuden, da J begyndte at skyde igen. Saa varede det skam ikke længe, inden de fik andet at bestille.

Ja, det var en haard Dag. Jeg slap jo godt fra det, men der blev da skudt en Underofficer lige ved Siden af mig.

Saaledes fortæller gamle Martin, der efter Dagen ved Helgoland endnu pløjede Søen i mange Mar og derefter drev den Gaard i Juve, hvor han nu nyder Altagt. J 1889 fik han Medaljen til Minde om og som Hæder for Deltagelsen i Slaget. Nu er han 75 Mar, men saa rask og rørig, at han har godt Haab om at opleve Halvhundredeaarsdagen for Slaget ved Helgoland, der hører til hans bedste Minder.

Thade Petersen.

Samle Minder.

Af N. S. Callejen i Leriksv.

„Daamevang, din Blomsteratyr
Fædrene omslynged;
Kærligt baner Sonnens Varm,
Hvor hans Bugge ghynged.“

Naar jeg forrige Aar i min Almanak-Fortælling udtalte det Haab, at ogsaa andre end jeg vilde granske deres Slægts Historie, da var det jo for at øge vor Befolknings Kærlighed til vor Hjemstavn og den Enkeltes Kærlighed til det Hjem, hvor han var født, og hvor hans Forfædre havde levet. Maaſte der nu ogsaa har været en og anden, der har lagt sig mine Ord paa Sinde; men om det er ſket for fuldt Alvor, eller om det atter er blevet glemt for noget andet, der har ligget ham mere paa Hjerte, det er jo et Spørgsmaal, og derfor vil jeg igen i Aar ſlaa til Lyd for den ſamme Sag. Forrige Aar gjorde jeg det ved at fortælle om, hvad jeg i den Henſeende havde opnaaet ved at granske min Slægts Historie paa fædrene Side, og nu i Aar vil jeg gøre det ſamme ved at fortælle noget om min Moders Slægt.



Sognepræst P. Kier og Hustru, Østerløgum.

Min Moder, Anna Eugenia Kier, var en Datter af Præsten Peter Kier i Østerløgum og Hustru Anna Kjestine, jødt Bounichsen. Peter Kier var Præst i Østerløgum fra 1802 til 1834, da han døde. Han havde, som saa andre, Kærlighed til sin Slægt og Hjemstavn, hvilket han har tilkendegivet ved at efterlade sig tvende haandskrevne Bøger „Østerløgum Sogns Beskrivelse“ og „Østerløgum Menigheds Aualer“. Han var en Boudesøn fra Hovslund, hvor hans Forfædre havde levet i mange Slægtled, saa han havde godt Kendskab til det Sogn og den Menigheds Historie, han skrev om. Hans Hustru var lige- som han meget interesseret i sin Slægts Historie, men der var den Forskel, at naar han **skrev**, saa klarede hun det med at **fortælle**, og hvad hun fortalte, det lyttede jeg til som Dreng, og deraf husker jeg noget, men da der den Gang var andet, der interesserede mig mere, saa blev meget af, hvad hun fortalte, glemt igen. Jeg er imidlertid vis paa, at min Forkærlighed for at granske min Slægts Historie, det er en Arv fra disse gamle Præstefolk. Naar nu imidlertid min Morfader var meget omhyggelig for ikke at skrive andet, end hvad der havde ind historisk Hjemmel, saa tog Mormoder det ikke saa nøje med, hvad hun fortalte, men lod Fantasien udfylde Hullerne, og det er da naturligt, at ikke alle hendes Hætninger slog til. Jeg erindrer jaaledes, at da det gamle Slægtsnavn Nis Hinrikjen eller Hjerresen her i Lerstov var ligelydende med Navnet paa Herredsjoged Nis Henrikjen eller Hjerresen, der paa Urnehoved Tingsted tog Parti for Hertug Frederik imod Kong Christian II, saa maatte vi, efter hendes Nutagelse, nedstamme fra denne Herredsjoged, skønt Navnet var det eneste, hun havde at grunde denne Formodning paa. — Selv mente hun at nedstamme fra Herredsjoged Hinderich Funcke paa Hajstrupgaard i Slogss Herred, og da hun var i Besiddelse af et Par oliemalede Portrætter af ham og hans Hustru samt af et Stykke Silkefrunse fra Omhængen for deres Seng (hvilke Ting nu er i min Besiddelse), saa mente hun at nedstamme fra disse Folk, og da Hustruen, som hun troede at vide, bar Navnet Agnete, saa førte dette for hende til følgende Kombination. Paa Billedet bærer Fru Agnete et Halsbaand, hvis Laas dannes af en Due, og da Bedstemoder havde lært, at Niels Ebbejens Søster Even Trøsts Hjertens-

fær, Agnete, en Plejedatter af Stig Andersen til Bjørnsholm, havde baldyret et Hjelmstykke til Ewen Trøst, hvis Laas dannedes af et Par Duer, der næbbed, saa maatte Agnete Funcke, efter hendes Mening, nedstamme fra Agnete Stigsdatter. Man vil af dette se, at Mormoder havde en særegen Lyst og Combinationsevne til at lave Familieforbindelser af rent tilfældige Ligheder.

Min Mormoder var født i Redbol ved Tinglev i Maret 1778, og hendes Fader, Andreas Bonnichsen var Smedker og Møllebygger og Søn af en Kaptajn. Hendes Moder hed Anna Magdalene f. Christensen. At vi nedstammer fra Hinderich Funcke, tror jeg nok skal være rigtigt, om det end ikke låder sig fuldt bevise; men jeg beklager, at jeg paa Grund af min Ungdom forjæmte hos Mormor at saa fuld Klarhed paa Afstammningen, inden hun døde. I Kirkebøgerne har jeg heller ikke fundet alt, hvad jeg søgte. Jeg har fundet, at Funcke med Hustru og Datter har været blandt Allersgæsterne i Bysderup Kirke 1693. Hans Børn maa altsaa være født før den Tid, men saa langt gaar Kirkebøgerne ikke tilbage. Hinderich Funcke er død 1714, og hans Hustru, der blot nævnes som „Fru Herredsfoged“, 1722.

At Funcke har haft flere Børn end den ene Datter, det er noget, man kan skimte af de Navne, man finder i Kirkebøgerne.

Der findes saaledes en Jørgen Hinderichsen, en Hans Hinderichsen og en Johan Hinderichsen, den sidste nævnes som Ting-skriver. 1719 giftes Hans Hinderichsen med Anna Nielsdatter i Burkal. 1720 døbes hans Søn Hinderich i Lendemark og 1721 hans Datter Lena. — 1725 blev kgl. Tingsskriver Johan Hinderichsens 2 Døtre døbt, nemlig: Cathrine Margrete og Elene Marie. 1727 døbes hans Datter Sophie Emilie og 1729 nok en Datter Anna Marie.

Det ligger nu nærmest at antage, at en af disse Døtre har været gift, enten med min Oldefaders Fader, der var Kaptajn, eller med min Oldemoder Anna Magdalene Christensens Fader. — Min Oldefader Andreas Bonnichsen havde en Søster, der var gift med Præsten Lantrup i Mabenraa, senere i Brede, hvor han døde. Lantrup havde kun et Barn, Datteren Anna Christiane, bekendt under Navnet Digterinden Anna.

Min Mormor fortalte, at da hun var Barn og hendes Moder lærte hende Fadervor og kom til Bønnen „Giv os i Dag

vort daglige Brød", da raabte hun: Nej, Kage Mor! og underligt nok var det, jagde hun, at hun, udgaaet fra et uformuende Hjem, saa at sige ogsaa naaede at saa Kage, idet hun blev Præstefone.

Der fortælles i Tinglev Kirkebog, at da i 1783 Kirken brændte, da udførte Andreas Bonnichsen et stort og voveligt Redningsarbejde, der den Gang vakte Beundring.

En Afskrift af Tinglev Menigheds Kronike lyder saaledes: Andreas Bonnichsen var en Gang i Aabenraa. I det han gaar derhen gennem Skoven, ser han en ikke videre benyttet Plet, hvorigennem der sled en Bæk. Han tænkte: her er et egnet Sted til en Vandmølle. I det smukke Vejr satte han sig ned og tegnede et Rids til en saadan Mølle og tænkte, at naar han sammen med sine Søner udførte Arbejdet, kunde de med Guds Hjælp fuldføre Planen. Han gik til Magistraten og spurgte, om man vilde sælge ham Pladsen. Han fik det Svar, at han nok kunde saa den. Eiden kom en god Ven, Hans Laurrup, til ham, hvem han meddelte sin Plan. Denne jagde til ham: Giv mig dit Rids, saa vil jeg bringe alt i Orden med Hensyn til Købesummen. — Han kom nu hjem saa glad, som man aldrig havde set ham, og hele Familien glædede sig med ham. Han rejste senere til en Raadsherre i Aabenraa og spurgte om Salgsprisen, men fik det Svar: det er for sild, Pladsen er solgt til Laurrup. Samtidig erfarede han, at Laurrup byggede efter hans Rids. — Da han kom hjem, satte han sig paa en Stol og udbrod i en lydelig Hulken. Den omnavnte Mølle blev den saakaldte Lakmølle ved Aabenraa.

Da Pastor Laurrup's Hustru døde tidligt, kom min Mor-mor der i Huset, hvilket kunde behøves, da hans Datter var født 1794 og altsaa var 16 Aar yngre end Mormor. Der lærte min Morfar hende at kende, da han af Pastor Laurrup blev forbedret til at tage paa Universitetet i Kiel. Han kom til at elske hende, og Pastor Laurrup skød til for at saa den fattige Slægtning vel forjorget.

Mina Christiane, Datter af Pastor Laurrup, var altsaa Søskendebarndatter til min Mormor, og Familieforbindelsen mellem dem blev plejet paa bedste Maade, og ligeledes besøgte hun og mine Forældre oftere hinanden, saa at jeg flere Gange har været med dem i hendes Hjem, først i Storde, Brede Sogn,

og senere i Nørre Vøllum, Døstrup Sogn. Hun havde først været gift med Pastor Jesen i Redsted, og da han døde, tog hun hjem til sin Fader i Brede. Da han var død, giftede hun sig med Faderens Tjenestekarl ved Navn Lorenz Ludvigsen, et faare bravt Menneske, og købte en Gaard i Storde og senere en anden i Nørre Vøllum.

Hun solgte Gaarden i Storde, fordi Præsten i Brede var tysskindet, og købte Gaarden i Vøllum, hvor Præsten var en god dansskindet Mand.



Digterinden Anna.

Hvad der gjorde Sammenholdet mellem hende og mine Forældre end mere kært for begge Parter var, at de i de bevægede Tider i Fyrretyverne stod paa samme Side i den nationale Strid. Tante Christiane, som vi Børn kaldte hende, havde en digterisk Nare, og i Bladet „Dannevirke“ fandtes i disse Aaringer jævnlig patriotiske Digte fra hendes Haand, og senere udgav hun et Bind Digte under Benævnelsen „Annas Markblomster“. I en Stambog (Souvenir), som hun skænkede mig i mine unge Dage, havde hun selv skrevet et Mindedig, hvilket jeg her anfører som et Bevis paa hendes Sindelag og hendes Begavelse i digterisk Retning:

Modtag til venligt Minde, unge Ven!
 Og Gemmejted for elskte Venners Navne
 En liden Bog, — mit Dufte følger den:
 Gud lad en fuldtro Ven dig aldrig savne!
 Det er en Skat, som gør i Sandhed rig!
 Den fryder Hjertet, adler Sind og Tante,
 Vi'r Mod i Livets Kamp mod Verdens Ewig
 Og hæver Aanden over Tidens Skrauke.
 Er ægte Danishhed det skønne Vaand,
 Som ædle Unglingshjerter sammenbinder,
 Da vil den atter vaagne, Styrens Aand,
 Til daadfuldt Liv, omstraalet af Oldtidsminder.
 O, da vil Friheds Sol med himmelft Glans
 Bestraale Fædrevaag og Heltgrave,
 Brudjmykket Dana staa med Sejrskrans
 Og Thyra fredet je sin skønne Have.
 Ja, gid den være nær den gyldne Tid,
 Da Sydens Rovjagtklo er stækket vorden!
 Da Ende bli'r paa Had og blodig Strid,
 Og Fredens Palme stytter over Norden.
 Naar fjernt i Fremtid dette Blad du ser,
 Du mindes og din gamle, tro Veninde,
 Som længst paa Jorden da ej særdes mer,
 Hvis Stoltthed var: at kaldes Dannekvinde.

København, 12. Oktober 1859.

Til venlig Erindring af

Anna Christiane Ludvigsen.

Det samme Sindelag, der besjælede Tante Christiane, fandtes ogsaa hos hendes Søstendebarn, min Mormor, („Oldemor“, som vi Børn kaldte hende) en modig Kvinde, der ikke var bange for at yde Hjælp, selv under smitsomme Sygdomme; men det største Mod, jeg beundrede hos hende, var dog, naar det var Tordenvejr. Medens andre Kvinder da som oftest var frygtfomme, gik hun ude i Haven og gned Hænderne mod hinanden i største Belvære under de rullende Tordenkrald! Hun var saa dant som nogen, og det glædede hende, naar hun ogsaa i den Henseende kunde være til Tjeneste. Jeg erindrer saaledes, at

da i Sommeren 1850 vore Tropper rykkede jyd paa, og der paa Grund af den brændende Hede blev jendt Soldater fra Landevejen, hvor de marcherede, ned til Løgum for at hente Drikke, hvor optaget Mormor da var af at kunne tjene dem, saa at hun i bare Fjer forglemte at sætte Tappen i Tønden, da hun hentede Drikke, saa at Øllet løb paa Gulvet. Men Mormor vidste Raad, hun lod hente Rum og Sukker i Kroen, der laa lige ved, og saa jylbte hun Soldaternes Feltflasker med kold Grog. — Og hvor var ogsaa min Moder varm og ivrig for vor nationale Sag! Jeg har mange Minder fra Krigsaarene, og naar jeg fremfalder dem, da er det altid mine Forældre og deres Trofasthed, der staar for mig i første Række. De døjede meget ved tijsk Jndkvartering i disse Aar, og det skete nogle Gange, at vi havde et helt Kompagni liggende i 14 Dage. Den første Jndkvartering, vi fik i 1848, var imidlertid en lille Flot hollandske Dragoner ca. 10—12 Stykker med en ung Vagtmeister som Fører. Deres blanke danske Hjelme var overmalede med sort Farve. Jeg erindrer meget af Samtalerne mellem den unge Vagtmeister Sørensen og mine Forældre. Han var et Soldaterbarn og som saadant opdraget paa et kongeligt Vaisenhus, — jeg tror i Kiel, — og min Moder foreholdt ham, hvorledes han dog kunde bære Vaaben mod den Konge, som han havde at takke for en god Opdragelse. Dertil tav Sørensen; han vidste maaske ikke, hvad han skulde sware, men ellers var han ikke slem. Dragonerne sad en Aften i Borgerstuen og sang Smædefange om Danmark og Kong Frederik. Da stormede Sørensen ud af Stuen igennem Køkkenet og aabnede Døren til Borgerstuen, raabte han ind til Dragonerne paa Tyisk: Hold inde med den Synge, I skal dog huske paa, at vi er i et dansk Hus!, og saa blev der Ro i Lejren.

En anden Gang ytrede Sørensen, at da han dog nu skulde i Krig, saa ønskede han at saa en lille Skramme, saa det kunde ses, at han havde været med, hvor det gjaldt. Min Fader jagde da, at det jo kom an paa, om Skrammen ikke blev for stor, saa han blev til Krøbling. „Ja dann lieber tot!“ var Sørensens Svar. — Da Militæret igen kom tilbage og drog jyd paa, laa de samme Dragoner indkvarterede i Løgum, hvor jeg talte med dem og spurgte efter Vagtmeister Sørensen, hvem jeg ikke saa. Ja, han kom ikke mere tilbage, han var bleven ramt af en dansk

Angle og døde Dagen efter af sit Saar. Staffels Sørensen! at du skulde miste dit unge Liv ved viltsledt at kæmpe for en uretfærdig Sag, men dit Ønske: hellere død end Krøbling, det fik du dog opfyldt!

Der kunde være meget mere at fortælle fra disse Aar og om den Betydning, de havde for mig; thi naar jeg mindes mit Hjem og min Drengetid, da trænger disse Minder sig altid frem og er med til at stille mit Barndomshjem i en søn og herlig Belysning. Ja, naar jeg mindes det Hjem, hvor min Bugge stod, hvor jeg legede mine Barndomslege, drømte mine lyse Ungdomsdrømme og gjorde mit Ungdoms- og Manddomsarbejde, og dette Hjem derved kommer for mig til at staa i en Glans, som intet kan fordunkle, saa maa jeg dog sige, at den Omstændighed, at jeg som Dreng kom til at leve med i den Tid, da Folkeaanden rejste sig efter saa lang en Dvale, hvilket fyldte os med en Begejstring og Lykkesølelse, som kun den kan tilfulde forstaa, der levede med i alt dette, saa er Fyrretorperne dog det Afsnit af mit Liv, der har været det rigeste for min personlige Udvikling og er bleven et Grundslag for min senere Livsvirksomhed. — Ja, det var i Sandhed stort at være med i det nationale Liv, som den Gang udfoldede sig, thi det er saa sandt, hvad Carl Floug siger i sit smukke Digt:

Var der en Tid, da Danmarks Vel
 Saa alle ret paa Hjerte,
 Da sidst man tænkte paa sig selv,
 Først paa dets Nød og Smerte,
 Da hver og en sin Pligt forstod
 Og gav, med Vilje ren og god,
 Sit Guld, sin Kraft, sit Liv og Blod,
 — Det var i Dit'ogshyre.
 Og har den ellers spredte Døb
 Saa Livets skilte Baner
 Engang adlydt det samme Raab
 Og fulgt de samme Baner,
 Har Høj og Lav og Rig og Arm
 Af samme Tante søst sig varm,
 Delt samme Fryd og samme Harm,
 — Det var i Dit'ogshyre!



Altartavlen i Nabenraa,

som her er gengivet, er en Gave til Nabenraa Frimenighedskirke af Kunstmaler Thomas Jensen i Brooklyn, af hvem der ogsaa her følger en Levnedstegning, som er skrevet til Sprogforeningens Almanak og tilsendt ligeledes fra Brooklyn. I Sommeren 1912 gæstede Danstamerikeneren Profesjor i Musik W. Dahl fra Brooklyn Nabenraa. Han medbragte jærlig Hilsen fra

Kunstmaler Thomas Jensen og tillige Tilbud fra ham om at ville skænke en af ham malet Altertavle, fremstillende Jesus i Gethjemane, til Nabenraa Frimenighedskirke. Denne Tavle, der i Amerika var anerkendt som et betydeligt Kunstværk, havde i kortere Tid været anbragt i en dansk amerikansk Kirke, som nu imidlertid var bleven nedlagt. Dette Tilbud modtoges jelsfølgelig af Nabenraa Frimenighed med Tak. Alterbilledet, der ogsaa var smukt indrammet, jendtes saa fra New York helt frit til Kolding. Det ankom ubeftadiget ved Juletid og blev saa henad Foraaret indsat paa Plads over Alteret, hvor det, set i den rette Belysning, tager sig rigtig godt ud og er til Fryd for Kirken. Indvielsen af Alterbilledet fandt Sted ved en Tale af Præsten, Pastor Kojedal, fra Prædikestolen efter Gudstjenesten. Samtidig oplæste han Teksten til en Takkekrivelse, som derefter, forsynet med et Antal Underkrifter, er bleven tilstillet Kunstneren og Giveren Hr. Thomas Jensen.

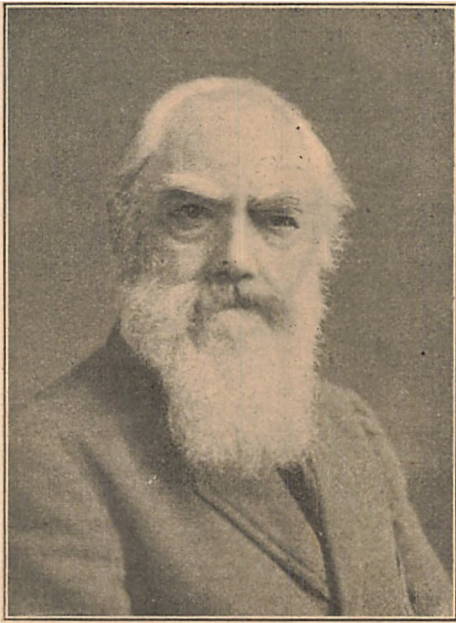
Nabenraa Frimenighedskirke ejer nu to større Genstande, som er skænkede af udvandrede Landsmænd, nemlig foruden Altertavlen ogsaa Orgelet, som for et Par Aar siden er anskaffet for Bidrag, indkomne gennem „Den Danske Pioner“ i Omaha. Sprogforeningens Almanak bringer ogsaa hermed en Tak for de smukke Gaver.

M. A.

Kunstmaler Thomas Jensen.

Født i Nabenraa den 20. Maj 1831.

Saa fint er Dit Navn som selve Din Kunst!
 Du bøjed' ej Nakke, Du trygled' ej Gunst.
 Bramfri, men stolt gennem Livet Du gik,
 Fordom og Smiger var aldrig Din Skif.
 En Fryd saavel for Din Stand som Dit Land
 Du graaned med Gæde, Du staaer som en Mand.
 Du var blandt de Trofaste ovre ved Grænsen,
 Og derfor vi hylde Dig, Tak! Thomas Jensen.



Disse Linjer stod under et veltruffet Portræt af Thomas Jensen, der blev givet som Souvenir til Deltagerne i en Banket, der af danske Landsmænd gaves til Ære for ham paa hans 75-aarige Fødselsdag den 20. Maj 1906; og de er en sammentrængt Skildring af Manden, jaaledes som han er.

Thomas Jensen fødtes, som ovenfor anført, den 20. Maj 1831 i Nabenraa, hvor hans Fader var Pøssmentmager. Allerede som Dreng røbede han Højt og Talent til Tegning, og han blev derfor efter sin Konfirmation sat i Malerlære

i Haderslev, — han skulde staa 5 Aar. Læredrengene maatte den Gang arbejde haardere end nu, ja der var ikke megen Fritid; men den, der var, benyttede Thomas Jensen til at uddanne sig udover, hvad han lærte hos sin Mester, stadig med det Maal for Øje at komme paa Kunstalademiet i København; og efter at han med Datidens Højtidelighed havde gjort sit Evendestykke, rejste han ogsaa derover. Det var i Sommeren 1852. Det var temmelig juaat med Arbejde, ja der var rigelig Tid til at se sig om; Thomas Jensen var en flittig Gæst paa Kunstmuseerne, og ved et af disse Besøg hændte der noget, som — jaaledes ser det da ud — havde en afgjort Indvirkning paa hele hans Fremtid. Han mødte nemlig der en Dag en ældre Lærekaammerat ved Navn Clausen, der nu var inde som Soldat. De kom jelsvølkelig i Snak om alt muligt, og da Jensen var noget led af det iløje Arbejdsmarked, jagde Clausen ham, at hvis han vilde gaa til Aarhus, kunde han muligvis ja Arbejde hos Malermeister Nielsen i Guldhjmedgade; denne havde Arbejdet paa Frijsenborg, og der var netop en hel Del Arbejde ved Gudjets Kirker, — der var,

flagde han, ogjaa nogle Altertavler, der skulde udbedres. Dette Ord „Altertavler“ havde noget tilflokende for vor Ven, og skønt han hellere var bleven i København, tog han dog næste Dag med Damperen til Aarhus, meldte sig hos Mejer Nielsen og blev antaget.

Efter nogle Maanedes Forløb blev han jaa jendt til Frijsenborg, hvor han skulde male Træværket i Hammel Kirke. Han blev indvarteteret i en af Slottets Eidesløje og delte Værelse med en Kollega, som ogsaa hed Jensen. Denne havde faaet den Opgave at reparere et gammelt Epithaphium. Han malede og malede, og endelig erklærede han Værket fuldbragt; men da Grevinde Frijs jammen med Mejer Nielsen besjigtede Billedet, vilde hun ikke antage det og erklærede, at det maatte forbedres. Thomas blev nu sat til at „hjælpe“ Jensen, og ved denne „Hjælp“ blev Billedet jaa godt, at Grevindens ved den næste Besigtigelse erklærede sig jærdeles tilfreds dermed, „der var jo nu ligefrem kommen Liv i Figurerne“. — Grevindens fik snart at vide, hvem der havde sat dette Liv i Figurerne, og nu fik Thomas den ene Opgave efter den anden med at reparere Billeder, — ja, han malede ogsaa et Billede af Grevindens og et af Stamherren Grev Mogens, — den nuværende Lensbefidder, der den Gang var en lille Dreng.

Et helt Aar blev han jaaledes paa Frijsenborg, og Herstabet havde fattet jaa stor Interesse for hans spirende Talent, at de uopfordret havde tilfagt ham Stotte, naar han skulde paa Akademiet.

I Efteraaret 1853 rejste Grevens til Italien for at tage Vinterophold der, medens Thomas med en respektabel Pengesum rejste til København og begyndte paa Akademiet. Greven jagde ham, at han havde givet sin Godsforsvalter Ordre til at honorere de Krav, han maatte stille for at klare sig.

Da Grevens om Foraaret derefter kom tilbage, blev han kaldt op til Grevindens, som spurgte ham, hvad der var i Vejen. Ja, der var da, jaa vidt Thomas vidste, intet i Vejen, han havde arbejdet flittigt hele Vinteren og var meget vel tilfreds. „Men De har jo ikke trukket mere end 50 Rigsdaler hos Godsforsvalteren!“ hvortil Thomas beskedent jagde, at det havde været alt, hvad han trængte til, han vilde da ikke misbruge Grevens Gavnildhed.

sine Sommerferier tilbragte han i Academiaarene paa Frijsenborg, hvor han dels malede, dels gjorde Studier i den naturstøtte Egn.

Paa Akademiet kaldtes han „Elesviger Jensen“ for at skelne ham fra de andre Jensenes. Efter at han 2 Aar i Træk havde faaet Akade-

miets Sølvmedaille, forandrede Kammeraterne dog Navnet til „Medaille Zenjen“.

Under sit Ophold i København var Thomas et virksomt Medlem af „Foreningen af 18. November“, et Selskab, der som Medlemmer optog Digtere, Skuepillere, Billedhuggere, Malere, Musikere o. s. v., og han kom her til at staa i nært Venstabsforhold til adskillige af de Kunstnere, der hjemme har vundet Hæder og Anseelse, ja som Professorene Dahlerup, Otto Bache, Christian Zenjen (med Træbenet), Landskabsmaler Aagaard og Marinemalerne Carl Neumann og Sørensen, lige som ogsaa Datidens vigtigste Hoveder, som Erik Vogh og Peter Mojt tilbragte mange Timer i Foreningen, og det er ikke usandsynligt, at Livet i denne muntre Forening er en Grund til, at Thomas Zenjen selv nu i sin høje Alder har bevaret sit ungdommelige Livslyst og sin Interesse for ufordærvet Gemytlighed.*)

Den uheldige Krig 1864 gjorde selvfølgelig et smerteligt Indtryk paa Thomas Zenjen, der var — som han endnu er — en glødende Patriot. Han rejste derfor i 1869 til Amerika og har hele Tiden boet i New York og Brooklyn og der indtaget en smuk og fremragende Stilling blandt sine Kunstfæller. Allerede i 1874 bragte det den Gang udfømmende ansete „Brooklyn Monthly“ paa sin første Side en udtømmende Biografi af ham, der sluttede saaledes: „En Prøve paa hans Dygtighed fandtes paa Brooklyn Kunstforenings sidste Udstilling: The Connoisseur, forestillende en gammel Mand, der underkaster et Maleri en meget indgaaende Underjøgelse. Det var et af de mest effektfulde Stykker paa hele Udstillingen, om ikke det bedste i sin Genre. Hr. Zenjen forstaaer ikke alene sin Kunsts Teknik og at føre en dygtig Penjel, men han er beriget med den rige Fantasi og den ypperlige Evne til at opfatte det sande, smukke og gode, der lægger Sjæl i ethvert af hans Arbejder og sætter et sølende Bæjen paa Lærredet i Stedet for en livløs Frembringelse.“

*) Hr. Thomas Zenjen har endvidere meddelt Udgiveren M. A. følgende:

I Sommertiden i Halvtredserne kom jeg ofte til Alabonraa og malede ikke saa Portrætter, større og mindre. Nogle af de mere fremtrædende er endnu i min Erindring: Stiftsbrygger Jørgen Paulsen, Knægtstykke i Legemsstørrelse; Købmand Jürgen Lorentzen og Frue, ligeledes; Agent Bruhn, efter Daguerothyp.

Af mindre Billeder: Min Gudfader J. H. Middelhøus. Gamle Kaptajn Jesen, Brystbillede i Legemsstørrelse. Gamle Murmester Callejen. Den yngre Callejen og Frue. Jeg har ogsaa malet et lille Billede af mit Fødested, det gamle Hus, som nu er nedbrudt.

Som Portrætmaler har han altid været anerkendt for 2 Ting: Lighed og Farve, og det er derfor ikke underligt, at der paa Brooklyns Raadhus og i Domhuset findes en stor Mængde af ham malede Billeder af Borgmestre, Dommere, Politikere og saadanne fremragende Mænd, der har spillet en Rolle i Samfundsudviklingen her.

Med sin Hustru, sødt Eehusen, — ogjaa en Sønderjyde — har han i et lykkeligt Ægtekab haft 6 Børn, hvoraf de 5 lever og stadig jamler sig om de hædrede Gamle i deres hyggelige Hjem, og det er vel ogjaa en af Grundene til, at Thomas Jensen holder sig saa godt og stadig er frisk paa baade Sjæl og Legeme. Han er en gammel Kærnevennd, der sætter sin Hat, som han vil.

S.

N. Furaambjerg

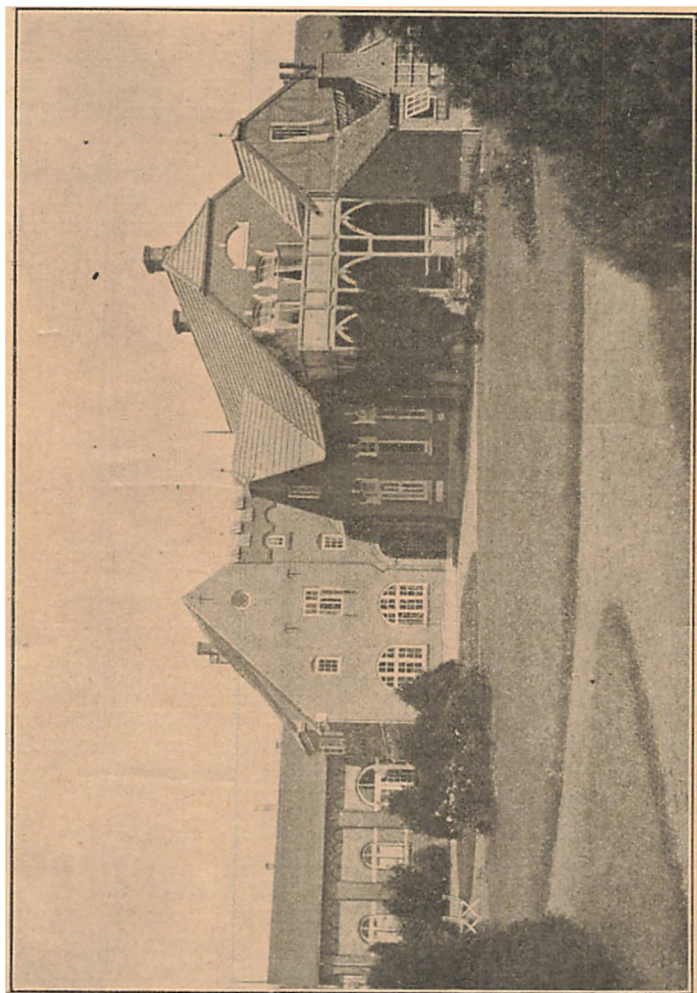
Højskolehjemmet i Haderslev.

Der siges, at alle gode Gange er tre. Den Helhed, Højskolehjemmet og Forsamlingshuset i Haderslev nu udgør, er efter sin Tilblivelse tredelt.

Forsamlingshuset kom først. Det blev bygget ved Aarhundredets Begyndelse, da det som Følge af Skøllerpolitikken var umuligt at faa Lokale til danske Møder i Haderslev, og da Byens danske politiske Sammenslutning, Kommunalforeningen, var bleven husvild. Forsamlingshuset omfattede kun en større Sal med et Rum som en Slags Forstue foran. Her var Kommunalforeningens Bogsamling opstillet.

Det søstes snart som et Savn, at der ikke var nogen fast Huusholdning ved Forsamlingshuset, et Sted, hvor Folk ved Møderne kunde blive bevartede og ved andre Lejligheder søge hen. Her har vi Oprindelsen til Højskolehjemmet, der blev bygget nogle Aar senere, men saadan, at de to Bygninger laa hver for sig og heller ikke blev administrerede som en Enhed. Mens Højskolehjemmet var lejet ud, havde Kommunalforeningen selv Driften af Forsamlingshuset.

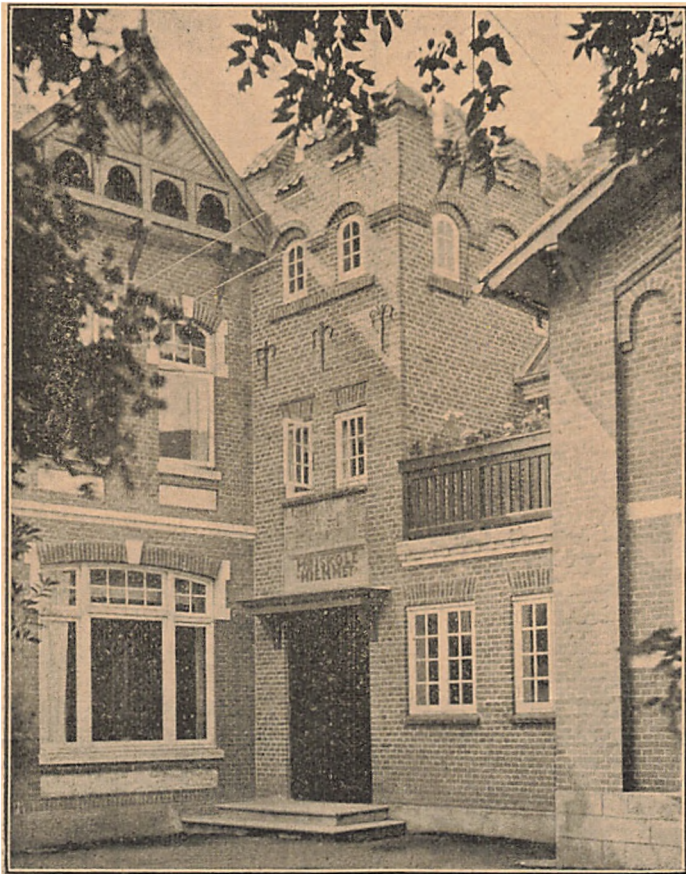
Saa var der altsaa to Bygninger, den ene isoleret fra den anden. Men det var uheldigt, baade ved Møder og især ved festlige Sammenkomster, at det ikke var muligt at komme fra den



Søjltøjshjemmel i Søndersted.

ene Bygning til den anden uden at skulle ud under aaben Himmel. I de senere Aar har der været mange forskjellige Byggeplaner oppe, det lykkedes at faa Enighed om en Sammenbygning, der blev tegnet af Arkitekt P. Gram og paa en heldig

Maade skabte en Forbindelse mellem Højskolehjemmet og Forsamlingshuset, ja de nu danner en Enhed.



Højskolehjemmets Hovedindgang. (Det første Billede viser Havesiden.)

Mellembygningen er paa to Etager, foroven Væsteværelser, underneden en Forstue, der danner Forbindelse mellem Højskolehjemmet og Forsamlingshuset, i hvilket sidste der tillige er blevet indrettet en mindre Sal. Det vigtigste i den nye Mellem-

bygning er dog, at der her er skaffet Plads til et stort Folkebibliotek og en dansk Læjestue, — disse danner paa en Maade Midtpunktet i den Enhed, der nu er skabt, ikke blot bygningsmæssigt, men ogsaa paa den Maade, at det hele nu administreres som en Helhed.

Ved egen og gode Venners Hjælp har Danstheden i Haderslev By og Omegn nu her praktiske Rammer for en god, folkelig, oplysende og national Virksomhed, ikke mindst for Ungdommen, — et godt Samlingssted i den Forstand, at her skulde alle Danske kunne føle sig hjemme, uden Hensyn til Stand eller Stilling, og hvad der ellers kan skille — alt efter Steen Steensen Blichers Ord: „til et Hus vi alle jo hører“.

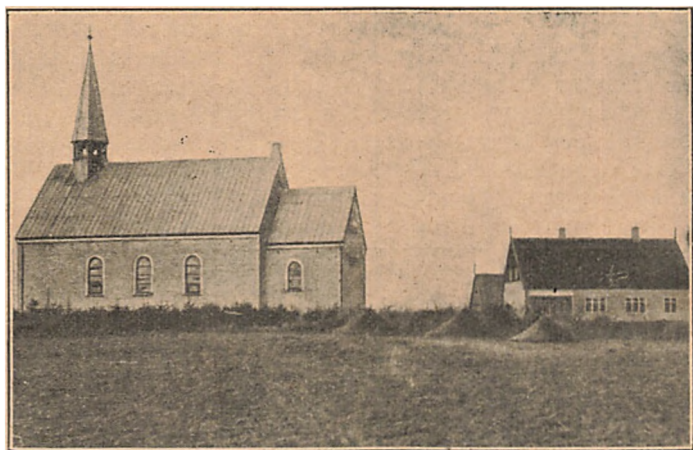
Haderslev, den 29. Juni 1913.

Anderz Lebeck.

Si V. _____
 Stenderup Kirkebakke.

To Aar efter Frimenighedens Dannelse paa Sundeved 1901 blev Kirken bygget 1903. Samtidig byggedes den „morsomme Rejsestald“ — som S. B. Clausen benævner den i sin Rejsehaandbog. Sidste Aar 1912 byggedes Præstegaarden. Baade denne og Kirken er som bekendt bygget efter Tegning af Prof. Martin Nyrop, og han har underlig tiltalende forenet Kirke—Præstebolig—Stald til en Helhed i Stilvirkningen. Men ligesom paa Vakken selv de forskellige Udførelser passer godt sammen, saadan passer ogsaa det samlede Komplex heroppe godt sammen med Landskabet omkring det. Naar man i Forhold til det omkringliggende Sundeved ser Kirkebakken, som den nu tager sig ud, synes man, den har højeste Ret til at se netop saadan ud. Hvad der ligger heroppe, er ligesom groet op af Jorden og hører naturligt hjemme paa Egnen, ligesom Menneskene her omkring og Menigheden gør det. Der er dansk-nordisk Aand og Præg over Vakken som over det Liv, Egnens Mennesker lever. Man er lidt højt til Rejrs heroppe, og der er fri Udsigt. Det kan friste til at raabe højt og tale brovtende. Men det gør Kir-

kebatten ikke, og det maa en Kirkebatte heller ikke. Den skal ligne Staden paa Bjerget, der ikke ka n skjules og netop derfor ikke behøver ekstra at anstrenge sig for at faa Folks Dine.



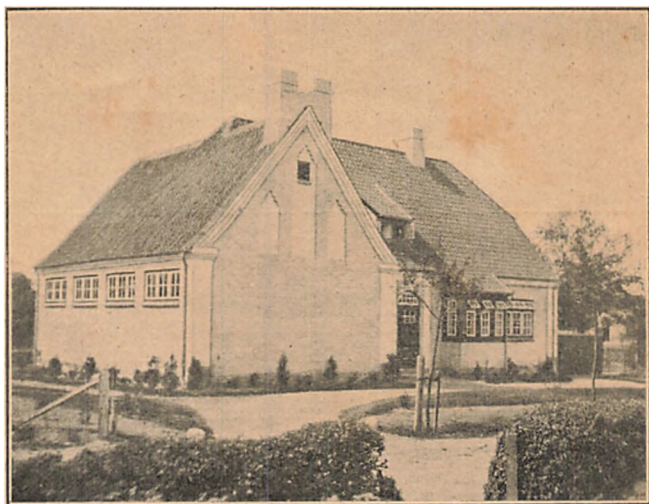
Stenderup Kirkebatte.

Hvad Kirkebatte med sine Bygninger kan sige En og faa En til at sige, det maatte jo endnu meget mere en levende Menighedskreds ved sit Liv sige En eller faa En til at sige om den. Det er jo da ogsaa Mening, at der skal være godt Forhold og Enhed ikke blot mellem Enkelthederne heroppe eller mellem Kirkebatte og Landskabet, men endnu mere mellem Kirkebatte og Menigheden og dens Liv. Kan det siges om Kirkebatte, hvad her er sagt, saa vil dens Ejer, Menigheden, vist gerne have, at det ikke mindre maa kunne siges om den. Vid da, Kirkebattes Tale altid maa være saadan, saa der er god Forbindelse og Enhed mellem den og Menighedens Liv!

J. C.

Dybbøl Forsamlingshus.

Til at bygge Dybbøl Forsamlingshus dannedes der i Februar 1912 et Selskab m. b. H. af samme Navn med en Kapital af 20,000 Mk. Tegningen til Huset udførtes af Arkitekt Hans Petersen, København, og Opførelsen besørgetes af Murmester H. Schlichting, Dybbøl. Der begyndtes paa Huset i September 1912, og det var færdigt i April 1913. Det blev indviet med et Balmøde den 4. Maj, hvor Chr. E. Christensen, Næserballe, og J. Jensen, Graasten, talte.



Dybbøl Forsamlingshus.

Dybbøl Forsamlingshus har en Sal med en lille Tilhørerplads og en Gæstestue, der kan sættes i Forbindelse med Salen. I alle 3 Rum maa der efter Loven være 199 Personer. Desuden er der en lille Beboelse med Udbygning. Huset ligger i den østre Ende af Dybbøl By; med Udthrelse og alt vil det komme paa omtrent 14,000 Mark. Det er endnu ikke opgjort, da dette skrives.

J. J.

1

D. Krigen 1864

la Cour og Skrædderen i Rugebølskov. (

Meddelt ved F. N. i U.

Da det i Mar er 50 Aar siden Krigen i 1864, kan det jo være godt nok at saa nogle Oplevelser fremdraget fra den Tid. Det, jeg nu vil fortælle, er fortalt mig af Premierløjtnant la Cour, den senere Forstander paa Lyngby Landbofskole.

I Februar 1864 stod den danske Forpostkæde fra Venningebund gennem Bøffelkobbel Skov i en Bue omkring Dybbølstillingen til Sandbjerg Møllested og endte med højre Fløj ud til Alsund. Nogle Hundrede Alen bagved Kæden stod i samme Bue de danske Feltvagter. Den 22. Februar angreb Preussjerne den danske Forpostkæde ved Bøffelkobbel, drev den tilbage og tog Skoven. Denne blev af Preussjerne brugt som Udgangspunkt for Løbegravene. Den danske Armé blev tvungen til at trække Forpostkæden længere ind mod Dybbølstillingen. Egnen, Danskerne førte, blev nu gennemstregt af danske og preussiske Patruljer. Disse sidste benyttede ethvert Hus til derfra at genere den danske Forpostkæde med deres langtrækkende Geværer, og især benyttedes et Hus, som laa og endnu ligger mellem Keshøj og Staugaard. I dette Hus boede der i 61 en Skrædder, som var lam paa Benene og gif ved en Krykke og Stok. Han blev kaldt Johannes Jie Hans rigtige Stamnavn kender jeg ikke, det var vistnok Christensen. Samme Skrædder havde den Fæst, som saa mange mislevende ogsaa har, at han var meget usygerrig.

Jude i Stuen havde han sat sit Skrædderbord jaaledes, at han gennem et Vindue mod Syd kunde se langs ad Staugaardsvejen, og blev han ikke færdig med, hvad der passerede paa denne Vej, kunde han af et Gavlvindue mod Vest tage det fra den anden Side.

Soldaterne i 61 kendte godt Skrædderen, og naar de marcherede forbi, blev der udtalt mangen en god Vittighed om ham. Som sagt blev Skrædderens Hus af Preussjerne benyttet til at genere den danske Forpostkæde. Saa fik la Cour en Dag Be-

faling til at marchere ud med en Patrulje for at brænde Skrædderens Hus af. Patruljen kom godt ud til Huset; Skrædderen sad som sædvanlig paa Bordet og havde opdaget Patruljen, længe før den naaede Huset. La Cour traadte ind i Stuen og kom frem med sit Vrind. Skrædderen blev lynende gal. Om det var en Maade at føre Krig paa! Nej, de kunde jo sørge for at skyde nogle flere Preussjere; thi dem var der nok af. Det var jo bedre end brænde private Folks Ejendom af. Han (Skrædderen) skulde — som han kunde bande — nok vise, at Løjtnanten skulde komme til at betale ham Huset! La Cour gjorde kort Proces; thi han og hans Patrulje kunde jo, hvad Minut det skulde være, blive overfalden af en stor preussisk Patrulje. Der blev sat en Mand til at holde Skrædderen — thi han gjorde Modstand — medens andre bar hans Ejendele ud. Da dette var besørget, bar de ogsaa Skrædderen ud og satte ham paa Bordet. Der havde han mere fri Udjagt, mente Soldaterne, og sat Jld paa Huset. Patruljen marcherede saa tilbage og meldte, at Skrædderens Hus var brændt.



Skrædderens ny Hus.

Otte Aar efter denne Begivenhed var La Cour her for at holde Foredrag i den jundevedske Landboforening. Efter Mødet

vilde han nok med en eller anden hjem; thi han havde Lyst til Dagen efter at se de Egne igen, hvor han havde kæmpet i 64. La Cour fik Tjibbydelse til at tage hjem med gamle Chr. Hanssen fra Nørremølle.

Paa Turen om Aftenen kom de forbi Skrædderens Hus. Han sad som altid paa sit Bord og syede og saa mod Syd ud efter, hvad der passerede paa Vejen. Da Vognen kom til Huset, bad La Cour om at holde. Han havde Lyst til at hilse paa sin gamle Bekendt. Skrædderen var da kommen hen til Vinduet mod Vest. La Cour kom ind, fortalte hvem han var, og at det var ham, som havde brændt hans Hus i 64. Men da kom Skrædderen hurtig ned af Bordet, greb La Cour i Brystet og forlangte, at han skulde betale ham hans Hus. Saadan en Karl! Nu var de ene to, og saa mente Skrædderen nok at kunne klare sig. Efter en lang Forhandling samt Mægling fra Hanssens Side fik La Cour da Lov til at gaa igen. Han morede sig over Skrædderen og fortalte ved samme Lejlighed en hel Del Smaatræk fra Krigen.

Dagen efter var La Cour tidlig paa Venene og gik ned til Sottrupskov for at se Stedet, hvor Preusserne gik over til Als. Da La Cour kom tilbage til Nørremølle, fortalte han, at han den 29. Juni, da Preusserne tog Als, med 24 Mand havde haft Etilling fra Arntilsøre til Skovfogedhuset, en Strækning paa 500 Alen at forjvare. La Cour havde i de 8 Aar efter Krigen haft Samvittighedsfrupler over, at han maaske ikke havde gjort sin Pligt ved Als, men nu var han bleven beroliget; thi over for hans 24 Mand kom den første preussiske Baadkolonne med 2600 Mand om Bord i Land, og over for denne Styrke kunde La Cours lille Trop ikke klare sig. De fleste af hans Mandskab faldt, men han selv slap levende fra det.

Den bedste Tale.

Meddelt af H. Th.

Det sidste Kongebesøg i Arrild — Gennemrejse — fandt Sted ved Middagstid, Kl. 7, Lørdag den 3. Oktober 1857, da Kong Frederik VII og hans Gemalinde Lensgrevinde Danner med stort Følge rejste fra Ribe over Hømlund,

Spandetro, Lindetifov, Arrild, Norreløgn, Logumkloster til Tønder. Det var en stor Festdag for hele Omegnens Befolkning! Overalt, hvor Kongetoget kom frem, var der, især ved Amtss-, Herreds- og Sognegrænserne, ligeledes ved Kirker og Skoler, pyntet med Flag og Grønt samt rejst Tressporte, og mange Folk var strømmede til for at se deres Konge og det store Rogutoget med de mange Forridere, mest unge Bønder og Bønderhømmer, alle med et Dannebrog i Haanden. Der frembæres Velkomsthilsener og Lykønskninger, holdtes Taler af Amtmænd, Herredsfogder, Sognepræster, Sognefogder osv.; Skolebørnene afsang i den Anledning Sange skrevne til Kongens og Landets Pris. Mange Steder maatte Toget gøre Holdt.

I Arrild ud for Kirken var rejst Tressport og pyntet op; Præsten var modt, ligeledes Degnen med Skolebørnene og mange af Byens Beboere. Den allerede aldrede, hvidhaarede Sognepræst Nuders Thomsen Orbeck, som i flere Henseender var noget af en Carlslug og aldrig gav sig af med at studere sine Prædikener og Taler eller forud tænke over, hvad han vilde sige, men altid, som han saa ofte fortalte Menigheden fra Prædikestolen, kun kom med det, „som Manden indgav ham“, vilde ogsaa byde Kongen Velkommen, og der var spændt Forventning om, hvordan det vilde løbe af. Da Rogutoget holdt, og der var sunget en Sang, traadte Præsten, høj og rank, i Højtidskrud — den purpurrode Mesiekjortel med det hvide kors — og med Bibekrave hen til Kongens og Grevindens Koretøj, tog Hatten af, bukkede og sagde med høj Røst:

„Lovet være den, som kommer i Herrens Navn! Amen!“

Derpaa lyfte han Velsignelsen over de høje Rejsende og slog Korsets Tegne. Kongen og Grevinden gav ham begge Haand, takkede og Toget kørte videre.

Efter Ankomsten til Logumkloster, hvor der blev længere Ophold, spijstes der Frokost paa Slottet, der den Gang beboedes af Amtsforsvalter Weibach. Amtmanden fra Tønder, Grev Arthur Reventlow, der havde taget mod Kongen ved Amtsgrensen ved Logumbro mellem Arrild og Norreløgn, tog med mange flere Embedsmænd saavel verdslige som gejstlige Del i Frokosten. Ved denne, hvor det gik meget livligt til, maatte Sognepræst Orbeck og hans korte Tale holde for, og man gjorde sig lystig over dem begge.

Dette fik imidlertid en brat Ende, thi pludselig rejste Kong Frederik sig, slog paa sit Glas og sagde, saa det gav Genlyd i den store Sal: „Mine Damer og Herrer! Det vil jeg sige Dem: Præstens Tale i Arrild er den bedste, som jeg endnu har hørt paa denne min Rejse!“

Kong Frederik var ikke en Ven af lange Taler, og med Rette kunde han kalde Taleren i Arrild god baade efter Indhold og Længde.

M. Th. Orbeck var Sognepræst i Arrild fra 1839 til 1870, og han døde i sit Embede i Arrild den 30. September 1870. En Særling var han i jaare mange Retninger, og der kunde fortælle mange Smaatræk om ham. Men han holdt af sit Sogne, sin Menighed og sit Folk. Det Fremmede yndede han ikke, og det Ny og de nye Forhold kunde han ikke forliges med. Det var meget almindeligt, at han sluttede sine Søndagstaler (Prædikener kunde de vel næppe kaldes, thi det var for det meste Snakken med lukkede Øjne) med de Ord: „Nu vil Gud ikke mere i Dag! Amen!“ Og dog kaldt der ofte gode, alvorfulde Ord fra hans Mund.

Jungen vil kunne nægte, at det var en god og efterlignelsesværdig Tale, som han den 3. Oktober 1857 holdt til Kong Frederik den Syvende.

Lars Jensen



var født i Rejsby den 16. April 1840 og døde sammesteds 12. April 1913. Var Ejer af en storre Bondegaard og i de yngre Aar en driftig Landmand. Samtidig var han politisk interesseret. I Valgkampene imellem Junggreen og Lassen holdt han ivrig paa Junggreen. Der betroedes ham en Række Tillidshverv, kommunale, kirkelige og nationale. Lars Jensen horte i det hele til Vesteregnens mere fremtrædende Mænd.

Jens Christian Jønsen.



Godsøjer og Rentier, Landbrugs-kandidat Jens Christian Jønsen er født den 4. Juli 1836 paa Herregaarden Østrupgaard paa Fyn som Søn af Landejendomsbesidder Poul Frederik Jønsen og Hustru Ane Grete, født Buch. Landbruget lærte Afbøde paa Højselagergaard og tog siden ejter paa Landbohøjskolen, hvor han ogsaa tog Eksamen som Landbrugs-kandidat.

For ca. tyve Aar siden købte J. C. Jønsen Dovergaard ved Ny St. i Nørrejylland, men boede den meste Tid af Aaret i sin Villa paa Frederiksberg.

J. Chr. Jønsen levede et stille, tilbager trukket Liv og omgikkes kun saa. Bag sit ydre utilgængelige

Væsen, der for Udenforstaaende kunde synes at rumme noget udeltagende, bankede der et Hjerte med Medfølelse for alle dem, der lider og har det haardt her i Verden.

Sønderjylland var hans Hjertebarn. I det Stille fulgte han Kampen for vor folkelige Tilværelse og vore menneskelige og borgerlige Rettigheder, og det gjorde ham usigelig ondt, naar det til Tider saa mørkt og truende ud for vort danske Folkeliv. Mangen en Gang har han følt de stærkeste Tilskyndelser til at række os en hjælpende Haand, naar Uvejret førte hen over os, men han var saa besæden og tilbageholdende, ja ligesom ængstelig for at blive nævnt, at han holdt sig tilbage. Han lod imidlertid ikke disse Tilskyndelser gaa med sig i Graven, derom vidner den kongelige Gave paa de 100,000 Kr., hvoraf Renterne skal komme vor Folkefag til Gode. I hvor besæden og tilbageholdende en Mand han end var, saa er et Par Smaatræl dog Vidnesbyrd om, at han maatte give sine Følelser for os til Kende ved enkelte Lejligheder.

For et Par Aar siden var J. C. Jønsen i Aarhus en Aften. Foran ham i Teatret sad et Selskab af Herrer og Damer. Efter at have iagt-

taget Eelfabet gif Zensjen efter Forestillingen hen og jagde til dem: „Maa jeg hilse paa Dem, for jeg kan høre, at De er Sønderjyder!“ „Ja, vi er fra Als“. Og der stod de saa, dybt bevæget, mens Folk larmede omkring dem. Zensjens sidste Ord til dem var: „Gud velgigne Dem! Holder trofast sammen; det kunde jo dog være, at vi en Gang blev forænet!“ Det har rimeligvis været i de samme Dage, at jeg mødtes med Zensjen en Dag i København. Han hilste paa mig med samme Tiltale. Vi fulges ad et Stykke Vej, og han rettede forfælske Spørgsmaal til mig angaaende Forholdene hernede, navnlig angaaende vore Foreninger. Jeg fik godt nok Forstaaelse af, at han havde levende Interesse for os, men ikke anede jeg, et han havde saa rund en Haand.

Redaktør Zensjen nærede J. C. J. stor Beundring for, og da Zensjen kom syg til København, fulgte Zensjen gennem Bladene med stor Interesse hans Sygdom.

En Bulet af hvide og røde Blomster, ledjaget med en Hilsen fra en unævnt, jendtes ud paa Klinikken, og den Dag, Zensjen erfarede Zensjens Død, var det med oprigtig Sorg og Deltagelse, han sagde: Saa naede jeg aldrig at saa hilst paa Hr. Zensjen og ydet ham den Hjælp og Støtte, som jeg saa ofte har tænkt paa; men Sønderjyderne skal en Gang erfare, at der har banket et trofast Hjerte for dem og deres Sag.

Det stille Haab hos Zensjen, at vi vilde være glade for hans Gave, skal heller ikke blive bestæmmet. Vi skal modtage den store Gave med den højeste Grad af Taknemmelighed og bevare Mindet om Giveren i venligste Erindring.

Den 17. December 1912 sov Jens Christian Zensjen stille hen i sit Hjem paa Frederiksberg og stedtes til Hvile paa Kirkegaarden sammesteds den 24. December.

Som en sidste Hilsen og Appæl til os fra vor afdøde, varmtførende, men ukendte Ven skal hid sættes Zensjens Yndlingsvers:

Dg de troede, at Hjertebaand kan bryde,
og de troede, at glemmes kan vor Aet!

De skal vide, de aldrig ser de sidste,
de skal vide, at ingen bliver træt.

Thi som Aarene randt,

jaas det: Vaandene bandt,

Kræfter fødtes for Kræfterne, som svandt.

Efter de Dplysninger, jeg har kunnet staae tilveje om Jens Christian Zensjen, maa jeg lige med Grundtvig:

Saa stont et Eftermæle
 saar ej Stridshovding hver;
 o, hvilte høje Sjæle
 bor i det lave her!

J. N. S. Strum sager

F

Fru Wille Heise, f. Hage.



Wille Hage blev født den 8. Februar 1838 som Datter af Godsejer A. Hage og Hustru Wilhelmine, født Faber. Hun indgik Ægteskab med Komponisten Peter Heise, som har sat Melodier til saa mange af vore bekendte danske Sange og har skrevet Musikken til flere Operatekster, hvoriblandt ogsaa den meget yndede: „Drot og Marsk“.

Efter sin Ægtefælles Død iaar stillede Fru Heise sine Midler og sine Kræfter i Godgørenhedens Tjeneste, hvilket i rigt Maal kom Værn og trængende og ensomme Gamle til Gode.

Fru Heise var tillige en varm Fædrelandsven med Forstaaelse for Betydningen af den sønderjydske Sag. Hun sølte iaar med dem, der led Uret, og vilde gerne mildne, hvor og hvad hun kunde, jaaledes ogsaa over for de Hjemløse, som i de senere Aar forfulgtes haardt herude.

Det danske Sprogs Bevarelse i Sønderjylland laa Fru Heise stærkt paa Sinde, og vejledet af Formanden for de samvirkende sønderjydske For-

eninger bestemte hun i sit Testamente, at der af hendes efterladte Midler skulde gives 5000 Kroner til Støtte for dansk Sprog og dansk Kultur i Sønderjylland. Denne Gave er nu i Sommer i to lige store Parter kommen Sprog- og Skoleforeningen til Gode. Den paa Arven faldende Afgift til Statskassen afholdt den Afdødes Broder Godsejer J. Hage til Nivaagaard. Sønderjyderne takker for den smukke Gave. M. A.

F.

Jens Peder Gram,



født i Maltbæk den 10. Septbr. 1831, død i København den 12. April 1913, var ikke kendt junderligt udadtil, og dog er han ikke mindst Skyld i, at Betegnelsen „det ideelle Hjørne“ er kommen frem. Idealiteten var det Hovedbanner, han henvendte sit Liv under, og da Idealiet ikke er enhver's Skendingsmærke, jaa faldt hans Underjogeljer hos dem, han mødte paa sin Vej, ikke altid tilfredsstillende ud. Jnden for sin Skreds havde han, som en af Hejmdals smaa Lurblæfere, temdelig Betydning. Som den Grauske Slægt paa flere Om-

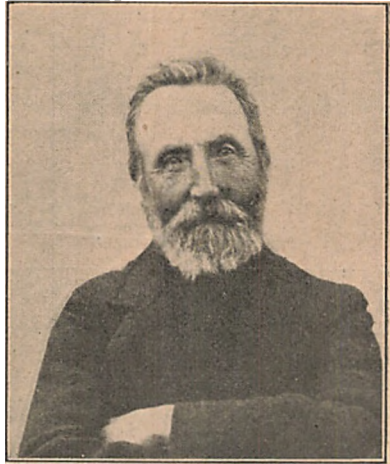
raader er evnerig, jaa var ogsaa han. Sammen med Niels Hjort, Rakstol, tog han alvorligt fat med at skrive Skraa Sogns Historie, længe før Fausbøl og Marcusen fik begyndt paa noget lignende, et Arbejde, der desværre blev afbrudt, men et bandt værdifuldt og fortjenstfuldt Arbejde, som der burde tages fat paa overalt. Han var med til at holde den hjemlige Skreds vaagen, og alle, der er med hertil, fortjener Tak for deres Virke; thi det er de Skredse, der udgør vort Folkesamfund's bærende Kraft.

J. N. H. Skrumfager.

Claus Schmidt

var født paa Lundsnaark den 26. Januar 1830, død sammesteds den 13. Marts 1913. Han var af de Mænd, der paa Sønderjyllands Vestkyst tidligt sluttede sig til den kirkelige og folkelige Bevægelse, der kaldes for den grundtvigske.

Det Hjem, han sammen med sin udmærkede Hustru dannede i Lundsnaark, blev et Sted, hvor baade det kristelige og folkelige Liv blev plejet og rogtet. Her var aabne Døre og god gammel dansk Gæstfrihed, hvor Folk tit mødtes og blev baade styrket og oplivet ved det gode opbyggelige Ord, der blev ført. Det Liv, der levedes her, har sat kendetlige Spor; som man kun kan være dette Hjem taknemmeligt for.



J. N. S. Strumøger.

Jens Jensen



er født den 19. Juli 1870 paa Rødning Østermark, død paa Jels Mollegaard d. 29. Decbr. 1912.

1886 købte Faderen en Gaard i Jels, som de ved Flid og Arbejdsomhed i høj Grad forbedrede i enhver Henseende; saa da de atter i 1905 afhændede den, var det med betydelig Vinning. Herefter købte de Mollegaarden, hvor Faderen kort efter døde. Her levede Jens Jensen nu ugift sammen med Moderen, der styrede Huset for ham til hans Død. Han gjorde sig ikke bemærket ved Deltagelse i det offentlige Livs

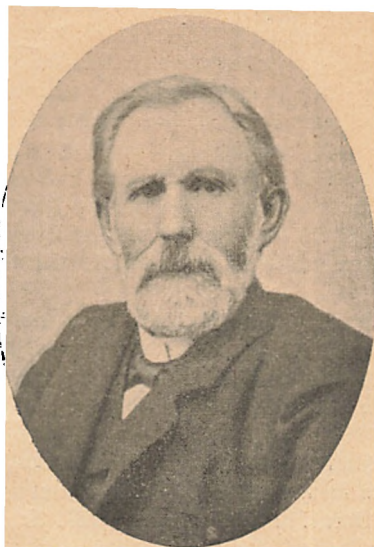
Forhold, men naar man drager til Minde de store Gaver, han stænkede vore tre nationale Foreninger: Sprogforeningen, Skoleforeningen og Vælgerforeningen: To Tujinde Mark til hver af dem, saa saar man Erbødighed for det varme danske Hjertelag, han bar i sit Bryst. Man kan saa ikke lade være med at tænke paa hans Ophold paa Follerupgaard som Landvæjensstærking, tyve Aar tilbage i Tiden, med hvor stor Forstaaelse Godssejer E. Bay har opfattet, hvad der boede i ham, idet der fra hans Haand foreligger en saa udmærket og tiltalende Anbefaling, med Vidnesbyrd om hans fortræffelige Karakter. At dette Vidnesbyrd slog til, kan vi kun paa vor Følkeslags Vegne være taknemmelig for. Det bør ogsaa mindes med Tak, at hans Moder havde Forstaaelse af Sønnens Gavn-mildhed.

+. +. +.

F,

Gaardejer F. Erichsen

jodtes i Everdrup, Østn Sogn, den 22. September 1839
og døde den 12. Februar 1913.



Efter sin Konfirmation lærte han Landvæjenet i Provstiet og overtog senere det halve Jordtiliggende af sin Fødegård. Skønt ivagelig af Hælbred var han en dygtig Landmand og nød stor Tillid og Anseelse hos sine Kaldsfæller, hvorfor han fik overdraget adskillige Tillidshverv.

I flere Aar var han Medlem af Vælgerforeningens Tilsynsraad og i en lang Aarrække Medlem af Bestyrelsen for Haderslev Amts Landboforening. Desuden var han Kirkealdste og Medlem af Haderslev Provstiynode til sin Død. Den Heden-gangue var en brav dansk Mand med en redebøn Dffervilje, naar det gjaldt at fremme nationale Formaal.

Claus Peter Wolff.

Født i Gammelgab den 13. Oktober 1842.

Død i Broager den 8. April 1913.



Wolff var en fremragende Landmand og stærkt interesseret i alle de Spørgsmaal, som var fremme i Tiden. Han beklædte i Aarenes Løb og helt fra Ungdommen af en lang Række af Tilidskhverv og ansvarfulde Stillinge, hvoraf her nævnes: Han var Formand for den sundvedske Landboforening og for Fælleslandboforeningen for Nordjysvig, Medstifter af Mejeriforeningen for Als og Sundved, Formand for Broager Sogns Sparekasse, Kredsdagsmand og Provinslanddagsmand, Medlem af Provsti- og Fællessynoden, Medlem af den nordjyskvigste Vælgerforenings Bestyrelse og Kandidat for 2. Valgfreds ved Rigsdagsvalget i 1898.

I Tyveaarsalderen var W. Elev paa Rødding Højskole og opholdt sig derefter nogen Tid i England og Skotland for at studere Landbruget. Senere foretog han flere længere Udenlandsrejser, ogsaa til De forenede Stater i Nordamerika.

I Kællertiden blev W. stemplet som Optant og berøvet den preussiske Borgerrædet, hvilket krænkede ham i høj Grad. Han kunde derfor heller ikke bekvemme sig til igen at ansøge hos den preussiske Regering om Naturalisation, idet han hævdede, at han ikke vilde modtage som en Naade, hvad han mente var hans Ret.

C. P. Wolff var en sjældnen opløst Mand, i høj Grad selvstændig, energisk og dygtig, hvorfor han ogsaa regnedes ikke blot til sin Hjemegn, men til Nordjyskvigs mest betydende Mænd.

M. A.

Jes Nielsen og Hustru Amalie f. Hansen.



Jes Nielsen blev født i Rajsø den 1. Juni 1819. Det var den samme Nat, at Rugen frøs bort næsten overalt, hvilket den Gang var en Landsulykke. Jes havde Lærelstid og et godt Næmme. I Landsbyskolen i hans Fødeby, hvor der var ansat en dygtig Lærer ved Navn Samuel, nød han en efter den Tids Forhold meget god Undervisning. I Aarene 1842—44 laa J. Nielsen som Dragon i Esløvig og benyttede ogjaa her sin Fritid til at udvide sine Kundskaber. Da Oprøret udbrød i 1848, begav han sig til den danske Hær. I Mabenraa blev han Vidne til, hvorledes Frederik Fisker forfulgtes og forhaandedes af Esløvig-Holstenerne. Han fik da Fisker hjulpet i en Vaad, som bragte ham ud til en Orlogsmænd paa Neden under Kommando af Steen Wille. Selv flygtede Nielsen over Haderslev til Odense. Efter Krigen kom Nielsen tilbage til Rajsø, giftede sig og købte en Gaard, som tilhørte hans Hustrus Morbroder. Hustruen døde efter et Par Aars Forløb, hvorefter Nielsen endnu en Gang indgik Ægteskab, nemlig med Amalie Hansen, Datter af Sognepræst Jøp Hansen i Jordkær.

Jes Nielsen var en fremrykket Landmand, som optog Datidens Forbedringer af Landbruget paa de forskellige Omraader. Han lod indlægge Vandmejeri, indførte Staldfodring, paabegyndte Dyrkning af Koer og lignende.

Nielsen havde en udpræget Sans for det Almene, hvorfor der efterhaanden blev ham overdraget en Række Tillids-hverv i forskellige Retninger. Han var saaledes et virksomt Medlem af Provsti- og Provinsstyret og indlagde sig særlig Fortjeneste som Medlem af Salmebogsudvalget.

Eidst i Tirterne folgte Nielsen Gaarden i Kjøb og flyttede med Familien til Nørrejylland, hvor han overtog en Gaard i Vejleegnen. Senere boede han et Par andre Steder og døde i Maret 1901 paa en Gaard ved Lunderkov. P. A. i S. skrev den Gang et lille Mindeord om ham i Sprogforeningens Almanak.

* * *

Amalie Hansen blev født den 27. Juni 1827 i Jordløs Præstegaard som Datter af Sognepræst, senere Provst og Overkonsistorialraad Jes Hansen og Hustru Henriette, f. Eckerzmann, Datter af Professor Eckerzmann i Kiel. Amalie blev en Søndag dødt i Hjemmet af Provst Paulsen fra Mabenraa og i Nærvarrelse af Generalsuperintendent Adler, som netop var i Jordløs paa Kirkeviisitas. Som en Opmærksomhed imod jidstnævnte, der havde Georg til Fornavn, blev den lille Pige foruden Amalie ogsaa kaldt Georgine. En et Par Aar ældre Søster hed Marie. Moderen døde tidlig, hvorfor ogsaa de to Søstre tidlig lærte at blive selvstændige. Amalie var altsidig og godt begavet, dertil flittig og pligttro. Hun erhvervede sig efterhaanden et stort Fond af Kundskaber paa de forskellige Omraader, især dog det sproglige, og hun havde ogsaa Evne til at føre i Penen, hvad hun tænkte og følte. I de yngre Aar skrev hun Digte og Stuepil, hvoraf noget ogsaa opnaaede at blive trykt, senere skrev hun mest Smaafortællinger og religiøse Afhandlinger. Fru Amalie Nielsen har saaledes leveret ikke saa Bidrag til Sprogforeningens Almanak, og der er endnu en Fortælling i Behold, som vil komme frem i Almanakken vistnok næste Aar. For nogle Aar siden affattede hun ogsaa en lille Kirkehistorie, som det til hendes Vællagelse ikke lykkedes hende at faa trykt, og som sammen med meget andet findes iblandt hendes literære Efterladenskaber. Deraf kan endvidere nævnes en ret fyldig Levnedstegning „Nogle Erindringer fra min Livsførelse“, som indeholder interessante Enkeltheder, dels om kendte Personligheder og dels fra Krigsaarene. Ved at læse deri overbevies man endmere om, at Amalie Nielsen var en klog, energisk og udpræget Dannevinde.

Forst i Tredserne indgik Amalie Hansen Egteskab med Jes Nielsen, med hvem hun førte et langt og godt Samliv, som var velsignet med 3 Sønner. Hos den ene af dem, som nu har en Gaard i Roldingegnen, opholdt hun sig efter Egteskabets Død og henjov her rolig og veltilfreds efter et langt Livs Virksomhed og Nøje den 14. April 1913. M. A.

Peter Antonius Jensen



var en Søn af den i Landbrugsstredje i sin Tid bekendte Gaardejer P. Jensen i Laurup, Døstrup Sogn. Det, som P. Jensen især gjorde sig bemærket ved, var, at han indførte kontrollering af Kvægjedningen ved Vejninge.

Antonius Jensen fødtes i Laurup den 23. September 1845. Efter at han i 1867—1868 havde været Soldat — han afgik som Korporal — var han 2 Vintre Glev paa Nisbo Højskole, kom derefter i 2 Aar som Avlsstærking til Tesdorpf paa Falster; blev saa Forvalter paa Røjgaard i Vesten Sogn, hvor han var i fire Aar.

I 1875 købte han sin Gaard i Mejlby, Vintrup Sogn. Han overtog den til 1. November og giftede sig derefter 10. December med Anne Kjeslund fra Vellerup. Det unge, virelsynte Par fik nu meget at gøre med den noget forføjte Gaard. Den kom efter ret kort Tids Forløb i god Drift, saamtidig med at Besætningen forøgedes og blev af god Kvalitet. Besætningen var vistnok særlig Antonius's Kæledægg. Dog, trods al Travlhed, gav han aldrig Afstald paa Samfundsinteresjerne.

Antonius fik efterhaanden mange Tillidshverv. Han var Kirkeældste i mange Aar, Tillidsmand for Skoleforeningen, Medlem af Tilsynsraadet ved Frøs og Kalvsklund Herreders Sparekasse, og en Tid Formand for Mejlby Mejeris Besynrelse.

Antonius Jensen var en virksom, brav, dansk Mand, af den Slags, der tænker, førend de handler. Hans Minde vil leve længe her i Egnen. Han døde den 5. August 1913, og hans Jordfæstelse fete under ualmindelig stor-Deltagelse baade fra nær og fjern.

J. Gram.

Niels Christian Gammelgaard.

Født den 9. December 1840. — Død den 4. Juni 1913.



Han var en Søn af den og-
jaa i videre Skredje bekendte
mangeaarige Degn og Lærer
Gammelgaard i Varnæs, efter
hvem han ogsaa havde faaet
mange gode Egenstaber i Arv.
I en ung Alder blev N. C.
Gammelgaard Gaardejer i sin
Kødeby, og efterhaanden fik
han overdraget et Antal Til-
lidshverv. Saaledes var han
Formand for Andelsmejeriet og
Formand for et Brandforsik-
ringselskab, Medlem af Den
nordflesvigste Folkebants Be-
styrelse, Medlem af Kirkefor-
standerskabet, af Provstifynoden
og af Synodendvalget o. a. m.

De ham anbefoede Tillidshverv røgtede G. samvittighedsfuldt. Han var
en støt Personlighed, som gerne vilde gavne andre.

H. C. Hansen

er født i Haderslev den 22.
September 1859. Han kom i
Sætterlære i Dannevirkes Tryk-
keri og arbejdede med en kort
Afbrydelse her som Sætter ind-
til 1891. Derefter overtog han
en Gæstgivergaard i Haderslev,
som han drev til sin Død. H.
C. Hansen var politisk interes-
seret og derfor særlig virksom
ved Valgene. Han beklædte
ogjaa flere nationale Tillids-
hverv og var i enhver Hens-
ende en støt Personlighed.
Han døde pludselig paa en
Rejse i Toget d. 11. April 1912.



Søren Bennetzen .



er født i Gramby Kro den 20. Oktober 1843. Han valgte Landbruget til Livsørhverv og overtog i en forholdsvis ung Alder en Bondegaard i Skjoldager ved Gram. Ret snart blev hans gode Evner taget flittigt i Brug i det offentlige Livs Tjeneste, og der overdroges ham efterhaanden en Række Tillidshverv, som han røgte med Omhu og med praktisk Sans. Han var saaledes mangeaarigt Medlem af Kirkeforstanderskabet og af Provstiynoden. Elden 1888 var han Kredsdagsmand og tillige Medlem af Smaabaneudvalget. Han var endvidere

Revisor for den nordflesvigste Brandsforsikringsforening, Medlem af den store Vandløbskommission o. s. v.

For nogle Aar siden ajskøbte han Gaarden i Skjoldager til en Søstter og flyttede saa selv til Gramby, hvor han overtog Posten som Sparekassébogholder.

Søren Bennetzen var en i høj Grad bejsndig og omgængelig Mand, men som tillige altid vidste, hvad han vilde.

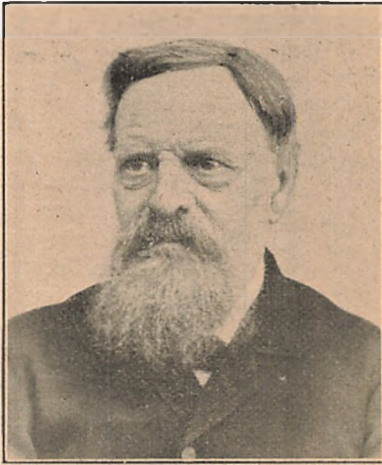
Han døde uden forudgaaende Sygdom den 26. Januar 1913.

M. H.

F.

J. R. Munk

var født i Horne ved Faaborg den 11. Oktober 1825. Lærte Urmagerhaandværket i Faaborg. Tjente som Soldat og var med i Trearskrigen. En lille Træpibe, som han røg af i Elaget ved Jstede, gemte han paa og benyttede senere ved jærlige Lejligheder. Forst i Halvtredserne løste Munk Borgerbrev som Urmager i Aabenraa. Ved Flid og Spar-



jommelighed erhvervede han og hans Hustru en betydelig Formue, hvoraf Munk ifølge Testamente har ydet smukke Gaver i nationalt og veldædigt Djemed. Saaledes fik Sprogforeningen, Byggefelstabet „Folkeshjem“, Foreningen „Alderstrøjt“ og Skogforeningen i Nabenraa hver 500 Mark, medens det afdøde Egteparis Hovedarvinger, de tre Datterbørn Astrid, Ingeborg og Ellen Krup, har stænket 500 Mark til Frimenighedstirskolen i Nabenraa. J. N. Munk var agtet og afholdt som Medborger og som god dansk Mand. Han døde den 15. Januar 1913.

M. N.

F

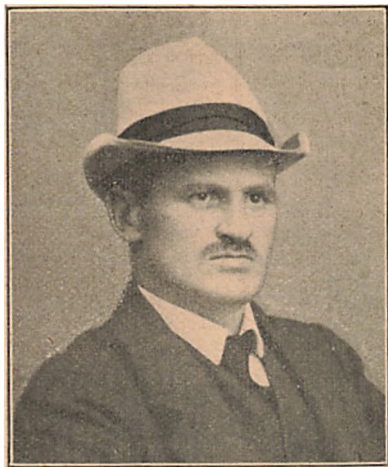
Hans Peter Schmidt

var født i Lunderup den 7. Februar 1850 og arvede senere efter en Onkel en Gaard i Kajø. Han opteredede i Tredjerne men blev i Hølvjemjerne igen tyst Underjaat, hvorefter der overdroges ham flere Tillids hverv. Han døde den 14. August 1912. I hans Testamente fandtes der Bestemmelser om Gaver paa 500 Mark til hver af vore nationale Foreninger og et lignende Beløb til Foramlingshuset i Jordkær og til Missionsanstalten i Breklum. Han havde taget det Løfte af de af ham udnævnte Testamentsfuldbyrdere, at de kun maatte sælge hans Gaard til en dansk Mand, hvilket de selvsjælgelig ogsaa har overholdt.



E

Boy Høyer



er født paa Hovgaard i Østerlindet, den 5. Juli 1870 hvor han er fremgaaet af en gammel og opløst Boudeslægt. Han besøgte Højskolen og overtog i en ung Alder Forpagtningen af Gram Mølle, mens han samtidig giftede sig med en Pige ligeledes hørende til en af Nordjyskviks bedste Familier. Det unge Par stiftede i den gamle Møllegaard et Hjem, som var vidtgaaende gæstfrit og ægte dansk. Tiderne var dog vanskelige; Forretningen gik ikke, som den burde, men bragte større Tab. Den unge Hustru døde; det unge Hjem opløstes,

og Boy Høyer udvandrede til det fjerne Vesten. Her kom han efter en Del Lunge Mar igen paa Fode, giftede sig anden Gang, men blev kort efter igen Enkemand. Da drog det ham tilbage til det gamle Hjem. Ogjaa her kom han ind i Forretningstilværelsen paany, idet han blev Medstifter af et Mergelselskab, som foruden at være et almennyttigt ogjaa var et lønnende Foretagende. Men desværre: Hans Legems Kraft var nu brudt. Den forhen saa kraftige Mand strantede — indtil Døden udløste ham den 21. Marts 1913. Der var fra den tidligste Ungdom af Fart og Frihed over Boy Høyer. Hans Evner var rige, hans Vilje den bedste; derfor fremkalder hans Livsforløb ogjaa større Bemod hos alle, som kendte ham.

M. H.

Mark...

Danske Krigergrave fra 1864 Sønden Aa.

De danske Krigergrave og Mindeesmærker Sønden Aa har i de sidste fem Aar faaet flere særdeles værdifulde Forøgelsjer navnlig paa Sundevedsiden af det Terræn, hvor de afgørende Hovedkampe stod i 1864. Der skal nedenfor gives en kort Meddelelse om disse Grave.

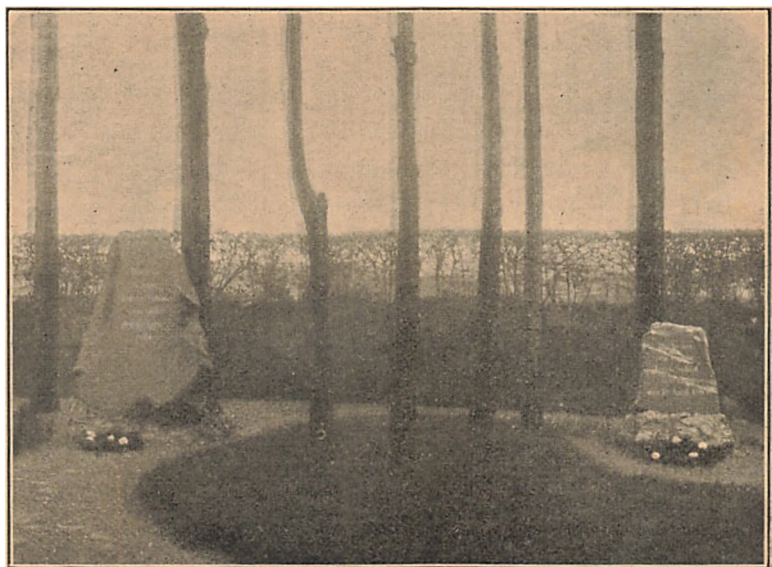


Figur 1.

Paa Dybbøl Mark i Terrænet omkring og bag de gamle danske Stænger, der efter en langvarig Belejring og en haard

Kamp den 18. April 1864 faldt i Fjendens Haand, laa tidligere 8 danske Grave over Soldater, som faldt paa denne Dag og jordeedes af Preussjerne paa Valpladsen. Gravene blev forsynede med hvidmalede Trækorst med Indskrift: „Hier ruhen — — — tapjere Dänen. Gefallen am 18. April 1864“, og vedligeholdtes af Garnisonen i Sønderborg. I 1908 overtog den danske Regerings Tilsynshavende med Krigergravene Sønden Na med Samtykke af den preussiske Regering i Berlin samtlige 8 Grave til fremtidig Vedligeholdelse. Trækorstene blev da erstattede med Natursten med dansk Indskrift, og de gartneriske Anlæg paa Gravene blev omlagde, ligesom Udgangsforholdene til flere af Gravene, som laa paa Markerne, blev gjort bekvemmere ved Aftaler med Ejerne.

Disse Grave er:

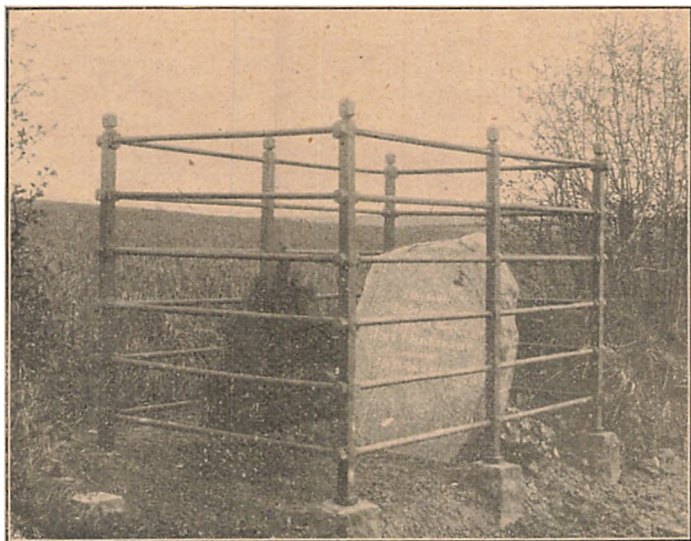


Figur 2.

1. Tæt sydfor Chausséen fra Sønderborg til Flensborg omtrent lige overfor det Punkt, hvor Abenraa Landevej gaar

mod Nord (Langbro Lykke), en aflang af en Tjørnehæt indhegnet Plads, paa Midten en Natursten med Jndskrift (Fig. 1):

„Her hvile 47 tapre danske Soldater, som faldt den 18. April 1864.“



Figur 3.

2—3. Ved Nabenraa Landevej, ca. 200 Meter nord for Sønderborg-Chaussejen, Plads indhegnet af en Tjørnehæt og bevoftet med høje Graner. Mod Nord en større Sten med Jndskrift (Fig. 2):

„Her hvile 6 tapre danske Soldater, som faldt den 18. April 1864.“

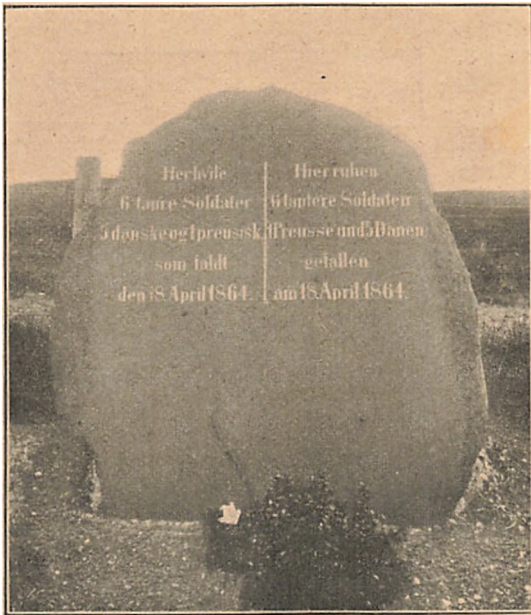
Mod Syd en mindre Sten med Jndskrift:

„Her hviler en tappert dansk Soldat, som faldt den 18. April 1864.“

Sidstnævnte Grav laa oprindeligt ved Nabenraa Landevej et Par Hundrede Meter længere mod Nord inde i en Gaard (tidligere Poulsens Ejendom), men er paa Grund af sin ube-

kvemme Plads bleven udgravet og flyttet sammen med førstnævnte.

4. Ved Alsjund tæt nord for Jernbanen fra Sønderborg ved dennes anden krumning mod Nordvest, Grav indhegnet af et Smedejernsgitter og med Natursten over 5 danske Soldater, faldne 18. April, Indskrift som sædvanlig.



Figur 4.

5. Noget vestfor Mabenraa Landevej ved Surlykke, Grav indhegnet af et Smedejernsgitter og med Natursten med Indskrift (Fig. 3):

„Her hviler Underkorporal af 16. Inf. Regt. Lars Christianen,
som faldt den 18. April 1864.“

6. Indhegnet Plads syd for jørrige og tæt syd for den danske Skanse VIII, Tjørnehæk langs Indhegningen, stor flad Natursten med Indskrift (Fig. 4):

„Her hvile 6 tapre Soldater, 5 danske og 1 preussisk, som faldt
den 18. April 1864“.

„Her ruhen 6 tapjere Soldaten, 1 Preujze und 5 Dänen, gefallen
am 18. April 1864“.

7. Indhegnet Plads vest for Vejen, som forbinder Naben-
raa Landevej med Chaußejen (Stengaarden — den store Fælles-
grav paa Dybbøl Banke), Natursten med Indskrift (Fig. 5):



Figur 5.

„Her hvile 12 tapre danske Soldater, som faldt den 18. April 1864“.

8. Grav østfor førnævnte Vej noget længere mod Syd, indhegnet af et Smedejernsgitter og med Natursten over 2 danske Soldater, faldne 18. April, Indskrift som sædvanlig.

Samtidig blev, ligeledes med den preussiske Regerings Billedelse, et Trækor, som var rejst til Minde om 21 danske Soldater paa den dansk-tyske Fællesgrav paa den saakaldte „Galgebakke“ i Nybøl By, ombyttet med en Natursten med sædvanlig Indskrift.



Figur 6.

Nær ved det Sted ved Sammenstødet imellem den gamle Landevej til Sønderborg og Sønderborg-Flenåsborg Chausséen, hvor Generalmajor du Plat og Majorerne Schau og Rosen omtrent samtidig faldt den 18. April, er der i den nordre Vejkant rejst en Sten i Lighed med de Mindestene, som staar ved Jsteb og Stolk paa de Steder, hvor Oberst Læssøe og Generalmajor

Schleppegrell faldt den 25. Juli 1850. Paa Mindestenen staar, se Fig. 6:

„Her faldt Generalmajor P. S. C. du Plat, Major E. F. Schau og Major S. L. C. Rojen den 18. April 1864.“

I December 1908 fandtes ved Dræningsarbejder paa Hans Hindriksens Mark i Dybbøl (vistnok Stengaarden), en 3—400 Meter foran Dybbølstillingen, Skeletterne af 7 Soldater, faldne i Kampene foran Dybbøl før den 18. April.



Figur 7.

Af Knapperne og Støvlerne kunde man se, at det var Ligene af 6 danske og 1 preussisk Soldat. De blev opgravede og lagte i en fælles Kiste og blev Juleaften's Dag Kl. 1 jordede paa Dybbøl Kirkegaard lige nord for og i Tilslutning til den derværende danske Krigergrav over 25 Soldater, faldne den 17.

Marts 1864. Risten fulgtes til Graven af en Del ældre Folk fra Egnen, deriblandt flere Veteraner fra 1864. Pastor Hansen i Dybbøl talte ved Graven og forrettede Jordpaakastelsen, hvorefter der af Forjamlingen blev sunget en Salme. Senere er der paa Graven rejst en junc Natursten (Fig. 7) med følgende Indskrift:

„Her hviler 7 tapre Soldater, 6 danske og 1 preussisk, som faldt i Kampen om Dybbøl 1864. Dødens Fred forener, hvad Livets Kamp adskiller.“

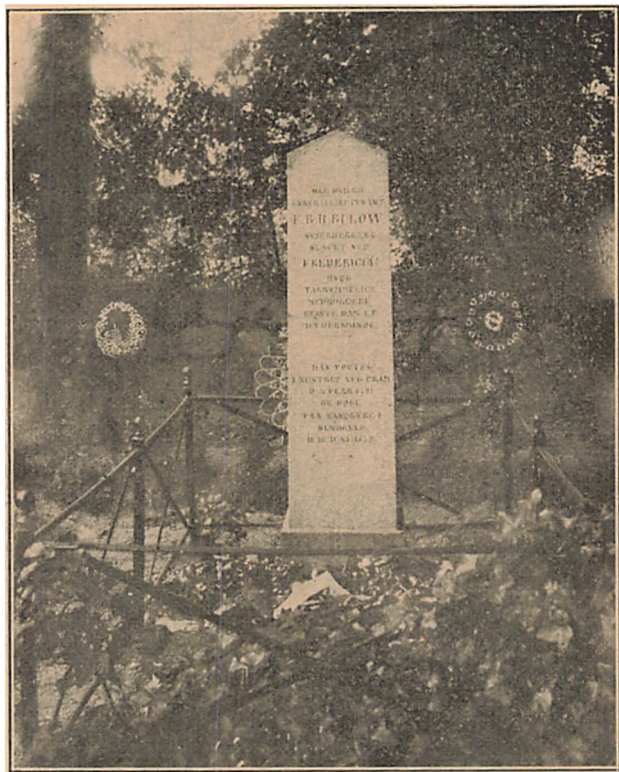


(5)

Figur 8.

Paa Liger Halvø paa Als laa ved Vejen, der fra Rønhave fører mod Nord, lige syd for Skoven paa Berthel Schmidts Mark en Grav over en dansk Soldat, falden den 29. Juni 1864. Graven var forsynet med Jernkors og omgivet af et Jerngitter. Disse flyttedes for nogle Aar siden af Ejeren ca. 100 Meter mod Syd, og da der rejstes Indsigelse imod, at ikke ogsaa Skeletterne

var flyttede, oplyste Ejeren, at hans gamle Fader, som havde overværet Begravelsen i 1864, havde udtalt, at der ikke var jordet 1, men 4 danske Soldater, og at de ikke laa ved Rejen, men et Stykke inde paa Marken paa et nærmere angivet Sted. Ejeren



Figur 9.

gav sit Minde til, at der, naar Marken laa braf, maatte finde en Udgravning Sted. Denne foretoges i Juni 1912 under den danske Regerings Tilsynshavendes Vejog, og der forefandtes da ogsaa Skeletter af 4 danske Soldater. De optoges nu og henlagdes i den nye Grav ved Rejen, hvor den Tilsynshavende i

nogle hjertelige Ord rettede en Tak til de brave Soldater, fordi de havde ofret Livet for deres Fædreland, samt lyste Fred over deres sidste Hvilested. Paa Graven er senere rejst en Natursten med nedenstaaende Indskrift (Fig. 8):

„Herunder hvile 4 tapre danske Soldater, som faldt i Kampen for
Fædrelandet den 29. Juni 1864.“

Ved vort Besøg paa Dybbøl Kirkegaard har vi ladet tage et Fotografi af den Grav, som gemmer Støvet af Sejrherren fra Fredericia, Generalmajor Bilow, der døde paa Sandbjerg i Sundeved 1858. Vi gengiver dette Billede (Fig. 9), som sikkert vil glæde vore Læsere.

En gammel Soldat.

D.

Mindesang.

Tone: Paaskeklokken kimed mildt.

Sondret laa det sidste Værn hist paa Slesvigs Grund.
Tro de danske Drenges holdt ud i Dødens Stund.
Fod for Fod sank i Blod Dybbøls Fanevagt.
Aldrig Danmark glemmer Ofret, I har bragt!

Dybbøls Kam som Thyras Led blev vor Helligdom;
Daad, som der blev øvet, end synger Danmark om.
Fod for Fod sank i Blod Dybbøls Fanevagt.
Aldrig Danmark glemmer Ofret, I har bragt!

Ørnen fra sin høje Sky ned paa Lærken skød;
brat hver Sang forstummed, som før paa Vangen lød.
Lærkesang vil engang over Slesvigs Jord
til de vante Toner finde Hjemmets Ord!

J. Helms.

D. 18/4 1885 paa Aarsdagen efter Dybbøls Fald ved Mindfesten
paa Garnisons Kirkegaard i Kbhvn.

Dybbøl Mølle i 1864.

(Efter Fortælling af de daværende Gjere og et Par andre, genfortalt af en af Familien.)

En Nat vækkedes Figerne ved en forfærdelig Mylren og Trampen paa Chausse'en, som jorer lige forbi. De stod op og saa da, at Vejen var fuld af Soldater, Heste, Vogne, Kanoner o. s. v. og løb saa ind til mine Bedsteforældre, som allerede var oppe. Bedstefader fortalte da, at det var den danske Hær, der kom tilbage fra Dannevirke. Bedstemoder og Figerne græd, og Bedstefader gik frem og tilbage paa Gulvet. De blev oppe, og inden ret længe var Huset fyldt med Soldater, stakkels udmattede Folk, der, bogstavelig forstaaet, dækkede Gulvene. Min Bedstemoder havde bagt Dagen i Forvejen, og alt, hvad de havde af spijeligt, blev givet til Soldaterne.

I en stor indmuret Kjedel blev der kogt Kaffe, men Soldaterne var saa medtagne, at de ikke kunde spise selv, saa Maden maatte fylbes i dem. En stod og var falden i Søvn med begge Arme i en Spand Vand.

Saa fulgte der en Tid med Jndvartering, og hvor de saa Soldaterne komme saa tavje tilbage fra Stanserne. Om Morgenen, naar de drog ud, sang de. I Møllehøjet blev mange Saarede forbunden — hvorved Beboerne gik til Haande — inden de førtes til Lajarettet i Sønderborg. Min Fader, som den Gang var 17 Aar, havde jet en Soldat, som saa og bad saa inderligt: Na, staa mig dog ihjel! Han havde faaet en Kugle i Venet. Da Støvlen saa blev splittet, gav han et dybt Suk og bekvæmede. En anden Gang fandt Figerne og min Fader ude ved Vejen paa en Stendynge en dansk Soldat, som de mente var død. De bar ham ind, og en af dem foreslog at hælde lidt varm Punch i ham, om han maaste alligevel kunde komme til Live. Det blev saa gjort, og de sporede snart Livstegn. Soldaten sov saa trygt et helt Døgn, hvorefter min Bedstemoder gav ham noget at spise. Han var meget taknemmelig, men hans Sorg var, hvor han skulde finde sit Regiment, og hvordan han vilde blive modtaget. Husets Beboere medgav ham saa en med deres Underkrifter forsynet Redegørelse, og han gik trostet og styrket bort for atter at søge sin Plads.

Folkene paa Dybbøl Mølle var kændte og velsete over alt og kunde færdes, hvor de vilde. De var ogsaa de sidste Beboere, der forlod Dybbølsmark. Det var den 17. Mars. Den Dag kom det første Granatstykke

ind i Huset; da jagde en Officer: Nu maa De afsted: Jeg kan ikke beskytte Dem længere. Og Anglerne pøb omkring dem, da de med nogle faa Ejen- dele gik over til Als. Min Bedstemoder var taget derover noget før. Hun drev med Køerne og kom til Ketting i Strømpejokker. Det meste af Vo- havet blev imidlertid tilbage, deriblandt et dejligt gammelt Skatol med rige Udstæringer. Stufferne til samme genkendte min Farbroder, der var med som Soldat, i Marktedernes Hestefrybber. Paa Als overnattede de i Langdel, hvor der den Nat var over 100 Flynninge. Saa var de en Tid i Ketting og tilfjød i Stevning. Der stod de paa en Høj den 10. April og saa Møllen falde. Min Fader, der maatte gøre Gavn for Føden, som selvfølgeligt ogjaa de andre, var ved at slaa Muldvarpestud ud. Han græd; det var jo for ham en gammel Kending, der faldt. For vor Slægt har Møllen altid været som et levende Bæjen.

Efter den 18. April drog mine Bedsteforældre og de andre fra Møl- len tilbage til Dybbøl. Det var et trist Syn, der mødte dem: Overalt Spor af Krigens Rædsler og hjemme Møllen nedstuds.*) Kornmagasinet øde- lagt, Stuehuset ligeledes og Laden brændt. Alt, hvad der var af Træ, var taget, det meste af Marktederne og andre bjærgsjomme Folk. Døre og Vinduer var brudte bort. Min Bedstefader genkendte senere et Par Hjelker, han havde haft liggende, i et Hus i Broager; en Dør fandt han i Aller.

Saa blev der taget fat paa at faa Hjemmet istandsat igen. Men men- dens Als blev taget, maatte Møllens Beboere fortrække paaan, denne Gang op i Dybbøl By, og herfra blev min Bedstefader tilligemed et Par andre Mænd fra Eggen ført til Flensborg, mistænkt for Spioneri. Arrestationen gik for sig i en saadan Fart, at min Bedstefader kun fik Tid til at faa den ene Støvle paa.

Min Bedstefader, som kunde Tyst, kom forøvrigt godt ud af det med vor tykke Jndvartering, som ogjaa gennemgaaende viste sig jærlig hen- jynsjuld over for ham og Bedstemoder.

Ogjaa Løjtnant Castenchiold laa en Tid paa Møllen tillige med flere Officerer. Der kom jo Meldinger og Ordonanfer til ham, og min Fader holdt flere Gange Hesten for en Ordonans fra en Nabogaard. Da tænkte han ved sig selv: Kunde du en Gang blive en saadan Karl som han!

Efter Krigen var Moder fra sit Hjem i Dynt kørende til Dybbøl med sin Fader: Da tænkte hun mindst af alt paa, at den sørgelige Mølleruin skulde blive hendes Hjem.

*) Et Billede af den nedstudsde Mølle findes i Almanakken for i Fjor.

Brorson-Stenen.

I en Udkant af Kirkegaarden i ¹⁵¹Randerup er der i Sommeren 1913 blevet rejst en Mindesten for Salmesdigteren Hans Adolf Brorson, som i Aaret 1694 fødtes her i den gamle, nu forvundne Præstegaard.

Stenen, der er en Vandreblok fra Istiden sunden der paa Eggen, har gamle Tyssen Hansjen stænklet, ligesom det ogsaa er ham, som har sat Eagen i Værk, medens flere andre fra Sognet, hvoriblandt en enkelt i Amerika, har ydet Bidrag dertil. Til Stenen knytter der sig det — ogsaa fra andre Steder — kendte Sagn, at en Jætte en Gang i gamle Dage har brugt den som Skafestylts efter et Kirkeetaarn, som han ikke kunde lide at se paa, men til alt Held — siger vi — forjættede han Maalet, og Stenen faldt ned paa Randerup Mark.



Denne Sten, som efter den første Bestemmelse skulde have været brugt til at knuse en Kirkebygning, er nu — meget passende — bleven rejst som Umindelse om den Mand, der, i højere Grad end maaste nogen anden, har gjort sig fortjent af Opbyggelsen af den levende Kirke i Sønderjylland.

Paa Stenen er der indhugget: Biskop H. A. Brorson, født i Randerup 1694, død i Ribe 1764. Rejst af Efterslægten.

(N)

Sprogforeningen

og lidt om dens Virksomhed i det sidste Aar.

I Henhold til de Beretninger, som aflagdes paa Sprogforeningens Generalforsamling i Brede paa Aarsmødets første Dag den 7. Juni, meddeles følgende:

Sprogforeningen talte nu 6173 Medlemmer, 5273 Mænd og 900 Kvinder, hvilket var 406 Mænd og 43 Kvinder, tilsammen 449 Medlemmer flere end i Fjor. Der var bleven oprettet 7 nye Kredse, og Foreningen havde nu ialt 229 Kredse med hver sin Kredsformand.

Tallet paa Foreningens Bogsamlinger var bleven forøget med 4 og udgjorde nu 161. Til Indlemmelse i disse Bogsamlinger var der bleven indjendt fra Hovedboglageret paa „Folkeshjem“ 7330 Bøger, hvilket var langt det største Antal, som nogenjinde i Løbet af et Aar var bleven indlemmet i Sprogforeningens Bogsamlinger. De indlemmede Bøger havde hovedsagelig været af underholdende Art; der havde dog tillige været ret mange af opbyggende og belærende Indhold.

Endvidere var der — ligejøm i de foregaaende Aar — bleven indjendt fra Hovedboglageret et større Antal Bøger og Hæfter, bestemte til gratis Uddeling, dels iblandt Sprogforeningens Medlemmer og deres Børn og dels i ubemidlede Ikke-Medlemmers Hjem, nemlig ialt 24,403 Numre, hvilket ligeledes var et større Antal, end der hidtil var uddelt i et enkelt Aar. Af Konfirmationsbogen „Gennem 1500 Aar“, som gives til Konfirmander fra ifkethste Hjem, var der i Fjor bleven uddelt 1865 og i Aar 1768, tilsammen 3633 Eksemplarer. Endelig havde Sprogforeningen som Mellemmand — altjaa ikke fra sit eget Boglager — ogjaa i det sidste Aar indjendt et betydeligt Antal Stilepræmier fra „Børnebladet“.

I Medlemsbidrag var der indkommen 11,446 Mark, i frivillige Bidrag til Sprogforeningen 13,065 Mark, til Byggejagen 2511 Mark, og af Grundejendommen 1260 Mark.

Af andre Virksomheder, udsjorte af Sprogforeningen i Aarets Løb, nævntes følgende:

Foreningen havde ved sine Tillidsmænd bidraget til, at der var blevet begæret dansk Religionsundervisning overalt, hvor en saadan endnu kunde faas, ligesom der fra Foreningens Side var ydet Hjælp ved Anskaffelse af danske Religionsbøger, hvor dette behøvedes.

Rodding Højstoles Bibliotek, som i Tjør overførtes til „Folketjem“, vilde blive katalogiseret og aabnet for Uldaan endnu i indeværende Aar.

Aktiverummet paa „Folketjem“ var nu færdigt og til Dels ogsaa taget i Brug.

Formanden meddelte til Slutning, at Sprogforeningen itadig holdt sine gamle Forbindelser med udvandrede Landsmænd, særlig i Nordamerika, vedlige, ligesom der vedvarende virkedes for at faa knyttet nye. Fra flere af disse Forbindelser, mest dog fra Kalifornien, var der ogsaa i Aarets Løb indgaaet betydelige Pengegaver, for hvilke Bestyrelsen havde takket i Foreningens Navn. (Siden da er der i Sommeren 1913 ogsaa indkommen et Pengebidrag fra Newell i Iowa).

Det maatte anses for betydningsfuldt, at vi fremdeles søgte at interessere vore udvandrede Landsmænd for vort nationale Arbejde herhjemme.

* * *

Ved Udgivelsen af Sprogforeningens Almanak for 1912 fremkom et Overstud paa 1400 Mark, som Udvalget har givet til Byggefagen paa „Folketjem“. Af Overstudet fra Aargangen 1913 — 1500 Mark — er 1000 Mark gaaet til Sprogforeningens Byggefag, medens de 500 er bestemt som Bidrag til Foramlingshuset i Tinglev.

M. A.

Indholdsfortegnelse.

Karets Kalender med Marteder og andre Tillæg.	
50 Kar. Fortælling af P. Skovroy. Med Tegning af Peterjen, Stubbæk	1
Donen ved Erritsø. Et Minde fra 61. Fortalt af J. Asmusjen, Sandager. Med Tegning af N. Christianjen	6
Jor vor Mo's Sprog e' dog'n de' bæ'ft! Dylevelser fortalt af Kapt. N. W. Schmidt. Med Tegning af N. Christianjen	10
Et Par Stooler. Af Frederici. Med Tegning af N. Christianjen	14
Gamle Tider. Af J. C. Hansen, Løjterost	20
Et Varsel. Meddelt ved N. J.	26
Grænserereguleringen efter 1864. Af Jesper Madjen	28
Biografier og Portrætter. Jesper Madjen, Esbjerg. Peder Vogu- jen, Fredericia. Peter Hansen Winff, Sillerup. Morten Esfesen, Aarhus. P. Jesjen, Gramby. Christen Thyge- jen, Skærbæk. Hans Koftgaard Ewald, Kooft.	
Barndoms minder. Af H. P. Hansjen. Med Billeder	42
Bed Helgoland. Af Thade Peterjen	48
Gamle Minder. Af N. S. Callejen, Lerstov. Med Fotografier	50
Mabenraa Altertaale. Af M. A. Med Billede og Biografi af Maleren Thomas Jensen, Brooklyn	58
Højskolehjemmet i Haderslev. Af Anders Lebeck. Med Billeder	63
Stenderup Kirkebakke. Af J. C. Med Billede	67
Dybbøl Forsamlingshus. Af J. J. Med Billede	68
la Cour og Stræbderen i Rugebølstov. Meddelt ved J. M. i N. Med Billede	69
Den bedste Tale. Meddelt af H. Th.	71
Biografier med Portrætter. Lars Jensen, Nejsby. Jens Chri- stian Jensen, Frederiksberg. Fru Wille Heise, i. Hage, København. Jens Peder Gram, København. Claus Schmidt, Lundsmark. Jens Jensen, Rødning Østermark. Jalle Critjen, Everdrup. Cl. P. Wolff, Gammelgab. Jens Nielsen og Hustru, Kajo. Peter Antonius Jensen, Mejlsby. Niels Chr. Gammelgaard, Varnæs. H. C. Hansen, Haderslev. Soren Bennetzen, Gramby. J. M. Munk, Mabenraa. Hans Peter Schmidt, Kajo. Boy Hoyer, Gram.	
Danske Strigergrave fra 1864 Sønden Na. Af en gammel Soldat. Med Billeder	88
Mindefang.	97
Dybbøl Mølle i 1864. Efter Fortælling af Møllens tidl. Ejere	98
Brorson Stenen.	100
Sprogforeningen og lidt om dens Virksomhed i det sidste Kar.	101
Vore nationale Foreninger. Fortegnelse over en Del kongerigffe Skoler, Anbefalinger og Annoncer ojd.	

Vore nationale foreninger.

Sprogforeningen.

Bestyrelsen:

Tobaksfabrikant M. Audrejen,
Nabentraa, Formand.

Kaptein C. C. Fischer,
Nabentraa, Næstformand og Kasserer.

Cand. math. N. Andersen,
Nabentraa, Sekretær.

Uddrag af Foreningens Lov.

Bebtagne paa Generalforsamlingen i Nordborg den 13. Juni 1908 og i Nordborg den 12. Juni 1909.

§ 1. **Navn.** Foreningens Navn er Sprogforeningen.

§ 2. **Formaal.** Foreningens Formaal er at værne om det danske Sprog i Nordflæsby, navnlig ved Udbredelse af forskellig Oplysning.

§ 3. **Sæde.** Foreningen har sit Sæde i Nabentraa.

§ 4. **Medlemmer.** Enhver Mand og Kvinde, der bor i Haderslev, Nabentraa, Sønderborg, Tønder eller Flensborg Kreds eller i Flensborg By, som er tyff Uderfaat og har fyldt jitt 18. Aar, kan begære sig optaget i Foreningen enten ved Henvendelse til en af Foreningens Tillidsmænd eller direkte til Bestyrelsen.

Oftagelse sker ved Bestyrelsen, som er berettiget til at antage eller forfaste de anmeldte.

Udtrædelse af Foreningen, der anmeldes til Bestyrelsen enten direkte eller gennem Tillidsmændene, kan kun finde Sted een Gang aarlig, nemlig i April Maaaned.

§ 5. **Medlemsbidrag.** Medlemsbidraget er mindst 2 Mark aarligt. Frivillige Bidrag modtages — ogsaa i Form af gode Bøger.

Bidragene opkræves af Foreningens Kredsformand og Tillidsmænd ved Hjælp af dertil bestemte Lister, som tilsendes fra Bestyrelsen.

Optrævningen foretages i April Maaaned.

§ 6. **Bestyrelse.** Foreningen ledes af en Bestyrelse paa 3 Medlemmer, nemlig en Formand, en Kasserer, der tillige er Næstformand, og en Sekretær.

Bælgerforeningen for Nordflæsby.

Bestyrelsen:

Gdr. J. N. S. Skrumager,
København ved Elobborg,
Formand.

Gdr. P. Grau,
Pol ved Nordborg,
Næstformand.

Gdr. M. Simonsen
Fløvt ved Haderslev,
Sekretær og Kasserer.

Uddrag af Foreningens Lov.

Bebtaget paa Generalforsamlingen i Nordborg den 13. Juni 1909.

§ 1. **Formaalet.** Foreningens Formaal er at vække, vedligeholde og styrke Interessen for vore politiske Forhold og særlig at formaa Bælgerne til de forskellige lovgivende Forsamlinger til at deftage i Valgene.

§ 2. **Sædet.** Foreningen har sit Sæde, hvor Sekretæren bor.

§ 3. **Medlemmerne.** Enhver Mand og Kvinde over 18 Aar, som er tyff Uderfaat og bor i Haderslev, Nabentraa, Sønderborg, Tønder eller

Slensborg Kreds eller i Flejsborg By, kan blive Medlem, naar de anbefales dertil af en af Foreningens Tillidsmænd.

§ 4. Indmeldelser af Medlemmer sker ved Tillidsmændene eller direkte til Bestyrelsen. Optagelsen sker ved Bestyrelsen, som er berettiget til at antage eller forkaſte de Anmeldte.

Udtrædelse af Foreningen kan kun finde Sted én Gang aarlig, nemlig i November Maaned ved Anmeldelse til Tillidsmændene eller direkte til Sekretæren.

§ 5. **Medlemsbidrag.** Til Fremme af Foreningens Formaal opkræves et Medlemsbidrag af mindst 1 Mark aarlig.

§ 7. **Bestyrelsen.** Foreningens Bestyrelse bestaar af 3 Medlemmer, nemlig: en Formand (Bælgerforeningens Formand), en Næstformand og en Sekretær, der tillige er Kasserer.

Den nordflesvigſke Skoleforening.

(Oprettet den 30. November 1892 i Skarboſt.)

Ved Foreningens Hjælp kan uformnede konfirmerede Børn — baade Dreng og Piger — komme paa Efterſkole, og unge Mænd og Kvinder paa Højskole, i enkelte jæreque Tilfælde ogsaa paa Landbrugsskoler og Handels- højskoler.

Foreningen har siden dens Oprettelse bevilget og ydet Hjælp til henved 6000 Unge fra de forfællige Egne i Nordflesvig. Der tages først og fremmest Hensyn til Begæringer om Medhjælp til Børn og unge Mennesker, hvis Forældre er Medlemmer af Foreningen. Begæring om Hjælp og anden Vejledning fremsendes til Foreningens Kasserer, Redaktør Anders Lebeck i Haderslev, inden hvert Aars 1. Februar og 1. August for at komme paa Sommer- henholdsvis Vinterskole. Paa Forepørgjel meddeles nærmere Oplysninger saavel af Tillidsmændene som af de Under tegnede, hvilke ligeledes til enhver Tid tager imod Indmeldelser af nye Medlemmer.

Bestyrelsen:

Gdr. Hans S. Christensen,
Høgskole ved Holbæk,
Formand og Sekretær.

Gdr. Jens N. Poulsen,
Drengskole ved Bredebro,
Næstformand.

Redaktør Anders Lebeck,
Haderslev, Kasserer.

Betægtter for den nordflesvigſke Skoleforening

Endrede paa Generalforsamlingen i Graasten den 11. Juni 1910.

§ 1. **Formaal.** Foreningens Formaal er at fremme Folkeoplysningen, navnlig ved paa lovlig Maade at drage Omſorg for Foruenes og Ungdommens Undervisning paa Moderſmaalets Grund.

§ 2. **Medlemmer.** Enhver Mand eller Kvinde over 18 Aar, der er tykt Underſaat, har Ophold i Haderslev, Mabenraa, Sønderborg, Lønder eller Slensborg Kreds, eller i Flejsborg By, samt er i Vejrdelse af sin borgerlige Væ, kan blive Medlem af Foreningen. Indmeldelser modtages til enhver Tid saa vel af Styrelsen som af Tillidsmændene, paa hvis Forslag nye Medlemmer optages i Foreningen af Formanden. Udtrædelse af Foreningen kan kun finde Sted ved Regnskabsaarets Slutning

efter forudgaaet Meddelelse til vedkommende Tillidsmand. Udmeldelsen gælder først fra den Dag af, da den skriftlig er kommen til Formanden.

§ 3. **Medlemsbidrag.** Til Fremme af Foreningens Formaal opkræves et aarligt Medlemsbidrag af mindst 1 Mark i Januar Maaned. Tillidsmændene bør sørge for, at de Medlemmer, som har Evne og Vilje dertil, tværet et højere Bidrag, og modtager ogsaa frivillige Bidrag til Foreningen.

§ 4. **Styrelse og Tilhørsraad** Foreningens Styrelse bestaar af 5 Medlemmer, nemlig en Formand, der tillige er Sekretær, en Næstformand og en Kassierer, som vælges af Generalforsamlingen paa 3 Aar, men kan genvælges. Formanden repræsenterer Foreningen, som har Sæde, hvor han bor. Han leder dens Virksomhed, anmelder og sammenkalder dens Møder, fører Forsædet og leder Forhandlingerne. Naar et Styrelsesmedlem dør eller fratræder før den udløbne Funktionstid, sammenkalder Formanden henholdsvis Næstformanden en Generalforsamling, for at Nyvalg kan foretages. Indtil da besørger de to Styrelsesmedlemmer alle Forretninger, og Foreningens Sæde bliver uforandret, indtil Nyvalg har fundet Sted.

Styrelsens Forretningsførelse kontrolleres af et Tilhørsraad paa 15 Medlemmer, som vælges af Generalforsamlingen. De vælges paa 3 Aar. Hvert Aar afgaar $\frac{1}{3}$, de 2 første Gange ved Lodtrækning.

§ 5. **Tillidsmænd.** Styrelsen inddeler Foreningsområdet i Kredse og udnævner en Tillidsmand for hver Kreds. Tillidsmændene opkræver Medlemsbidraget, modtager Indmeldelser af nye Medlemmer og har i det hele at varetage Foreningens Interesser og at arbejde for dens videre Udbredelse.

§ 6. **Generalforsamlingen.** Den aarlige Generalforsamling afholdes hver Sommer. Ethvert Medlem er stemmeberettiget. Det af to Tillidsmænd reviderede Aarsregnskab fremlægges til Godkendelse, og de foreskrevne Valg foretages. Valgene sker ved Stemmeedler, og til et gyldigt Valg kræves absolut Flertal. Dog er Raaring tilladt. Beslutningerne fattes med simpelt Flertal, dog kan Vedtægterne kun forandres og Foreningen kun opløses, naar Opløsningen foreslaas af Styrelsen og $\frac{2}{3}$ af de paa en Generalforsamling tilstedeværende Medlemmer stemmer derfor. En overordentlig Generalforsamling skal sammenkaldes, naar mindst 50 Medlemmer forlanger det ved skriftlig Henvendelse til Foreningens Formand, eller Styrelsen finder det nødvendigt.

§ 7. **Regnskab.** Regnskabsaaret følger Kalenderaaret. Regnskabet føres af Kassieren, til hvem Tillidsmændene indsender det opkrævede Medlemsbidrag.

§ 8. **Almindelige Bestemmelser.** Naar Foreningen yder Støttehjælp til Ubenidte, skal der først og fremmest tages Hensyn til ubemidlede Medlemmers Børn, naar de anbefales til Understøttelse af den paagældende Tillidsmand.

§ 9. Forhold, som vedrører Foreningen og dens Virksomhed og ikke er omtalte i Vedtægterne, ordnes af Styrelsen.

Fortegnelse

over en Del kongerigste Efter-, Høj- og Landbrugsfokler, som i de senere Aar efter indhentedede Oplysninger har været mest besøgt af nordflesvigste Elever eller kan anbefales som passende for dem.

A. Efterfokler.

1. Hejls	Efterfokle, Forst. J. H. Ravn, Hejls St., Kolbing.
2. Stibefund	— — R. Beberjen, Vejen St., Jylland.
3. Hølsted	— — Anton Grand, Hølsted St., Jylland.
4. Bramminge	— — J. N. Brande, Bramminge St., Jylland.
5. Vester Vedsted	— — J. Rasmussen Højby, Vedsted St., Jyll.
6. Borkop	— — Fr. Thomsen, Borkop St., Jylland.
7. Eriksmunde	— — Mads Laurjen, Boulstrup St., Jylland.
8. Flemming	— — Sigurd Kristensen, Flemming St., Jyll.
9. Hjemsh	— — N. R. S. Brøndsted, Højrup St., Jyll.

Anmærkning. Nr. 1, 2 og 6 har Dreuge om Vinteren, Piger om Sommeren; paa Nr. 3, 4, 5, 7, 8 og 9 er der Fællesfokle (for Dreuge og Piger) baade Sommer og Vinter.

B. Højsfokler og Landbrugsfokler.

Jylland.

- Naby Højsfokle, Forst. Carl Nielsen, Nabybro, Jylland; Haandværkerafdeling.
Nagaard Højsfokle, Forst. B. Brücker, Kolbing; Fællesfokle om Vinteren; Piger om Sommeren.
Nskov Højsfokle, Forst. Jacob Appel, Vejen St.; udvidet Højsfokle om Vinteren i 6 Maanedes for Mand og Kvinder; om Sommeren almindelig Højsfokle for Piger.
Borkop Højsfokle, Forst. Fr. Thomsen, Borkop St., Indre-Missionsfokle.
Dalbynder Højsfokle, Forst. M. Møller, Høvdal St.; Haandværkerafdeling.
Elbæk Højsfokle, Forst. N. Skolding, Søvind St.; Haandværkerafdeling og Landbrugsfag.
Elev Højsfokle, Forst. N. Tang, Lystrup St.
Fjellerød Højsfokle, Forst. J. Hansen, Nalborg; Haandværkerafdeling.
Galtrup Højsfokle, Forst. Jakob Lykke, Nykobing (Mors), Haandværkerafdeling.
Gibe Højsfokle, Forst. J. Jakobsen, Gibe St.
Høsten Højsfokle, Forst. H. J. Vedde, Høsten St.
Horne Højsfokle, Forstander P. Jensen-Frøstjær, Hjørring.
Ktant Højsfokle, Forst. J. V. Hansen, Galten St.; ogsaa Husmandsfokle om Vinteren.
Krabbeholm Højsfokle, Forst. Kæstel, Skive; Haandværkerafdeling.
Kvisjel Højsfokle, Forst. Ole Stevns, Kvisjel St.
Levring Højsfokle, Forst. L. B. Larjen, Kjellerup St.; kun for Piger.
Møllerup Højsfokle, Forst. J. Michelsen, Møller; Fællesfokle om Vinteren.
Odbder Højsfokle, Forst. N. Kr. Dølleris, Odbder St.; kun for Piger.
Ribe Højsfokle, Forst. S. H. Salling, Ribe; ogsaa Møllerfokle.
Ry Højsfokle, Forst. Rasmus Bording, Ry St.; Haandværkerafdeling.
Salling Højsfokle, Forst. J. Christensen, Tøbjærg St.
Stamningsbanke Højsfokle, Forst. Olav Skjens, Ejsøund St.; Landbrugsfag.
Tejtrup Højsfokle, Forst. Kr. Taarup, Maarlet St.
Uldum Højsfokle, Forst. Evenning Beberjen, Uldum St.; Landbrugsfag.
Vejsh Højsfokle, Forst. Helge Højtrup, Højskov St.; Haandværkerafdeling.

Vestbirt Højskole, Forst. Grønvald Nielsen, Østbirt; Haandværkerafdeling.
 Binding Højskole, Forst. P. Andresen, Vejle; Haandværkerafdeling.
 Rivild Højskole, Forst. Ole Andersen, Allingaabro St.
 Braa Højskole, Forst. J. Bertelsen, Braa St.; Landbrugsundervisning.
 Brigested Højskole, Forst. Carl Hanssen, Braastov St.; Fællesskole om Vinteren.
 Boldby Højskole, Forst. Aage Jensen, Grenaa.

D e n e.

Antvorskov Højskole, Forst. Niels Eggert, pr. Slagelse; Haandværkerafdeling.
 Bornholms Højskole, Forst. Andreas Hansen, Natirkeby.
 Broderup Højskole, Forst. Moritz Madjen, Tappernoje St.; Haandværkerafdel.
 Frederiksborg Højskole, Forst. Holger Wegtrup, Hillerød.
 Grundtvigs Højskole, Forst. H. Rosenfal, Lyngby St.
 Guldborg Højskole, Forst. Jul. Peterjen, Saksøbing (Volland); kun for Piger.
 Haslev Højskole, Forst. P. C. Davidsen, Haslev; Haandværkerafdeling, Indre-
 Missionskole.

Hindholm Højskole, Forst. L. F. la Cour, Fuglebjerg; Haandværkerafdeling.
 Hjørhunde Højskole, Forst. Albr. Albrechtsen, Slangerup; Haandværkerafdeling.
 Høng Højskole, Forst. Anders og Tormod Sorgenjen, Høng St.; Landbrugsfag.
 Karise Højskole, Forst. Axel Axljen, pr. Karise.
 Kerteminde Højskole, Forstander N. Hjerte, Kerteminde.
 Købmandshvite, Forst. Fru Ludi Petersen, Hørsholm, Højskole for unge
 Handelsmedhjælpere af begge køn.

Langelands Højskole, Forst. N. Kristensen Lange, Landbrugsfag.
 Lollands Højskole, Forst. L. N. Lumbby, Solsted St.; Landbrugsfag.
 Nørre-Ørslev Højskole, Forst. M. P. Schmidt, Egebjerg St. (Falster).
 Øllerup Højskole, Forst. J. S. Kristensen-Manders Svendsborg, Haandværkerafdel.
 Ønbøje Højskole, Forst. Andr. Th. Grønborg, Morkov St.; Fællesskole om Vinteren.
 Røskilde Højskole, Forst. Thomas Vredsdorff, Røskilde.
 Ryslinge Højskole, Forst. Alfred Povlsen, Ryslinge St.
 Rødkilde Højskole, Forst. Vagn Møller, Stege paa Møn; Haandværkerafdel.
 Sorø Højskole, Forst. A. D. Dalsgaard, Sorø; kun for Piger.
 Stevns Højskole, Forst. Krebs Lange, Nodvig St.
 Særlev Højskole, Forst. Niemann Nielsen, Jullerup St.
 Tommerup Højskole, Forst. P. Sandbæk, Rnarreborg St.; Indremissionskole.
 Ulberup Højskole, Forst. N. Balslev, Børslev St.; kun for Piger.
 Vallerkilde Højskole, Forst. Povl Hansen, Hørve St.; Haandværkerafdeling.
 Vallo Højskole, Forst. D. P. Jensen, Vallo St.
 Vejstrup Højskole, Forst. Thøger Dissing, Vejstrup St.; Delingsforetidsdannelse.

C. Landbrugsfokler.

Åsmildkloster Landbrugsfokole, Forst. H. Hauch, Viborg.
 Borris Landbrugsfokole, Forst. N. K. Rosager, Borris St., Jylland.
 Datum Landbrugsfokole, Forst. Th. Madjen-Mngdal, Hjalte St., Fyn; M æ t-
 kerifokole.

Haslev Landbrugsfokole, Forst. J. N. Jensen, Haslev St., Sjælland.
 Høng Landbrugsfokole, Forst. N. Jensen, Høng St., Sjælland.
 Korinth Landbrugsfokole, Forst. Povl Fenger, Korinth St., Fyn.
 Ladelund Landbrugsfokole, Forstander J. C. Overgaard, Brorup St., Jylland,
 M æ lkerifokole.

Lyngby Landbrugsfokole, Forst. J. J. Hansen, Lyngby St., Sjælland.
 Malling Landbrugsfokole, Forst. H. P. Larsen, Malling St., Jylland.
 Skaarup Landbrugsfokole, Forst. Soren N. Lunde, Skaarup St., Fyn.
 Slangerup Landbrugsfokole, Forst. Oluf Jensen, Sjælland.
 Tune Landboskole, Forst. J. Brink Lassen, Taastrup St., Sjælland.
 Ørsted Landbrugsfokole, Forst. J. C. Pedersen, Ørsted, Jylland.

„Sejmdal“

udgives af Rigsdagsmand S. P. Hanssen.

Sejmdal har en fast Stab af dygtige Medarbejdere.

Sejmdal er et særdeles vel underrettet politisk Organ.

Sejmdal er et meget underholdende Nyhedsblad.

Sejmdal bringer interessante Føljetoner.

Sejmdal er et fortrinligt Annonceorgan.

Sejmdal har Særudgaverne „Baderslev Dagblad“ og „Nordsborg Avis“.

Sejmdal har to illustrerede Folgeblade.

Sejmdals Søndagsblad udgaar i 24 Sider trespaltet Format.

Sejmdals Søndagsblad er rigt illustreret og meget underholdende.

Sejmdal uden Søndagsblad er efter Størrelsen Nordslesvigs billigste Dagblad.

Sejmdal med Søndagsbladet koster fjerdingaarlig 2 Mark foruden Postafgifter.

Sejmdal uden Søndagsblad koster fjerdingaarlig 1 Mk. 37 Pg. foruden Postafgifter.

Sejmdal beder sine Venner og Læsere om at virke for Bladets videre Udbredelse.

≡ Enhver Landmand i Nordslesvig ≡

kan have Nytte af „Commebog for nordslesvigiske Landmænd 1914“, Pris 1 Mark 75 Pg. Faas i alle Boglader samt direkte fra Forlaget

Niels Hanssens Boghandel, Tostlund.

„Modersmaalet“ og „Dannevirke“

med deres Særudgaver „Haderslev Avis“ og „Freja“ udgives af „Aktiefelskabet Modersmaalet“ i Haderslev og udgaar hver Søndags Eftermiddag.

Bladet udgik i Vinterkvartalet 1913 i et Oplag af

ca. 6200 Eksemplarer.

De koster paa Landet, frit bragte i Huset, 2 Mark 52 Pg. for tre Maaneder. Henter man dem paa Posthuset, betales ingen Omberingspenge. I Haderslev By koster de, frit bragte i Huset, 1 Mark 75 Pg. for et Fjerdingaar.

„Modersmaalet“ og „Dannevirke“ bringer politisk Oversigt, ledende Artikler, Nyheder, Forstelligt, Telegrammer, Markedspriser m. m.

Med Bladene følger hver Fredag „Modersmaalet“'s Søndagsblad som gratis Tillæg. Søndagsbladet er 8 Kvarters stort, det trykkes paa fint Papir, indeholder Digte, en Prædiken, Beskrivelser, underholdende Læsning, Illustrationer m. m. Bladet egner sig til Indbinding.

Da „Modersmaalet“ og „Dannevirke“ har en særdeles stor Læsefreds, især i Haderslev By og Amt, finder

Kundgørelser

i Bladet en meget stor Udbredelse. Staaende Annoncer for Købmænd og Hærgsdrivende efter billige Takster.

• • Sønderjydske Hærbøger • •

udgivne af S. P. Samsen-Nørremølle, P. Skau og Nikolaj Andersen, udkommer 2 Gange aarlig i Hæfter paa 160 Sider. Subskription modtages i alle Boglader samt af Nikolaj Andersen, „Folketjem“, Aabenraa. Pris 4 Kroner aarlig.

Medlemmer af danske Foreninger i Nordflæsbyg 3 Mark aarlig.

„Flensborg Avis“

er

Sønderjyllands

: - : mest udbredte Blad. : - :

„Dybbøl-Posten“

udgaar i **Sonderborg** om Eftermiddagen og affendes faa tidligt med Eftermiddagstogene, at man mange Steder paa **Mis** og i **Sundeved** faar Bladet i Hænde endnu samme Dag.

Dette gælder efter Nabningen af den ny Bane ogsaa for **Broager**.

Som stedligt Nyhedsblad er „Dybbøl-Posten“ uundværligt i **Sonderborg Amt**, idet det har Meddelere i hvert Sogn. Dets stærkt tiltagende Udbredelse sikrer det ligeledes en Førsteplads med Henjyn til Kundgørelser.

Bladets Format er stort fetspaltet.

Prisen er **3 Mark Kvartalet** foruden 42 Pg. i Omberingspenge for dem, der ikke selv afhenter Bladet paa Posthuset.

I **Sonderborg By** er Prisen **2 Mk. 80 Pg. Kvartalet**, bragt frit i Huset, **2 Mark 50 Pg.**, naar det afhentes.

Som gratis Søndagstillæg følger det store 16 Siders rigt illustrerede Ugeblad

„De tusind Hjem“

med Lebnedsfildringer, Digte, længere og kortere Fortællinger, Udflipsromaner, Søndagsbetragtninger osv.

Bladet har ogsaa Kontor i **Nordborg** med Hr. D. A. Otjen som Bestyrer. Journalist Andreas Grau, der nu er bosat i **Slensborg**, er vedvarende Bladets faste Medarbejder. Abonnementsprisen er derefter ogsaa i **Nordborg 2 Mk. 80 Pg.** i Kvartalet, bragt frit i Huset, og **2 Mark 50 P.**, naar det afhentes paa Kontoret.

Nordflensvigsk Arbejdersekretariat

(Valgerforeningens Oplysningskontor)

i **Rabenraa**

hder gratis Rets hjælp til alle og enhver.

Nabent: **Mandag og Torsdag fra 2—4,**

Tirsdag og Fredag fra 6—8.

Skriftlige Forespørgsler besvares omgaaende.

Kontor: „**Bejmdal**“s Kontor, **Angade.**

Storegade 20.

Kolonialvarer,
Delikatesser.
alle Slags Ost,
— — Konserver — —
Vine og Spirituoser.

Specialforretning
Tobak, Cigarer,
Cigaretter,
dansk Skraatobak,
lange og korte Piber,
Spadserestokke.

„Norsk Løve“

Andreas Petersen, Tønder.

Chr. Skov, Skrædermester, Tønder,

*Stort Lager af
Stoffer til Herre- og Dame-Garderobe.*

Chr. Lund, Tønder,

Urmager og Optiker.
Drohses Hus, Storegade.

Jørgen Mortensens Gæstgivergaard,

Tønder, Torvet,

anbefaler sine Gæsteværelser, rummelige Stalde etc.

S. C. Sønnichsen's Eftflg., Tønder.

Nørregade 42. — Telefon 44.

Kunstgødning- og Markfrøforretning.

Grundlagt 1879.

En gros og en detail.

Grundlagt 1879.

**P. L. Dinsen's Kolonialforretning,
TØNDER.**

Roerasper, Mærke „Harborg“. Kageknusere

— anbefales fra Lager. —

August Müller's Drogeri, Tønder,

Alle frigivne

Apothekervarer,
Sygepleje-Artikler,
Forbindingsstoffer,
Parfumerier,
Toilette-Artikler.

Kolonialvarer,
Delikatesser,
Vine og Spirituoser,
Cigarer og Cigaretter,
Økokolade og Kakao.

S. C. Sønnichsen, Tønder,

• Agent for Brandforsikringsselskabet „Danmark“.

∞ *Kjøletøjer og Besætninger.* ∞

Ehm Christensen,

Tønder.

Antoni Vestergaard, Tønder,

anbefaler sin

Korn-, Foderstof- og Melforretning.

Godtfred Meier, Vestergade 64.
Tønder.

Specialforretning i Cykler og Symaskiner.

Reparationsværksted.

Automobiler.

Benzin- og Oliestation.

Automobiler.

HANS HANSEN, TØNDER.

Slotsgade.

(tidl. Joh. D. Hansen)
anbefaler sin

Tel 121.

Prima Varer! **Kolonial-Forretning.** Billigste Priser!

Hans Outzen, Tønder, Møbelfabrik og Lager.

Maskinsnedkeri med elektrisk Drift.

— — Bygningsarbejde leveres hurtigt og billigt. — —

Urmager M. C. Sørensen, Tønder.

Stort Lager af

Ure-, Guld- og Sølvvarer,
Briller, Kikkerter osv.

— — Reparationer under Garanti i mit Værksted. — —

Thomsen & Siemonsen

tidl. Hansen & Bahnsen

Storegade 13.

TØNDER.

Telefon Nr. 68.

Største og billigste

Manufaktur- og Konfektionsvare-Forretning

her paa Pladsen.

Stort Lager i alle Manufakturvarer, Herre-, Dame- og
Børne-Konfektion.

Skotøj, Tapeter samt alle Slags Kortevarer.

Salg kun mod Kontant med lille Fortjeneste.

Billige, men faste Priser.

Billige, men faste Priser.

Fra Tønder By og Amt.

Tønder Landmandsbank

(„Actien-Gesellschaft“) i Tønder.

Oprettet 6. September 1901.

Aktiekapital 700,000 Mark, fuldt indbetalt, samlede Reserver
143,000 Mark.

Indskud forrentes straks fra Modtagelsesdagen med $4\frac{1}{2}\%$ p. a.

Filialer i Skærbæk og Gram. Agenturer i Højer og Bylderup.

S. C. Lorensen, Tønder,

Kolonialforretning.

Specialitet i Tobak og Cigarer.

C. W. Hänsel, Tønder,

Snedkeri med Maskindrift.

Ligkister i Eg og Fyr.

Ligklædninger og Kranse.

Tønder Farve- og Tapethandel.

— Maler J. Jessen, Tønder. —

Vestergade 53. Udsalg af Vestergade 53.

Oljefarver og klæbefrie Gulvolier. Billeder indrammes.

Asmus A. Matthiesen, Tønder,

anbefaler sin

Tobak.

Kolonialforretning.

Clearer.

Johannes Jensen, Tønder, Vestergade.

Lager af Fodtøj. — Bestilling efter Maal.

Ikke passende byttes. Skafteforretning og Utensilier.

Stort Lager af gode Billeder.

• • • Kunstgenstande. Litteratur. Musikalier. • • •

Andreas Clausen,

* * * Bog- og Kunsthandel, * * *

Sønderborg. Telefon 387.

Nye Luksus- og Forretningsvogne

leveres hurtigst af *H. N. Lind, Sønderborg.*

J. Staugaard, Sønderborg,

Banegaardsgade 8.

Mekaniker.

Telefon 299.

Cykler, Symaskiner og Automobiler, Tilbehørdele.

En detail. — En gros.

==== Aabne og lukkede Automobiler til Leje. ====

Oksbøl'er Planteskole ved Nordborg.

Alle Arter af Planteskoleartikler, **Stauder**, (vedvarende Frilandsblomster) i **150 Sorter**. **Allélinde**, paa Grund af Rømning meget billige, anbefales, og Pris- og Navnelister sendes paa Begæring.

J. H. Hulvei. Telefon Nordborg 58.

Thorvald Midtgaard, Vester-Sottrup.

— Telefon Nr. 27. —

Kolonial-, Jern-, Kortevarer- og Markfrø-Forretning.

Svendborg og Vejle Kakkelovne og Komfurer.

Manufaktur- og Skotøjs-Forretning.

Stort Udvalg —

— Billige Priser.

Dommeren: „De har i Nidfighed tøjlet Deres Mand en Suppeterrin i Hovedet. Fortryder De det ifte nu?“

Konen: „Det fatt De tro, Hr. Dommer, for det var en ret fajtbar Terrin.“

Alsisk Frøavls-Selskab

anbefaler sit Udsalg af

**Markfrø, hjemmeavlet Roefrø og
Saakorn**

— i prima Varer under største Garanti. —

Olie
og kemisk tekn. Præparater



Axel Helmer 

Isenkram,
Husholdningsartikler, Værktøj.

Sørensen & Petersen, Sønderborg.

Telefon Nr. 55.

Korn, Foderstoffer og Kunstgødning.

Uldvarefabrik, Dampfarveri
og kemisk Renseanstalt.

A. P. Behrends, Sønderborg. — Perlegade 52. —
Telefon Nr. 317.

Hans P. Hansen,

Sønder-Havnegade 20. SØNDERBORG. Telefon Nr. 110.

Specialafdeling:

Herre-Garderobe og Skotøj.

Kolonialvarer, Stentøj,

— Kortevarer og alle Slags Skibsudrustnings-Artikler. —

Odense Ægforretning i Sønderborg

er Køber af Æg til højeste Notering, som meddeles 8 Dage forud. Kontant Afregning, ingen Fragt, fri Emballage.

Kafé Kock, Sønderborg.

Kafé, Konditori, Bageri med elektrisk Motordrift.

Hurtigste Opvartning med Kaffe, Chocolate etc.

Allerstorste Udvalg i Tærter; Kager, Wienerbrød osv.

Bestillinger fra 3 Mk. af leveres franco hver Banestation paa Als.

W. Dohrmeyer & Co.,

Telefon 65.

Sønderborg.

Telefon 65.

Bygningsmaterialforretning.

)(Største Lager i Gulv- og Væggefliser.)(

TH. JOHANNSEN,

Gr. 1800 Sønderborg Bys ældste Manufakturforretning. Tlf. 158

Herre-Konfektion. • • Dame-Konfektion.

• • Udstyrs-Artikler. • •

Folkebanken for Als og Sundeved, Sønderborg,

forreter Indskud fra Dagen efter Modtagelsen.

Agenturer i Nordborg og Lysabild.	paa Check-Konto til	3 pCt.	Agenturer i Nordborg og Lysabild.
	„ Sparekasse-Konto til	4 pCt.	
	„ Indlaans-Konto til	4 1/2 pCt.	

Skal **Kærlighed** Dem Lykke bringe,
Køb Holger Hansen's **Forlovelsesringe!**

Holger Hansen,

Guldsmed, Gravør.

Storegade 45.

Sønderborg.

Telefon 274.

Johs. Møller, Sæbefabrik, Sønderborg

— Telefon Nr. 276 —

Holger Hollensen, Sønderborg.

Perlegade 7. Specialforretning i Telefon 203.

Herre- og Dreng-Garderobe, færdig og efter Maal.

P. Terkelsen, Sønderborg.

Perlegade 71. — Telefon 240.

==== Kolonial-, Spirituosa- og Cigar-Handel. ====

Specialitet: Hare- og Markfrø kuu prima Kralltet.

P. H. Stuhr, Sønderborg.

Perlegade 21. Automobiles, Perlegade 21.

Cykler, Sy- og Skrivemaskiner.

———— Eget Reparationsværksted. ————

Marius Madsen, Sønderborg.

Perlegade 29. — Telefon 54.

Specialhus i Mode-, Manufaktur- og Kortevarer, Uldvarer, Lærreds- og Udstyrssager.

Fjer og Dun. Arbejder-Artikler.

— Salg kun mod Kontant med lille Fortjeneste. —

Hans Hansen, Sønderborg.

Perlegade 23. — Telefon 213.

Manufaktur og Konfektion.

Special-Afdeling: Herre-Garderobe og Skotøj.

Ehr. Otten, Sønderborg.

Storegade 78. Bageri og Konditori. Storegade 78.

Johannes Moldt's Boghandel, Sønderborg.

==== Dansk Litteratur. ==== Salmebøger. ====

— Forretningsbøger og Kontorartikler. —

Stort Lager af Billeder med og uden Ramme.

==== Gratulationskort. Papir og Kuverter. ====

Lædervarer. Galanterivarer. Skrivematerialier.

P. Helmer, Sønderborg.

Telefon 104.

Etableret 1867.

Telefon 104.

—☉— Kolonialvare-Forretning. ☉—

Bunde & Mørup, Manufaktur. Konfektion.

Moderne Herreartikler! Klædninger efter Maal!

Perlegade 31.

SØNDERBORG.

Telefon 389.

Alle Slags Mel og Gryn,
sur Sennep samt forskellige Slags **Fodervarer** anbefales fra
Sønderborg Valsemølle,
Telefon Nr. 235. *Peter Hansen.*

Nis Sønnichsen, Sønderborg.
— Telefon Nr. 34. —
Korn-, Mel- og Foderstof-Forretning.

Helmer og Jørgensen, Sønderborg.
==== **Manufaktur-Forretning.** =====

Bossen & Bock,
Sønderborg. Tel. Nr. 57. — Broager. Tel. Nr. 36.
Manufaktur- og Modevarer.
Herre- og Dame-Konfektion.
Udstyrs-Artikler. Salg imod Kontant.
Største Lager. Billigste Priser.

Jørgen Møller, Sønderborg.
Perlegade 44. Telefon 217. Perlegade 44.
Jern- og Kortevarer. Glas, Porcelæn og Stentøj.
Lamper. Kakkellovne og Komfurer.
Normal-Patent-Decimalvægte. Herkules-Ajlepumper.
Jernpumper og Rør. Jern-Vinduer. Have-Møbler.
Stort Udvalg! Billige Priser!

Hansen & Co., Graasten og Sønderborg.
Perlegade 96 og Dybbølgade 2 a, Telefon Nr. 31 og 322,
anbefaler sin Forretning i
Korn, Foderstoffer og Kunstgødning.

Fra Sønderborg By og Amt.

Min fineste Margarine

„PRIMUS“

smager, smelter og bruner som bedste Natursmør.

„Primus“ tilberedes efter en ny Fremgangsmaade af de nyeste Raamaterialier i Forbindelse med den bedste Mælk og Fløde.

„Primus“ burde ikke mangle i nogen Husholdning, da samme besidder alle de Fortrin, som godt Smør har, smager som Smør paa Brødet, er overhovedet i Udseende og Smag ikke at skelne fra Smør.

„Primus“, omhyggeligt forarbejdet, er fast, kærnefuld og produktiv som Smør, da Vanddelene efter Mulighed er bortfjernede, noget, der særlig for Husmoderen er ensbetydende med en stor Besparelse.

„Primus“ anbefales til enhver Husholdning. Den kommer ikkun frisk i Handelen og kan efter Ønske faas igennem enhver Detail-Forretning.

Margarinefabrik Sønderborg.

Tel. Nr. 22.

P. Knarhøj.

A. BEHN. SØNDERBORG.

*Kolonial-, Vin-, Spirituosa-, Jern- og Kortevarerforretning.
Lager fra J. P. Junggreen's Tobaksfabrik.*

Brude-Udstyr.

Garanti Fjersenge. Sengelinned.

Kroplinned. Dækketøjer.

Nyvne broderes hurtigt og fint.

J. H. KOCK, Sønderborg.

Ehm Bendesen, Skærbæk.

Altid det nyeste i
Dame- og Børne-Konfektion. Kjole- og Blusestoffer.
Udstyrs-Artikler i største Udvalg. Sengelsjer og Dunn.

Niels M. Schou, Maler og Lakerer, Skærbæk.

Alt til mit Fag henhørende Arbejde udføres smukt og holdbart
til billige Priser.
Forstørrelse efter ethvert nok saa falmet Fotografi og Indramning
leveres i fineste Udførelse.

P. Nielsen, Røjsby ved Brøns.

Kolonial-, Korn- og Foderstof-Forretning.
Kul og Kunstgødning. Kul og Kunstgødning.

Blandinger.

Første Nabo: „Hør, min gode Mand, ved De, at Deres Høns stadig
væk løber ind i min Have og røder?“

Anden Nabo: „Ja, det har jeg nok tænkt, for de kommer aldrig igen.“

Kæmpeledsinspektøren (til to nye Tugthusefange): „De kan godt få
Lov til at få den samme Bestæftigelse her, som De havde i Forvejen.
Hvad bestilte De?“

1. Tugthusefange: „Jeg var Aviatiker.“

2. Tugthusefange: „Og jeg var Lovetammer.“

Tante Kikke kommer i Besøg: „Goddag, lille Hans, hvordan har
I det?“

Lille Hans: „Vi har det alle sammen godt undtagen Fader. Hans
Djue er daarligt.“

Tante Kikke: „Hvad fejler de da?“

Lille Hans: „Det ved jeg ikke, men jeg hørte i Morges, at han jagde
til Moder, at han ikke kunde taale at se dig for sine Djue.“

„Jeg itulde bede Dem om at bytte dette Frimærke, for hele vores
Familie og Pigen og Delle har jikket paa det, og det vil ikke hænge fast.“

V. Blume Schmidt, Spandet.

Kolonial, Jern- og
Stentøj.

Guano.

Manufaktur-, Konfek-
tions- og
Skotøjs-Forretning.

H. Hansen, Skærbæk,

Byggeforretning.

anbefaler sit Lager af alle Slags **Bygningsmaterialier.**

HUSK at i **J. Lorensen's Værksted**

i Skærbæk faas de

bedste Landbrugsmaskiner og Reservedele.

• • H. J. Jepsen, Skærbæk, • •

Pumpe- og Hjulmagerforretning,

Ajlepumper, Ajlespredere, Vandledningsrør og artesiske Brønd-
boring anbefales.

Chr. St. Schmidt, Skærbæk,

Ure, Guld- og Sølvvare-Lager.

Reparationer udføres solidt og billigt

Peter Memborg, Skærbæk,

Største Udvalg i Herre- og Dreng-Garderobe, Manufaktur-,
Mode-Varer og Udstyrs-Artikler.

Nyheder i Dame- og Børne-Konfektion. Kostumeskorter.
en detail. Bluser. en gros.

BENDIX ROSSEN, SKÆRBÆK,

anbefaler sit **Bageri.**

K. P. Friis, Hjulmager, Toftlund,
anbefaler sig med alt til Faget henhørende.

CARL CHRISTENSEN,

Telefon 36.

Toftlund.

Telefon 36.

Bygningsmaterial-Handel.

Waldemar Uldall, Toftlund.

— Telefon Nr. 20. —

Jern- og Kortevarer, Nikkel, Galanteri, Glas- og Stentøjs-Forretning.

Største og billigste Indkøbssted her paa Pladsen.

Stort Lager af Bygningsbeslag og Støbegods. Eneudsalg af de
bekendte Ribe Kakkelovne og Komfurer til Fabrikspriser.

Anders Boe, Toftlund.

Byggeforretning. — Cementstøberi.

Alt til Byggefaget henhørende Arbejde udføres solidt og billigt.
Godt aflagrede Cement-Mursten, Brøndsten, Tagsten og Fliser
haves altid paa Lager.

G. J. Storgaard & Søn, Toftlund.

Ure, Kæder, Guld og Sølvvarer.

Stort Lager.

Billigste Priser.

Stort Lager.

Brødrene Sølbæk, Arnum,

— Kolonialvareforretning. —

Lager af Ribe Kakkelovne og Komfurer. — Undersøgt Mark-
og Havefrø, Guano. — Tommer, Brædder, Kalk, Cement,
Kul og Briketter.

Slagtermester P. H. Petersen,

Telefon 52.

Skærbæk,

Telefon 52.

anbefaler sit **Slakteri**. Flæsk og Kød modtages til Røgning.

Heinrich Dahl, Østerlindet,
Kolonial, Frø, Foderstoffer og Guanoer.

M. Frandsen, Østerlindet,

Telef. Nr. 10. Kolonialforretning. Telef. Nr. 10.

Bygmestrene Jørgen & Peter Ravn,
 Østerlindet,

anbefaler sig med alt til Bygningsfaget henhørende Arbejde.

Asmus Thomsen, Hjulmager,
 Østerlindet,

== anbefaler sig med alt til Faget henhørende. ==

Niels Hansen, Toftlund.

Bog-, Papir- og Kunsthandel, Bogbinderi.

Stort Lager af Indrammede Billeder, passende til Brude- og Festgaver.

Rasmus Brik, Toftlund,

bringer herved sin **Skotøjs-Forretning** i velvillig Erindring.

— Reparationer udføres hurtigt, solidt og til moderate Priser. —

P. P. Detlefsen's Enke, Toftlund,

anbefaler et stort Lager af

Herre-, Dame-, og Børne-Fodtøj.

L. Schmidt's Hotel,

Telefon Nr. 22.

Gramby,

Telefon Nr. 22.

med elektrisk Lys, Centralvarme og alle
Nutidens Bekvemmeligheder.

Jørgen Timmerby, Smedemester, Gramby.

Reparationsværksted for Landbrugsmaskiner.

Bygningsbeslag af eget Fabrikat. — Vogn- og Hestebeslag.

Ehr. F. Kræmer, Gramby.

Møbel- og Ligkiste-Magasin. Lager af Gravmonumenter.
Agentur og Livstorsikring.

Brødrene Schrøder, Gramby.

Kolonial-, Manufaktur-, Jern- og Kortevarer.

Uin, Cigarer. Foderstoffer, Markfrø.

Store Partier ægte Import-Cigarer have stedse paa Lager.

Telef. 25.

Telef. 25.

Gramby Savværk

G. m. b. H. — Telefon Gram 26.

Dampsavværk, Møbel- og Bygningssnedkeri.

Træskofabrik og Elektricitetsværk.

C. J. Clausen, Østerlindet,

Kolonial-, Jern- og Kortevarer,

Glas og Stentøj, Tobak og Cigarer, ff. Vine.

Overbevis Dem om den fortrinlige
Kvalitet af Margarine og Kaffe
 fra

Laurids Hansen's
 ∴ Margarine- og Kaffe-Forsendelsesafdeling. ∴
Gram-Gramby (Nordslesvig)

Christian Schultz, Gram,
anbefaler

— *alt til Hjulmageriet henhørende.* —

∴ **Gram Dampteglværk,** ∴
 Mursten og Drænsrør.

A. P. Schultz, Gram,
 Smede- og Maskinværksted.

Olaf Aastrup, Gramby.

— *Manufaktur- og Modevarer.* —
 Stort Udvalg, billige Priser.

F. Winther, Gramby.

— *Stort Støbegodslager* anbefales til billige Priser. —

Fr. Christensen, Gramby.

ff. Herre- og Dame-Garderobe.

— *Nye moderne Stoffer i stort Udvalg.* —

Gram Uldvarefabrik i Gram

anbefaler solidt og smukt Herre- og Dametøj i allerbedste Kvalitet, samt leverer alt til Farveri, Spinderi og Tøjrensning henhørende.

Chr. Andersen.

Vil De betjenes reelt, saa køb Deres
Kolonialvarer. Delikatesser, Konserver, Sydfrugter, Droger,
Vine, Spirituoser, Tobak, Cigarer, Stentøj, Jern-, Glas-,
Porcelæn-, Galanteri- og Kortevarer

m. m. hos

Laurids Hansen, Gram-Gramby.

Telefon Nr. 39.

Stort Udvalg i Husholdningsgenstande og Landbrugsredskaber.

Specialitet: **Frisk brændt Kaffe og ff. Margarine.**

— — Søn og Helligdage holdes Forretningen lukket. — —

Brødrene Behrens, Gram,

Tel. 12. Indeh.: Jens & Holger Behrens. Tel. 12.

Maskinfabrik og Installationsforretning.

Specialitet: **Motorer til Landbrug.**

Lynafledere. —

— **Lynafledere.**

Jens Sørup, Gram.

Mølleri, Korn og Foderstoffer.

Hotel „Slotskroen“, Gram.

Telefon 20.

Jens Mordhorst.

Telefon 20.

Chr. J. Ravn, Rødning,

anbefaler

Tømmer og Brædder, Kalk, Cement, Tagpap, Søm og Jernvinduer,
Jernhjelker, Jerntag, Tagsten, Mursten, Drønsrør m. m.

Nicolai Jepsen, Rødning.

Blikkenslager og Tagtækkerforretning.

Lager af 1. Kl. Mejerlspande.

H. Chr. Andersen, Rødning,

Bog- og Papirhandel.

Bogbinderi, Kunsthandel.

Stort Udvalg i indrammede Billeder.

Lager af Grammofoner samt danske og tyske Plader.

H. Rasmussen, Rødning,

Handelsgartner.

A. P. Christoffersen, Rødning,

anbefaler sin

||| Isenkram- og Stentojs-Forretning. |||
||| Ribe Kakkelovne og Komfurer. |||

Telefon-Amt **T. P. Beck, Harreby,** Telefon-Amt

Kolonial-, Manufaktur-, Skotojs-, Jernvare-, Glas- og Stentojs-Forretning,
Tobakker, Cigarer, Vin og Spirituoser.

Sæson-Lager af Kunstgødning og Markfrø, Brædder, Tømmer, Cement,
Kul, Koks, Briketter. Ribe Kakkelovne og Komfurer.

L. H. K. Winther, Gram.

Billigste

Manufaktur-, Konfektions- og Udstyrs-Forretning.

L. J. Schjøtt, Bevtøft, Telefon N.-Jersdal Nr. 2.

Kolonial-, Jern- og Kortevarer, Tobak og Cigarer.
Stort Lager i Skotøj. Kul og Briketter. Vin og Spirituoser.
Undersøgt Markfrø under dansk Statskontrol.

Heinr. Nielsen, Agerskov.

Maler og Vognlakerer. Tapet- og Farvehandel.

Hans Top,

Telefon Nr. 3.

Agerskov,

Telefon Nr. 3.

anbefaler

Kolonial-, Jern- og Kortevarer. Vin og Spirituoser.

Undersøgt Markfrø og Kunstgødning.

J. P. Toft, Rødning.

Hjilmagerforretning.

M. Hansen, Rødning.

Kontant-, Manufaktur- og Mode-
Forretning. Herre-, Dame- og Børne-Konfektion. Skotojslager.

R. Andersen, Rødning,

anbefaler sin

== **Skrædderforretning.** ==

A. S. Bøggild Gundersen,

RØDDING.

Kolonialvareforretning.

RØDDING.

— — Lager af Kul og Briketter. — —

L. Aakjær, Arkitekt,

Telefon Nr. 33.

RØDDING.

Telefon Nr. 33.

Tlf. 25. **A. Lauritzen, Skodborg,** Tlf. 25.
Vogn- og Beslagsmed.

D. Detlefsen, Over-Jersdal,
anbefaler
— Bageri, Konditori og Mølleri. —

Peter Nissen, Over-Jersdal Kro.
Gæstgiveri samt Køretøj til Udlejning.

L. J. Petersen, Over-Jersdal,
Telefon Nr. 3. anbefaler sin Telefon Nr. 3.
∴ Kolonial- og Manufaktur-Forretning. ∴
Stort Lager i Kakkelovne, Komfurer og fritstaaende Vaskekedler.
Forhandling af J. P. Junggreens Skraa og Røgtobakker.

Hans Rudebeck, Over-Jersdal,
Sadelmager og Polsterer.
Lager af Seletøj, Møbler og alt til Faget henhørende.

Køb altid kun den bedste Plov!
Det er Langeskov Ploven!

Af Langeskov Ploven solgtes alene i Kongeriget Danmark i
Aaret 1913 over 1400 Stk., og Hertugd. Slesvig over 300 Stk.

Eneforhandler for Hertugdømmet:

Chr. R. Jacobsen, Over-Jersdal.

Jens J. Søberg, Hjulmager,
Skodborg,

== anbefaler sig med alt til Faget henhørende ==

H. P. Juhl, Skodborg,

anbefaler sit

Bageri og Konditori.

N. H. Sterndorff, Skodborg-Mølle,

anbefaler Korn- og Mølleriprodukter.

Hans Børdorff, Skodborg,

Smedemester,

== anbefaler nye og brugte Vogne. ==

T. E. Dahl, Skodborg,

Telefon Nr. 7.

anbefaler sin

Telefon Nr. 7.

— blandede Forretning. —

A. H. JUNKER, SKODBORG,

Manufaktur og Koniektion.

Specialitet: **Herre-Garderobe og Skotøj.**

Chr. Birkedal, Hjulmager,

—☉— Skodborg. ☉—

Marikka Holm, Skodborg,

:: Bog- og Papirhandel. ::

Jens Andresen, Jels.

— Telefon Nr. 22. —

Kolonial-, Manufaktur- og Stentøjshandel.

Lager af Tobak. Cigarer, ff. Vin.

Undersøgt Markfrø. Specialitet: Friskbrændt Kaffe.

H. M. Hansen, Smedemester, Jels,

anbefaler

== nye og brugte Vogne. ==

S. J. Beck, Hjulmager, Jels,

anbefaler sig med alt til Faget henhørende.

P. Jegsen, Jels,

Maler- og Lakerer-Forretning.

Mathias Chr. Petersen's Tandklinik i Jels.

Tandudtrækning ved Bedøvelse.

Plombering med Guld og andre Metaller.

Gode Tandsæt laves. Behandling af Sygekasse-Patienter.

Hans Christensen, Skodborg,

Telefon Nr. 5.

anbefaler sin

Telefon Nr. 5.

Blandetforretning,

Gødningstoffer samt Markfrø og Foderbyg.

Marius Overbeck, Jels,

anbefaler sit Lager i Bygningsmaterialier.

Byggeforretning og Ibigkistemagasin.

== Jels Dampfarveri, ==

Appretur- og Tøjrensning-Anstalt,

— — anbefaler sig med alt til Faget henhørende. — —

M. HANSEN.

H. P. Dinesen, Jels,

anbefaler sit

== Savskæveri og alt til Faget henhørende. ==

M. T. Lund, Jels.

(Steinbring's Eftflg.)

**Kolonial- og Jernkram, Gødnings-
stoffer og Markfrø.**

Peter Eeg, Jels,

**Mode, Manufaktur, Konfek-
tion, Skotøj.**

Specialiteter: Udstyrsartikler, færdige Herre-Garderober.

Thomas Damgaard, Sommersted.

— Grundlagt 1885. —

*Tømmer, Brædder, Jernbjælker,
Byggematerialer, Tjæreprodukter,*

Tlf. Nr. 3. — *Cementstøberi.* — Tlf. Nr. 3.

Jens Jacobsgaard, Sommersted,

Møbelfabrik og Møbellager.

Fabrikation af Mahogni- og Egetræsmøbler i moderne Stil.

Andreas Dall, Mølby,

Smedemester,

anbefaler sig som **Vogn-Beslagsmed.**

Mads Møller, Mølby,

(Indehaver af Savværket Tovskov Molle).

Lager af Ege og Gran, Tømmer og Brædder i alle Dimensioner
saavel som færdige Møbler.

Andreas Kock, Mølby,

Smedemester.

Lager af Cykler og Reparation af Landbrugsmaskiner.

J. Lastein, Blikkenslager i Jels,

anbefaler sit **Lager af præmierede Mejerispande.**

Største Udvalg af Stald- og Vognlygter samt Lamper og
Husholdningsgenstande.

J. P. Christensen, Jels,

anbefaler sig som **Tømmermester.**

Tlf. Nr. 18

Tlf. Nr. 18

Marius Schmidt, Vojens,

Stort Udvalg i

Manufakturvarer, Dame- og Herre-Konfektion.

Skotøj.

Sengefjer.

Dun.

Eduard Bossen, Vojens

anbefaler sig som *z*namester.

Mathias Bojsen's Enke, Vojens,

Telefon Nr. 1. Kul- og Byggematerialforretning. Telefon Nr. 1.

Jens Østergaard, Sommersted Station.

Mineralvands-Fabrik. Kul- og Koks-Handel.

Chr. Røse & Speth,

Post-Telef. 9 *Sommersted Station.* Post-Telef. 9.
Korn-, Foderstof- og Markfrøforretning.

Iver Fischer, Sommersted St.

Lager af Cykler, Symaskiner, Reservedele,
Grammofoner og Plader, samt Reparaturværksted.

Hesselberg's Hotel,

Telef. Nr. 11. *Sommersted Station.* Telef. Nr. 11.

H. Kjestrup, Sommersted Station.

Alle Sorter *Kunstgødninger* og *Frø*
i garanteret, undersøgt Vare til billigste Priser.

Hans Fræhr, Sommersted,

anbefaler sit store Lager i
Manufaktur og Skotøj til allerbilligste Priser.

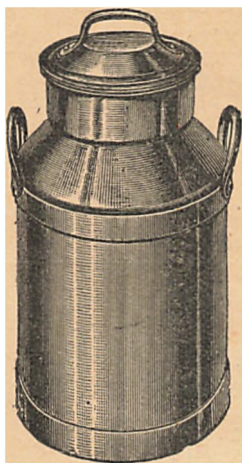
Jørg. Jensen,

Vojens,

anbefaler sit store Lager af

Manufaktur- og Modevarer,
Dame-, Herre-
og Børne-Konfektion.

Lager af Dame-, Herre- og Børne-Fodtøj.



Nummer Et

af alle Mælke-Transport-Spande
er

„Perfect“ og „Reform“

fra

Burmeister & Wains Eksportkompagni.

Forlang dem derfor
hos Deres Spandleverandør

Hans Gram, Maskinfabrik,

Indeh.: Hans og Aage Gram,

Vojens.

Tel.-Adr. Gram. Telefon Nr. 13.

Eneforhandler for Hertugdømmet.

Hoptrup Forsamlingshus

anbefales med sine rummelige og hyggelige Lokaler.

Soveværelser for Rejsende og Gæster.

Marie Laurup Jessen, født Volf.

Fra Haderslev Vesteramt.

Julius Nielsen's Tømmerforretning i Vojens.

Stort Oplag af Tømmer, Brædder, Planker og Lægter,
som anbefales til billigste Priser.

Chr. Pauli's Gæstgivergaard i Vojens.

P. J. Schmidt, Vojens.

Bog- og Papirhandel. — — — Bogtrykkeri og Hefteri.
Bageri- og Mejeriartikler en gros.

Tel. 26

Tel. 26

Nicolai Sørensen, Vojens, Telefon Nr. 11. Støbegodslager, Glas- og Stentøjs-Handel.

Kolonial-, Jern- og Kortevarerforretning.

Tobak og Cigarer samt undersøgt Markfro.

Lager af Vejle Komfurer og Kakkelovne.

Telef. 1 J. Th. Jensen, Vojens. Telef. 1

Lomme- og Stueuro, Guld-, Sølv- og Nikkelvarer.

Harmonikaer, Mundharper, Barometre, Termometre, Briller,

En gros. Ridehjul og Symaskiner. En detail.

Stort Udvalg! Yderst billige Priser!

Reparationer paa ovennævnte Artikler udføres hurtigt solidt og billigt.

Michael Møller, Fjelstrup.

— Telefon Haderslev Nr. 10 og Fjelstrup Nr. 10. —

**Korn, Foderstoffer, Markirø
og Gødningsmidler. Landbrugsmaskiner.**

Specialitet:

„Milwauke“-

} Selvbindere,
Bindegarn,
Slaamaskiner,
Hesteriver.

Peter Gydesen, Bygningsmester,

Mastrup Station,

anbefaler sig med

alt til Bygningsfaget henhørende Arbejde.

∴ M. J. Dahl, Mastrup, ∴

— HJULMAGER. —

H. Christensen, Mastrup,

Kolonial-, Tobak- og Cigar-Handel samt Bageri.

Svend Hansen, Bygningsmester,

Mastrup,

anbefaler sig med alt

til Bygningsfaget henhørende Arbejde.

F. A. Adolphsen, Mastrup,

anbefaler sig med

≡ sin Malerforretning. ≡

Tyrstrup Mølle

e. G. m. b. H.

Mølleri, Korn og Foderstoffer.

::: Telefon Nr. 33. :::

Tyrstrup pr. Kristiansfelt.

Michael A. Jacobsen, Tagkær,

Telef. Nr. 71.

ved Kristiansfelt.

Telef. 71.

Bygnings- og Møbelsnedkeri

— med Motordrift. —

Iver Knudsen, Tagkær

Telefon 56.

ved Kristiansfelt.

Telefon 56.

- Maskin- og Beslagsmed. -

S. W. Petersen, Fjelstrup,

Kolonial-, Stentøjs- og Kortevarer-Forretning.

Cigarer og Tobakker.

Vine og Spirituoser.

=====
=||| friskbrændt Kaffe. |||=

Sophus A. M. Christensen,

Tyrstrup.

Stort lager af Tobak og Cigarer.

× lager af Byggematerialier. ×

Th. Ellgaard, Tyrstrup

== MALERFORRETNING. ==

N. Christiansens Væveri,

Tyrstrup,

==== bringes i velvillig Erindring. =====

P. Ravn, Kristiansfelt og Tyrstrup,

anbefaler sig med

— **Cykler og Symaskiner.** —

Reparation udføres solid og billig.

Chr. N. Iversen, Tyrstrup

Telefon Nr. 4.

Kolonial- og Skotøjsforretning.

- - Lager af Kul og Koks. - -

H. Ravn's Enke, Tyrstrup.

:-: Sadelmager- og Polsterforretning. :-:

Stort Lager af Linoleum.

Linoleums-Tæpper.

Linoleums-Løbere.

Paa Gæstgivergaarden „Frej“

ved Kristiansfelt

forefindes rummelige Lokaler og Soveværelser for Rejsende og Gæster, som anbefales til Befolkningens Velvilje.

Th. Riwe.

H. B. Nielsen, Kristiansfelt,

Skotøjsforretning i Brødrehuset.

Stort Udvalg i al Slags Fodtøj til moderate Priser.

Reparaturer udføres hurtig og solid.

Anton Nielsen, Kristiansfelt,

== Frisør- og Barber-Forretning. ==

D. Dührkop's Tandklinik,

Kristiansfelt.

Villads Martensen, Kristiansfelt,

ligeoverfor Tyrstrup Mejeri.

—❁— **Bog- og Papirhandel.** ❁—

Kontorartikler, Skolebøger, Figurer og Luksus-Møbler, Nips og Galanterivarer, Skriveutensilier og Lædervarer i stort Udvalg.

Rejsekofferter og Spadsere-
stokke. Billeder indrammes
og færdige Billeder haves paa
Lager, kun fine, holdbare
Lister.

Mit Tapet-Lager er forsynet
med nye, moderne Mønstre.
Rester til billige Priser. Et
stort Udvalg i Rejseerindrin-
ger, fine Ting til moder. Priser

K. P. Gellert, Tyrstrup,

Slakteri og Pølsemaker-Forretning.

Harald Reimers,

Telef. 49.

„Frej“ ved Kristiansfelt,

Telef. 49.

anbefaler sin

Kolonial-. Stentøjs-, Jærn- og Kortevarer-Forretning.

N. H. Kjær, Kristiansfelt,

≡ *Urmager- og Guldsmed-Forretning.* ≡

Joh. Nielsen, Kristiansfelt,

(ved Siden af Sparekassen)

anbefaler sit velassorterede Lager af færdigt Fodtøj.

Reparationer udføres til moderate Priser.

Knud Dinesen, Kristiansfelt,

Herrekviperingsforretning.

== *Fikse moderne Klædninger,* ==

25, 28, 30, 35, 40 Mark.

Arbejdstøj, Underbeklædning, Mansketskjorter,

Lommeørklæder, Hatter, Handsker, Kravatter.

Herreklædninger syes efter Maal. Flot Pasning garanteres.

Niels Ebbesen,

Christiansfeld.

≡ ≡ *Guld-, Sølv-, Plet- og Nikkelvarer.* ≡ ≡

Forlovelsesringe. Lomme- og Stueure.

— Optiske Varer. —

Fra Haderslev Østeramt.

H. B. Kjær, Brorsbøl pr. Haderslev.

anbefaler sin Forretning med

— **Osborne- Høste- og Slaamaskiner.** —

Et velassorteret

— Reservelager og eget Reparationsværksted. —

Telefon Nr. 10.

Telefon Nr. 10.

Jørgen Mortensen,

Sluketter pr. Over Jersdal, Telef.: Ustrup Nr 7,
anbefaler sin **Kolonialforretning.**

Jærn-, Kortevarer-, Stentøjs- og Manufakturhandel. Lager af
Foderstoffer, Markfrø og Kunstgødning.

Thomas Thomsen, Vedsted Mølle.

— Mølleri og Kornforretning. —

Otto Jørgensen

„NORD“ ved Kristiansfelt

Manufaktur- og Konfektions-Forretning.

Julius Jørgensen jr., Haderslev.

Nørregade 2. — Ved Søndertorv.
— Specialhus for Herre- og Dreng-Beklædning. —

Jens Jensen Indeh.:
Jens Jørgensen.

Haderslevs største og billigste

==== Kolonial-, Fedevare-, Margarine- og Spirituosa-Handel. ====

Forretningsprincip:

Stor Omsætning. Lille Fortjeneste. Kun gode Varer.

Telefon Nr. 94. — en detail. — Nørregade 46.

C. Bløcher, Læderhandel.

Nørregade 29, Haderslev.

J. N. FALCK,

==== Sydfrugt- og Konservehandel. ====

Haderslev. — Storegade Nr. 12.

Telef. 298.

Telef. 298.

PAUL BLØCHER,

ARKITEKT.

Telef. 288.

Haderslev, Storegade 55.

Telef. 288.

J. THULSTRUP,

Telefon Nr. 130. Klosteret i Haderslev. Telefon Nr. 130.

Handel med fede og magre Kreaturer og fede Svin.

Joh. Iversen, Bygningmester,

SØNDER-OTTING pr. Haderslev

anbefaler sig med alt til Byggefaget henhørende Arbejde.

Ingewård Suurballe,

Søndertorv 12. Haderslev. Søndertorv 12.

Mekaniker og Forniklingsanstalt.

==== Anbefaler Cykler fra 60 til 140 Mark. ====

Lager af Reservedele samt Reparationsværksted.

Falle Foged, Haderslev,

Jomfrustien 404 B.

∴: Kolonial, Tobak og Cigarer. ∴:

Brandforsikringer

tegnes til billigste, faste Præmier hos

Chr. Aagaard, Haderslev.

CHR. CLASSEN, Haderslev.

Hjørnet af Slagter- og Ringgade.

==== Kolonialvarer. ====

∴: Specialitet: Kaffe. ff. Vine, Tobak og Cigarer. ∴:

Opel Automobiler.

Tysklands bedste Fabrikat.

Reparationsværksted, Reservedele og Gummi samt Garage.

Waldemar Hinrichsen,

Gaaskærgade 42.

Haderslev.

Telefon Nr. 150.

Damp-Kaffe-Brænderi, Kolonialvarer. Spirituoser,

∴ ∴ ∴ *Konserver, Margarine osv. ∴ ∴ ∴*

faas til billige Priser.

Nis J. P. Juhl, Haderslev.

M. S. Wismar,

Klostergade.

Haderslev.

Klostergade.

Malerforretning.

H. P. Færdig, Haderslev.

Telefon 341.

Gl. Haderslev-Gade 46.

Telefon 341.

— Artesisk Brøndboring og Vand anlæg. —

Jørgen Sorgenfri's Møbelsnedkeri,

Haderslev. Gaaskærgade 710.

Færdige Likhister og Ligtøj i stort Udvalg.

Hans Thomsen, Haderslev.

Apotekergade 7

Telefon Nr. 317.

Kolonialvarer, Vine og Spirituoser.

Isenkram. Markfrø.

Holm & Michaelsen, Haderslev.

Storegade.

(Indeh.: Lausen Holm.)

Telefon 259.

Mode-, Manufaktur- og Konfektions-Forretning.

M. Gydesen, Arkitekt,

Telefon 269.

Haderslev, Jomfrustien.

Telefon 269.

TEGNINGER, OVERSLAG, BYGGELEDELSE p. p.

Chr. Adolphsen, Haderslev.

Sønderbro 31. — Telefon 360.

Kolonialvarer. ∴ Delikatesser. ∴ Paalægsartikler.

Tobak og Cigarer.

Haderslev Tvebak-, Kakes- og Brød-Fabrik

G. b. m. H.

Specialitet: Kakes og Tvebak

Valdemar Møller's Efterflg.

Haderslev. (Christian Petersen) Storegade 48.

anbefaler sit velassorterede Lager i

aflagrede Tobakker og Cigarer.

J. H. Hildebrandt, Haderslev,

Vognfabrik.

Joh. Jensens Eftfl.

Vognfabrik.

340, Jomfrustien 340, ligcoverfor Smaabanen.

== 40 nye og brugte Vogne altid paa Lager. ==

Johs. Boysen, Haderslev.

KOLONIAL- og SVINE-EKSPORT-FORRETNING.

Telefon 137.

Sønderbro.

Telefon 137.

Lassen's Tandklinik,

Jomfrustien

== Haderslev. ==

Jomfrustien.

C. Færdig & Søn, Haderslev,

Telefon 168.

Bispegade Nr. 1.

Telefon 168.

:: Kobbersmed, Blikkenslager, Brøndborer. ::

Artesisk Brøndboring, Mejerigenstande. Indlægning af Gas og Vand,
samt Installationsforretning.

Hans P. Møller's Enke,

Sønderbro 13.

Haderslev.

Telefon Nr. 4.

Korn- og Føderstof-Forretning og Mølleri.

== Guano og Markfrø. ==

HADERSLEV BANK

I HADERSLEV

SAMT DENS FILIALER OG AGENTURER

I RØDDING, GRAMBY, TOFTLUND,

SKODBORG OG KRISTIANSFELT

UDFØRER ALLE SLAGS BANKFORRETNINGER.

PENGEFORSENDELSER

TIL ALLE HOVEDPLADSER I VERDEN.

BESØRGES PAA GUNSTIGSTE VILKAAR.

INDSKUD

MODTAGES PAA CHECK- (FOLIO).

SPAREKASSE- OG INDLAANS-AFDELING OG

FORRENTES PAA FORDELAGTIGSTE BETINGELSER.

Chr. Lausen, Haderslev,

— Agenturforretning. —

Agent for det gensidige Forsikringselskab „Danmark“.

Briller og Pincèner, nøjagtig Tilpasning.

R. Bahnsen, Haderslev.

O. P. Olling, Haderslev,

Glarmester og Billed-Indramning.

Telefon 389. == Gaaskærgade 39. == Telefon 389.

N. F. Kruse, Haderslev,

== **Storegade Nr. 56.** ==

En gros.

Klodsemageri.

En detail.

Haderslev Slotsvandmølle.

Mølleri. Korn. Foderstoffer.

Chr. Nielsen, Snedkermester,

Storegade 41. HADERSLEV. Storegade 41.

— Haderslevs største Møbel-Magasin —

Nis Schmidt, Haderslev,

Nørregade 5.   Nørregade 5

Lager af fortrinlige Klaverer og Harmonier.

Edel, fuld Tone, uovertruffen i Holdbarhed.

Peter Iversen, Haderslev.

*Specialforretning i Smør, Margarine og Æg,
en gros & en détail.*

Rud. Sack's Radsaamaskiner

er de bedste.

R. Beck, Maskinforretning, Haderslev.

Haderslev ny Trikotageforretning,

— Brødrene Kjær (for Hans Kjær), —

er det bedste Indkøbssted for

==== Uldvarer. Garn, færdigsyet Børnetøj. ====

Eget Maskinstrikkeri.

A. F. Petersen, Haderslev.

Tlf. Nr. 226. Klejnsmed og Vægtfabrikant. Tlf. Nr. 226.

Lager af

Kreatur- og Decimalvægte samt alle mulige Jerngitre.

Reparation af Vægte af ethvert System
under justeramtlig Kontrol.

Tandlæge J. Smith,

Telefon Nr. 249. Haderslev, Nørregade. Telefon Nr. 249.

Smertefri Tandudtrækning under Gasbedøvelse.

Vi bringer herved vore Produkter i det ærede Publikums behagelige Erindring.

Hvidtøl Nr. 1, Husholdningsøl, Stjerneøl, Dobbeltøl og Mineralvand.

Husk altid og forlang vort



Bayersk Øl,

et anerkendt fortrinligt Produkt.

Bryggeriet Hønsborg e. & m. b. H.

J. D. Suurballe,

Søndertorv Nr. 226. **Haderslev.** Søndertorv Nr. 226.

Urmager- og Guldsmedforretning.

J. Nicolaisen Falk,

Malerforretning.

Storegade 12. — Haderslev. — Storegade 12.

Telef. 298

Telef. 298

Specialitet!

Campinas

Mk. 1,40-1,60

Melange.

Hver Dag

friskbrændt

:: KAFFE ::

garanteret ren og velmagende
rational, hygiejnisk Ristning.

Specialitet!

Java

Mk. 1,70-2,00

Blanding.

Bedes i egen Interesse gøre et Forsøg!

J. Dahl, Haderslev.

Telefon 230. *-* Eget Brønderi. *-* Telefon 230.

Portofrit overalt med Posten ved mindst 5 Pd.

Portofrit med Kredshønen ved mindst 2 Pd.

Haderslev Maskinfabrik,

A. S., Haderslev,

leverer de nyeste og mest moderne

== **Mejerimaskiner.** ==

Komplette Mejerianlæg og Ombygninger

udføres hurtigt, smukt og praktisk.

== „Titan“-Centrifugen ==

— er Verdens bedste. —

Alle Slags Landbrugsmaskiner

repareres sagkyndigt og solidt til moderate Priser.

== **Alle Slags Smøreolie** ==

til moderate Priser.

Gamle Transportspande omfortinnes

og repareres, saa de bliver gode og holdbare som nye.

„Victoria“-Transportspande er de bedste.

2 Aars Garanti. Forlang kun dette Mærke. !

Nutidens bedste Malkemaskine

== „DANA“ ==

Eneforhandling for Slesvig og Holsten.

Haderslev. **H. Fahrendorf**, Søndertorv 295.
Konditori og Kafé samt Bageri.

A. Thulstrup, Haderslev,
Badstuegade Nr. 3. Telefon Nr. 125.
Slagteri og Kreaturhandel.

V. Fahrendorff, Haderslev,
Nørregade. Ved Siden af „Hoppners Hotel“. Nørregade.
Urmager- og Guldsmedforretning.

HADERSLEV. Hjørnet af Store-
Kolonialvarer. gade, Slagtergade og Vestergade.
Albert Frydendal.

Erik Bløcher, Haderslev.
Storegade 85. Garveri og Produktforretning. Telefon 288.
Indkøb af Huder, Skind, Haar, Klude, Ben, Jærn og Metaller
til højeste Dagspriser.

Ed. Johansen, Haderslev.
Slagtergade 21. Slagtergade 21.
:-: Malerforretning. :-:

JENSEN & WIND,
Storegade. **Haderslev.** Storegade.
Mode-, Manufaktur- og Konfektionsforretning.

A. Clausen, Tømremester,
Jomfrustien Nr. 8, Haderslev.



Peter Henningsen, Haderslev.

(P. C. Winterbergs Eftfg.)

Storegade 454.

Telefon 169.

Ure-, Guld- og Sølvvare-Lager.

Jørgen Iversen, Haderslev.

— Nørregade —

Herre- og Dreng-Garderobe-Forretning. Sko- og Støvle-Magasin.

Nicolai Outzen, Haderslev.

Smør-Eksport-Forret-
ning.



Korn og Foderstoffer
en gros.

J. Johannsen & Søn's Tandklinik,

Jomfrustien.

Haderslev.

Telefon 157.

anbefaler sig med

alle Nyheder paa Tandteknikens Omraade.

Særlig anbefales mine velbekendte

godtpassende Tandsætter i forskellige Indfatninger.

Smertefri Tandudtrækning ved Bedøvelse
og Lokalbedøvelse til billigste, men faste Priser.

Fra det største Lager paa Pladsen anbefales
direkte importerede

 **rene Drue-Vine** 

til billige Priser fra

Frederik Wartho, Haderslev,
Nørregade 1 B.

—
En gros
—

—
En detail
—

A. Hundevadt,

Bispegade.

HADERSLEV.

Telef. 292.

Største

Manufakturvare-Forretning.

her paa Pladsen.

Stort Lager i alle Manufakturvarer, Herre- og Dame-Konfektion. Skotøj samt alle Slags Kortvarer.

*— Saly kun mod Kontant med lille Fortjeneste. —
Billige, men faste Priser.*

J. C. Hansen, Skibsmægler, Haderslev.

Kolonial og Skibsutensilier.

— Skibsladnings- og Brandforsikring. —

Telef. Nr. 19

Telef. Nr. 19

Steffen P. Møller, Haderslev.

Nabenraa Chaussé 18.

Sønder Øtting.

Sten- og Billedhuggermester.

Stort Lager af smagfulde Gravmonumenter og Plader.

Waldemar Schmidt, Haderslev.

Nørregade 1.

Ved Fruekirken.

Telefon Nr. 16.

Special-Forretning i Herre-Garderobe.

Største Udvalg i engelske og tyske Stoffer.

Klædninger efter Maal under Garanti.

Paa Grund af stor Omsætning kun moderne Ting paa Lager.

Iver Hübbe,

Lavgade.

Haderslev.

Lavgade.

Tobak- og Cigarforretning.

M. H. Johnsen, Haderslev.

Jomfrustien 3. Skomagerforretning. Jomfrustien 3.

„Modersmaalet“s Bogtrykkeri^{al} | S

== Haderslev. ==

Motordrift med Hurligpresser og flere Akcidenspresser.

Al Slags Trykarbejde

hurtigt, smukt og billigt.

Specialitet: Mejeriregnskabsbøger.

Særlig anbefales et nyt System, der giver et overskueligt Regnskab, letter firbejdet og er besparende ved Anskaffelsen.

Prisbelønnet paa det 5. nordslesvigske Fælleslandbørnede i 1895 og indført paa de fleste store Jindelsmejerier i Haderslev Amt.

Billeder indrammes
Bøger indbindes.

Carl Nielsen's Boghandel,

Kunsthandel. — HADERSLEV. — Billedhandel.
Dansk Litteratur. :: Salmebøger :: Skolebøger.
Forretningsbøger og Kontorartikler.

Stort Lager af Billeder med og uden Ramme.

↯ Eneudsalg af Kobenhavner Alumina-Fajance. ↲

Stort Udvalgt i Platter

Oluf Petersen, jr., Haderslev.

Gaaskærgade 17. (J. H. Michelsens Eftlg.) Grundlagt 1842.

Billed- og Stenhuggeri.

Betydeligt Lager af smagfulde Gravmonumenter, Plader, Tavler etc.

C. L. Ohlmann,

Gaaskærgade.

Haderslev.

Gaaskærgade.

Aflagrede Vine og Spirituoser.

Specialitet: Taffel-Akvavit.

Fra Haderslev By.

H. Frees, Haderslev,

(J. Nommensen's Efterfl.)

— ② Isenkram- og Udstyrsforretning. ② —

Stort Lager af Avls- og Landbrugs-Redskaber.
Ene-Udsalg af de bekendte Morsø Kakkellovne og Komfurer.

Oluf Thielst, Haderslev,

Tel. 165. Kolonialforretning. Tel. 165.

Lager af alle Slags

Gødningstoffer, undersøet Markfrø og Jernvitriol.

Hansen & Winterberg, Haderslev.

Hjørnet af Nørre- og Slotsgade 7.

Stort og nyt Lager i Dame-, Herre- og Børnekonfektion.

Besætnings- samt Udstyrsartikler.

Sengefjer og Dun.

Klædninger efter Maal.

E. N. Knudsen, Haderslev,

Nørregade 14. (Theodor Voss.) Telefon 161.

Kjolestoffer. Bukskin. Vaskestoffer. Udstyrsartikler.

Lærreder. Haandklæder. Dækketøj. Sengetøj. Fjer og Dun.

— Damprensings-Maskine. —

Senge af amerikansk System.

— ② Dame-, Herre- og Børne-Konfektion. ② —

Kløverblad-Uldgarn er det bedste.

Alt i stort Udvalg. Prima Kvaliteter. Billigste Priser.

==== Kontant 4 pCt. Rabat. ====

W. Uddall, Graasten.

Manufaktur.



Konfektion.

Galanterivarer.

Guldsmed Julius Jacobsen, Graasten,

anbefaler sit store Lager i Guld- og Sølvvarer.

Specialitet: Forlovelsesringe, Solvspiseskeer fra 4,50 Mk. af.

Andreas C. Sørensen, Graasten.

Kolonial-, Delikatesse-, Stentøj-, Glas- og

Kortevareforretning. Tobak og Cigarer.

Hans Jacobsen,

Skrædderforretning.

Graasten.

Klædninger efter Maal i korteste Tid. Stort Prøvelager forefindes.

Christian Thielsen, Graasten.

Telefon 44.

Jern- og Kortevarer.

Telefon 44.

Vejle Kakkellovne og Komfurer.

Pumper. Rør. Støbegods.

Retfelse: I en Del af Oplaget staar der fejlagtigt, at Sparekassen for Sundeved og Omegn betaler $4\frac{1}{2}$ % for Indskud, det skal hedde: $4\frac{1}{4}$ %, o.

Gartneri i Tombøl.

Specialitet Stauder i 150—200 Sorter. 20 Sorter med Navn 4 Mk., 10 Sorter 2 Mk. **Steenhøjsplanter** 20 Sorter 4 Mk., 10 Sorter 2 Mk. **Vandplanter** omkring Damme og Vandløb i 50—100 Sorter. 20 Sorter 5 Mk., 10 Sorter 2,50 Mk. **Kaktus Georginer** i 50 Sorter, alle Farver, 10 Sorter 3 Mk. **Halskrave** do. 5 Sorter a 30—50 Pg. Stk. **Lilleput** do. 10 Sorter til 3 Mk. **Nyheder** 0,50 Pg. **Kæmpe Stikkelsbær**: Two to One og Maurert Samling a St. 50 Pg., 10 St. 3 Mk., 100 St. 20—25 Mk. **Roser**, lave, alle Farver, a St. 50 Pg., 10 Sorter 4,50 Mk. Alt til Gartneri henhørende billigst. Tombøl pr. Felsted 1913.

Peter Jensen.

A. P. Jürgensen, Graasten.

Telefon 35.

(Indeh.: J. B. Stehr).

Telefon 35.

Farveri, Spinderi og Karteri.

Uld købes og byttes.

Tøj renses.

Sparekassen

— for Sundeved og Omegn —

forrenter Indskud med 4½ pCt.

J. Hollesen, Graasten

Ure, Guld- og Sølvvarer.

Chr. Rasmussen, Maskinbygger.

Telefon 32.

GRAASTEN.

Telefon 32.

anbefaler som Specialitet:

Motorer i alle Størrelser til Landbrug og Industri.

Automobiler, Cykler, Symaskiner, Reservedele og Tilbehør.

Automobil til Leje. Benzin, Benzolstation. Reparaturværksted.

—> *A. Wollesen, Hellevad.* <—
Commerforretning og Maskinsnedkeri.
Lager af
:: *Møbler, Vaskemaskiner, Ligkister i alle Størrelser.* ::

N. Asmussen, Hellevad.

Sadelmager. :: Skotøjslager.

*Møbelmagasin. * Gulvtæpper. * Gardiner.*

J. P. Petersen, Skræddermester,
==== Bellevad. ====

Færdig Herre- og Dreng-Garderobe.

Leverer Stoffer til Klædninger
og Klædninger efter Maal i Løbet af kort Tid.

Iver Høeg, Jordkær,

Kolonial-, Jern- og Kortevarerforretning.

Forhandling af Landbrugsmaskiner
fra Jørgen M. Hansens Maskinhandel i Aabenraa.

Schmidt & Torp, Jordkær St.,

anbefaler alle Slags

Foderstoffer og Kunstgødning.

Korn købes til højeste Dagspris.

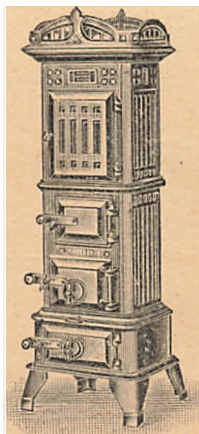
Kolonialvarer, Vin og Spirituoser,
Jern- og Kortevarer, Korn og Foderstoffer, Thomasmel og Kainit.

==== Motor-Mølleri. ====

Christian J. Sørensen,

Varnæs Station.

☛ Korn købes til højeste Dagspriser. ☚



Johs. Paulsen, Habenraa,

(D. Damms Eftlg.)

anbefaler

et stor Lager af danske og tyske

Kakkelovne

Salonovne

Reguleroovne

Røgforbrændere

Døgnbrændere

Forniklede og email. Komfurer.

Hans Jørgensen jr., Habenraa

Ejendomskommissionsforretning.

Telefon 128.

Telefon 128.

C. Ødis, Rødekro,

anbefaler sin

Skotøjsforretning.

Reparaturer udføres solidt og prisværdigt.

Mod Kontant 5 pCt. Rabat. — Værksted med elektrisk Drift.

H. P. Hansen, Hellevad,

Udstyrs-Artikler, Sengefjer og Dun,
Herre- og Drengekonfektion, Hatte og Kasketter,
Manufaktur- og Modevarer samt Skotøj.

M. J. Mikkelsen, Hellevad,

anbefaler sit

nye Lager i Ure, Guld- og Sølvvarer,
Barometre, Cykler, Symaskiner og Brilller.

— Kun gode og reelle Varer føres og stedse det nyeste. —

Fra 15. Oktober flyttes Forretningen til
mit nyopførte Hus lige over for Mejerlot.

Hans Danielsen,

Storegade Nr. 35.

Aabenraa.

Telefon Nr. 72.

anbefaler sin

Kolonial-, Vin-, Korn-, Foderstof- og Frøforretning.

Lager af kunstig Godning til Fabrikspriser.

Staldplads til 30 Heste. — Billig og reel Betjening tilsikres.

Anton Nielsen, Aabenraa.

Søndergade 7.

Telefon 327.

Søndergade 7.

Eneste Special-Hvidevare- og Udstyrsforretning paa Pladsen.

Chr. Askov, Aabenraa, Vesterg. 17,

anbefaler sin

Skrædderforretning for Damer og Herrer

med stort Udvalg

af de nyeste Stofprøver, passende for enhver Aarstid.

For god Pasning og flot Snit garanteres.

	<h2>S. P. Ewald, Aabenraa.</h2>	
Ramsherred. —		— Ramsherred.
<h3>Jærn- og Kortevarer.</h3>		
Specialitet:		
Vejle Kakkelovne og Komfurer. Pumper og Vandledningsrør.		
		

Brødrene Fink,

Klingbjærg 1.

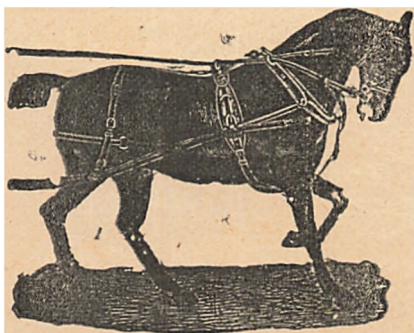
Aabenraa.

Telefon Nr. 19.

Alle Slags Byggematerialier.

Eneforhandling af

Sømmerda Tagpander. — Morsø Støbegods.



C.F. Rosenvold

Største Sadelmagerforretning
i Aabenraa.

Søndergade 6.

Telefon Nr. 116.

Lager af
alt Slags Seletøj.

Særlig fremhæves:

==== Mankeskaanere for brudte Heste. ====

Selvbinderpiske. 'Selvbindersejl repareres hurtigt.

„Hejmdal“s Trykkeri,

(H. P. Hanssen)

Telefon 32.

Aabenraa

Telefon 32.

som er forsynet med

2 store Hurtigpresser, 1 Akcidenspresse, flere andre
Maskiner, elektrisk Drivkraft, nye moderne Skrifter
og stort, righoldigt Papirlager,
leverer med kort Varsel

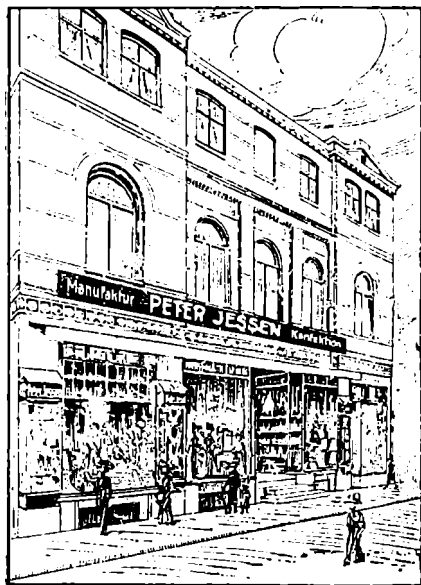
alle Slags Tryksager

fint og smagfuldt udførte til billige Priser.

Særlig fremhæves:

Tryksager for Mejerier og Sparekasser. Statutter, Konto-
bøger, Regnskabsbøger, Afregningsblanketter, Foder- og
Staldlister, Regninger, Policer, Aktiebrev, Skemaer, alle
Slags Kort, Brevpapir og Konvolutter.

==== Forespørgsler besvares omgaaende. ====



Peter Jessen

Hotel Phønix.

Aabenraa.

Største Udvalg
i samtlige

Manufaktur-
varer.

Pløj kun med

„Fraugde“ danske Staalplove

**og tag Deres Roer op
med**

Mads Amby's Roeoptager.

Eneforhandler for Hertugdømmerne:

Jørgen M. Hansen, Aabenraa.

Slotsgade 24. — Telefon 244.

Herløv Møller, Maler, Aabenraa.

Nyvej 1.  Farvehandel.  Tel. 267.

Lager af Tapeter, Borter og Rammelister.

Alt Maler- og Lakererarbejde udføres solid og billigt.

Indrammede Billeder, passende til Festgaver.

Billeder indrammes.

Billeder indrammes.

*Naar enhver anden **Skraa** ej mere vil smage,
da er endnu **Junggreen's Juma** tilbage.*

„**CIMBRIA**“

Aktie-Selskab, Aabenraa.

== *Tømmerhandel og Kalkbrænderi.* ==

Det Forenede Danske Livsforsikrings-Aktieselskab

„**HAFNIA**“

== **KØBENHAVN** ==

Det ældste og største private danske Livsforsikringsselskab
tegner alle Slags

Livsforsikringer og Kapitalforsikringer paa meget fordelagtige
Betingelser.

Oplysninger meddeles til enhver Tid beredvilligst af
Selskabets Overinspektorer

J. Dons,
Skærbæk.

J. Østergaard,
Rodding.

samt dets Repræsentant og Inkassator for Nordslesvig:

Redaktør **H. P. Hanssen,** Aabenraa.

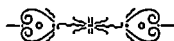
Hans Gallesen, Aabenraa.

Specialitet: Vinduesglas.

Prisliste sendes gratis og franko.

„Folkehjem“, Aabenraa.

* Telefon Nr. 257. *



Hôtel, Restaurant & Kafé.

Hyggelige Selskabslokaler.

Læseværelse og stor Sal.

Staldplads haves. :: Staldkarl holdes.

M. F. Johannsen, Aabenraa.

Dampfarveri,

Spinderi, Valkeri, kemisk Rensnings-Anstalt..



Overalt der er at faa
Junggreen's Røgtobak og Skraa

Til **Musik-**^{Venner} anbefaler **J. B. Jepsen & Søn**

Flygler :: Klaverer :: Harmoniumer

fra forskellige første Klasses Fabrikker.

Specialitet: „**Seiler-Klaverer**“, som er forsynede med indbygget Kunst-Spilleapparat og ved en meget let Spillemaade har en smuk og fyldig Tone.

Et smagfuldt Udvalg: i **Aabenraa**: Ramsherred 5. Telefon 33.
i **Flensborg**: ved Siden af Hotel „Flensburger Hof“, Telefon 1163.

Brugte Instrumenter tages i Modregning.

Eget Klaver- og Harmonium-Reparations-Værksted.

Forlang Referencer og Kataloger med Prisfortegnelse.

Stort Udvalg i Musikalier.

N. Hartvig Nielsen,

Bog- og Kunsthandel,

:: Aabenraa. :: Ramsherred 44. :: Telef. 352. ::

Dansk Literatur. Salmebøger, Andagtsbøger.

Billeder med og uden Ramme.

— Dansk Keramik. — Kunstgenstande. —

— **Eget Bogbinderi.** —

J. Thorsmark, Urmager, Aabenraa, Storegade 10,

anbefaler et godt og smukt Lager af

alle Sorter Lomme- og Stueure samt optiske Uarer.

— Reparationer udføres nøjagtigt. —

Th. Jacobsen, Farver, Aabenraa

anbefaler sit

Farveri og sin Tøjrensings-Anstalt.

Endvidere et betydeligt Lager af

prima Tvist, Hørgarn, Klæde, Kamgarn, Bukskin og Cheviot
til billige, men faste Priser.

Richard Andresen,

Telefon 248. Aabenraa, Storegade. Telefon 248.
Kolonialvarer. Vin, Spirituosa. Tobak og Cigarer.

Carl Hass, Handelsgartneriet „Nizza“,

Telef. 104. A A B E N R A A. Nørreport.
anbefaler

Frø og Planter, Frugttræer og stedsegrønne Træer, Roser og Potteplanter,
Kranse og Buketter.

Mere Damp i Nordslesvig!!

Beständig mere Damp

☞ af J. P. Junggreen's Røgløkker! ☞

C. Møller, Aabenraa, Ramsherred 24.

Urmager og Optikus.

Jørgen F. Christensen, Aabenraa,

Xlingbjerg.

Kolonialvarer. Vine. Spirituoser. Tobak.
Aflagrede Cigarer.

F. Sørensen's Boghandel,

Telef. 69. Aabenraa. Telef. 69.

Nyheder i dansk og norsk Literatur.

Alt Bogbinderarbejde udføres hurtigt og billigt.
Billeder indrammes og Bøger indbindes.



„Frøkontoret“.

☉ Frøavlerforeningens Fællesudsalg. ☉



Kontor:

Ramsherred 32, Habenraa
Kontrol- og Stamfrøavl

(Telefon Nr. 147)

der er oprettet af den nord-
slesvigske Frøavlerforening
i Aabenraa 1886, forhandler

Græs- og Roefrø

avlet af Foreningens Med-
lemmer under Kontrol af
Foreningen, og tillige samt-
lige gangbare

≡ **Frøsorter** ≡

i undersøgt Vare fra de
bedste Kilder.

Aabenraa Skraa,

hvoriblandt følgende Mærker:

Eksport-Skraa,

Delikatesse-Skraa,

Juma

} Specialiteter.

*Lady-Tvist, Svicent-, Fin-, Skipper-, Mellem og
Tyk-Skraa anbefales fra*

*J. P. Junggreen's Tobaksfabrik,
Aabenraa. Telefon 123.*

Anbefalinger.

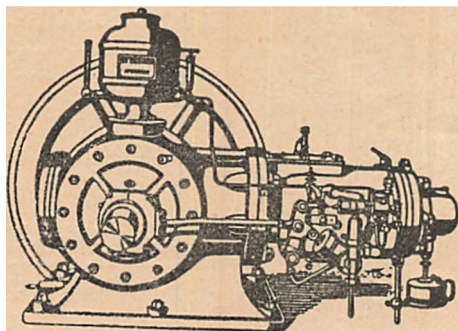
Fra Aabenraa By og Amt.

Bastiansen & Co's Maskinfabrik,

Grundlagt 1874.

Aabenraa.

Telefon Nr. 124.



Raoliemotorer.

Dampmaskiner.

Træbearbejdningsmaskiner.

:: Komplette Anlæg for Mejerier, Møllerier, ::

Elektricitetsværker, Vandværker og Landbrug.

Overheder-Anlæg efter eget Patent.

C. C. Rode, Guldsmed, Aabenraa.

Storegade. ● ● Telefon 260.

Stort Lager i Guld- og Sølvvarer, Alfenide- og Nikkelvarer.

Husflidsskolen i Askov pr. Vejen St.

tilbyder grundig Undervisning i den nordiske Husflids Hovedfag i Oktober, November, December, Januar, Februar og Marts Maaned. Nærmere Oplysning ved Henvendelse til

Anders Lervad,
Forstander.

Den blaa Sangbog

nyeste Udgave fra 1912 faas ved Henvendelse til Udgiveren,

M. Andresen, Mabenraa.

I Kommission for Kongeriget: H. Sagerup, København.

Den nordslesvigske Kirkesag,

Frimenighedernes Organ, udkommer to Gange maanedlig og bringer hver Maaned „Fra Santhalmisjonen“ som Tillæg. Det kan bestilles hos Posten eller hos Undertegnede og koster 95 Pg. i Fjerdingaaret frit i Huset.

Thade Petersen, Haderslev.

Ældre Aargange af Sprogforeningens Almanak

kan, saa længe Forraadet rækker,
faas for 25 Pg. Stykket hos Udgiveren, M. Andresen.

A/S H. MATZEN
REPRODUKTIONSANSTALT
LEVERER
DE BEDSTE
CLICHEER
KØBMAGERGADE 22
HJ. AF SILKEGADE.
· KØBENHAVN · K ·
TELEFON N^o 7057.



S*

Sejls Efterskole

pr. Rolding)

er beliggende i et af Visthstens smukkeste Sogne,
nær ved Lillebælt, Skamlingsbanke og Grænsen.
Skole for mandlige Elever fra 1. November til
31. Marts og for Piger fra 1. Maj til 31. Aug.

Jørgen Ravn.

Sprogforeningens Almanak

for 1914

har skaffet omnævnte Medlem til Sprogforeningen.

V. Vedsted Efterskole

pr. Ribe

modtager mandlige og kvindelige Elever fra November til April
og fra Maj til September. Program og nærmere Oplysninger
ved

D. Rosenstand og J. Masmussen Højby.

Børkop Efterskole

modtager mandlige Elever hver 3. November og kvindelige
Elever hver 3. Maj, helst i Alderen mellem 14 og 18 Aar.
Nærmere Oplysninger ved Henvendelse til

Forsøger Fr. Thomsen, Børkop St.

Opfordring!

Hvem der endnu ikke er Medlem af vore nationale Foreninger, bør snarest sørge for at blive det.

Enhver Mand og Kvinde over 18 Aar, som er højt Uddannet og bor i Nordflodvig, kan blive Medlem.

Venst ved Indmeldelse i „Sprogforeningen“ efterfølgende Blanket, som, efter at den er udfyldt, kan klippes ud af Bogen og jendes til „Sprogforeningen“'s Formand, **M. Andrezen** i København.

Jeg Undertegnede andrager hermed paa at blive optaget som Medlem af Sprogforeningen.

Navn:

Stilling:

Bopæl:

~ ~ Holsted Efterskole ~ ~ pr. Holsted.

Winter-skole for mandlige og kvindelige Elever fra November til April. Sommer-skole ligeledes fælles fra Maj til August. Skoleplan jendes paa Forlangende.

A. Grand.

Bramminge Efterskole.

Vinterskole 3. November til 1. April.

Sommerskole 2. Maj til 1. August.

J. N. Brande.

Chr. Petersen, Tønder.

Skibbroen 4.

Telefon 63.

Skibbroen 4.

Gæstgivergaard og Logishus. Stalde.

Kalve til Opdræt stadig til Salgs.

Landmænd!

Køb Eders Forbrug i Rebslagervarer fra

Mekanisk Rebslageri,

C. J. H. RASMUSSEN i Visby.

Special-Spinderi i Manilla Bindegarn til Selvbindere og Halmresser.

Særlig anbefales ogsaa alle Slags Manilla Reb til Landbruget,
som overgaar alle andre Kvaliteter i Styrke og Holdbarhed.

— Forhandlere sendes Prøver og Prislister gratis og franco. —

N. Jepsen, Bredebro,

Tlf. 14.

Blikkenslageri og Installationsforretning.

Tlf. 14.

Centralvarmeanlæg

i prima Udførelse under flere Aars Garanti.

Lynalledere opsættes efter Brandkassens Normativbestemmelse.

L. Johannsen's Handelsgartneri

Tlf. Nr. 14.

i Løgumkloster,

Tlf. Nr. 14.

anbefaler Frugttræer, Frugtbuske, stedsegrønne Træer, Roser,
Stauder, Potteplanter, Kranse og Buketter.

Kan ogsaa faas Frugttræer af Mathiesens fra Korsør,
som bedre kan holde sig fri for Kræft.

Havefrø, Græsfrø og Roefrø,

— — alt af bedste kontrolleret Vare til billigste Priser. — —

Fru Jensen (klagende): „Na, det er dog en strælfelig Tid, vi lever i.
Det er virkelig ikke muligt at faa Tjenestepiger nu til Dags.“

Fru Petersen: „Det kan jeg virkelig ikke sige. Jeg har saamænd haft
syv i de sidste Par Maanedes.“

Fra Flensborg By.

„Sommers Hotel“, Flensborg.

Skibbroen 3,

ligeoverfor Dampskibspavillonen og i Nærheden af Banegaarden.

A. E. Colding, Flensborg,

anbefaler sin

∴ Vinhandel. ∴

J. Jessen & Co. Efterflg., Flensborg,

(Indeh.: I. C. Paulsen).

Kolonialvarer og Markfrø engros. ∴ Sæbefabrik.

Specialitet: Snehvid Solvæbe og Cresim-Sæbe.

Jens M. Ferdinand, Flensborg.

Angelbogade 16.

==== *Kaffe-Special-Forretning.* ====

„Magasin du Nord“, Flensborg.

Mode- og Manufakturforretning.

H. C. Christiansen's Efterflg.,

Indehaver: Klüver & Petersen.

H. Wohlenberg, Flensborg,

— Storegade 32. —

Bog- og Papirhandel.

Bogbinderi.

Spare- og Laanekasse
for Flensborg og Omegn, S. m. b. H.,
Flensborg. :: Nørregade 11/13, I. Sal.

Indskud forrentes efter Overens-
komst med eller uden Opsigelsesfrist.
Renteudbetaling efter Ønske 2 Gange aarlig.

Kontortid:

Hver Søgnedag Formiddag Kl. 10—12.
Eftermiddag Kl. 3—5.

H. Schmidt, Flensborg,

Telefon Nr. 30. Indeh.: Lorens Paulsen & Søn. Grundlagt 1851.

Kolonialvarer
og undersøgt Markfrø en gros.
Sirupsraffinaderi.

Lager af
Risfodermel, Fodersukker
og Fodersirup.

Bliv Medlem af Foreningen:
Dansk Oplysnings- og
Arbejdsanvisnings-Kontor i Flensborg

Nørregade 112. (Arbejdersekretariat) Telefon Nr. 879.

Formand og Forretningsfører
Generalagent Hans Petersen.

Oprettet
1852.

„TEUTONIA“ Formno
132 Mill. Mark.
Forsikringsaktieselskab i Leipzig.

Livsforsikringer med Andel i Udbyttet.

Teutonia ledes saa almenntilgigt til Fordel for de med Andel i Udbyttet Livsforsikrede, at sidstnævnte hidtil ikke blot har faaet det fulde, ved ingensomhelst Aktionærdividende og Tantieme formindsket Overskud indenfor deres egen Afdeling, men desuden endnu har faaet Del i Overskuddene af de andre Forretningsgrene. Som Følge heraf yder Selskabet t. E. ved en 30-aarig Forsikrings-Periode imod en aarlig Betaling af **100 Mk.**,

ved en Indtrædelsesalder af	20 Aar	en Kapital paa	Mk. 3559,
" "	" 25	" " "	3484,
" "	" 30	" " "	3356,
" "	" 35	" " "	3155,

og desuden udbetales endnu ved Dødsfald en Sum paa **900—960 Mk.**, naar den Forsikredes Dod indtræder efter Udløbet af den 30-aarige Forsikrings-Periode.

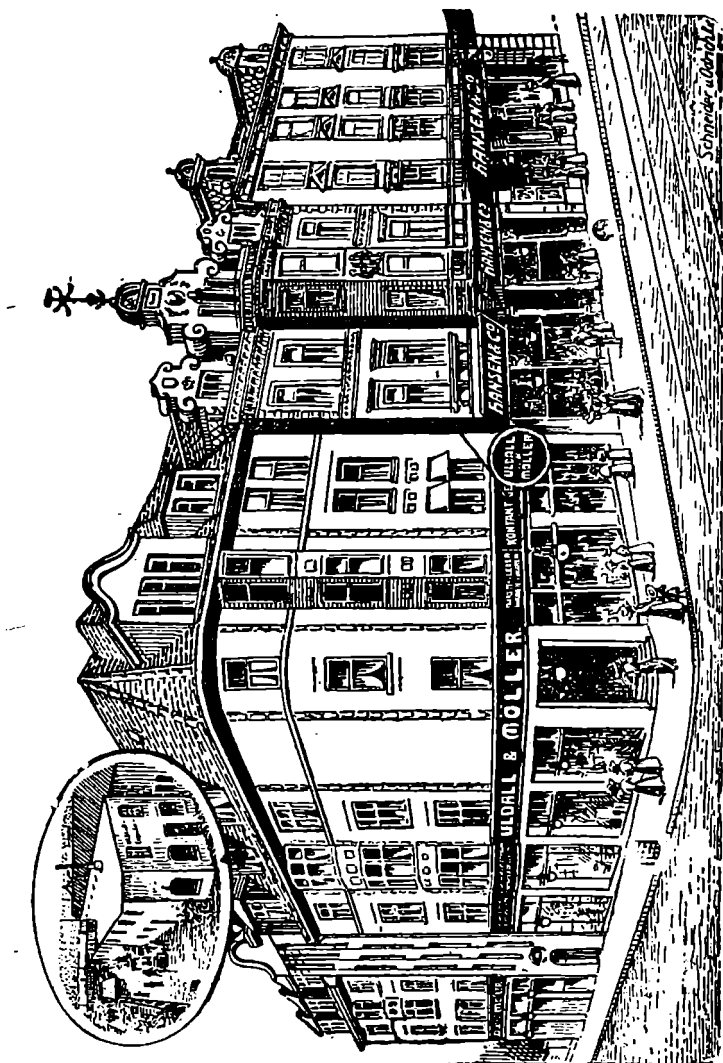
Foruden Livsforsikring med og uden Undersøgelse (sidstnævnte op til 20.000 Mk.), anbefales **Livsrenteforsikring** og **Ulykkesforsikring** med og uden Præmiestillbagebetaling, **Rejsesforsikringer**, livsvarige **Jernbane- og Dampskibulykkesforsikringer** (Præmie 5 Mk. pr. ‰ en Gang for alle) samt **Ansvarsforsikringer**, ikke blot for Personer, der driver Forretninger, men for enhver Privatmand, Husejer, Holder af Husdyr osv.

Teutonia tilbyder Ansvarsforsikringer til nye yderst gunstige Betingelser og væsentlig lavere Præmier end de fleste andre Selskaber.

Agenter søges! Gratis og fyldig Oplysning i ethvert Forsikringsanliggende gennem

Hans Petersen, Flensborg.

Generalagentur for „Teutonia“, Forsikringsaktieselskab i Leipzig.
 Kontor: Nørregade 112. Privatbolig: Aabenraagade 69.
 Telefon Nr. 879. Telefon Nr. 389.



Firmaerne Hansen & Co.s — Uldall & Møllers Forretningshuse i Flensborg.

- Afdeling: Herre- og Dreng-Garderobe samt Skotoj, Nørregade 92, 94, 96. Telefon 2209.
- Manufaktur- og Hvidevarer etc., Nørreg 98-102 Tlf. 2173.
 - Kortevarer etc. en gros, Nørregade 94-96, Bagbygningen og Skibbroen, Telefon 2172.

Sra 64.

Nummer 567 af 8. Kompagni 21. Regiment fortæller, hvorledes han blev tagen til Fange af vore egne.

Efter Tilbagetoget fra Dannevirke kom vi den 7. Februar til Sønderborg og nogle Timer efter i Kvarter. Dagen efter besøgte jeg mine Forældre i Dybbøl og min Kæreste, som tjente i Staugaard. De var selvfølgelig alle glade ved at se mig igen sund og rask. Jeg gik i Mørkningen fra Staugaard tilbage til Dybbøl for at afhente en Kammerat. Da jeg var kommen forbi Potthusene og op ad Tingvejen, blev jeg standset af en Skildvagt, som affordrede mig Feltraabet, og da jeg ikke kendte dette, antog man mig for Desertør. Jeg blev anholdt og var nær bleven skudt paa Stedet. Jeg slap dog med at følge med hen til Tinghujet, hvor jeg blev sat i Arrest. Hen paa Natten meddelte jeg Vagten, at jeg nødvendigvis maatte være i Sønderborg Kloden 6 om Morgenen, da mit Regiment skulde afgaa med Skib til Fredericia. Saa blev der sendt 2 Mand af Sted med mig som Arrestant ad Sønderborg til. Ankommen til Potthusene kendte de ikke Vejen længere og drejede med mig til venstre i Stedet for til højre, altsaa efter Klagebøl. Ved Kroen spurgte jeg mine Førelere, om det var deres Mening, vi skulde fortsætte i den samme Retning, for saa vilde vi snart komme hen til Preussjerne. De stod lidt og tænkte sig om, hvorefter de gik tilbage med mig ad den Vej, vi var kommen. Ved Potthusene blev det galt igen. Der var kommen en ny Vagt, som standjede os. Mine Ledfagere forklarede, at jeg var Desertør, som de skulde bringe til Sønderborg. Vagten viste os nu den rette Vej, men hvis han ikke havde kendt den, saa tror jeg bestemt, at de havde skudt mig. Endelig naaede vi alle tre til Sønderborg, hvor jeg saa sad i Vagten til om Morgenen, da jeg med mine Kammerater kom om Bord og afsted til Fredericia.

Meddelelsen af dette lever endnu i Dybbøl som en paalidelig dansk Mand, som ikke svigter ved noget Valg. Hvor let kunde denne Mand ikke under de forhen beskrevne Omstændigheder have kastet Gevær og Mundering og været fri for det hele, uden at nogen kunde have gjort ham det Bitterste for det! Men han foretrak at forblive tro imod Land og Folk — noget, som heldigvis gælder for mange andre og ikke mindst for Folk fra det jævne Lag.

J. Et.